[redacted]

[redacted]

Magyarországi Reformátu Egyház

EGYHÁZI
TÖRVÉNYKÖNYV

MELY

A KOMJÁTHIBAN KÉSZÜLT ÖT OSZTÁLYÚ

KÁNONOKAT,

ÉS

A DUNÁNTÚLI HELV. HITV. EVANG. EGYHÁZKERÜLET

SZABÁLYRENDELETEIT

FOGLALJA MAGÁBAN.

A FŐTISZT. DUNÁNTÚLI HELV. HITV. EVANG. EGYHÁZKERÜLET

RENDELETÉBŐL KIADTA:

SZÉKI BÉLA

EGYHÁZKERÜLETI E. FŐJEGYZŐ.

PÁPÁN, 1867.

AZ EVANG. REFORMÁLT FŐTANODA BETŰIVEL.

Biron József

CANONES
ECCLESIASTICI
IN
QUINQUE CLASSES DISTRIBUTI.

QUIBUS

ECCLESIAE HELVETICAM CONFESSIONEM AMPLEXAE IN COMITATIBUS MOSONIENSI, POSONIENSI, KOMAROMIENSI, NITRIENSI, BARSIENSI, HONTENSI, ET NEOGRADIENSI ET FINITIMIS PRAESIDIIS A SUPERIORIBUS REGUNTUR.

EDITI ANNO 1626.

COMMUNI SUFFRAGIO MINISTRORUM DEI IN SYNODO COMJATHINA CONGREGATORUM.

A BUDAPESTI
KÖNYVTÁR

KÖNYVTÁR
BUDAPEST

ELŐSZÓ.

A folyó évtizedben egyházmegyénk köréből nem egyszer nyilvánult azon óhajtás, hogy a komjáthi úgy nevezett öt osztályú, és dunántúl a helvét hitvallást követő evangyéliomi egyház kormányzatának alapjául szolgáló kánonok eredeti latin szövege, minden érdeklettek használatára kinyomattatnék, még pedig azon szabályrendeletekkel együtt, melyek koronként a dunántúli helvét hitv. evang. egyházkerületben hozattak, és a közügyek elintézésénél figyelembe vétetnek.

E méltányolt óhajtásnak eleget teendő, már 1863, majd az erre következett 1864-dik évben — akkori jegyzőkönyvünk 120 és 158-dik pontjai szerint — a főtiszteletű egyházkerületi kormány megtette a szükséges előintézkedést, de közbejött akadályok miatt, az anynyira kivánt és szükségelt egyházi törvénykönyv kinyomatása nem előbb, mint a hazánkra, nemzetünkre — sőt mondhatjuk — magyar evangyéliomi egyházunkra nézve nagy jelentőségű 1867-dik évben lett eszközölhető.

S midőn dunántúli evangyéliomi reformált hitfeleim használatára ez egyházi törvénykönyvet az Úr nevében kibocsátom, vallásos áhítattal kérem Istent, hogy míg főbölcsessége, szent lelkének hatalma más korsze-

rűbb törvények és rendszabályok alkotására elérkezettnek látandja az időt, mint megpróbáltatásunk nehéz napjaiban és esztendeiben, tovább is adja ezekre kegyelmének áldását, jövendőben is hadd szolgáljanak ezek evangyéliomi magyar anyaszentegyházunk épületének erősségeül! —

Irtam Pápán, Augustus hónap 31-én 1867.

Széki Béla
egyházkerületi e. főjegyző.

PRAEFATIO.

QUOD Calvinus lib. 4. Inst. cap. 10. Sect. 27. scriptum reliquit de regendis feliciter Ecclesiis, libenter hic nos illud usurpabimus: *Si*, inquit ille, *in omni hominum societate necessariam esse politiam aliquam videmus, quae ad alendam communem pacem, et retinendam concordiam valeat, si in rebus agendis vigere semper aliquem ritum, quem non respui publicae honestatis interest, atque adeo humanitatis ipsius: id in Ecclesiis praesertim observandum esse*; teneamus, *quae cum bene composita rerum omnium constitutione optime sustinentur, tum vero sine concordia nullae sunt prorsus. Quamobrem si Ecclesiae incolumitati bene prospectum volumus, diligenter omnino curandum est, quod Paulus jubet, ut decenter omnia et secundum ordinem fiant. (1. Cor. 14. v. 40.) At quum in hominum moribus tanta insit diversitas, tanta in animis varietas, tanta in iudiciis ingeniisque pugna: neque politia ulla satis firma est, nisi certis legibus constituta: nec sine stata quadam forma servari ritus quispiam potest. Huc*

ergo quae conducunt leges, tantum abest, ut damnemus, ut his ablatis, dissolvi suis nervis Ecclesias, totasque deformari ac dissipari contendamus. Neque enim haberi potest, quod Paulus exigit, ut decenter omnia et ordine fiant, nisi additis observationibus, tanquam vinculis quibusdam, ordo ipse et decorum consistat. — His de causis sequentes Canones conscripsimus, et communi Ecclesiarum nostrarum suffragio confirmavimus, ac serio observari decrevimus.

PRIMA CLASSIS
DE
FIDE ORTHODOXA
TENENDA,
ET EPISCOPORUM ORDINATIONIBUS ET OFFICIIS.

CANON I.

De Fide Orthodoxa firmiter tenenda.

PRIMUM omnium, credimus et confitemur: DEUM verum esse, qui a sanctis olim Prophetis et Apostolis agnitus, praedicatus ac religiose adoratus, in cujus quidem nomine omnes Christiani baptisati sumus, nempe Patrem, Filium, et Spiritum S. unum quidem natura Deitatis aeternae, majestate, gloria, operationibus et cultu; sed tribus hypostasibus, earumque proprietatibus vere distinctum, prout Symbolum Apostolicum, et sancti Athanasii, Nicaenaeque Synodi, fidem Catholicam, non solum de sancta Trinitate, verum et de caeteris christianae religionis capitibus plane exponunt.

Quisquis igitur alium, ab hoc, Deum in Ecclesia annunciare, et contrariam Catholicae, quae in praelactis Symbolis proposita et explicata est, fidem contumaciter profiteri praesumserit, eum jam olim anathematizatum

judicamus ab Apostolo Paulo, dicente: *Licet nos, aut Angelus de coelo evangelizet vobis praeterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit.* Gal. 1. 8.

SYMBOLUM Apostolicum, cujus autores ipsos Apostolos fuisse credimus, hujusmodi est: *Credo in Deum Patrem, omnipotentem, creatorem coeli et terrae etc.*

SYMBOLUM vero sancti Athanasii hujusmodi est: *Quicunque vult salvus esse, ante omnia opus est, ut teneat Catholicam fidem: quam nisi quisque integram inviolatamque servaverit, absque dubio in aeternum peribit. Fides autem Catholica haec est, ut unum Deum in Trinitate, et Trinitatem in unitate veneremur: neque confundentes personas, neque substantiam separantes. Alia est enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti. Sed Patris et Filii, et Spiritus Sancti una est divinitas, aequalis gloria, coaeterna majestas. Qualis Pater, talis Filius, talis Spiritus Sanctus. Increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus Sanctus. Immensus Pater, immensus Filius, immensus Spiritus Sanctus. AEternus Pater, aeternus filius, aeternus Spiritus Sanctus. Et tamen non tres aeterni, sed unus aeternus. Sicut non tres increati, nec tres immensi. Sed unus increatus, et unus immensus. Similiter omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus Sanctus: Et tamen non tres omnipotentes, sed unus omnipotens. Ita Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus: Et tamen non tres Dii sunt: Sed unus est Deus. Ita Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus Sanctus: Et tamen non tres Domini: sed unus est Dominus. Quia sicut singillatim unamquamque*

personam Deum ac Dominum confiteri christiana veritate compellimur: Ita tres Deos aut tres Dominos dicere, Catholica religione prohibemur. Pater a nullo est factus, nec creatus, nec genitus. Filius a Patre solo est: non factus, nec creatus, sed genitus. Spiritus Sanctus a Patre et Filio: non factus, nec creatus, nec genitus: sed procedens. Unus ergo Pater, non tres Patres: unus Filius, non tres Filii: unus Spiritus Sanctus, non tres Spiritus Sancti. Et in hac Trinitate nihil prius, aut posterius, nihil majus, aut minus. Sed totae tres personae, coaeternae sibi sunt, et coaequales. Ita, ut per omnia, sicut jam supra dictum est, et Trinitas in unitate, et unitas in Trinitate veneranda sit. Qui vult ergo salvus esse, ita de Trinitate sentiat. Sed necessarium est ad aeternam salutem, ut Incarnationem quoque Domini nostri Jesu Christi fideliter credat. Est ergo fides recta, ut credamus et confiteamur, quia Dominus noster Jesus Christus Dei Filius, Deus et homo est. Deus est ex substantia Patris ante saecula genitus, et homo ex substantia matris in saeculo natus. Perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali, et humana carne subsistens. AEqualis Patri secundum divinitatem, minor Patre, secundum humanitatem. Qui licet Deus sit et homo, non duo tamen, sed unus est Christus. Unus autem non conversione Divinitatis in carnem, sed assumtione humanitatis in Deum. Unus omnino non confusione substantiae, sed unitate personae. Nam sicut anima rationalis et caro, unus est homo, ita Deus et homo unus est Christus. Qui passus est pro nostra salute: descendit ad inferos: tertia die resurrexit a mortuis: Ascendit ad coelos; sedet ad dex-

tram Dei Patris omnipotentis. Inde venturus est judicare vivos et mortuos. Ad cujus adventum omnes homines resurgere debent cum corporibus suis. Et reddituri sunt de factis propriis rationem. Et qui bona egerunt, ibunt in vitam aeternam, qui vero mala, in ignem aeternum. Haec est fides Catholica, quam nisi quisqne fideliter firmiterque crediderit, salvus esse non poterit.

FIDES Nicaenae Synodi sic legitur: *Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, visibilium omnium et invisibilium. Et in unum Dominum nostrum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum, ante omnia saecula: Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero: genitum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt: Qui propter nos homines, et propter nostram salutem, descendit de coelis, et incarnatus est de Spiritu Sancto, ex Maria virgine: et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus et sepultus est: et resurrexit tertia die secundum scripturas: et ascendit ad coelos: sedet ad dextram Patris: et iterum venturus est in gloria, judicare vivos et mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum. Dicentes autem: erat, quando non erat, aut non erat, antequam fieret, et quia ex non exstantibus factus est, aut ex altera substantia, vel essentia: dicentes esse aut creatum, aut convertibilem Filium DEI, hos tales anathematizat Catholica et Apostolica Ecclesia.*

CAN. II.

De Ordine Ecclesiastico.

CUM Apostolus Paulus certos numeret gradus eorum, qui regere et gubernare tenentur Ecclesias, *Et ipse*, inquiens, *dedit alios Apostolos, alios vero Prophetas, alios autem Evangelistas, alios autem Pastores, alios Doctores ad instaurationem sanctorum, in opus administrationis, in aedificationem corporis Christi, etc. (Eph. 4. v. 11.)* Ac idem Apostolus alibi Episcoporum et Presbyterorum meminerit *(1. Tim.* 3. *Tit. 1).* Nos quoque in Ecclesiis nostris hos ordines et gradus ita agnoscimus, ut certos habeamus Episcopos, Presbyteros item eminenter sic dictos, seu Seniores, qui caeteros DEI Ministros et Ecclesiarum Pastores, scripturae phrasi sic vocatos. certis legibus regere debeant.

CAN. III.

Qualis eligendus in Episcopum.

CUIUSMODI virtutes praerequirantur in eo, qui in Episcopum eligendus est, earum specialiter meminit Apostolus: *Oportet*, inquiens, *Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, etc. (1. Tim. 3. v. 2. Tit. 1. 6.).* Quorum, inquit Calvinus, omnium summa huc redit: non esse eligendos, nisi qui sanae sint doctrinae, et sanctae vitae, nec aliquo vitio notabiles, quod et illis adimat autoritatem, et ministerio ignominiam afferat. Ac in hujusmodi quidem constitutionibus ecclesiasticis approbamus consensum veterum Conciliorum (salva tamen orthodoxae fidei nostrae veritate),

quorum Canones sic legimus, ut editos invenimus, sed in iis multa vocabula nobis inusitata, qualia sunt: Clericus, Laicus, Pontifex, Sacerdos, Metropolitanus, etc. saltem patienter toleramus, in nostris vero Ecclesiis ea usurpare nolumus, contenti sacrae scripturae phrasibus usitatissimis.

Placet inprimis Conc. Carthagin. 4. Can. 1. qui sic loquitur: Qui Episcopus ordinandus est, antea examinetur, si natura sit prudens, si docilis, si moribus sit temperatus, si vita castus, si sobrius, si semper suis negotiis cavens, si humilis, si affabilis, si misericors, si literatus, si lege Domini instructus, si in scripturarum sensibus cautus, si in dogmatibus exercitatus, et ante omnia, si fidei documenta verbis simplicibus asserat, i. e. Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum, etc.

CAN. IV.

De modo eligendi Episcopum.

QUOD vere sanctam canonicamque Episcoporum electionem attinet, pio exemplo divorum Apostolorum *(qui statuerunt duos ex his viris, qui secum erant congregati in omni tempore, quo intravit et exivit inter eos Dominus Jesus, etc. Et orantes, dixerunt: Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus accipere sortem ministerii hujus et Apostolatus, de quo praevaricatus est Judas: et dederunt sortes eis, et cecidit sors super Matthiam (Act. 1.)* nos legitime in Concilio congregati, cum religioso timore jejunantes, ac Spiritum S. qui corda regat omnium, magna cum devotione invocantes et adorantes, duos

ex Sympresbyteris nostris statuimus in medium, quibus loco sortium liberas voces seu suffragia damus, excludentes favorem, omnem personarum respectum, procul arcentes omnem aemulationem, iram, odium, discordias, contentiones, rixas, admittentes et populi consensum. Si vero pauciorum quorundam obstiterit contradictio, plurium stabit sententia Sacerdotum, secundum Canonem 6. Concil. Nicaeni; sic et Calvinus refert: Veterum hanc fuisse sententiam, ut is eligatur, quem Clerus et plebs, aut major numerus postulaverit. *(Inst. l. 4. cap. 4.)*

CAN. V.

De jure populi in eligendis Ecclesiasticis.

POPULUM seu seculares etiam admittendos esse in electionem Ecclesiasticorum, patet ex Actis Apostolorum: *Nam convocantes duodecim multitudinem discipulorum, dixerunt: Considerate fratres viros ex vobis boni testimonii septem, plenos Spiritu Sancto et sapientia, quos constituamus super hoc opus (ministerii scilicet), et placuit sermo coram omni multitudine, et elegerunt Stephanum, etc. hos statuerunt ante conspectum Apostolorum. (Act. 6.)*

Approbamus et hoc loco consentientes veterum Conciliorum Canones: Cujusmodi est Antiocheni Conc. Can. 23: Episcopo non licet pro se alterum successorem sibi constituere, licet ad exitum vitae proveniat: quod si tale aliquid factum fuerit, irritum esto hujuscemodi constitutum: servet autem jus Ecclesiasticum id continens: oportere non aliter fieri, nisi cum Synodo

et judicio Episcoporum, qui post obitum quiescentis potestatem habent, qui dignus exstiterit, promovere.

Aurelianen. Conc. V. Can. 4, 5. sic leguntur, juxta quod antiqui Canones decreverunt: Nullus invitus detur Episcopus, sed nec per oppressionem potentium personarum ad consensum faciendum, cives, aut Clerici, quod dici nefas est, inclinentur. Quod si factum fuerit, ipse Episcopus, qui magis per violentiam, quam per decretum legitimum ordinatur, ab incepto Pontificatus honore deponatur in perpetuum. Item: Nulli viventi Episcopo alius superponatur Episcopus, nisi forsitan in ejus loco, quem culpa capitalis dejecerit.

Refert quidem Theodoretus lib. 4. c. 20. Petrum ab Athanasio Successorem nominatum, sed continuo adjungit: Sacerdotalem ordinem ratum id habuisse, Magistratum et primores, populumque universum sua acclamatione approbasse.

C A N. VI.

Episcopus ordinandus Canones agnoscat.

Hoc et olim constitutum fuit in Conc. Carthag. 3. Can. 3. qui sic legitur: Placuit ut ordinandis Episcopis, vel Clericis, prius ab Ordinatoribus suis decreta Conciliorum auribus eorum inculcentur, ne se aliquid contra statuta Concilii fecisse poeniteat.

C A N. VII.

Quod Episcopus ordinandus jurare teneatur.

EPISCOPUS sic ab ordine Ecclesiastico et populi suffragio legitime electus, in ordinatione sui, sumto

Bibliorum codice, et Confessione Helvetica, Canonibusque Ecclesiasticis., jurisjurandi sacramento in sancta Synodo, genibus flexis, clara voce prolato obligetur, et firmiter obstringatur, ad regendas fideliter inspectioni suae concreditas Ecclesias, ad fidem item Catholicam sincera cordis devotione custodiendam, ad leges etiam Ecclesiasticas firmiter et fideliter observandas, ad vitam denique suam pie et sine scandalo Ecclesiae instituendam.

Approbamus hic Toletani Conc. XI. Can. 10. qui sic legitur: Omnes Pontifices, Rectoresque Ecclesiarum, tempore, quo ordinandi sunt, sub cautione promittant, ut fidem Catholicam sincera cordis devotione custodientes, juste et pie vivere debeant, atque obsequii reverentiam praeeminenti sibi dependant.

CAN. VIII.

De formula juramenti usurpanda.

EGO, Ministrorum DEI, et Ecclesiarum Helveticam Cofessionem amplectentium, legitime electus Episcopus, testor coram DEO, et Christo Jesu, et electis Angelis, et in praesentia sanctae hujus Synodi, quod in functione Episcopatus mei, nullam aliam doctrinam vel publice, vel privatim docturus sim, praeter eam, quae in Canonicis libris sanctorum Apostolorum et Prophetarum continetur: quam quidem doctrinam, ac fidem orthodoxam, ut et Domini Seniores, caeterique Ecclesiastici, meae inspectioni subjecti doceant, diligenter ac serio invigilaturus sim. Item, quod Ecclesiis nostris, earumque Inspectoribus praeesse et prodesse velim; quod

Canones Ecclesiasticos et ipse observare, et ab aliis observari fideliter procuraturus sim; quod denique vitam meam pie instituere pro viribus contendam, quae omnia, quod pro gratia divinitus mihi data, secundum imbecillitatem naturae humanae quantum fieri poterit, diligenter facere velim, sic me DEUS adjuvet Trinus et Unus, sic mihi sit propitius Pater, Filius et Spiritus Sanctus, Amen.

CAN. IX.

De ritu Consecrationis.

Cum in ordinatione sancti Matthiae Apostoli, et segregatione Pauli, Barnabaeque Prophetae et Doctores plures adfuerint, qui jejunantes orantesqne, manuum impositione consecrarunt eos (*Act. 1. et 13.*): Nos quoque plurium Episcoporum, quando praesentes esse possunt, benedictiones maxime approbamus, secundum Canones antiquos. Quoniam vero de Timotheo scriptum est: *Noli negligere gratiam quae in te est, quae data est tibi per Prophetiam, cum impositione manuum Presbyterii; et resuscites gratiam Dei, quae est in te per impositionem manuum mearum (1. Tim. 4. v. 14).* Ideo si necessitas ita postulet, hoc exemplo inducti, contenti erimus pauciorum vel unius Episcopi, et dominorum Presbyterorum, seu Seniorum ordinationibus et consecrationibus, benedictionibusque, quas singillatim summa cum devotione, ritu veterum cum impositione manuum proferant.

CAN. X.

De praecipuis Episcopi functionibus.

ORDINATUS sic, et consecratus Episcopus, sciat imprimis non otium, sed bonum opus se consecutum esse *(1. Tim. 3. v. 1.)*: ideo ex officio suo teneatur Ecclesiam, cui praefectus est, puro Dei verbo et Sacramentis pascere, peccantes in disciplina ecclesiastica tenere, vitae suae innocentia omnibus praelucere: aliis item Episcopatui suo subjectis Ecclesiis non somnolenter invigilare, ut in eis orthodoxae fidei veritas et sinceritas permaneant; ne schismata et haereses oriantur, ut Sympresbyteri nostri sedulo officium suum faciant ac irreprehensibiliter vivant, ut populus in doctrina et moribus proficiat. Visitationes item extraordinarias interdum in sua persona instituere, ordinarias autem, annuatim dominis Senioribus injungere; in visitationibus autem, debet inquirere in doctrinam et mores tam Ministrorum quam auditorum, si proficiant in dogmatibus fidei, si dignam Evangelio vitam ducant, si Templorum, Parochiarum, et Scholarum aedificandarum, vel restaurandarum curam habeant, si suis Pastoribus promissam mercedem solvant, si Templorum et Parochiarum proventus cives, vel Domini terrestres percipiant, si terras arabiles, prata, vineas, molendinas, ab antiquo Ecclesiis destinatas pro se usurpent, pro quibus restituendis instare, ac sedulo operam navare debet. Teneatur insuper Episcopus Ministros Ecclesiarum, et Rectores Scholarum ab injuriis, secundum Canones praescriptos, vindicare, conformitatem rituum et cerimoniarum praecipere, Candidatis sacri Ministerii, vocatis legitime, sa-

crum ordinem, communi cum dominis Senioribus opera, conferre, idoneis per privatum examen inventis personis vocatis et juratis, ad tempus usque futurae Synodi, verbum praedicandi licentiam dare: Causas oblatas cum sancto Presbyterio simul dijudicare; irregulariter viventes, vel ab officio aliquamdiu suspendere, vel penitus deponere, sceleratos, primum exauthoratos, secularibus Magistratibus puniendos tradere, et cetera hujusmodi, ut decenter et ordine fiant omnia, diligenter procurare, ac solicitudinem omnium Ecclesiarum suis finibus conclusarum habere.

CAN. XI.

Episcopus solus ordinare quemquam non praesumat.

PATRES Concilii Carthaginen. 4. Canon. 22. hac de causa scriptum reliquerunt, qui sic legitur: Ut Episcopus, sine Concilio Clericorum suorum, Clericos non ordinet, ita ut civium assensum, et conniventiam, et testimonium quaerat.

CAN. XII.

Quod Episcopus in aliena provincia non debeat ordinare.

Cum certis limitibus dioeceses sint distinctae, quilibet Episcoporum maneat in suis terminis, ac sibi subjectos ordinet, nec in alienam messem falcem suam immittat: qua quidem de causa Antiocheni Conc. Can. 13. sic legitur: Nullus Episcopus, ex alia provincia audeat ad aliam transgredi, et ad promotionem Ministerii aliquos in Ecclesiis ordinare, licet consensum videantur

praebere nonnulli, nisi literis tam Metropolitani (talem Episcopum nos non agnoscimus), quam caeterorum, qui cum eo sunt, Episcoporum rogatus adveniat, et sic ad actionem ordinationis accedat. Si vero nullo vocante, inordinato more deproperet super aliquibus ordinationibus et ecclesiasticis negotiis, ad eum non pertinentibus componendis, irrita quidem, quae ab eo geruntur existant: ipse vero incompositi motus sui et irrationabilis audaciae subeat ultionem, ex hoc jam damnatus a sancto Concilio.

C A N. XIII.

Non licere Episcopo alii subjectum in sua provincia ordinare.

PLACUIT nobis hac de causa constitutus Can. 19. Sard. Conc. qui sic legitur; Osius Episcopus dixit: et hoc universi constituimus, ut quicunque ex alia Parochia voluerit alienum Ministrum ordinare, sine consensu et voluntate ejus Episcopi, non sit rata ordinatio ejus: quicunque autem hoc usurpaverit, a fratribus et Coëpiscopis nostris et admoneri debet et corrigi.

C A N. XIV.

Ne Episcopus alterius plebes usurpet.

PLACET nobis hac de re editus Can. 10. Conc. Carth. 1. Qui sic legitur: Felix Episcopus Bajanensis dixit: Nullus debet collegae suo facere injuriam: multi enim transcendunt sua, et usurpant aliena ipsis invitis. Gratus Episcopus dixit: Avaritiae cupiditatem radicem

omnium malorum esse *(1. Tim. 6.)* nemo est, qui dubitet; proinde inhibendum est, nequis alienos fines usurpet, aut transcendat Episcopum Collegam suum, aut usurpet alterius plebes sine ejus petitu, quia inde caetera mala omnia generantur. Universi dixerunt: Placet, placet.

CAN. XV.

De Episcopis vacantibus.

De iis Antiocheni Conc. Can. 16. scriptus est in hunc modum: Si quis Episcopus vacans, in Ecclesiam vacantem prosiliat, sedemque pervadat, absque integro perfectoque Concilio, hic abjiciatur necesse est, etsi cunctus populus, quem diripuit, eum habere delegerit.

CAN. XVI.

De Episcopo, qui per pecuniam ordinationem facit.

MAGNI illius Concilii Chalcedonen. Can. 2. hac de re editus, nostrae sanctae Congregationi placuit in hac parte: Si quis Episcopus per pecuniam ordinationem fecerit, et pretio redegerit Spiritus Sancti gratiam, quae vendi non potest, ordinaveritque per pecuniam Presbyterum, aut Diaconum, etc. Qui hoc attentare probatus fuerit, proprii gradus periculo subjacebit, et qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione, vel promotione, quae est pro negotiatione facta, proficiat; sed sit alienus a dignitate, vel solicitudine, quam pecuniis acquisivit. Quod autem Ordinati nostri tempore ordinationis expendunt, non praetium est sacri ordinis ac-

cepti, sed spontanea quaedam et gratuita oblatio in usum Ecclesiae accepta, quae repudiari non debet.

C A N. XVII.

Quod utilitatis non propriae, sed necessitatis Ecclesiae causa, Episcopus sedem mutare possit.

Haec constitutio est magni illius Conc. Carthag. 4. cujus Canon 27. sic legitur: Ut Episcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non transeat, nec quisquam inferioris ordinis Clericus; sane si sic utilitas fiendum poposcerit, decreto pro eo Clericorum et Laicorum Episcopis porrecto, in praesentia Synodi tansferatur, nihilominus alio in ejus loco Episcopo subrogato. Consonat Sardicen. Concilii Can. 1. qui sic legitur: Osius Episcopus dixit: Non minus mala consuetudo, quam perniciosa corruptela funditus eradicanda est, ne cui liceat Episcopo de sua civitate in aliam transire civitatem, est enim causa qua hoc facere tentant, cum nullus in hac re inventus sit Episcopus, qui de majore civitate ad minorem transiret: unde apparet avaritiae ardore eos inflammari et ambitioni servire, et ut dominationem agant. Si omnibus placet, hujusmodi pernicies saevius et austerius vindicetur, ut nec laicam communionem habeat, qui talis est. Responderunt universi: Placet.

CAN. XVIII.

Ut Episcopus causas majores audiat praesentibus Sym-Presbyteris.

CONCILII Carth. 4. Can. 23. hac de re sic legitur: ut Episcopus nullius causam audiat, absque praesentia Clericorum suorum: alioquin irrita erit sententia Episcopi, nisi Clericorum praesentia confirmetur: Consensus tamen Dominorum Seniorum per literas significatus, ratificabit sententiam Episcopi.

CAN. XIX.

De injusta damnatione Episcopi.

Ejusdem Concilii Carth. 4. Can. 28. hac de causa sic legitur: irritam esse injustam Episcoporum damnationem, et idcirco a Synodo retractandam, datur ergo appellatio ab Episcopi sententia ad Synodum.

CAN. XX.

Episcopus solus Presbyterum non deponat.

PLACUIT hoc etiam firmiter statuendum esse, ne Episcopus majorem, quam ei sanctum Presbyterium contulit, auctoritatem usurpet, ideo Hispalen. Conc. 2. Can. 6. ei praescribimus, qui sic legitur: Decrevimus Synodali sententia, ut nullus nostrum, sine Concilii examine, dejicere quemlibet Presbyterum vel Diaconum audeat, etc.

CAN. XXI.

Episcopus dissidentes concordare compellat.

SALUBRIS est haec etiam constitutio Conc. Carth. 4. cujus Can. 26. sic legitur: Studendum esse Episcopis, ut dissidentes fratres, sive Clericos, sive Laicos ad pacem magis, quam ad judicium cohortentur. Placet ejusdem Conc. Can. 25. Episcopos dissidentes, si non timor Dei, Synodus reconciliet. Item Can. 59. Discordantes Clericos Episcopus, vel ratione, vel potestate ad concordiamt rahat, inobedientes Synodus per audientiam damnet.

CAN. XXII.

De Episcopo negligente monendo vel deponendo.

HABEMUS hujus rei exempla, ipsos Apostolos Domini, imprimis Paulum, qui suum Timotheum sic monuisse legitur: Noli negligere gratiam, quae in te est. *(1. Tim. 4.)* Item: Moneo te, resuscites gratiam Dei, quae est in te per impositionem manuum mearum *(2. Tim. 1.)* Qui Petrum Apostolum non solum monuit, sed in faciem ei restitit. *(Gal. 2.)* Ephesinos Episcopos sic exhortatus est: Attendite vobis et universo gregi. *(Act. 20.)* Similiter et Petrus suos Sym-Presbyteros: pascite, inquiens, gregem DEI, qui in vobis est, non coacte, etc. Si vero Episcopus saepe monitus in eadem socordia perseveraverit cum detrimento magno multarum Ecclesiarum, deponitur. Simili sententiae subjacebit, si adversus haereses exstirpandas insigniter negligens fuerit.

CAN. XXIII.

De Episcopo contumaci.

ANTIOCHENI Conc. Can. 17. sic legitur hac de causa: Si quis Episcopus, per manus impositionem Episcopatum acceperit, et praeesse populo constitutus, ministerium subire neglexerit, nec acquieverit ire ad Ecclesiam sibi commissam, hunc oportet communione privari, donec susceperit coactus officium, aut certe de eo aliquid, integra decreverit ejusdem provinciae Synodus Sacerdotum.

CAN. XXIV.

De Episcopis, qui excommunicatum alterius suscipiunt.

PATRES Arausicani Conc. 1. Can. 10. sanxerunt in reatum venire Episcopum, qui admonitus de excommunicatione cujusque, sine reconciliatione ejus, qui eum excommunicavit, ei communicare praesumserit, etc.

CAN. XXV.

De Episcopo suspenso.

In hoc casu approbamus Arelaten. Conc. 2. Can. 30. qui sic legitur: Secundum instituta Seniorum, si a communione Sacerdotali fuerit authoritate suspensus Episcopus, hunc non solum a Clericorum, sed etiam a totius populi colloquio aut convivio placuit excludi, donec resipiscens ad sanitatem redire festinet.

CAN. XXVI.

De discrepantibus judiciis in causa Episcopi.

Si quis Episcopus in causam attractus, de certis criminibus judicetur, et contingat de eo judices ordinarios seu comprovinciales dissidere, cum judicatus Episcopus ab aliis, ut innocens, absolvendus, ab aliis autem, ut reus, merito condemnandus creditur, pro hujusmodi ambiguitate tollenda ex alia provincia extraordinarii judices convocabuntur, ut per eos simul, et per comprovinciales, quod justum fuerit, uniformiter judicari possit. Si vero Judices comprovinciales cuncti, consonanter, in causam attractum absolvendum vel condemnandum judicaverint, concors eorum firma manebit sententia, nec provocabitur ad exteros.

CAN. XXVII.

Episcopus Clericos conversos sub juramento recipiat.

Ne in recipiendis conversis, vel Episcopus decipiatur, vel sanctum nostrum Presbyterium ludificetur: qui per gratiam Redemtoris nostri, in gremium Ecclesiae nostrae redire cupiunt, non solum examen sustinere, sed et Sacramentum juramenti, viva voce, et scripto coram Fpiscopo edere debebunt, idque in hanc vel similem formam: Ego, postquam diutina mecum deliberatione pertractans, divina gratia adjutus, ac supernae illustrationis lumine illustratus, errorum laqueos, quibus hactenus constrictus tenebar, certo cognovi: nunc prona et spontanea voluntate illos damnans, ac repudians, ad unitatem Ecclesiae orthodoxae Helveticam

confessionem amplectentis revertor. Ne vero non pura, sed simulata mente reversus existimer: spondeo sub ordinis mei casu, et anathematis obligatione, atque promitto, nec simplici verbo promitto, sed juro per sacrosanctam Trinitatem, me in unitate Ecclesiae vestrae semper mansurum, nec ad pristinos errores, quos nunc voce, et semper scripto damno, reversurum. Quod si (quod absit) ab hac me unitate divisero, perjurii reatum incurrens, poenae condignae obligatus cum authore schismatis habeam in futuro seculo portionem. Hanc autem cartulam in majorem fidem professionis, promissionisque meae, manu propria scriptam et sigillo proprio munitam, Tibi Venerande Domine Episcope, tradidi; Anno et die in tali loco, Ego huic confessioni, promissionique meae, manu propria subscripsi.

SECUNDA CLASSIS

CANONUM ECCLESIASTICORUM,

DE

SENIORIBUS.

CANON I.

De auctoritate D. D. Seniorum.

Quoniam in divinis literis passim, Presbyteri seu Seniores, Episcopi vocantur, hanc eis dignitatem, auctoritatem, et potestatem conferimus, ut quasi Senatores Patresque Ecclesiae, ipsam consilio salubri, et le-

gibus ecclesiasticis, communi cum Episcopo opera et studio regere gubernareque debeant. Nam Apostolus Ephesinos Presbyteros Episcopos nominavit: *Attendite*, inquiens, *vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Epicopos regere vel pascere Ecclesiam DEI (Act. 20: 17, 28.).* Idem Presbyteros a Tito constituendos Episcopi titulo exornavit, dicens: *Hujus rei gratia reliqui te Cretae, ut ea, quae desunt, corrigas, et constituas per civitates Presbyteros, si quis sine crimine est, etc. Oportet enim Episcopum sine crimine esse (Tit. 1. v. 5, 6, 7.).* Idem, manuum impositionis potestatem Presbyteris tribuit, cum haec suo Timotheo scripsit: *Noli negligere gratiam, quae in te est, quae data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum Presbyterii (1. Tim. 4. v. 14).* Idem: *Qui bene praesunt*, inquit, *Presbyteri, duplici honore digni habeantur (1. Tim. 5. v. 17.).* Et ipsi Apostoli Petrus et Johannes Presbyteros seu Seniores sese appellaverunt *(1. Pet. 5: 2. Joh. v. 1.)* Merito hic et sancti Hieronymi sententia audienda est, qui, antequam, inquit, Diaboli instinctu studia in religione fierent, communi Presbyterorum Concilio Ecclesiae gubernabantur: postquam vero unusquisque eos, quos baptizaverat, suos putabat, non Christi, decretum est, ut unus de Presbyteris electus superponeretur caeteris, ad quem omnis Ecclesiae cura pertineret, et schismatum semina tollerentur. Et sicut Presbyteri sciunt se ex Ecclesiae consuetudine, ei qui sibi praepositus fuerit, esse subjectos: ita Episcopi noverint, se magis consuetudine, quam dispositionis Dominicae veritate Presbyteris esse majores, et in commune debere Ecclesiam regere.

CAN. II.

De Senioribus solemniter consecrandis.

Cum idcirco haec tanta sit dignitas, auctoritas et potestas venerabilium Seniorum, ut pluribus singuli Ecclesiis regendis sint praepositi, a sancta Synodo eos quoque pariter, sicut Episcopum, canonice electos, vocatos, et ordinatos juratosque oportet praefici certis Dioecesibus legitime gubernandis.

CAN. III.

Unusquisque Seniorum sua sorte contentus sit, nec quemquam solus ordinet.

AEQUUM autem est, et concordiae alendae multum utile, ut unusquisque D. Seniorum, solas suae inspectioni subjectas Ecclesias gubernet, earumque cura et moderamine contentus sit, nec terminum suae dioeceseos, cum injuria alterius transgrediatur: nec quemquam per se, sine consensu Episcopi superioris, in particulari aliquo conventu ordinare praesumat.

CAN. IV.

Ne Seniores contempto Episcopo seorsim sese colligant.

Non ignoramus concordiae bonum, et discordiae malum maximum, juxta verissimas vulgo notas sententias: *Concordia res parvae crescunt, discordia magnae dilabuntur.* Et, *Omne regnum divisum contra se, desolabitur.* Et, *Omnis civitas, vel domus divisa contra se, non stabit (Matth. 12: v. 25.).* Quamobrem definivimus,

ut quilibet D. Seniorum suae jurisdictioni subjectos DEI Ministros, in particularem quidem Synodum, ad causas aliquas discutiendas cogere sua auctoritate possit, sed ab universali Congregatione abscindere minime praesumat, ut schismaticus. Hac de re Antiocheni Conc. Can. 5. sic legitur: Si quis Presbyter aut Diaconus Episcopum proprium contemnens, se ab Ecclesia sequestraverit, et seorsim colligens altare constituerit, et commonenti Episcopo non acquieverit, nec consentire vel obedire voluerit, semel et iterum convocanti, hic damnetur omni modo, nec ultra remedium consequatur, quia suam recipere non potest dignitatem: quod si Ecclesiam conturbare, et solicitare persistat, tanquam seditiosus, per potestates exteras opprimatur.

C A N. V.

Quod D. Seniores juratis licentiam praedicandi concedant.

ERUDITIS in verbo Domini, et morum integritate conspicuis viris, vocatis ab Ecclesiis legitime, D. Seniores propria auctoritate. inconsulto etiam Superintendente, ad Synodi usque tempus, licentiam praedicandi dare possunt, sub reversali, urgente aliqua necessitate; iis tamen juratis prius, et privato examine probatis.

C A N. VI.

Quod vacantibus Ecclesiis Pastores praeficere debeant Seniores.

QUILIBET D. Seniorum, in suis dioecesibus existentium Ecclesiarum curam habentes maximam, eas

diutius vacare, cum pietatis et cultus divini detrimento, minime patientur: verum de idoneis Ministris soliciti, sua propria auctoritate et potestate oppidatim eos constituere et collocare debent, qui tamen prioribus legitime succedant.

CAN. VII.

Quod necessitate sic postulante, de una Ecclesia in aliam Minister transferri possit per D. Seniorem.

EVENIT interdum, ut Ecclesia suo Pastore orbata, graviter periclitetur, nisi mature ei succurratur. Cum in tali necessitate mora longa sit periculosissima, de minoribus in majores Ecclesias Ministros transplantare studeant D. Seniores; sine turba nihilominus, nec invito, sed placide gratificante populo, et Episcopo, si fieri potest, conscio.

CAN. VIII.

De judicandi potestate D. Seniorum.

In Conventibus suis particularibus, minores causas, et controversias inter Concionatores et Auditores eorum subortas, vel inter Compresbyteros ortas et motas, vel inter novos aut veteres conjuges natas lites, D. Seniores sua auctoritate, secundum Canones definire, dijudicare, et componere debent, ne pluribus, ac saepe minoris momenti causis et casibus generalis Synodus gravetur: attamen inter conjuges divortium faciendi auctoritas relinquatur sanctae Synodo (annis singulis convenienti, si divinitus permissum fuerit), nisi ne-

cessitas aliqua ingens generalem Synodum exspectare prohibuerit.

CAN. IX.

De Appellationibus.

Si quis forte contentiosus, aut inflatus sui Senioris judicium contempserit, praejudicio ipse laborans, dabitur quidem ei Appellatio vel provocatio ad Episcopum, ab eo autem ad Synodum generalem, verum ubi justum D. Senioris et Episcopi judicium compertum fuerit, provocans ille, ac superbe appellans, humiliandus erit pro qualitate delicti, ut suo malo discat justa judicia non contemnere, ac eorum auctoritatem non enervare.

CAN. X.

Quod D. Seniores suos collaterales Judices habere debeant.

NOTUM est ex sacris, Synedrion Judaeorum olim constitisse ex pluribus Senioribus: nos vero in senatu nostro ecclesiastico contenti erimus viginti viris, juris ecclesiastici peritiam per Dei gratiam consecutis, qui ad sententias ordine certo proferendas promti ac parati sunto. Singuli igitur D. Seniores per (quinque) dioeceses dissiti, eligant sibi ternos collaterales ex iis, quos subjectos habent, qui omnes singulari studio, ac cura incumbant Canonico juri discendo, ut omnes controversiae, tum secularium, tum ecclesiasticorum in Synodis agitatae, facillime et legitime ab isto senatu de-

cidantur, caeteris omnibus suffragantibus, consentientibus, ac judicium approbantibus.

C A N. XI.

De ordine servando in sententiis proferendis.

Cum causa aliqua coram senatu isto ecclesiastico proponitur, quia simul et semel omnes quid sentiant in animis suis, proferre non possunt, placet hunc ordinem servari, citra omne praejudicium inaequalis dignitatis et auctoritatis, ut in definitionibus et determinationibus, primi suas proferant sententias R. D. Seniores cum suis collateralibus seu suffraganeis. Deinde collectis eorum omnium sententiis, suam Episcopus proferet, idque in negotiis et controversiis magni momenti; in causis autem facilioribus dijudicandis, is decisivam pronunciabit sententiam, qui ab Episcopo monitus fuerit. Similiter docet Calvinus, inquiens: quas partes habet Consul in Senatu, ut referat de negotiis, sententias ferat, consulendo, monendo, hortando aliis praeeat, authoritate sua totam actionem regat, et quod decretum communi consilio fuerit, exsequatur, id muneris sustinebit Episcopus in Presbyterorum coetu *(Lib. 4. Instit. cap. 4. sect. 2)*.

C A N. XII.

De visitationibus Seniorum.

Ut supra data est Episcopo auctoritas visitationis extraordinariae, in gravioribus scilicet, et raro contingentibus causis: ita ordinarias et annuas visitationes generalem nostram Synodum praecedentes D. Seniores

instituere tenentur eadem forma, quae Episcopo praescripta est: ideoque si quis eorum, suam dioecesim perlustrare neglexerit, nisi forte morbo impeditus (in quo casu aliquem suae jurisdictioni subjectum emittere potest), causam suae negligentiae reddere tenebitur sancto Presbyterio.

C A N. XIII.

Quomodo accusationes audiant Seniores.

In visitationibus suis, accusationes adversus Dei Ministros, non aliter recipiant D. Seniores, quam sub duobus aut tribus testibus, juxta Apostolum. Poenam vero in falso accusantes, et in probatione deficientes, talem legimus in Conc. Brac. 2. Can. 8. Si quis aliquem Clericorum macula fornicationis impetit, secundum praeceptum Pauli Apostoli, duo vel tria testimonia requirantur ab illo: quod si non potuerit datis testimoniis approbare quod dixit, excommunicationem accusati accusator accipiat. Nos vero opem magistratus implorabimus, ut politice talis calumniator puniatur, ubi disciplinam illam ecclesiasticam exsequi non poterimus.

TERTIA CLASSIS
DE
PRESBYTERIS
COMMUNITER SIC DICTIS, SEU PASTORIBUS ECCLESIARUM.

CANON I.

De Vocatione Ministrorum DEI.

NEMO praesumat temere involare, ad suspiciendum sacrosanctum Ministerii ecclesiastici munus, sed exspectet vocationem internam a Deo (quae bonum est testimonium cordis nostri, quod neque ambitione, neque avaritia, neque ulla alia cupiditate, sed sincero Dei timore et aedificandae Ecclesiae studio oblatum munus suscipiamus), externum vero ab Ecclesia, ut S. Matthias, Titus, Timotheus; ne non missus currere videatur. Quia vero nonnulli sub specie humilitatis pietatisque, publice praedicandi auctoritatem sibi vindicant, cum Apostolus dicat: Quomodo praedicabunt nisi mittantur? Omnes, quicunque prohibiti, vel non missi, praeter auctoritatem aut licentiam, ab Episcopo aut Senioribus acceptam, publice praedicandi, et Sacramenta administrandi officium usurpare ausi fuerint, excommunicandi erunt; et nisi admoniti cessaverint, alia competenti poena puniendi.

CAN. II.

De ordinationibus Ministrorum.

VOCATI ad Ministerium ecclesiasticum, non debent ullo pacto ministrare, vel in docendo, vel in administrandis Sacramentis, priusquam vel licentiati, vel in Synodo examinati ac ordinati fuerint ab Episcopo et Dominis Senioribus. Sic enim futura est eorum auctoritas legitima.

CAN. III.

Qualiter licentia danda.

VOCATUS aliquis ad functionem ecclesiasticam, testimonium plebis vel per legatos, vel per literas editum secum habeat, examenque Episcopi, vel sui Senioris sustineat, ac eamdem licentiam praedicandi, sed non Sacramenta administrandi, literis formatis concessam accipiat, ad Synodi usque tempus.

CAN. IV.

Quales ordinandi.

Ad Ministerium Ecclesiasticum nemo debet ordinari, nisi qui mediocrem cognitionem Articulorum fidei orthodoxae, secundum confessionem nostram Helveticam, habere probatus est in examine publico, praeter quam testimonium plebis, vel Ministrorum de honesta sua conversatione, et moribus consecutus est; ne omnino rudes et ignari, infamesque ad sacrum ordinem promoti, majori potius dedecori, quam ornamento Ec-

clesiae futuri sint. Conc. Carthag. 3. Can. 22. hac de re sic legitur: Nullus ordinetur Clericus non probatus vel Episcoporum examine, vel populi testimonio.

CAN. V.

Ordinandi Canones praecognoscant.

Id etiam regulare esse perspeximus decernendum, ut antequam sacrum ordinem aliqui consequantur, Leges ecclesiasticas, quibus obligari tenentur, praecognoscant; ne dum contra eas peccasse deprehenduntur, ignorantiam praetendere valeant. Qua de causa Aureliani Concilii IV. Can. 5. sic scriptum legimus: Parochiani Clerici, a Pontificibus suis necesssaria sibi statuta Canonum legenda percipiant, ne ipsi, vel populi, quae pro salute eorum decreta sunt. excusent postmodum ignorasse. Et Concil. Carthag. 3. Can. 3. sic legitur: Placuit, ut ordinandis Episcopis vel Clericis, prius ab ordinatoribus suis decreta Conciliorum auribus eorum inculcentur, ne se aliquid contra statuta Concilii fecisse poeniteat.

CAN. VI.

Ordinandi officialem libellum habeant.

OPORTET ordinandos Agendis instructos assumere Ministerii sacri dignitatem, ne tandem in praxi hallucinentur turpiter, cum Sacramentorum et officiorum divinorum derogamine. Quam quidem cautionem observantes Patres Toletani Concil. 4. Can. 25. sic statuerunt: Quando Presbyteri in Parochiis ordinantur, libel-

lum officialem a suo Sacerdote accipiant, ut ad Ecclesias sibi deputatas instructi accedant, ne per ignorantiam etiam in ipsis divinis Sacramentis Christum offendant.

CAN. VII.

Ordinandi jurare debent.

JURE meritoque Sacramentum juramenti ab ordinandis exigit sanctum Presbyterium, quo Ministerii dignitatem consecuti officio fungantur magis fideliter, ac majori cum diligentia, memores quid Deo et Ecclesiae, cum pia devotione promiserint. Qua in re nobis consenserunt jam olim Patres Toletani Conc. XI. Can. 10. Qui sic legitur: Omnes Pontifices, Rectoresque Ecclesiarum, tempore quo ordinandi sunt, sub cautione promittant, ut fidem Catholicam, sincera cordis devotione custodientes, juste et pie vivere debeant, atque obsequii reverentiam praeeminentibus dependant.

CAN. VIII.

De Forma Juramenti.

FORMAM Juramenti hanc vel similem usurpabimus. Ego N. N. juro coram Deo vivo, qui est Pater, Filius, et Spiritus sanctus, et coram sanctis ejus Angelis, et in praesentia sanctae hujus Synodi, quod in functione sacri hujus Ministerii, quod nunc a vobis servis Dei et Mysteriorum ejus Dispensatoribus fidelissimis, summa cum reverentia accipio: Solam fidem Catholicam, libris Canonicis Prophetarum ac Apostolorum comprehensam, secundum expositionem Helveticae nostrae confessionis

praedicaturus, Canones item ecclesiasticos fideliter observaturus, Episcopo et Senioribus, tanquam Superioribus meis debitam obedientiam praestiturus, denique vitae meae sanctimonia vocationem hanc ornaturus, ac malis moribus neminem scandalizaturus sim. Haec omnia, pro gratia et viribus divinitus mihi datis efficere contendam. Sic me Deus adjuvet, Pater, Filius, et Spiritus sanctus. Amen.

CAN. IX.

De ritu ordinationis Ministrorum.

PRIMITIVAE Ecclesiae Cerimonia patet ex sacris literis; sicut legitur Act. 13: Ministrantibus illis Domino et jejunantibus, dixit Spiritus sanctus: Segregate mihi Saulum et Barnabam in opus, ad quod assumsi eos; tunc jejunantes et orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt eos. De iisdem Apostolis sic legitur Act. 14. v. 22. Et cum per manuum impositionem constituissent illos per singulas Ecclesias Presbyteros, et orassent cum jejunationibus etc. Similiter legitur: 1. Tim. 4. v. 14. Noli negligere gratiam, quae in te est, quae data est tibi per prophetiam; cum impositione manuum Presbyterii. Eumdem igitur ritum et nos observantes sancimus, ut Episcopus, sive unus tantum, sive plures, dum adesse possint, et Domini Seniores successive manibus suis, capitibus ordinandorum impositis, consecrationis verba summa cum devotione proferant. Universa Ecclesia tunc jejunante, orante et psallente.

CAN. X.

De forma consecrationis, seu benedictionis.

Hanc, vel similem formulam in consecrandis Ministris usurpare possumus: In Nomine Domini nostri Jesu Christi, qui olim Apostolos suos, donis Spiritus sancti instructos, misit in universum orbem terrarum, praedicare Evangelium, administrare Sacramenta, ac potestatem Clavium, seu disciplinam ecclesiasticam exercere; in sancta hac Synodo, auctoritate sancti hujus Presbyterii, confero tibi potestatem annunciandi verbum Dei, administrandni Sacramenta ejus, et poenitentes a peccatorum suorum vinculis absolvendi, impoenitentes vero ligandi. Deus Pater per meritum Filii sui Jesu Christi, effundat de Spiritu suo in omnem carnem, ut prophetent Filii nostri. Ille Spiritus sanctus multiformem suam tibi largiatur gratiam, mentem tuam illuminet, cor tuum inflammet in agnitionem et amorem doctrinae suae coelestis, deducat te in omnem veritatem ad gloriam sacrosancti sui nominis, et aedificationem Ecclesiae suae. Amen.

CAN. XI.

De literis Testimonialibus Ordinatorum.

ORDINATI jam, et consecrati Ministri, debent habere literas testificatorias, Episcopi et Seniorum nominibus conscriptas, de collato legitime sacro Ordine, quibus Manus proprias Domini Ordinatores subjiciant, ac sigillum nostrae universitatis imprimi curent: quarum quidem literarum vigore, Ordinati Presbyteri, Ec-

clesiis commendatiores esse, ac majori cum auctoritate eas regere possint, Vetus haec est consuetudo, ut patet ex Conc. Milevit. Can. 14. qui sic legitur: Placuit, ut quicunque deinceps ab Episcopis ordinantur, literas accipiant ab Ordinatoribus suis, manu eorum subscriptas, continentes annum et diem, ut nulla altercatio de posterioribus vel anterioribus oriatur.

CAN. XII.

Quales arcendi a sacro Ordine.

QUICUNQUE doctrinae Christianae crassa ignorantia laborant, non valentes alios docere, aut crimine aliquo sunt notabiles, de quibus dici non potest illud Domini: Vos estis lux mundi *(Matth. 5. v. 14.)*; nisi cum Matthaeo Publicano, et Saulo Ecclesiam Dei persequente *(Act. 9.)*, resipiscentibus, ad Deum clementissimum per poenitentiam conversi fuerint, indigni sacro Ordine censebuntur, juxta regulam Pauli: Constituas per civitates Presbyteros, si quis sine crimine est: et Nic. Conc. 1. Can. 9. qui sic legitur: Si qui sine examinatione promoti Presbyteri sint, et postea examinati sunt confessi peccata sua, et cum confessi fuissent, contra regulam venientes homines, manus eis temere imposuerint, hos Ecclesiasticus ordo non recipit: in omnibus enim quod irreprehensibile est, defendit Ecclesia sancta.

CAN. XIII.

Uxoris adulterae Vir indignus sacro Ordine.

Hanc regulam tulerunt Patres Neocesariens. Conc. Can. 8. qui sic legitur: si cujus Uxorem adulterium commisisse, cum esset Laicus, fuerit comprobatum, hic ad Ministerium Ecclesiasticum admitti non potest: quod si in Clericatu jam constituto eo, adulteravit, dato repudio dimittere eam debet: si vero retinere ejus consortium velit, non potest suscepto Ministerio perfrui.

CAN. XIV.

Nemo ordinandus sine titulo certae Ecclesiae.

VETUS haec est constitutio, ut patet ex Concil. Chalc. cujus Can. 6. sic legitur: Neminem absolute ordinari jubemus Presbyterum, neque Diaconum, nec quemlibet in Ecclesia ordinatione constitutum, nisi manifeste in Ecclesia suae civitatis, sive possessionis etc. hic, qui ordinatur, mereatur ordinationis publicae vocabulum: eos autem, qui absolute ordinantur, decrevit santa Synodus, vacuam habere manus impositionem; et nullum tale factum valere ad injuriam ipsius, qui eos ordinavit.

CAN. XV.

De Officiis, et diligentia magna Ministrorum.

Quoniam Spiritus sanctus maledictionem intonat iis, qui opus Domini fraudulenter faciunt: meminerint Pastores Ecclesiarum, sese non ad ignavum otium, nec

externam rusticationem, sed in messem et vineam Domini evocatos esse; ideo magna diligentia debent facere officium suum, hoc est, praedicare Evangelium, administrare Sacramenta; nec solum Dominicalia semper, sed Prophetarum, ac Apostolorum scripta populo explicare conentur, ut in melius quotidie proficiant, crescant in doctrinae coelestis cognitione. Sic Patres Tolet. Conc. IV. Can. 24. praescripserunt: Ignorantia mater cunctorum errorum, maxime in Sacerdotibus Dei, evitanda est, qui docendi officium in populo susceperunt: Sacerdotes enim legere sanctas scripturas frequenter, admonet Paulus dicens: Attende lectioni et exhort. etc. *(1. Tim. 4.)*. Sciant ergo Sacerdotes Scripturas sanctas, et Canones meditentur, omne opus eorum in precatione divina et doctrina consistat, atque aedificent cunctos tam fidei scientia, quam operum disciplina. Quapropter non discentes, nec in sacris melius proficientes, ac sibi commissas Ecclesias docere negligentes, tanquam inutiles mercenarios repudiandos, Ecclesiis ejiciendos, et ab officio deponendos censemus, sicut jam olim in Conc. Aurelian. 2. Can. 13. cautum est, qui sic legitur: Clerici, qui officium suum implere despiciunt, aut vice sua ad Ecclesiam venire detractant, loci sui dignitate priventur.

CAN. XVI.

De Catechismo non negligendo.

CATECHISMUS in Ecclesiis omitti non debet, sed juventus in fundamentis fidei Christianae diligenter est instituenda, ut postquam lacte satiati fuerint, solidioris

quoque cibi capaces esse possint. Catechismus autem unus et idem omnibus in Ecclesiis docendus, ne pastorum mutatione, forma quoque doctrinae et institutionis mutetur, cum evidenti Auditorum dispendio.

C A N. XVII.

Quo loco, et tempore, et quibus Sacramenta administrentur.

SACRAMENTA non debent administrari, nisi in publico loco, praesente Coetu, et quidem antemeridiano tempore, quod non solum de Coena Domini, sed de Baptismo quoque dicimus: ac id quidem ideo fieri volumus, quod Baptismus Sacramentum sit nostrae in coetum Ecclesiae insertionis: deinde, ne Sacramentorum dignitas vilescat, excepto tamen casu necessitatis. Administrent autem Pastores Baptismum infantibus Christianorum, et si petatur, etiam adultioribus, sed prius Catechizatis, et in doctrina et religione Christiana recte fundatis: deinde Coenam Domini ea, qua scimus usum fuisse Dominum, et Apostolos cerimonia.

C A N. XVIII.

Baptismi administratio mulieribus non permittitur.

ADMINISTRATIO Baptismi mulierculis nullo modo permittenda est, etiam si mortis necessitas urgeat: mulieribus enim munus ministrandi in Ecclesia non est permissum, sed quorum est docere, eorundem et Sacramenta administrare: a Pontificiis tamen administratus Baptismus reiterari non debet.

CAN. XIX.

Ne Diaconi nostri, aeditui, sacramentum Coenae administrent.

PATRES Nicaeni Conc. 1. Can. 14. hac de causa sic ediderunt: Pervenit ad sanctum Concilium, quod in locis quibusdam et Civitatibus, Presbyteris sacramenta Diaconi porrigant: hoc neque regula, neque consuetudo tradidit, ut hi, qui offerendi sacrificii non habent potestatem, his qui offerunt corpus Christi porrigant. Eadem fuit sanctio Laodiceni Conc. Can. 25. edita, qui sic legitur: Non oportet Diaconum panem dare, nec calicem benedicere.

CAN. XX.

Quod pro sacramentis nihil ex debito sit exigendum.

PLACET nobis Bracarensis Concilii 2. Can. 7. qui sic legitur: Unusquisque Episcoporum per Ecclesias praecipiat, ut hi, qui infantes suos ad Baptismum offerunt, si quid voluntarie pro suo voto offerunt, suscipiatur ab eis; si qui vero per necessitatem paupertatis aliquid non habent, quod offerant, nullum illis pignus violenter tollatur a Clericis. Similiter definimus, pro Eucharistia distributa, nihil ex debito petendum esse, scientes donum DEI pretio venale non esse; sponte autem oblata non repudianda judicamus.

CAN. XXI.

Qui sunt arcendi a Sacramentis.

Qui verbum DEI rejiciunt, ac religionis Christianae fundamenta, imo vel orationem Dominicam, ipsumque Symbolum Apostolicum ignorant, Deum contemnunt, ut sunt vulgo Cigani vocati, et similes profani, his velut alienis a fide Christiana, sacramentum quoque Baptismi, et Coenae negandum statuimus: imo etiam si moriantur, honorifica sepultura non afficiendos judicamus. Sanctum enim non est dandum canibus, nec margaritae objiciendae sunt porcis *(Mat. 7.)*. Arceantur etiam pueri a sacramento Eucharistiae, qui fundamenta religionis Christianae ignorantes, se ipsos probare non possunt, nec inter sacrum et profanum discretionis aliquid norunt.

CAN. XXII.

De eo, qui acceptam Eucharistiam non consumpserit.

PLACET nobis Tolet. Conc. 1. Can. 4. qui sic legitur: Si quis acceptam a Sacerdote Eucharistiam non sumserit, velut sacrilegus propellatur.

CAN. XXIII.

De Cerimoniis.

CERIMONIAE, quae boni ordinis causa sunt institutae, et nonnihil faciunt ad exercitia fidei et pietatis Christianae, sunt observandae; ita tamen ne alligetur iis opinio cultus et meriti, aut necessitatis: deinde

vero plus temporis tribuatur docendo et audiendo verbo Dei, quam Cerimoniis.

C A N. XXIV.

De diebus Festis.

DIES Festi sanctorum, quorum observatio ex eodem fonte cum invocatione sanctorum promanavit, nullo modo sunt observandi praeter Dominicum diem, item Conceptionis, Nativitatis, Circumcisionis, Passionis, Paschatis, Ascensionis et Pentecostes cum suis feriis.

C A N. XXV.

Diebus Dominicis non operandum.

Cum dies Dominicus cultui divino sit destinatus, operas manuaris prorsus omnibus in locis, interdicimus. Ministrorum ergo erit invigilare, ut violatores Sabbathi Christiani primum puniantur a Magistratu, deinde vero, si Magistratus officium non faciat, verbo et sacramentis interdicendum erit. Maguneiacum Conc. jam olim hac de causa scripsit Can. 37. qui sic legitur: Omnes dies Dominicos, cum omni veneratione decrevimus observare, et a servili opere abstinere, et ut mercatus in eis minime sit, nec placitum, uti aliquis ad mortem, vel ad poenam judicetur.

C A N. XXVI.

De propriis Ecclesiis regendis.

SATIS est, si quis spartam, quam nactus est, ornare possit, h. e. Ecclesiae, in qua quisque divinitus est

positus, ministrare fideliter possit; proinde, nemo lucri causa duabus vel tribus Ecclesiis simul inserviat, nisi ab antiquo ita fuerit ordinatum, ut sunt plerumque uni Ecclesiae, velut matrici, duae tresve filiales adjunctae: alias annuo loci illius proventu privabitur per Seniorem, nisi propter defectum Ministrorum necessitas aliter facere jubeat.

C A N. XXVII.

Dioeceses non mutabunt D. Sym-Presbyteri inconsultis Senioribus.

MINISTER DEI, propria Ecclesia legitime relicta, alii se obligare non potest, inconsulto inscioque utroque Seniore, cui scilicet subjectus erat, et cui subjiciendus erit: secus facturus per unius anni spatium privabitur officio.

C A N. XXVIII.

Nemo fraudulenter, aut violenter, Ecclesiam invadat.

NEMO debet Ecclesiam, quam ambit, per cuniculos invadere, ita ut Pastorem ejus traducendo, inde eum ejicere studeat, non exspectans vocationem, nec sua Parochia contentus: alioqui talis ad spatium unius anni privabitur. Idem statuimus de iis quoque, qui potentiorum auctoritate freti, reluctante plebe, quasi per vim sese ingerunt, cum maxima sacri Ministerii ignominia, et verbi divini contemptu. Idem legitur in magno illo Concilio Nicaeno 1. Can. 15. 16. qui sic exstant: Propter multas perturbationes, et frequentes tumultus seditionum, qui fieri solent, placuit omni modo istam

abscindi consuetudinem, quae contra regulam est (sicubi tamen fit), id est, ne de civitate ad civitatem transeat vel Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus, si quis vero post haec statuta sancti hujus Concilii, tale aliquid agere tentaverit, infringatur omni genere hujusmodi conatus et restituatur propriae Ecclesiae, in qua ordinatus est. Si qui vero timorem DEI ante oculos non habentes, neque ecclesiastica statuta custodientes, recesserint ab ecclesia sua, sive Presbyter, sive Diaconus, vel in quocunque Ecclesiastico ordine positi fuerint, non debent suscipi in alia Ecclesia, sed cum omni necessitate cogantur, ut redeant ad Ecclesiam suam.

C A N. XXIX.

De modo successionis in aliqua Ecclesia.

NEMO seipsum alicui Ecclesiae obligare debet, nisi accepta ab auditoribus venia, eoque cui successurus est, honeste dimisso, atque pro mercede laboris sui contentato: alioqui vocatio, et successio irrita futura est, ac loco etiam, in quo antea vixerat, exturbandus erit.

C A N. XXX.

Cum Testimonialibus dioeceses mutandae.

MINISTRI DEI parochias mutaturi, et in alterius Senioris dioecesin transituri, a D. Seniore, cui prius paruerant, testimonium accipere debent, de honesta sua conversatione, quod praesentare debent alteri D. Seniori, cui deinceps parituri sunt: secus facturi non re-

cipientur: jam vero recepti exturbabuntur; plerique enim, perpetrato scelere aliquo sese subducunt, et alio migrant, ut sic poenam commeritam effugiant. Constantinopolitanum 6. Gener. Conc. Can. 17. hac de re sic edidit: Statuimus, ut nullus omnino Clericus possit sine proprii Episcopi scriptura dimissoria in alienae Ecclesiae catalogum referri; qui secus fecerit, deponatur.

C A N. XXXI.

In sacro Ministerio lucrum non spectandum.

PASTORES ovium Christi, amplioribus Ecclesiis regendis praefecti, quae collegas alere fuerint solitae, omnem operam ac diligentiam debent adhibere, ut is ordo in locum restituatur, neque Pastor sui Collegae munus rapere, et proventum utriusque recipere debet: alias collegae sui proventu privabitur. Ubi item Ministri Dei, alias suis Auditoribus charissimi, possunt esse contenti ea mercede, quam populus eis solvit, non debent frequenter suas mutare parochias, ne proprium commodum multo magis, quam Ecclesiae aedificationem quaerere videantur. Haec mala Ecclesias frequenter mutandi consuetudo, olim vel ipsis Episcopis sanctione Synodali vetita legitur Can. 1. Conc. Sardicensis. Vide supra Class. 1. Can. 17.

C A N. XXXII.

Quando populus sit Pastore privandus.

Quia ex sententia divinae legis, Christi item et Apostolorum, dignus est operarius mercede sua, Auditores ejusmodi ingratos, qui suos Pastores justo et le-

gitimo proventu defraudant, qui item ob leves injurias, vel saltem, quod correctionis sint impatientes, probatae doctrinae et vitae Ministros ablegant, ejusmodi, inquam, Auditores, Pastore jure meritoque privandos censemus, donec rationem sui facti sufficienter in Synodo reddiderint. Similiter sonat Maguntiaci Conc. Can. 29. ut Laici Presbyteros non ejiciant de Ecclesiis, neque constituant sine consensu Episcoporum suorum.

C A N. XXXIII.

De reditibus Ecclesiarum nec minuendis, nec penitus negligendis.

MINISTRI fideles omnes, ut boni operarii, mercede sua digni quidem sunt; nec peccant quando stipendium, omniaque pro se, et sua familia honeste alenda, necessaria accipiunt *(1. Cor. 9. 1. Tim. 5.)*: Nam Apostolus ostendit, haec jure dari ab Ecclesia, et accipi a Ministris: nec in eo quidem peccant, si crescente fidelium Auditorum multitudine, vel annona ingruente, vel familiis Ministrorum crescentibus, vel ipsis Ministris ad paupertatem, et nimiam egestatem redactis, mercedem, ab antiquo dari solitam, augeri cupiant, quo melius officium facere possint, anxia solicitudine victus et amictus non distracti: verum enim vero, quicunqe in gratiam plebis, aut Patronorum, reditum ecclesiasticum, jam ab antiquo Ministris ordinatum imminui, aut ulla ratione defalcari patiuntur, dummodo ipsi ibi tolerentur, loco suo, tanquam boni publici fures, exturbabuntur: qui item vineas, aut terras arabiles, ad Ministerium pertinentes neglexerit, incultasque reliquerit, justa aesti-

matione facta, damnum ab ipso datum resarciat, nec interea dimittatur donec satisfaciat, tanquam altaris, et Successorum depraedator: ita enim a Domino ordinatum est, ut qui in altari serviunt, ex altari etiam vivant.

C A N. XXXIV.

De jure excommunicationis.

Quia plerumque homines graviter peccantes correctionis sunt impatientes, ac eo prorumpunt contumaciae, ut verbo Domini et Sacramentis ejus abrenuntient, et cum Ministris Ecclesiarum perpetuam foveant inimicitiam: tales semel atque iterum sunt admonendi ex Christi mandato; postea vero, nisi resipuerint, publice erunt arguendi: postremo denique, ubi his nihil proficitur, erunt excommunicandi, et quidem ita, ut non solum vivis, sed etiam mortuis, tum illis ipsis, tum familiis, vestigiis ipsorum insistentibus, Ministerium Ecclesiasticum prorsus interdicatur, ac a communi etiam loco sepulturae arceantur, ut ex Christi regula, mortui sepeliant mortuos suos *(Math. 8: 22.)*.

C A N. XXXV.

Ne quis pro parvis causis excommunicetur.

NULLUS Minister, quemquam rectae fidei hominem, pro parvis et levibus causis a communione suspendat, praeter eas culpas, pro quibus antiqui Patres arceri jusserunt aliquid committentes.

CAN. XXXVI.

Cum excommunicatis non esse communicandum.

Ab excommunicatis, priusquam per debitam poenitentiam Deo, et Ecclesiae reconciliati fuerint, omnibus tam Ecclesiasticis, quam Secularibus abstinendum esse judicamus. Sicut ab illis etiam, quos Apostolus commemorat, dicens, cum eis nec cibum sumere. Si quis igitur cum excommunicatis, avertendo regulas, scienter psallat in domo, aut simul locutus fuerit, aut oraverit, aut comederit, quasi consentiens peccatis eorum, et potestatem Clavium divinitus traditam contemnens, et ille communione privator. Similiter definivit Conc. Carthag. 2. Can. 7. qui sic legitur: Placet, ut qui merito facinorum suorum ab Ecclesia pulsi sunt, si ab aliquo Episcopo, vel Presbytero, vel Clerico fuerint in communionem suscepti, etiam ipse pari cum eis crimine teneatur obnoxius.

CAN. XXXVII.

De Apostatis resipiscentibus recipiendis.

De his qui apostatant, et, antequam ad Ecclesiam se praesentent, poenitentiam agere quaerunt, et postea in infirmitatem arrepti petunt communionem, placuit eis dandam communionem, si promiserint dignos fructus poenitentiae sese acturos esse, postquam pristinae valetudini restituti fuerint.

CAN. XXXVIII.

De his, qui inter se odiis exardescunt.

Quidam publice, magno aliorum scandalo diutius odiis inter se exardescunt, ideo ex charitate fraterna saepius erunt monendi, et objurgandi, ut ad pacem redire festinent, et tantisper in conventibus ecclesiasticis tolerandi. Si vero nullam spem futurae concordiae dederint, ac omnino irreconciliabiles sese contumaciter declaraverint, post publicam semel atque iterum factam denuntiationem erunt excommunicandi.

CAN. XXXIX.

De perjuris.

Qui vehementiori ira, velut furore quodam abreptus, incaute sacramento se obligaverit, quod litigans cum quolibet, ad pacem nullo modo redire velit; ac postea timore Dei, post crebras objurgationes, proximo suo reconciliatus fuerit, pro perjurii reatu poenitentiam agere, ac Deum placare debebit omni studio.

CAN. XL.

Ne puellae fideles infidelibus conjungantur.

NOTUM est ex sacris literis, olim divinitus vetita hujusmodi conjugia imparia, ne scilicet alterutra persona in vera religione corrumperetur, et ad impietatem vel infidelitatem seduceretur; ideoque neque Haereticis damnatis, neque Judaeis, neque Ethnicis Catholicas dandas puellas statuimus, ne jugum cum infidelibus duca-

mus. Si vero contra interdictum hoc fecerint parentes scientes et volentes, censurae Canonicae obnoxii sunto.

CAN. XLI.

De iis, qui fidem Sponsaliorum frangunt.

Si qui parentes, nulla justa de causa, sed vel ex levitate, vel spe fortunae melioris, fidem datam Sponsaliorum violaverint, a Magistratibus erunt puniendi, vel in corporibus, vel in bonis suis: Si vero Sponsus vel Sponsa in illo crimine fuerint deprehensi, excusati quidem erunt parentes non consentientes; at illi vel Magistratibus erunt tradendi, vel novi conjugii spes illis erit adimenda ad determinatum usque tempus.

CAN. XLII.

De Excommunicatis a seculo exeuntibus.

In tradenda eis communione, et cura et probatione sint Ministri prudentiores.

CAN. XLIII.

De modo reconciliandi Poenitentes.

LAODICENUM Conc. Can. 2. sic legitur: His qui diversorum peccatorum lapsus incurrunt, et oratione et confessione, ac poenitentia malorum suorum, perfectam conversionem demonstrant, pro qualitate peccati, poenitentiae tempus attribuendum est propter misericordiam et bonitatem DEI: qui ergo hujusmodi sunt, revocandi, et ad communionem sunt applicandi.

CAN. XLIV.

Ne Minister Dei secularibus se immisceat.

MINISTRI Ecclesiarum alienis, et secularibus, ut Apostolus loquitur, negotiis seipsos implicare, (utpote causis forensibus, decimis exigendis, et his similibus) nullo modo debent: alias condigne punientur a Seniore. Ac in bellis, vel praesidiis finitimis constituti Pastores praedicationibus aliisque sacris vacare debent, non autem cum gregariis militibus excursiones facere, vel sanguinem humanum fundere: Nam Petrum, Dominus gladium recondere jussit: et Apostolus, arma, inquit, militiae nostrae carnalia non sunt: et Moses olim contra Amalec, non armis, sed orationibus pugnavit.

CAN. XLV.

De Usuris vetitis.

NEMO ex iis, qui Domino ministrant, debet accipere usuras, quaestum, vel lucrum exercere, et vel pecuniae, vel vini, vel frumenti foenus, cum evidenti proximi detrimento accipere: deprehensi autem in usuris, quaestuque exercendo, primum bonis erogatis, et acceptis privabuntur: deinde nisi resipiscant, abjicientur. Similiter hanc causam definivit magnum illud Conc. Nicaenum Can. 18. qui sic legitur: Quoniam multi Clerici avaritiae causa turpia lucra sectantes, obliti sunt divini praecepti, (quo dictum est: qui pecuniam suam non dedit ad usuram), et foenerantes centesimas exigunt; statuit hoc sanctum Concilium, ut si quis inventus fuerit post hanc definitionem usuras accipere, ex

quolibet tali negotio turpia lucra sectari, vel etiam species frumentorum ad septuplum dare, omnis qui tale aliquid conatur ad quaestum, dejiciatur a Clero, et alienus ab ecclesiastico habeatur gradu.

C A N. XLVI.

De poenis sceleratorum Ministrorum.

MINISTRIS Ecclesiarum danda est opera, ut inculpatae sint vitae: deprehensi autem in scelere, utpote in homicidio, furto, adulterio, et similibus, privandi erunt officio, et in potestatem Magistratus politici tradendi.

C A N. XLVII.

De ebriosis Ministris.

Si qui ebrietatis accusati fuerint, semel et iterum monendi sunt, quod si emendare vitam noluerint, officio privandi erunt. Idem statuendum est de plagosis, procacibus, et conviliis ac jurgiis publice, cum ingenti scandalo, ac ministerii ignominia, certantibus.

C A N. XLVIII.

Quod depositi ab officio abstineant.

MINISTRI Ecclesiarum, turpi aliqua infamia notati, et ideo depositi, vel excommunicati, nullo modo ministrare debent, nisi Ecclesiae reconciliati fuerint, secus facturi in perpetuum abjicientur.

CAN. XLIX.

Quod depositi ab aliis recipi non debeant.

MINISTRI depositi, et privati ab officio, nullò modo recipi debent, nisi reconciliati Ecclesiae fuerint. Similiter legitur Conc. Carth. 2. Can. 7. Placet, ut qui merito facinorum suorum ab Ecclesia pulsi sunt, si ab aliquo Episcopo, vel Presbytero, vel Clerico fuerint in communionem suscepti, etiam ipse pari cum eo crimine teneatur obnoxius. Huc pertinet Arausicani Concilii Can. 10.

CAN. L.

De depositis ad Secularium potestates confugientibus.

Quicunque alicujus criminis convicti, et ab Ecclesia poena commerita mulctati, ad potentiores, externumque paesidium confugiunt, sese Ecclesiae et ejus judicio contumaciter opponentes, ii in perpetuum, et sine ulla spe veniae, tanquam putida membra, abjiciantur ac proscribantur.

CAN. LI.

De vestitu Ecclesiasticorum.

FAMILIAM quoque talem habeant Ministri Dei, quales ipsorum oportet esse, sicut Apostolus praecepit, et arcere, quantum possunt, luxum, sumtuosas vestes, et peregrinum habitum, et a se, et ab uxoribus, ne videantur majorem habere rationem cultus exterioris, quam interioris; officio autem suo, et dignitate personarum convenientem habitum circumferant. Et Conc. Car-

thag. 4. Can. 45. sic legitur: Clericus, professionem suam et in habitu, et in incessu probet, et ideo nec vestibus, nec calceamentis decorem quaerat.

C A N. LII.

Ne Ecclesiastici canibus venaticis utantur.

AGATHENSIS Concilii Can. 35. sic legitur: Episcopum, Presbyterum aut Diaconum canes ad venandum, aut Accipitres, aut hujusmodi res habere non liceat; quod si quis talium personarum in hac voluptate saepius detentus fuerit, si Episcopus est, tribus mensibus a communione suspendatur; si Presbyter, duobus mensibus se abstineat.

C A N. LIII.

De Ministris ab Ecclesia sua absentibus diebus solemnioribus.

Si quis in sacro ordine constitutus, ab Ecclesia sua diebus solemnioribus abfuerit, id est, Dominica, Nativitatis Domini, Paschate, Pentecoste, dum potius singularibus lucris studet, quam servitio Domini, convenit, ut tribus mensibus a communione suspendatur: similiter si per tres hebdomadas ab Ecclesia sua abfuerit, huic damnationi succumbat.

C A N. LIV.

Ecclesiasticis non licet choreas ducere.

SALTATIONES, vel, ut vocant, choreas, vel in publico, vel in privato loco Ministris Dei, et uxoribus, et filiabus eorum, item Scholarum Rectoribus et Stu-

diosis omnino interdicimus; transgessores autem serio puniendos censemus. Imo diligenter exhortamur et Seculares, ut jam tandem desinant sic gentiliter insanire.

CAN. LV.

Quales personae non sunt copulandae.

DESERTAE personae, sine legitima Ecclesiae cognitione et libello repudii, vel divortii prius non accepto: sic etiam conjuges impares, et virgines infra ann. 14. copulari non debent: transgressores autem mulctabuntur primum floren. 14. deinde idem saepius facientes officio privabuntur.

CAN. LVI.

De nuptiarum Conciliatoribus instituendis.

Quoniam ex dispari conjugio graves saepissime controversiae et lites oriuntur, dum vetulae, et mulieres temulentae, ventris sui causa, modo ipsae lautius tractentur, personas inconvenientes in Matrimonium cogant, Ministri Dei, cum suis Auditoribus operam dare debent, ut in omnibus oppidis et pagis certi honestae famae proci, quasi Nuptiarum Magistri constituantur, quorum auspiciis, idoneae et convenientes personae copulentur.

CAN. LVII.

De Testimonio alius Ministri petendo, ut ejus Auditoribus inserviatur.

Si qui, vicini Ministri Auditores, vel Baptismum, vel copulationem petant a vicino Pastore, nullo modo

iis ministrabit, nisi idoneos testes adhibeant, de sui Pastoris vel absentia, vel aegritudine, saepe enim hac ratione impurae, ineptae, vel non liberae personae copulari solent: secus facturi censuram canonicam sustinebunt.

CAN. LVIII.

Denunciatio novarum Nnptiarum.

Ut scandala evitari possint (ne quo modo per errorem personae inconvenientes, aut illiberae conjungantur) ante Nuptiarum solemnitatem, et juramentum ipsum, in frequenti Ecclesiae coetu, praecedere debet denunciatio earum personarum, quae in matrimonio copulari debent cum seria Auditorum admonitione, ut si quid inconveniens inter eas sciverint, Pastorem id mature edoceant.

CAN. LIX.

Diebus Dominicis Nuptiae non permittantur.

DOMINICIS diebus non est permittenda nuptiarum celebratio, cum ii dies non conviviis, aut helluationibus, sed audiendo Dei verbo, et sacris coetibus frequentandis dicati sint: Transgressores judicio obnoxii sunto.

CAN. LX.

De non introducendis novis nuptiis.

INTRODUCTIO, ut vocant, novarum nuptiarum omittenda est, quod sit Papistica. Puerperarum vero introductio, quia non fit cum sacrificio pecudum et vo-

lucrium, nec cum observatione dierum olim praescriptorum, sed cum informatione et consolatione mulierum; item cum gratiarum actione et precatione, quae Judaeorum propria non sunt, verum omnibus ubique Christianis communia, ex libertate Christiana, non necessitate absoluta observari possunt.

C A N. LXI.

Mulierum nocturnae comessationes prohibitae.

MULIERCULARUM nocturnae comessationes, compotationes, et petulantiae in conviviis puerperalibus et Bachanalicis grassationibus penitus tollantur: Reluctantes autem ex Dei verbo serio arguendae, et tandem, si resipiscere nolint, Ministerio sacro ipsis interdicendum erit.

C A N. LXII.

De Ministris Senioribus suis inobedientibus.

Ad negotia Ecclesiae, ad praesens urgentia, a Seniore vocati, et venire praetermittentes, privataque sua negotia publicis majoris aestimantes, punientur pimum flor. 1. deinde fl. 3. tertio, tanquam contumaces et inobedientes abjicientur.

C A N. LXIII.

De spontanea populi oblatione promovenda.

In tribus solemnioribus festivitatibus, Natali scilicet Domini, Paschate, et Pentecoste, quotannis populus Christianus, in omnibus ubique Ecclesiis nostris, dili-

genter a Pastoribus exhortandus erit ad spontaneam oblationem, in emolumentum Ecclesiae instituendam. Negligentia vero Ministrorum, per Dominos Visitatores comperta, uniuscujusque proventus detrimento futura est: Et, qui fraudulenter hoc opus Domini fecerit, maledictus erit, ut Ananias cum Saphira. Qua de re Arelat. Concil. 2. Can. 28. sic legitur: Secundum constitutionem Synodi Vasensis, qui oblationem fidelium suppresserit, aut negaverit, ab Ecclesia, cui fraudem fecit, excludatur. Et quidam Patrum dixit: Amico, quidquam rapere, furtum est. Ecclesiam fraudare, sacrilegium est.

CAN. LXIV.

Ut agonizantes moneantur de legandis Ecclesiae bonis suis.

AEGROTANTES fideles, ac bene mori cupientes, Ministri DEI pie adhortari debent, ut non solum suis omnia sua bona haeredibus Testamento legare cogitent, sed etiam in usum multiplicem Ecclesiae, spontanee aliquid designare dignentur, quam piam equidem consuetudinem, ab antiquo usurpatam legimus in multis Conciliis.

CAN. LXV.

Quod Ecclesiastici etiam legare debeant Ecclesiae.

CONGRUUM sanctionibus ecclesiasticis hoc quoque judicamus, ut Pastores simul, et Ludimoderatores, ex hac vita decedentes, si haeredes habeant, aliquam saltem particulam suorum bonorum Ecclesiae, testamento relinquant, sive pecuniolam, sive libros, sive

aliquid aliud, quod in eorum fuerit potestate: si vero omnibus destituti fuerint haeredibus, totam suam substantiam legent Ecclesiae usibus necessariis. Qua de re Agathen. Conc. Can. 14. sic legitur: Episcopus, qui filios aut nepotes non habuerit, alium, quam Ecclesiam, non relinquat haeredem.

C A N. LXVI.

De variis usibus bonorum Ecclesiae.

OBLATIONES vero fidelium, non oportet nos in profanum aut privatos usus expendere, verum in emolumentum Ecclesiae erogare decet. Deficientibus igitur studiorum Patronis, partim eas oblationes conferemus in promotiones Academicorum studiosorum: partim in Scholas illustriores conservandas, partim in edendos libellos, partim in subsidium exulantium propter persecutiones Sym-Presbyterorum, si ita fuerint pauperes, partim in viduas et orphanos, in extrema necessitate relictos a decessoribus conservis nostris. Et has quidem, aliasque justas expensas faciendi occasiones, tempora suppeditabunt.

C A N. LXVII.

Ne Presbyteri jurare cogantur in Judiciis.

Ex permissu Superiorum vocatus Presbyter, in judicio ad jurandum cogi non debet, sed vice sacramenti, per sanctam consecrationem interrogetur: Quia Sacerdotes ex levi causa jurare non debent, cum Dominus in Evangelio discipulis suis dicat: Nolite jurare omnino, etc. Quod autem his abundantius est, a malo est. *(Matth. 5.)*

CAN. LXVIII.

Neminem ad fidem amplectendam cogendum esse.

FIRMITER secundum scripturas tenentes, fidem Christianam non esse humanarum virium, quia caro, et sanguis eam nobis non revelant, sed Pater coelestis, cujus misericordiam consecuti demum efficimur fideles, ideo ex praecepto Salvatoris, et exemplis divorum Apostolorum, Evangelii praedicatione persuadendos, non persequendos censemus homines, ut fidem amplectantur.

CAN. LXIX.

De Presbyteris coërcendis.

ACEPHALI, qui sine capite sunt, neque sub Episcopo, ut Clerici, nec sub aliqua potestate seculari, ut Laici vivunt, sed hippocentauris similes, nec equi, nec homines, dum nullum metuunt, explendae voluptatis causa licentia sectantur: tales omnino ubicunque inventi fuerint, vagari non permittantur, sed servitio Domini adstringantur; si obedire noluerint, degradentur.

QUARTA CLASSIS

CANONUM,

DE

SCHOLIS.

CANON I.

A Pastoribus quales Rectores Scholis praeficiendi.

Quia vero Scholae seminaria sunt Ecclesiarum, Pastorum esto officium, Scholarum singularem habere rationem, et in omnibus locis tales praeficere Ludimoderatores, qui pueritiam et juventutem in studiis pietatis, et humanioribus literis sedulo erudiant et informent. Non solum igitur artes liberales, verum etiam, quae ad religionem pertinent, docere debent, ut sunt praecepta divina, Articuli fidei, Catechismi, compendia Theologiae, sacri Hymni et Psalmi: diebusque festivis nihil aliud suos discipulos docere possint, quam ad religionem, et ad bonos mores pertinentia, eosque in illis instruere, hortari et cogere, in quantum possunt, teneantur; ut sacras preces divinaque officia, et conciones audiendas non negligant, nihilque contra bonos mores, aut quod ad impietatem inducat legant.

C A N. II.

Magistri simul et discipuli suis Pastoribus obedire tenentur.

RECTORES Scholarum, quemadmodum a Pastoribus et vocari, et collocari solent, ita iisdem in omnibus pietatis et humanitatis officiis debitam obedientiam praestare debent una cum suis Auditoribus: Inobedientes autem, et rebelles tam Rectores quam Studiosos; ejiciendi authoritatem habeant Pastores, re tamen prius cum Domino Seniore communicata.

C A N. III.

De diligentia et fidelitate Ludimoderatorum.

Ut autem Rectores, id quod suum est, a Plebe jure exigunt, ita vicissim, ex communi justitiae regula, suum officium fideliter faciant, ac in informanda juventute Scholastica, non tam privatis studiis incumbere, nec tam privatum commodum, quam Auditorum suorum profectum spectare debent, ideoque ad illorum captum et ingenium ita sese Magistri accommodent, ut, nisi inchoatas semel lectiones ad terminum unius anni (praeter unam Dialecticen, cujus explicationi biennium conceditur) fideliter absolverint, omni suo stipendio, et annuo salario, tanquam fuci inutiles et mercenarii, privandi sunt. Non discentes autem, nec docentes, ut sunt multi pagani et uxorii Rectores, amovendi sunt.

CAN. IV.

Ecclesiasticum munus aspernantes non recipiendi.

Ad gubernationem Scholarum, aliasque Ministerii ecclesiastici functiones, ut sunt Collegarum, Cantorum, non temere quilibet fuci, et pietate Christiana prorsus alieni, ac functionem ecclesiasticam abhorrentes, sunt admittendi, sed de quibus bona spes sit, imo qui sese obstrinxerint, vocatos suam operam olim Ecclesiae locaturos, ne panem filiorum ex altari suffurantes, indigne absumant.

CAN. V.

De Moribus et Habitu Ludirectorum.

SCHOLARUM Rectores nec vita, nec habitus secularis; sed vita pia et honesta, habitus autem ecclesiasticus decent, ideo non debent conformari seculo, nec comessatoribus, potatoribusque juvenibus sociari, ne Scholae transformentur in tabernas. Invitatis ad Nuptias Rectoribus non licet certatim potare ad ebrietatem et vomitum usque, nec cum selectis virginibus, cum scandalo sacri ordinis, ad libitum saltare, vel choreas, ut vocant, ducere: qui vero ex contemptu suorum Pastorum, id perpetrare praesumserint, tanquam regulas ecclesiasticas confundentes, ac honestam nostram conditionem et sacrum ordinem commaculantes, ut filii degeneres, Scholis ejiciendi erunt.

CAN. VI.

De Peregrinationibus Ludirectorum.

GULAE ventrique dediti quidam Rectores, vicinos suos saepius comessationis, compotationisque causa visitant; duobus vel tribus pluribusque interdum diebus absentes a suis Scholis, idque insciis suis Pastoribus, quos contemnentes, veniam ab eis non impetrant. Hanc licentiam peccandi praecidimus, ac serio mandamus, ne quisquam vel unius dei spatio abesse audeat, inconsulto suo Superiore, aut cum necessitas aliqua eos urserit, longiorem etiam peregrinationem suscipiendi, permissu suorum Pastorum, libertatem peregrinandi habeant.

CAN. VII.

De Amatoribus et amatoriis cantilenis tollendis.

LASCIVI quidam Rectores, simul et Studiosi juvenes, bonam conscientiam non habentes, neque Deum timentes, neque homines reverentes, non solum venereis cantionibus sese turpiter oblectant, verum et Amasiolis nactis, dies noctesque domus earum frequentant; ideoque serio mandamus, auctoritate nostra, quam divinitus accepimus, ad regendas utiliter Ecclesias, ut Cantiones amatoriae perimantur penitus, Vulcano traditae; ac Rectores, Studiosique honestam vitam vivere studeant, alioqui hujusmodi caninae impudentiae juvenes, semel Scholis ejecti, in sacri Ministerii dignitatem, tanquam infames, neque successu temporis promovebuntur, neque in juventute sua aliis Scholis regen-

dis admittentur, tanquam catharmata mundi, et putrida membra Ecclesiae.

C A N. VIII.

De Moribus et Habitu Studiosorum.

Quia Scholae Ecclesiae sunt Seminaria, ex quibus Deus in suam messem operarios evocare solet, Studiosos quoque ipsos oportet, qui in Scholis bonis literis operam suam navant, non solum in moribus, sed in externo quoque habitu pietatem et singularem modestiam prae se ferre, et vestimenta, calceamentaque huic ordini convenientia gestare. At vero vestem militarem, dissectos pileos, cothurnos rubros, vel alius splendidioris coloris (praeterquam nigros), Turcicam rasuram, et id genus alia sibi usurpantes, armaque importune gestantes et grassantes, cum Rectores tum Studiosi Scholis explodendi sunt.

C A N. IX.

Rectores in sacris sese exercere debent.

ABSENTIBUS, vel aegrotantibus, vel nimium occupatis interdum Pastoribus, publicas preces in templis recitare, nonnunquam et Conciones populo instituere assuescant Ludirectores, in habitu decenti; idque sui ipsorum exercendorum causa magis, quam ut suos sublevent Pastores, ne, cum ad sacrum ordinem petendum venerint, omnino rudes et inexercitati compareant.

C A N. X.

Triennium Ludimagistris conceditur.

ADULTIORES aetate, trium annorum spatio juventutem informare possunt, idque summa cum diligentia; negligentibus vero nec biennium concedendum, si alii substitui possint. Conjugatis autem Rectoribus ne liceat in Scholis diutius delitescere, cum detrimento studiosae juventutis; nisi forte nihil de sua indrustria remiserint.

C A N. XI.

Ludirectores sibi invicem injuriosi non sunto.

EVENIT non raro, ut discipulus, didactro suo Praeceptori non soluto, in aliam fugiat Scholam, vel sua sponte, vel allectus ab alio Magistro: Similiter et Studiosi grandiores, cum injuria suorum Praeceptorum, saepius mutare solent Scholas; idque ante terminum unius anni. Nemo igitur Ludirectorum alterius discipulum vel alliciat, vel sua sponte venientem recipiat, nisi soluto didactro priori praeceptori, sive Magistro; nec Studiosum sine commendatoriis admittat, in suam Scholam, ne mala sit aemulatio inter vicinos Rectores. Secus facientes obnoxii futuri sunto judicio Majorum.

C A N. XII.

Patroni sceleratorum Magistrorum monendi.

Si qui irregulariter viventes, et has Superiorum Constitutiones floccipendentes Ludimoderatores defensentur cum scandalo Ecclesiae, et praejudicio sancti hu-

jus Presbyterii; ejusmodi defensores et scelerum Patroni a Senioribus serio admonendi erunt, ne sese extollant adversus potestatem ecclesiasticam; sed tanquam filii obedientiae, in omnibus quaecunque sancta sunt, Superioribus summa cum humilitate subjiciantur.

CAN. XIII.

Ut Cantores non utantur modulatione inordinata.

VETUS est Canon. 75. in Trullo celebrati Concilii 6. generalis, qui sic legitur: Eos, qui in Ecclesiis ad psallendum accedunt, volumus, nec inordinatis vociferationibus uti, nec naturam ad clamorem urgere, nec aliquid eorum, quae Ecclesiae non conveniunt, sed cum magna attentione et compunctione psalmodias, DEO, qui est occultorum inspector, offerre.

CAN. XIV.

Quae psallere in Ecclesia conveniat, vel legere.

CONCILII Laudiceni Can. 59. hac de re sic legitur editus; non oportet Psalmos, ab idiotis compositos, et vulgares in Ecclesiis dici, neque libros, qui sunt extra Canonem, legere; nisi solos Canonicos Veteris et Novi Testamenti.

CAN. XV.

De Ludirectoribus juramento obligandis.

Cum hactenus, magno cum animi dolore, viderimus Ludirectores quosdam, velut effraenes ad libitum suum irregulariter vixisse, congruum judicamus et de-

cernimus, omnes et singulos, cum majores tum minores Ludimoderatores, hisce legibus praescriptis juramento obstringendos esse a suis Pastoribus, idque cum in Scholas introducuntur, praesentibus primariis et praecipuis Tribunis vel Civibus cujusque Civitatis, Oppidi et Pagi, ut si non sua sponte, at juramento tam solemniter deposito coacti, sancte et irreprehensibiliter viventes, officium suum diligentius facere velint.

C A N. XVI.

In Academiam promovendi suam Majoribus obedientiam spondere debent.

Quae olim Poëta cecinit: Sic vos non vobis fertis aratra boves, mellificatis apes; ea nos hactenus cum dolore saepius experti sumus; qui eruditiores patriae nostrae juvenes multis laboribus reddidimus, in Academiam promovimus, promotos tandem, ac Ecclesiae servitio utiles, patria nostra emigrare permisimus, oleum et operam, ut dicitur, perdentes. Quamobrem de caetero servandam decrevimus hanc cautionem, ut Scholarum Rectores in Academias promovendi, bonam suam fidem promissam chirographis testentur propriis, sese obedientiam praestituros nostro Presbyterio, debitam patriae suae gratitudinem facto ipso declaraturos, nec sanctam nostram congregationem deserturos. Alioqui si quis ambitionis aut majoris proventus causa, patriam suam contemnere praesumpserit, omnino summam expensae deponere teneatur.

QUINTA CLASSIS
DE
CONCILIIS.

CANON. I.

De causis convocandi Synodum.

MULTIS sane de causis ab antiquo, inde ab ipsis Apostolorum temporibus, ad nostrum usque seculum Concilia celebrari solita sunt in Ecclesia; idque, vel ut Ordinationes quaedam fierent, vel ut vita moresque cum Ecclesiasticorum cum Secularium, per Visitatores explorati, censurae ecclesiasticae subjicerentur. Item, ut contentiones tollerentur, controversiae dirimerentur, ac variae multiplicesque causae forum ecclesiasticum concernentes dijudicarentur, irregulariter viventes pro suis meritis corrigerentur, Canones ederentur, Symbolum fidei publicaretur.

His de causis olim magna illa Concilia celebrata leguntur, ad fidem scilicet Catholicam declarandam, asserendam, confirmandam; ad Haeresiarchas damnandos, sicut Nicenum I. contra Arium, Constantinopolitanum adversus Macedonium, Ephesinum contra Nestorium,

Chalcedonense autem adversus Eutychen anathematizandos congregata fuerunt, magno cum Ecclesiae Orthodoxae emolumento.

C A N. II.

Quod Episcopi sit Synodum indicere.

EPISCOPUS, cum consensu Dominorum Seniorum convocare debebit Synodum per literas formatas, quas Domini Seniores acceptas, ac suis adjunctas, per suam quisque Dioecesin, secundum seriem Ecclesiarum, sibi subjectis extradare tenentur, idque justo ante Synodum tempore: quas quidem literas omnes fideliter curabunt, ve vel intercipiantur, aut diutius uno in loco delitescant.

C A N. III.

Quod singulis annis celebrandae sint concilia.

NICEN. Conc. I. Can. 5. sic legitur: Quod recte visum sit, per singulos annos in singulis provinciis bis in anno Episcoporum Concilium fieri; quod decretum cum conditione sane possibilitatis intelligendum est: alioquin propter multas obstantes causas, si vel semel quotannis convenire possimus, idque Veris vel Autumni temporibus, una illa congregatione contenti erimus. Si vero gravis aliqua aut inevitabilis necessitas urgeat, secundo etiam nos convenire oportebit.

C A N. IV.

De absentibus a Synodo.

Si qui Synodis non interfuerint, nisi gravis aliqua et inevitabilis necessitas eveniat (de qua per literas vi-

cinum Pastorem, aut D. suum Seniorem edocere debebunt) juxta determinationem Synodi puniendi erunt.

CAN. V.

Quod Ludirectores simul et Studiosi Concilia frequentare debeant.

LUDIMAGISTRI et Studiosi eruditiores, non solum testandae erga sanctum Presbyterium obedientiae debitae causa, sed imprimis discendi studio, et Majores imitandi proposito, in sacris proficiendi ardore, ac pio zelo, et ipsi cum suis Pastoribus sacro Concilio interesse debebunt, ac suae eruditionis pietatisque indicia dare publice conabuntur; ut hac ratione in amorem ac favorem Ecclesiae sese insinuare, ac promotiones tandem sperare possint.

CAN. VI.

Nemo discedere audeat ante peractam Synodum.

Hic Canon est 19. Arelaten. Concil. 2. qui sic legitur: Si quis autem adessse neglexerit, aut Coetum fratrum, antequam dissolvatur Concilium crediderit deserendum, alienum se a fratrum communione cognoscat; nec eum recipi liceat, nisi in sequenti Synodo fuerit absolutus.

CAN. VII.

De modo vivendi in Concilio.

SOBRIE et pie ut alibi; sic in loco Concilii omnibus vivendum, honesta quaerenda sunt hospitia, ne aliena peccata nobis pudorem incutiant. Qui vero in-

ebriati lallare, aut turbas excitare, aut convitia et maledicta in alios evomere a Clanculariis deprehensi fuerint, universam Synodum, humi prostrati publice deprecabuntur.

CAN. VIII.

De ordine servando in Conciliis.

AUDITO signo campanae, celeriter omnes confluentes, turmatim ibimus in templum Domini, et prostrati humiliter Dominum Deum secreto quisque adorabimus; tandem erecti voce sonora Spiritum sanctum sacri Concilii Mediatorem vernacula lingua, simul cum populo invocabimus; audita breviter ad horam instituta concione, iterum eundem Spiritum sanctum cum devotione invocabimus, adorabimus. Postea vero sacri Ministerii Candidatos de Fidei articulis, de eruditione et moribus examinabimus, censura publica, bona cujusque conscientia adhibita, dignis sacro Ministerio judicatis, per impositionem manuum Presbyterii, sacrum ordinem cum benedictionibus conferemus. Causas denique Matrimoniales, vel alias Ecclesiae statum ac aedificationem concernentes tractabimus, de absentibus inquiremus; et haec omnia devote ac jejunantes faere contendemus, exemplo divorum Apostolorum, de quibus legitur: *Jejunantibus autem et ministrantibus illis Domino etc. (Act. 13.)*

CAN. IX.

Solemniter continuanda Synodus.

Sicut cum devotione et magna frequentia incepit fieri Concilium, sic etiam continuari debet; turpe enim

ac inordinatum est cum principium fervet, medium tepet, exitus alget. Perseverandum igitur erit omnibus in loco Concilii; discursitationes certe vitari debebunt, nec ex sancta congregatione identidem egrediendi, ac foris otiose deambulandi, confabulandi licentia cuiquam, nisi aegrotantibus aut male valentibus, conceditur. Solvetur autem unius diei Concilium, nisi ardua negotia prohibeant, circa horam secundam vel tertiam pomeridianam; idque cum brevi gratiarum actione et precatione.

CAN. X.

De Examine Ordinandorum.

HELVETICAE nostrae Confessionis certo capite ad disputandum ab Episcopo designato, secundum illud argumentum, et alios fidei articulos praecipuos, Domini Rectores, vel Studiosi in sacris eruditiores, Candidatos examinabunt, non immiscentes Sacris Philosophica, quae Scholas non Ecclesias concernunt. Disputationes autem illae debent institui latina et vernacula lingua, cum aedificatione Auditorum, praesidentibus D. R. Senioribus cum Episcopo, vel aliis eruditis Dominis Pastoribus ad hoc opus designatis. Candidati autem Conciones instituere parati sunto, nec ullum excusationis praetextum habere mereantur.

XI. CAN.

Omnes Ministri instructi veniant in Synodum.

Cum docere simul ac doceri debeamus in Synodo, ac in rebus agendis, vel causis decidendis, vel decisivas vel, suffraganeas voces edere; oportet nos omnes

scientia, et libris instructos convenire, ut quilibet, sicut Poëta cecinit, et cantare pares, et respondere parati esse possint. Hac ratione non solum uniuscujusque profectus in sacris manifestabitur, sed et consensus orthodoxus, et privatae opiniones detegentur, quales quidem corrigentur.

C A N. XII.

Omnia quaesita et responsa fiant bona conscientia.

In sancta Synodo, Spiritu sancto, cordium scrutatore, praesidente, candide, bona conscientia, nullo in quemquam odio concepto, nulla ostentationis libidine, nullo altercandi studio, nullo triumphandi, aut alium confundendi proposito; verum unius et solius veritatis inquirendae pio conamine: quaesita et responsa fiant. Sic, dubio procul, Spiritus ille a Domino Jesu promissus deducet nos in omnem veritatem.

C A N. XIII.

Majoribus honor exhibendus.

JUNIORES pro aetate juvenili ut plurimum ferventiores: venerandam Majorum canitiem, debito honore, et filiali obsequio prosequantur, neminem eorum contemnant, aut ludibrio habeant, ne maledictionem Cham incurrant, et justas objurgationes in conspectu sancti Presbyterii suo merito sustineant.

C A N. XIV.

Visitationis ratio reddenda in Synodo.

DOMINI Seniores suae visitationis rationem reddere teneantur, quales nimirum Ecclesiarum Ministros,

si reprehensione, vel depositione dignos invenerint: debet siquidem justa esse inter Ministros disciplina: inquirendum diligenter in doctrinam et vitam Ministrorum in Synodis: corripiendi sunt peccantes a Senioribus, et in viam reducendi, si sunt sanabiles; aut deponendi, ac velut lupi abigendi sunt per veros Pastores a grege Dominico, si sunt incurabiles. Helvet. Confess. C. 18.

C A N. XV.

De Collectis fideliter restituendis.

PRIDIE, vel postridie sanctae Synodi omnes et singuli Pastores suarum Ecclesiarum oblationes, tanquam Deo donatas, fideliter absque ulla fraude, suis Dominis Senioribus tradant; ac soluta Synodo, in suas Parochias reversi, nomine sancti Presbyterii maximas populo gratias agant pro devota illa oblatione. Collecta vero illa pecunia numerata, Archidiacono olim vocato custodienda tradatur, qui expensarum omnium, quas a Superioribus jussus, facturus est, rationem in Synodo redditurus est.

C A N. XVI.

Sponte oblata non repudianda.

Qui Causas Matrimoniales sancto Presbyterio decidendas offerunt, post latam sententiam, si humanitatis et gratitudinis ergo, aliquid pecuniolàe, aut quidpiam alterius muneris, ultro ac sua sponte offerant, citra Simoniae crimen bona conscientia, tanti laboris intuitu, accipiendum judicamus: Nam *bovi trituranti os non obligandum esse novimus.* 1. Cor. 9.

CAN. XVII.

Hisce Legibus omnibus subscribendum.

OMNES et singuli, tam praesentes, quam futuri Ministri Dei, hisce Canonibus, tanquam communi suffragio approbatis et confirmatis, subscribere tenentur manibus propriis, ad declarandam sanctam suam obedientiam: Contemptores vero ac refractarii, societate nostra et communione carituri sunt, tanquam Acephali.

A DUNÁNTULI HELV. HITV. EVANG. EGYHÁZKERÜLET SZABÁLYRENDELETEINEK GYŰJTEMÉNYE.

SZERKEZTETTE:

HORVÁTH MIHÁLY.

LEPSÉNYI HELV. HITV. EV. LELKÉSZ

ÉS

MEZŐFÖLDI ESPERES.

PÁPÁN, 1867.

AZ EVANG. REFORMÁLT FŐTANODA BETŰIVEL

ELŐSZÓ.

Egyházkormányzati téren a dunántúli helv. hitv. egyházkerület által, nyitra-megyei Komját nevü mezővárosban 1626-dik évben tartott zsinaton hozott kánonok, az úgy nevezett „Canones quinque Classium" tartatnak általános szabályokúl: de ezek mellett az egyházkerületi gyüléseken hozott határozatok is érvényes törvényekül tekintetnek. — A kevés hián harmadfél százados kanonok ugyan is, a következett idők kivánatainak, szükségeinek meg nem felelhetvén, egyházkerületünk évenkint tartott gyülésein, a szükség, s körülményekhez alkalmazkodva, határozatilag módosította, bővítette, pótolta az emlitett kánonokat. Midőn azért a komjáti kánonok ujból kinyomatása az egyházkerületi közönség által sürgettetett; nem maradhatott el onnét amaz óhajtás kifejezése is: Vajha a törvényekül érvényes egyházkerületi „Statutumok" vagy „Szabályrendeletek" is, kihalásztatván a kerületi gyülések jegyzőkönyvi tengeréből; ugyancsak a kánonok után kinyomtattatnának, s a tisztelt közönségnek, kivált annak ifjabb nemzedékhez tartozó részének kezébe adatnának; hogy így ismerős levén a törvényekkel, mind a teendőkre nézve magat tájékozhassa, mind pedig a tévesztett lépésektől magát könyebben megóvhassa.

Ez óhajtást méltányolván, az egyházkerületi gyülés elrendelte az egyházkerületi „Szabályrendeletek" összeszedését, rendszerbe állítva kinyomatását. — E rendelet következtében készült ez itt mindjárt következő „Szabályrendeleti" gyüjtemény.

E gyüjtemény összeállitásával megbizott, emlités nélkül nem hagyhatja, hogy a jegyzőkönyvi nyelv s irályon változtatást tenni, s a „Szabályrendeleteket" az ujabb nyelvészet s irály szabályai szerint szerkeszteni, nem tartotta tanácsosnak; mert így fennforgott volna lehetősége, hogy más értelem szóllott volna azokból, mint melyet alkotáskor az egyházkerület kifejezni kivánt és akart.

Végre a nagyobb fontosságu határozatokat, egész terjedelmükben veszi itt a tisztelt közönség, — azért; mert csak így ismertethetik s fogathatik fel tisztán s tévedés nélkül mind a szellem, mely az alkotókat lelkesité, mind az elv mely azokat vezérlé. — Továbbá azért; mert ha csak kivonatilag igtattattak volna be: száz közül alig öt hat lehetendett majd azon szerencsés, ki a határozat teljes szövegének kutforrását kezibe véve, azokról tiszta tudomást szerezhetendett volna magának. Végre azért is; hogy ha egyházkerületünk határain kivül jut valakinek kezéhez e gyüjtemény, — arra nézve is érthető s használható legyen ez.

Ha e gyüjtemény, egyházkormányzatunk terén csak parányi szolgálatot tehetend is a tisztelt közönségnek: eléggé megleend jutalmazva több havi munkája az összeszedés és szerkesztéssel megbizottnak.

Horváth Mihály
mezőföldi h. h. ev. esperes.

EGYHÁZKERÜLETI
SZABÁLYRENDELETEK.
I. RÉSZ.

Azon szabályrendeletek, melyek az egyházigazgatást minden részeiben — mintegy felölelik, s épen ezért némileg constitutionalis szabályrendeletekül tekintetketnek.

Ilyen constitutionalis rendszabályokat hozott a Főtiszteletü egyházkerület 1814 Nro. 14. 1815 Nr. 11. 1820. Nro. 1. 1827 Nro. 60. Ujabban 1860. 3-dik sz. a. Ezen constitutionalis rendszabályok, egyházkormányzatunkat illetőleg oly fontosak, miszerint kell, hogy ezeket egyházkerületünk minden értelmes tagja egész terjedelmében ismerje tudja. Azon jegyzőkönyvek pedig melyekben ezek irvák, csak is az egyházmegyék levéltáraiban, s kevés egyeseknél levén meg: mulhatlan szükségesnek tartám ezeket ide szórul szóra kiirni feljegyezni.

A)

Az 1814-dik évi gyülés jegyzőkönyvének 14-dik száma igy van: 1814: 14-dik szám.

Felolvastatott a tegnapi napon az egyházi rendtartás egyenlőségének munkálása tárgyában kiküldött De-

putationak jelentése, és nevezetesen következendő kérdésekre való fejezetjei.

1-ső K. Az egyházi dolgok folytatásában micsoda szövetségek egymással, és minémü függésök vagyon a Főtiszt. Superintendentiale Consistoriumtól a V. Tractusoknak?

2-dik K. Minémű foglalatosságokat vihet az egyházi kormányra nézve maga és a Főtiszt. Superintendentiale Consistorium hire és megegyezése nélkül a V. Traktus?

3-dik K. Kik azok a külső és belső elöljárók, a kik az esperesség nevében munkálódnak?

4-dik K. Melyek nevezetesen foglalatosságuk tárgyai?

5-dik K. Az egész esztendők forgása alatt minémü idők szakaszaiban, nevezetesen mely napokban, mely helyekben van a Tractualis gyülés? Hány számon alul nem lehet a gyülekezetbeli tanácskozás és végzés? végre

6-dik K. A V. Tractusok kebelében levő ekklésiákban a helybeli presbyterium hány személyekből áll? minémü tárgyakban munkálkodik, és minemü függésben, s szerkesztetésben van a V. Tractusokra nézve? ily sinorral:

Mi alább irották a Főtiszteletü túl a dunai helvét Conf. sorsú Superintendentia Consistoriuma által az ekklézsiai igazgatásra nézve, a V. Tractusok által gyakorolható egyenlőséget tárgyazó, és Mélt. palatinalis itélő mester, cs. kir. tanácsos, és Superintendentialis Fő Curator Pilisi-és Szilassi Szilassi József Ő Nagysága által feltétetett kérdésekre a V. Traktusok által beadott feleleteknek megvizsgálására kiküldetvén, Főtiszt. Superintendens

Tóth Pápai József urnak praesidiuma alatt e következendőkben állapodtunk meg. u. m.

Az első ezen kérdésre: As egyházi dolgok folytatásában micsoda szövetsége sat.

Mivel némely V. Tractusok ezen kérdésre in generalitate feleltek, a barsi, és dr. palánki pedig in specifico; azért in specifico számláltatnak elő itt is a megjegyzések ily renddel:

1-o A V. Tractusoktól a Főtiszt. Superintendens úr rendeléséből a V. Tractus kebelében öszszeszedett voksok többsége által kiválasztott új Seniort, Főtiszt. Superintendens úr esketi fel.

2-o Az ujonnan választott tek. C. Curator urakat a Főtisztelendő Superintendentiának oly véggel jelenti be a V. Tractus, hogy a Főtiszt. Superintendentia által is olyanoknak lenni megismertessenek.

3-o A predikátorságra felvett ifju candidatusokat, a Tractualis censura, feleskelés, exmissio és az ekklézsiába való beiktatás után, azonnal a Főtiszt. Superintendens urnak bejelenti a V. Tractus, és Superintendentialis gyülésre, revisoria censurára és manuum impositiora küldi, a bajomi 1800. tartott gyülés végzése szerint.

4-o Nem csak a főhelyekről a V. Superintendentiához jönni szokott parancsolatokra, hanem azon végzésekre nézve is, melyeket a Főtiszt. Superintendentia a közjó előmozdítása végett hozandana, illendő függéssel és engedelmességgel viseltetik a V. Tractus.

5-o A V. tractualis gyülések által hozott sententiákat (ha azokat a meg nem elégedő fél appellálná) a Főtiszt. Superintendentiale Consistorium revidealhatja.

6-o Superintendentialis Fő Curatort, Superintendenst,

és Generalis Notariust a Főtiszt. Superintendentiával egyetértőleg választ.

7-ᵒ Synodusra hasonlóképen azon normativum szerint küld deputatusokat.

A második kérdésre: Minémü foglalatosságokat viket az egyházi kormányra nézve magától, és a Főtiszt. Superintendentiale Consistorium hire és megegyezése nélkül a V. Tractus?

1-ᵒ A senioralis visitatiot, az esztendőnek őszi vagy téli hónapjaiban szabad tetszése szerint viszi véghez, akkor, a mikor a visitatorok commoditasa és az ekklézsiák környülállása engedi.

2-ᵒ Tractualis gyüléseket a mint a környülállások kivánják esztendőnként többször vagy kevesebbszer hirdet.

3-ᵒ Az üresen maradt ekklézsiákba predikátorokat és osk. mestereket redel, megtartván a predikátorra nézve a Főtiszt. Superintendentiának B. Füreden 1806-dik esztendőben Nro. 9 költ végzését, a mely szerint a V. tractusbeli individuumok közül hármat candidal, és a kit azok közül a megüresedett ekklézsia választ, oda adja s rendeli.

4-ᵒ A megholt predikátorok özvegyeinek meghagyja azon esztendőre való papi jövedelmet, melyben történt férjeknek halála, oly feltétel alatt, — hogy a papi esztendő végéig a parochialis házban lakjék az özvegy. A papi szolgálatra nézve pedig oly rendeléseket tészen, hogy a predikátor nélkül maradt ekklézsia rövidséget ne szenvedjen.

5-ᵒ A predikátori és rectori hivatalra a mikor a szükség kivánja alkalmatos új személyeket vészen fel.

6-ᵒ A hibázó predikátorokat és rectorokat nem csak

megfeddi, hanem hibás cselekedetükhöz alkalmaztatott büntetésekkel is megbünteti; és midőn a bün nagyobb, még a V. Tractus kebeléből is kirekeszti, felhagyván mindazonáltal a hibázó predikátoroknak az 1812-dik esztendőben Losonczon tartatott gyülés végzéséhez képest azt a szabadságot, hogy ha a tractualis sententiával meg nem elégednének, ügyöket a V. Tractuale Consistorium eleibe intra dominium appellálhassák.

7-º A V. Superintendentia rendelései ellen cselekedő hallgatókat tractualis gyülés eleibe idézi, megfeddi, és jobb értelemre vezérelni igyekszik.

8-º Egy uj személyt sem vesz fel rectorságra, hanem ha elébb censurát ad, és a censorok által alkalmatosnak itéltetik.

9-º Minden esztendőnként minden rectoroktól (a mennyiben ezen foglalatosságot a V. Tractusok állapotjához képest munkába lehetne venni) tractualis censurát kiván.

10-º A mely V. Tractusokban az özvegyi cassák felállittattak, sem predikátorságra, sem rectorságra uj személyeket különben fel nem vészen, hanem ha arra kötelezik magokat, hogy az özvegyi cassába a kiszabott summát esztendőnként lefizetik, vagy az özvegyi cassa jövedelméhez semmi szin alatt jussokat nem tartják.

11-º Tractualis Notariusokat és Assessorokat, Tractualis és özvegyi cassák perceptorait a voksok többsége által választ, és a papi rendből valókat fel is esketi.

12-º A homályosabb ügyek megvizsgálására deputátusokat rendel, és azokat ad faciem loci kiküldi.

13-º A Tractus elibe nyujtott panaszokra, s instantiákra sententiát hoz.

14.° A Tractus szükségeinek kipótolására az ekklézsiáktól segedelmet kiván.

15.° A Tractualis cassa perceptorát minden esztendőnként szoros számadásra huzza, — még pedig oly felvigyázás mellett, hogy a perceptor ur ugyan senioralis assignatio nélkül legkevesebbet sem költhet. Tiszt. Senior ur pedig csak az elkerülhetetlen költségek kifizetésére adhat assignatiot.

A harmadik ezen kérdésre, kik azok a külső és belső rendü elöljárók, a kik az esperesség nevében munkálkodnak?

A világi rendből két coadjutor Curator, és több vagy kevesebb világi assessor urak. A belső rendből a Senior, a fő notárius, a ki mindenkor hites assessor is: több vagy kevesebb papi hites assessorok, és hites vicenotarius.

A negyedik ezen kérdésre: Melyek nevezetesen foglalatosságuk tárgyai?

Ezen kérdés a feljebb való kérdésekre adott feletekben ki van merítve.

Az ötödik ezen kérdésre: Az egész esztendő forgása alatt minemü idők szakaszaiban, nevezetesen mely napokban van tractualis gyülekezet? Hány számon alul nem lehet a gyülekezetbeli tanácskozás és végzés?

1.° A gyülés idejét a mi nézi; nagy gyülés van minden esztendőben, rendszerint Gergely napja előtt több vagy kevesebb idővel, melyen a mennyire lehet a Consistoriumnak minden tagjai jelen vagynak. Kik az ügyes bajos dolgokat eligazitják, a predikátorokat és oskola mestereket dislocálják; és a költséget akarván megkimélni, mennél jobban sietnek az ügyes bajos dol-

gokat elintézni. De ha valami fontos dolgok és nevezetes esetek adják elő magukat, azoknak elintézések végett, a dolgok fontosságához képest, vagy közönséges, vagy csak particularis gyülés többször is tartathatik.

2-º A gyülések helyét a mi nézi; bizonyos helyhez nincsenek köttetve, hanem a Venerabile S. Consistorium példája szerint, hol egy, hol más helyen tartatnak; a mint a költségek kimélése javasolja. Erre nézve a Tek. Curator, Tiszt. Senior, és némely assessor uraknál, a venerabilis Tractusnak minden költsége nélkül tartatnak a gyülések. Némely esetekben pedig a tractualis cassa fizeti a gyülésre kivántató költséget.

3-º Számát az összegyülő tagoknak a mi illeti; a mint a környülállások engedik és kivánják; hol több, hol kevesebb személyekből áll a gyülés, de a mint a Canon kivánja, négy személyeken alul, soha sincs Consistorium, sem Conferentia.

A hatodik ezen kérdésre: A venerabilis Tractusok kebelében levő ekklézsiákban, a helybeli presbyterium hány személyekből áll? minémü tárgyakban munkálkodik, és minémü függésben s szerkesztésben vagyon a venerabilis Tractusra nézve?

1-º A helybeli presbyterium az ekklézsia Curatoraival együtt, a gyülekezet népességéhez képest, ho több, hol kevesebb; a legkisebb gyülekezetben sem kevesebb hétnél; fő foglalatossága ennek az, hogy a predikátor és oskola mester fizetéseik beszolgáltatására, az iskolák fentartására, az ekklézsia jövedelmeire, épületeire, s fundusok állapotjára ügyel. A helybeli Curatornak, vagy perceptornak számadását Gergely nap tájban megvizsgálja. A viszálkodó személyeket összebékél-

teli, kiváltképen abban is munkálkodik, hogy ha csak meggátolni lehet, elválási pereket ne vonjanak. A botránkoztató bünösöket az ekklézsia házánál való penitentiatartásra kötelezi.

2º A helybeli presbyterium jussa a predikátorral együtt a Superintendentialis Fő Curatornak, Superintendensnek, Generalis Notariusnak, Tractualis Seniornak és Notariusnak választásukra voksolni. A tractualis Seniornak és Curatoroknak pedig személyesen vagyon egyes voksuk.

3º A Canonok szerint a predikátornak, és oskola mesternek meghivása, a Tractus reáhagyásával megegyezőleg a helybeli presbyteriumot illeti. Kelt Révkomáromban 1814-dik esztendőben Julius hónap 1-ső napján.

Mely munka is fontolóra vétetvén végeztetett:

Az első kérdésre, a 3-dik szám alatt a predikátorságra felvett Candidatusokra nézve tett rendelés ez uttal függőben maradjon. Az ötödik szám alatt érdeklett *appellata*, a *birtokon belül* engedtessen meg. A második kérdésre nézve az első szám alatt a tatai esperességben szokásban levő rendszabás szerint történjen az ekklézsiák visitatiója, és a visitatiónak feljegyzése. A harmadik szám alatt *a Tractus a megüresült papi hivatalra az illető ekklézsiának a venerabilis Tractusbeli individuumokból candidáljon a nélkül, hogy meghatározva volna a candidálandók száma.* A hatodik és tizenhatmadik számok alatt oda értetődjön, hogy a végzések a Canonok és rendelésekkel ne ellenkeznének. A 8-dik szám alatt, az oskolai rectorságra menendőktől a collegiumbeli magukviseletükről, és a tudományokban tett

előmenetelekről szólló bizonyságtévő levél szükségesképen megkivántasson. A harmadik kérdésre határoztatott, hogy minden V. Tractusban különös perceptorok választassanak. Végre a hatodik kérdésre határoztatott, hogy a helybeli presbyterium a házassági elválást kivánó személyeknek, midőn az egyeztetést megpróbálta, és annak semmi foganatja nem lehetett, az arról szólló bizonyság levelet, az illető tisztelt Tractusnak megegyezése nélkül ki ne adja. Egyébiránt pedig ezen egész munkának minden czikkjei helyeseknek találtatván, jóváhagyattak, és a megtartás végett kihirdettetni rendeltettek.

B.

Következik az 1815. Nro. 11.

A mult 1814-diki közgyülés jegyzőkönyve recapituláltatván annak VI-dik és azzal összeköttetésben álló XIV-dik s az egyházi igazgatásról szólló punctumának némely czikkelyei ujabb vizsgálás alá vétettek, s azoknak következtében Főtiszt. Superintendens urnak azokra tett észrevételei is felolvastatak nevezetesen:

a) Az említett XIV-dik punctumban az első kérdés harmadik számja alatt érdekeltetvén a predikátorságra szándékozó ifjaknak candidáltathatásuk, examináltathatásuk, és illocaltatásuk, minekutánna közönségesen megismertetett volna annak illendő és szükséges volta, hogy a Superintendens előre tudja és ismerje azt, a ki az ő püspöki megyéjében akar predikátorságra applicáltatni, minekutánna a mi Canonaink a Superintendenst a Seniorokkal, és ezeket amazzal úgy összekötik, hogy igen nagy szükség esetén kivül ezek egymás nélkül a predikátorságra szándékozóknak applicáltatásában sem-

mit sem tehetnek: Class. 1ª Can. 10. Class. 11ª Can. III. Class. 111ª Can. 11ª et 111ª; minekutána végezetre az is bizonyos volna, hogy valamint egyik Tractusból a másikba az illető Seniorok, úgy egyik Superintendentiából a másikba a Superintendens tudta és megegyezése nélkül senki nem mehetne, sokkal inkább hát, a minden Superintendentia nélkül való és még csak papságra igyekező ifjú a concernens Superintendens előre való tudta nélkül be nem mehet az ő megyójébe, ezen okokra nézve.

b) A candidáltathatóságra és examinálásra nézve végeztetett, hogy minden predikátori hivatalra szándékozó ifjú jelentse magát akár melyiknél ezen Superintendentiabeli Seniorok közül, a ki annak bizonyság leveleit, és a predikátori tudományokban való miben létét privatum examen által megvizsgálja, és ha ezekben tetemes fogyatkozást venne észre, utasítja négy szem között a maga bővebb qualificatiójára, azt az ifjat pedig ki ezen privatum exament kiállja, az erről szólló bizonyság levelével felkészítve, utasítja a Senior úr a Főtiszt. Superintendens urhoz, a ki ezen seniorale privatum exament maga super revideálja, és azt hitelesnek találván maga is a hozzá utasított ifjut privatum examennel a Canon utasításábol Class. 1ae Can. 10 megvizsgálván, azt candidátusnak kijelenti, és a Superintendentiale protuculumba nevét beiratván minden ven. Tractusokkal megismerteti, hogy az ily candidatus ifjura valamely Tractusban szükség levén, azt annak idejében meg lehessen szólítni, a kit aztán a Ven. Tractusok az eddig gyakorlott mód szerint tractualis telyes gyülésekben pub-

licum examenekkel megvizsgálnak, és azután úgy exmittálnak.

Hogyha pedig akar a Senior akar a Püspök által véghez vitt privatum examennél fogva valamely ifjú rejiciáltatnék, ha bizik a maga erejéhez, azon esetben ha a Senior rejiciálta, appelláljon, neki tetszvén a concernens Tractusra; ha pedig a Superintendens rejiciálta, és neki tetszik, appelláljon a Superintendentiale Consistoriumra.

A második kérdésre tett felelet harmadik punctumára: A mi a predikátoroknak illocatióját vagy dislocatióját illeti: mivel annak conscio Episcopo kell megesni Class. 2ae Canon VII°; és mivel a centralis igazgatás természete azt hozza magával, hogy ezen tekintetben is tudja azt a Superintendens, a mi az ő megyéjében esik — végeztetett, hogy a midőn csak lehetséges lesz, előre adattassék tudtára Főtiszt. urnak a dislocatiora teendő rendelése a V. Tractusoknak, közölvén Főtiszt. urral a candidatusok neveit, minekelőtte azok a Tractusok által, a Vakans ekklézsiák eleibe terjesztetnének, hogy az is, úgy hozván a környülállások, megvizsgálhatná, hogy az ekklézsiák állapotjához képest miisodás individuumok candidáltathatnak. Protoc. Superintendentiale 1806. Nro. 9. Söt ha még hasonló érdemes individuumot tudna, a candidátusok közé azt is oda tehetné, s ekképpen a maga véleкedését a dislocatiora nézve a V. Tractusokkal közölhetné.

Mind ezek a Tractusokban időközben történt exmissiok és dislocatiok is mindjárt a következő Superintendentiale Consistoriumnak referáltassanak, a végre, hogy attól helyben hagyattatván, és az egész Superin-

tendentiában circuláló protocolumba beirattatván, ezen rendes uton tudja meg az egész morale corpus, az ő határán belől itt, — vagy amott esett változásokat.

b) A candidatiora nézve végeztetett, hogy a V. Tractusok, csak azokat candidálják a megüresedett ekklézsiába predikátornak, kik a változásra nézve magukat előre jelentették, és midőn valamely ekklézsiára nézve észrevennék, hogy a candidáltattak közül való választásra nézve, kedvetlen villongásokra menne ki a dolog, ezen esetben mixta deputatio küldessék ki, melynek vigyázása alatt essék meg a választás.

c) Ugyan ezen második kérdés alatt a 9-dik számban említett mestereknek censurájára nézve az határoztatott, hogy az oskola mestereknek censurája — hol — ki által, és micsoda előmenetellel tétetett? szükség lesz a Tractuale protocolumba beirni.

d) Ugyan ezen második kérdésben szó levén a Tractusoknak gyüléseiről; minekutánna szükségesnek itéltetett volna, hogy a centralis directio tudja, hogy a V. Tractusokban miképen folynak a dolgok, és hogy mennek végbe a számadások, — rendeltetett: hogy

A Tractuale protucolumok, melyekben azoknak számadásaik is előforduljanak, Főtiszt. urhoz minden esztendőben párban, tisztelendő Senior urak által beküldettessenek.

e) Ugyan ezen 14-dik szám alatt a 6-dik kérdésre tett első jegyzésben, a botránkoztató bünösöknek penitentiatartásáról levén szó, ennek gyakorlás módjára nézve közönséges cynosuraul fog szolgálni, e következő meghatározás, avvagy statutum:

Minthogy semmi társaság fenyíték nélkül fen nem

állhat, ennek pedig a társaság czéljához s természetéhez alkalmaztatottnak kell lenni; azért is a fenyíték szükséges ugyan az ekklézsiában, azt mindazáltal nem büntetés vagy gyalázás, hanem megjavítás és botránkoztatások eltávoztatásának tekintetéből kell gyakorolni; e szerint keresztyéni szeretettel, és szelidséggel kell azt mérsékelni: kötelessége tehát minden esperességnek az ekklézsiáknak egyházi szolgáit és presbyteriumait arra tenni figyelmetessé, hogy az egyházi fenyíték gyakorlásában szükséges mértéket tartsanak, és minden lépéseket a legnagyobb okossággal és vigyázással tegyék, s a maguk egyedül való itélettételükből, az Úr vacsorához való járulástól, mely az egyházi fenyítéknek legutolsó gradusa, senkit el ne tiltsanak; hanem azokat ugyan a kik nyilván és közönséges botránkozással valamely bünben lélegzenek, először is az egyházi szolga, vagy más alkalmatos személy által, mindenkor azonban egyedül, magánosan, annakutánna pedig ha még így is észre nem térnének, a helybeli presbyterium előtt (ha az lehetséges) intsék meg. — Azokat pedig a kik nagyobb gonoszságokba vannak keveredve, s azok eránt nem csak meggyőzettek, hanem meg is vallják gonoszságukat, azonban észretérni még sem akarnak, a Tractuale Consistoriumnak adják be, melynek kötelessége fog lenni a dolgot megvizsgálni, s meghatározni, hogy méltók-e az ilyenek, hogy az Úr vacsorájával való éléstől eltiltassanak.

Azoknak az ekklézsiával való megbékéltetésekre vagy reconciliatiójokra nézve pedig, a kik a Tract. Consistorium által az Úr asztalához való járulástól eltiltatnának, e következő mód gyakoroltasson: hogy tartoz-

nak az ily töredelmesek, vagy' sziveikben büneiket megbánók magukat az egyházi szolga előtt jelenteni, s igaz szivből származott bünbánatjukat nyilatkoztatni, az egyházi szolga pedig a presbyteriumnak egy két tagját maga mellé vevén, köteles az ilyeneknek az ekklézsiával való megbékéltetését tökéletességre vinni, és az Úr vacsorája kiszolgáltatásának legelső alkalmatosságával az ilyeneket az Úr asztalához, mely az ekklézsiával való megbékélésnek közönséges bizonysága, oda bocsátani: ha pedig találtatnának olyanok az ilyen fenyíték alatt levők közül, a kik lelkük esmeretének nagyobb megcsendesítésére, közönséges, avagy az egész presbyterium, sőt az egész egyházi gyülekezet előtt végbemenő penitentiatartással kivánnák bünbánatjukat kinyilatkoztatni, és ugyan ott kivánnának az ekklézsiával megbékélteini, ezt is az ilyenektől nem kell megtagadni.

C.

Végre az 1820. Nro. 1.

Méltóságos Fő Curator úr Ő Nagysága a gyülés munkáit jeles beszéddel kinyitván, minekutánna egy irásban tett és elolvasott jelentésében azt terjesztette volna a Consistorium eleibe, hogy' a kormányzás könnyebbítésére, — ekklézsiai dolgaink egyforma folytatására, és minden megesheтő viszszaéléseknek megakadályoztatására nézve igen szükségesnek látná, ha az ekklézsiák igazgatását illető, és egyházi rendtartásaikban fundált, s most is gyakorlásban levő, — de Canonainkban, s jegyzőkönyveinkben szélyel szórt rendeléseink és szokásaink öszveszedetnének, s a közönséges megfontolás után öszveirattatnának, hogy ezek-

nek mint generale principiumoknak, — melyeket mind a mult esetekre sinórmértékül kell tenni, addig is mig Felséges Jó Királyunk és Fő Inspectorunk kegyelmes szine előtt levő Synodalis actáink meg fognak erősíttetni, az ekklézsiák kormányzásában az illető consistoriumok hasznukat vehessék, és egyházi dolgainknak helyes folyamatja ezek által elősegíttessék.

Ezen közönségesen elismert hasznos czélnak elérésére, némely sarkalatosabb, és ekklézsiánk igazgatását illető gyökeres czikkelyeket nyolcz kérdésekben foglalván, oly ajánlás mellett terjesztett ő nagysága a Consistorium eleibe; hogy azokat egy kinevezendő solennis kiküldöttség vizsgálná meg, — adhatván azon czikkelyekhez maga is ezen kiküldöttség, ha szükségesnek látja olyan czikkelyeket, — melyeket a tapasztalás után hasznosoknak itélne, hogy azok a kormányzásban sinórmértékül szolgálnának.

Ezen czikkelyeknek megvizsgálására s egyházi rendtartásainknak öszveszedésére megkerestettek a V. Tractusoknak Nagytiszt. Esperesei és tek. coad. Curatorai, ezekhez adattatván még tiszt. Kalmár József, és Sebestyén István, — nem különben tek. Nagy István, — Kocsi Horváth Sámuel, és Szép Ábrahám, Superintendentialis assessor urak, kik is a maguk munkájukat tek. coad. Curator Péli Nagy András úr elölülése alatt elkészítvén, azt bemutatták, mely közönségesen felolvastatott, és a hetedik számra lett azon kevés változtatással, mely a deputatio munkájára ott mindjárt ráiratott, helybehagyattatott, s a Ven. Tractusoknak ekklézsiai dolgaink kormányzásában való használás végett megküldetni rendeltetett.

1820.

1820-dik esztendőben Majus 25-én Veszprémben tek. Pély Nagy András coad. Curator úr elölülése alatt, tek. Laki Mihály, Csépán István, Oroszi Pál, Pázmándi Dienes, Vecsey Ferencz, Kazai Gábor, Kolmár János, Magyari István, Halász Sámuel — nem különben nagytisztelendő Senior úr Buzás Pál, Vásárhelyi Sámuel, Török Pál és Arany József urak és Prosenior Szabó Péter, Tractualis deputatus Hevessy Pál, Nagy Sámuel, Kővári Pál, Őri F. Pál és Consistorialis assessor Sebestyén István, Kolmár József urak jelenlétében és személyeiben, az alább felvett tárgy érdemében öszveülvén a deputatio:

Mindeneknek előtte felvétettek Msgos. Fő Curator urnak Ő Nagyságának a Főtiszt. Gener. Consistoriumra oly végre irásba beadott, s ide ⁄. alá visszacsatolt kérdései, hogy azokra addig is mig a Synodalis acták Ő Felsége által megerősittetnek, interimale statutumok, a pervigens usus és használásban levő Canonok értelmében hozattassanak, minekutánna az öszszeült deputatio a kérdéseknek fontosságát és foglalatját megfontolta volna, abban levén meggyőzettetve az irt deputatio, hogy a presbyterianum regimen a Helvetico-evangelica vallásnak lelkéből foly, és hogy ez a helv. vallástétellel együtt adoptáltatván a reformatiotol fogva mindenkor observáltatott, az időtől hozatott hazai törvények által helybenhagyatott, és megerősíttetett: ennélfogva kérdés vagy kétség alá sem vonattathatik az, hogy a helv. evang. társaságnak kormánya igazgatók kezében vagyon letétetve, úgy hogy mind a secularisoknak, mind az egyháziaknak, megegyezésével, s egyetértésével vezette-

tik; mely gyökeres ekklézsiai rendtartás ellen, senkinek semmit annak meggyengítésére és így sérelmére vagy felforgatására cselekedni nem szabad. Ezen fundamentomos igazságnak, s ekklézsiai organica törvénynek előleg megesmerése mellett a mi egyenesen magukat a feltett kérdéseket illetné, eránluk ezen Deputatio alázatos válokedését következendőkben állapította meg, és ugyan:

Az első kérdésre; A midőn mind a világi mind az egyházi egyesült társaságokból az egész Ven. Superintendentia moralis teste úgy össze van közgyülésben gyülekezve, mint most is láttatik; akkor a kormány együtt vagyon; következésképen mind a 9. Ven. Tractus egy morális testté válik, a mi azért itt végződik, azt végrehajtani minden V. esperesség, anynyival inkább ennek egyenként való tagjai kétség nélkül köteleztetnèk.

A második kérdésre nézve: Ugy vélekedik a Deputatio, hogy az egész V. Superintendentia s a kilencz Tractusok suo modo hozott rendelése avagy végzése ellen senkinek kifogást tenni, ennél fogva magát az így hozott rendeléseknek ellene szegni nem szabad; Reflexioit ez eránt utóbb nevezett szerint az utóbb tartandó Gen. Superintendentiale Consistoriumban tartozó alázatossággal s illendőséggel előterjeszteni szabad legyen; úgy mindazonáltal, hogy mig a V. Superintendentia a maga egyszer hozott végzését meg nem változtatja avagy modificalja, mindaddig a rendelés kötelező erővel birjon

A harmadik és negyedik kérdésre: A Deputationak vélekedése ez, hogy a nem reménylett sürgető

és nem halasztható esetekben, a törvényes praesesek, úgymint a Fő Curator és Superintendens urak, az együtt nem levő testnek representánsai lehetnek, s együtt rendelkezhetnek, a szükséghez képest a már fenálló törvény és szokás szerint, de csak modo provisorio et erga ratificationem, melynek a legelőször tartandó Superintendentialis gyülésen lészen helye. A nagyobb és időt engedő esetekben pedig, valamint eddig jussokban volt particularis gyüléseket tartani, úgy jövendőre is azt összehivni jussokban és kötelességükben fog állani.

Az ötödik kérdésre: A felyebb leirt mód szerint hozatott végzések az egész testre nézve kötelező erővel birván: azoknak sem a Ven. Traktusok külön külön, sem valami egyes tag magát ellene nem szegezheti.

A hatodik kérdésre: Az engedetlenségnek, vagy a felsőség rendeléseivel ellenkező indulatnak több nemei és mértéke miatt, az érdemlett büntetés általjában meg nem határoztatván előre, azt javalja a Deputatio, hogy a vádoltatott személynek az egész Superintendentia által való elégséges meghallgattatása után, a vétekhez szabott arbitraria büntetés dictáltassék.

A hetedik kérdésre: Az ekklézsiák szabadságát, melyre a vocatio is tartozik, felkivánja sérthetetlenül tartani ezen Consistorium, de a mely szabadságot az egyházi Centralis Kormányon levőknek a környülállásokhoz képest intézendő bölcsessége, egyházi Canonaink és Rendszabásink értelmében mérsékelhet, és vezérelhet.

A nyolczadik kérdésre: Ezen kérdés az ezen Deputationalis munkának elején fundamentomul letett principium által elégségesen kimerítve vagyon.

D.

1827. Nro. 60.

Ismét ezen mostani protocollum 30-ik számja alatt megrendelt Deputatio hivatalos relatióját beadván, az felolvastatott a mint következik: mindeneknek előtte felolvastattak Mélt. Fő Curatór úr Ő Nagyságának a Gen. Consistoriumra írásba beadott kérdései.

Melyeknek felolvasása és fontolóra vételekor nem lehetett ezen kiküldöttségnek azonnal azon igazságot már előre meg nem ismerni, a melyet a józan okosság parancsol, a történetirások tanítanak, a felsőség és alattvalók között való kölcsönös erányozat pedig megkiván, hogy t. i. valamint semmiféle társaság alkata rendszabások nélkül helyesen fel nem állhat, úgy a hozott legjobb törvények is, azoknak valóságos telyesítése és megtartása nélkül sikeretlenek maradván, az annak rendi szerint hozott törvénynek minden alattvalókat szükségesképpen egyformán kötelezni kelletik.

Ezen sarkalatos igazságot tehát vélekedése fundamentomául letevén, tapasztalta egyszersmind azon kiküldöttség, hogy a most feltett kérdések, a még mult 1820-dik esztendei Majus 25-én Veszprémben tartott ugyan Superintendentialis közgyülés Jegyzőkönyvének 1-ső számja alatt előforduló hasonló kérdésekkel atyafiságos egybeköttetésbe legyenek, nem csak, hanem az azokra való megfeleléstől függene ezeknek is megfejtése: e szerint az érdeklett gyülési Jegyzőkönyvnek azon ré-

szét felolvastatni szükségesnek találta, — melyeknek bővebb megfontolása, és egybehasonlítása, s minden környülállásoknak megvizsgálása után, alázatos vélekedését következendőkben terjeszti a Főtiszt. Superintendentialis gyülés eleibe, — jelesen azon első kérdésre:

1. Kiterjed-e az egyházi kormány egyaránt minden nagyobb és kisebb ekklézsiákra? — Mi abból a haszon ha kiterjed? — Mi kár következne belőle ha ki nem terjedvén magának hagyattatna az egyes gyülekezet? —

Úgy vélekedik a Deputatio, hogy a presbyterianum Systema szerént értett kérdésbeli egyházi kormány, a feljebb már megállapított sarkalatos igazság szerint, minden kisebb és nagyobb Ekklézsiákra egyaránt és minden különbség nélkül kiterjed. — Azonban ezen kérdés a Nagy-Bajomi, B. Füredi és Révkomáromi végzéseken kivül a fenn is nevezett 1820-dik esztendei Majus 25-dik napján Veszprémbe tartatott gyülés alkalmával Superintendentialiter is el van határozva; mely határozást ezen Deputatio most is Suo in vigore meghagyatni kiván, — a honnan azután önként következik, hogy valamint a jó rendnek annya a függés minden jó következéseket szül, úgy az ezzel ellenkező magára hagyatás minden kigondolható károkat és veszedelmeket okozna. A mi illeti a

2-dik Kérdést: Tartoznak-e azon egyházi gyülekezetek minden megkülönböztetés nélkül a régibb és ujabb rendszabályokhoz magukat alkalmaztatni, és a kormánytól kiadott végzéseknek engedelmeskedni? —

Azon kivül, hogy azon kérdésnek megfejtése az elsőből már foly; s eránta a mondott esztendei Jegy-

zőkönyvben is az 5-dik kérdésre beadott, s már közgyülési elfogadással kötelező erőt nyert feleletbe meghatározás lévén; természetesen következik, hogy a törvényes uton hozott egyházi rendszabások, a régibbek ugyan, a mennyiben a későbbiek által változtatva nem volnának, az ujabbak pedig úgy a mint állanak, minden egyházi gyülekezeteket különbözés nélkül kötelez-nek azon értelembe, a mint ez a sokszor érdeklett Veszprémi gyülés Jegyzőkönyvébe a 7-dik pont alatt helyesen elhatározva van, úgy t. i. „Hogy az ekklézsiáknak szabadságát, melyre a Vocatio is tartozik, fen kivánja sértetlenül tartani a Főtiszt. Gen. Consistorium is. De a mely szabadságot az egyházi Centralis kormányonlevőknek a környülállásokhoz intézendő bölcsessége mérsékelhet és vezérelhet.“

A 3-dikra, ha valamely baja érkezik akármily nagyobb vagy kisebb gyülekezetnek vagy ahoz tartozó személyeknek: illő-e és lehet-e a Törvényes egyházi elöljáróság vagy kisebb s nagyobb kormány elmellőzésével polgári hatalomhoz folyamodni?

Alázatos vélekedése a kiküldöttségnek abban áll, hogy azon kivül hogy a már annak utján meghatározott törvényes lépcsőket akarmely Statusban is valakinek kedvéért általhágni, az igazság kiszolgáltatása jó rendivel megegyezhető nem volna; az $179^{0}/_{1}$-dik esztendei 26-dik törvény czikkely által az egyházi törvényhatóság rendeltetvén törvényesen az egyházi rendetlenségek elintézésére; ha ki ezt elmellőzve a polgári törvényhatósághoz folyamodik, ezen elmellőzésével azon törvényhatóság eránt, melyet elmellőzött — a bizodalmalanságra okot még nem adhatván — igazságtalan-

ságot, annak érdemetlen megvetésével pedig illetlenséséget követ el, nem csak, hanem a most érdeklett törvény czikkely 4-dik pontja világos rendelete ellen cselekedvén, méltó bizodalommal lehet reménylenì az ilyes rendetlen folyamodásokkal helytelenül terhelt Felsőség igazságszeretetétől, hogy a kirendelt törvényhatóságok törvénnyel ütköző elmellőztetéseket által látván, a folyamodókat a rendes utnak követésére utasítani fogja. Végre a

4-dik Kérdés eránt t. i. A mely személy vagy gyülekezet az egyházi rendszabás ellen cselekszik; lehet-e és mi módon a törvényes függésre hajtani?

Haszontalan lévén akármiféle rendszabás, ha hogy az meg nem tartatik, és annak meg nem tartója ellen sikeres módok nem használtatnak; úgy vélekedik a Deputatió, hogy az egyházi rendszabások általhágója, azoknak megtartására még erőhatalommal is kénszeríttethetik, csak hogy a polgári erőhatalom az egyházi szelidebb módok sikeretlensége után használtassék, oly módon t. i. hogy az ily törvénytszegő a vallás lelkéhez és Szt. Máténál megirt egyházi módhoz képest:

1. elébb ugyan magánosan, azután egynéhány elöljárók előtt, végre a helybeli presbyterium által kötelességeinek telyesitésére serkentessen; dorgáltasson; — mely egyházi szelidebb mód nem használván

2. a dolog az illető Tractus eleibe adasson, melynek hatalmába fog állani azon esetben ha egyes személy és ekklézsia közt volt magános követelések, p. o. a lelkipásztor fizetésének megtagadása forog nálok kérdésben, a környülállásos megvizsgálás és meghallgatás

után hozott Itéletet, a polgári hatalomtól kért hatalom-kar által is végbevitetni. Ha pedig

3. a Tractus által is ilyen formán elvégzett ügy, vagy azért hogy a felek apellálnak, vagy azért hogy közdolgokat illető egyenetlenségek forognának fenn, vagy azért hogy a Tractus a dolgok fontossága miatt bővebb felsőbb vizsgálat alá is tartozónak itélné, a Főtiszt. Superintendentia eleibe, annak módja szerént feljebb vitetné: akkor a Superintendentia hatalmában álljon az ekkép eleibe jerjesztett dolgot egészen megvizsgálni, és e részben törvényes itéletének erőhatalom kérésével is végrehajtását eszközöltetni, mely megvizsgálást a Főtiszt. Superintendentia, hogy a késedelem ártalmas ne legyen, minden idő haladék nélkül, mihelyt lehetséges, véghez vinni fogja.

Végezetre a sokszor érdeklett 179⁰/₁-ki 26. czikkelybe megigért reguláző Consistoriumnak felállásáig a Pesten tartatni szokott Gen. Convent lévén a királyi Felség által is helybehagyott egyesítő pont; a tisztelt Gen. Conventnek vallásos dolgainkban való jóltevő befolyását azon Deputatio is háládatossággal elismeri, s mind azon esetekben, és tárgyakban, melyeket a Főtiszt. Superintendentiák valamint eddig, úgy ennek utánna is a tisztelt. Gen. Conventhez bővebb megfontolás vagy legfelsőbb hely eleibe való terjesztés végett felküldeni fognak, munkás segedelmét tisztelettel kikérendőnek, s háládatossággal fogadandónak véli alázatosan a Deputatio; egyedül az iránt bátorkodván különbözést tenni a tárgyak tekintetéből, hogy Contradictorium forumra tartozó vitatásokkal ne terheltessen, egyszersmind alázatos kérését jelentvén az eránt, hogy

az annyira szükséges egyetértés fentartása ezen igen tisztelt Gen. Convent, és a Superintendentiák között úgy eszközöltessen, hogy a Superintendentiáknak törvényes activitassa is fentartasson, Ő Felségének, mint legfőbb hatalomnak Supremae Inspectionis törvényes jussa minden esetre fenn maradván.

A Deputatiónak a feltett kérdésekre adott véleke-dése ekképpen felolvastatván, helybehagyatott, megerősíttetett, és hogy minden ekklézsiák protocollumába Utmutatásnak és Normativumnak beirattasson, megrendeltetett.

E.

1860-dik évi Székes-Fehérvárott tartott közgyülésének Jegyzőkönyvéből.

3-dik szám: A magyarhoni evang. reformált anyaszentegyház Debreczenben f. 1860-dik évi September 25. és 26-dik napjain tartott egyetemes értekezletének jegyzőkönyve, úgy szinte a dunamelléki testvéregyházkerület f. é. October 8—13-dik napjain Pesten működött közgyülése jegyzőkönyvi kivonatban megküldött, s az imént tisztelettel említett egyetemes értekezlet közérdekü pontjaira vonatkozó 16. sz. alatti végzeménye fölolvastatván, és részletes tárgyalás alá vétetvén: határoztatott, hogy

A) Az egyházat illetőleg

Önkormányzati presbyteri rendszerünk alapeszméjéhez hiven:

I. Minden *gyülekezet* kebelében presbyteriumok állitassanak lehető széles képviseleti alapon.

Ehhez képest

a) Gyülekezeti presbyteriumok alakításánál, választók és választhatók az érdeklett egyházközségnek minden önálló, értelmes, vallásos, erkölcsileg feddhetlen, egyházi közterheket évenként folyvást viselő, s e részbeni kötelezettségüket pontosan teljesitő férfi egyénei.

b) Egyházunk autonom természetéhez képest, a lelkész és gondnok elnökei a presbyteriumnak, kik a társas elnökségi által gyakorlott jogok élvezetére hivatvák.

c) Presbyterek három évre választandók, úgy szinte a gondnok is, — ez utóbbi azonban, egyes gyülekezetek körülményeihez képest, kevesebb évre is választathatik.

d) Presbyterek száma, a gyülekezetek népességéhez képest 6—30-ig terjedhet.

e) Segédlelkészek és iskolatanítók presbyterekké választhatók, — a kik különben is a presbyteri gyülésekben jelen lehetnek.

f) Esperes és segédgondnok urak, vagy akadályoztatásuk esetében, az illető egyházmegyei közgyülés által megbizandó helyetteseik oda működjenek, hogy a presbyteriumok ujon alakítása, e szabályok szerint minden egyházközségben megtörténjék, s az eredményről a jövő évben Balaton-Füreden Majus 23-án tartandó egyházkerületi közgyülést — mélyre az egyházmegyék már képviselőik által is megfognak jelenni — a választási jegyzőkönyvek fölmutatása mellett hivatalosan értesítsék.

II. Dunántúli egyházkerületünk minden *egyházmegyéire* nézve, a fölebb tisztelt egyetemes értekezletnek

elfogadott javaslatához képest követendő vezér szabályul megállapíttatik, hogy

a) Az egyházmegyei közgyűlésekre ezentúl nem csak a tisztviselők, hanem az egyházközségek is esperes urak által meghivandók, s minden presbyterium jogosítva lészen ezekre egy egyházi és egy világi képviselőt küldeni.

b) Minden peres és átalában magán ügyekben, az egyházmegyei Consistorium vagy is törvényszék kánonszerü hatósága vagy is biráskodási, intézkedési joga sértetlen épségben hagyatik.

c) Közügyekben a presbyteriumok küldöttei is szavazásra jogosítvák.

d) Az egyházmegyei tisztviselőknek bizonyos időszakig leendő választása inditványoztatván:

maga az indítványban kimondott restauratio, elvileg helyeseltetett, de a kivitel iránti intézkedés zsinatra hagyandónak nyilváníttatott.

III. Az *egyházkerületre* nézve szinte az egyetemes értekezletnek közhelyesléssel méltányolt ajánlatához képest, követendő szabály legyen, hogy

a) a presbyteriumi képviselőkből alakult egyházmegyei közgyűlések Superintendentiális közgyülésekre az esperesen és segédgondnokon kivül: ha lehet, két, de legalább egy egyházi és egy világi képvisölöt válasszanak és küldjenek.

b) Minden fölebbezett, s átalában peres ügyekben, az egyházkerületi Consistorium, Canon- és gyakorlatszerü biráskodási, intézkedési joga és kötelessége továbbra is sértetlen fenhagyatik.

c) Törvényszéki ügyek kivételével, minden egyéb tárgyban a képviselő követek is szavazattal birnak.

d) Superintendentialis közgyűléseken az egyházkerületi pápai főtanoda két, a csurgói és losonczi gymnasiumok pedig egy egy követ által képviseltethetnek.

II. RÉSZ.

EGYHÁZKERÜLET
— SUPERINTENDENTIA —
KÖRÉT ILLETŐ
SZABÁLYRENDELETEK.

I. FEJEZET.

Superintendenst illetők.

A Superintendens választatik egyháziak és világiak által. 1711, 1745. Nro. 8.

A megválasztott Superintendens nevét a felséges helyekre be kell jelenteni 1734.

A Superintendens jogait s kötelességeit lásd a Komjáti kánonokban és az 1-ső részben szabályrendeletek között.

Introductio novi ministri in ecclesiam, ordinario Superintendenti et Seniori Tractus Significanda, e quorum Consensu et Conniventia, certae personae legitima vocatio exhiberi potest. 1713. Nro. 9.

Generalis Notarius és esperes halálakor a Superintendens tesz arról rendelést, hogy a publicum instrumentumok és irások biztos kéz alá tetessenek 1745. Nro. 6.

Az esperesválasztásra nézve rendelést tesz, és azon hivatalra érdemes személyeket candidal. 1745—1793. Nro. 3.

Az esperes halálával interimalis provisiot tesz a Tractusról 1820. Nro. 1.

Az esperest választó szavazatok a Superintendenshez küldetnek be és ő bontatja fel azokat 1806. Nro. 21.

A házassági ügyekben szükséges felterjesztéseket megteheti a Consistoriumon kivül is 1802. Nro. 9.

Királyi dispensatioért folyamodók, a Superintendensi relatioért, s expeditioért fizetnek 6 fortot 1808. Nro. 47.

A más egyházkerületből átjöni akaró lelkészeknek az esperesek nem adhatnak Consensust, a Superintendens beleegyezése nélkül 1796. Nro. 7. 1837. Nro. 34. és Nro. 96.

A más Superintendentiából átjövő predikátoroknak, és tanítóknak a Superintendens engedelme nélkül kéregetni nem szabad. 1791. Nro. 9.

A Canonica Visitatioróli jelentést az esperesek beküldik a Superintendensnek, és az iskolákróli jelentéseket is. 1815. Nro. 40.

A pápai Collegiumbeli ifjuságot a mikor tetszik és szükségesnek látja, examen idején kivül is, censura alá veheti a Superintendens. 1815. Nro. 40.

A Superintendens visszás házasok békéltetésére időközben is nevezhet küldöttséget. 1835. Nro. 130.

A pénztárba befolyó pénz gyümölcsöztetése végett 500 váltó forintot meghaladó összeg, szabályszerü biztosítékok alatti kiadásának utalványozására is meghatalmaztatik Főtiszt. Superintendens úr jelen viszonyok közt. 1850. Pápa Nro. 39.

A püspöki hivatalnak 1200 forinttal oszt. értékbeni dijazása a nt. egyházmegyék által elfogadtatván, hogy ez összeg kiállíthassék, minden egyházmegye azon összeget fizetendi évenként az egyházkerületi pénztárba, mely minden lélekre $1/2$ krt. számítva, az évenként megjelenő Névtárakban kimutatott lélekszám után reá esik, s ha ez így begyülendő összeg 1200 forintot oszt. értékben nem ütne fel, a hiány az egyházkerületi pénztárból leszen pótolandó. 1862. Májusi Jegyzőkönyv Nro. 15.

A püspöki iroda költségeinek fedezésére az egyházkerületi pénztárból évenként 60 pengő forint adatni rendeltetik. 1857. Révkomárom Nro. 33.

Esperes és Segédgondnok halálozása esetén, a bár melyik hivatal betöltése iránt teendő intézkedésekre a Superintendens úr megbizatott. 1865. Nro. 4.

A vérségi és sógorsági viszonyban házasulni kivánó felek folyamodványa mellé szükségelt Superintendensi bizonyitvány dija 6 pengő forintban állapíttatván meg, az illető folyamodók, ez összegnek a Superintendensi hivatalhoz leendő felküldésére lelkészeik által figyelmeztessenek. 1857. Révkomáromi gyülés jegyzőkönyv 63. szám.

II. FEJEZET.

Egyházkerületi Főgondnokot illetőleg.

Fő Curatorok a bodrog-keresztúri gyülés végzése következtében tétettek e mi Superintendentiánkban. 1745.

A Főtiszteletű egyházkerületi gyülés a Fő Curator választását a Superintendens választásával egyenlővé tenni helyesebbnek látván, határozta: „Hogy a jövendő Fő Curator is, úgy mint a Superintendens minden can-

didatio nélkül ezen mi V. Superintendentiánknak kebelében lakó érdemes, és erre a hivatalra alkalmas uri férfiaknak Corpusából, az ekklézsiák és predikátorok együtt adandó, úgy nem különben a tiszt. Seniorok és tek. coadjutor Curator urak voksa által választassék. 1797. Nro. 3.

A Fő Curator censura alá veheti a pápai collegiumbeli ifjuságot, a rendes examenek idején kivül is. 1815. Nro. 41.

A Fő Curator világi részről törvényes elnöke a Superintendentialis gyülésnek a Superintendenssel együtt. 1820. Nro. 1. Kinevezett küldöttség munkálata 3-dik pontra adatott felelete szerint, mely az 1820-dik évi jegyzőkönyv végén olvasható.

A Fő Curator a Superintendenssel együtt, a nem halasztható sürgetős ügyekben, Superintendentialis gyülésen kivül is intézkedhetnek; de csak modo provisorio, és erga ratificationem Superintendentiae; miért is intézkedésüket a legközelebbi Superintendentialis gyülésre bejelenteni tartoznak. Kis gyüléseket azonban annyiszor hivhatnak össze, mennyiszer a szükség kivánja. — 1820. Az első számra adott felelet 3-dik pontja, mely a jegyzőkönyv végén olvasható.

III. FEJEZET.

Egyházkerületi Főjegyzői hivatalt illetők.

Egyházi rendtartásunk és Kánonaink utmutatásánál fogva az uj Generalis Notarius választásának az egész Superintendentia kebelében levő ekklézsiáknak és tiszt. predikátoroknak együtt való voksolások által kell megesni; ezért rendeli a Főtiszt. Consistorium, hogy ve-

vén a tiszt. predikátorok ezen Superintendentiale protocolumot, gyüjtessék össze annak módja szerint a locale presbyteriumot, és előadván a Generalis Notariusi hivatalnak megüresedését, közmegegyezéssel és szabadon, a kit választanak, annak neve világosan jegyeztessék fel, és az azt illető választó voks megkészülvén, olvastassék fel, aláirván azon választó voksnak a helybeli tiszt. predikátor, a presbyterium képében pedig a Curator a magok neveiket, és az így megkészült voksot levél formában összehajtván, és kettős pecséttel lepecsételvén, küldjék be az esperes urhoz. Ugyan ide küldessék be a T. C. Curator uraknak Separatum votumjuk is, melyekhez a tiszt. esperes urak is a magok Separatum votumjukat hozzátévén, az egész Ven. Superintendentiában Tractusonként összegyült voksok tiszt. Senior urak által a Superintendentiális gyülésre vitetnek, s ott kinevezett deputatio által felbontatnak, és a voksok többsége által választott Generalis Notarius kineveztetik, s annak rendi szerint feleskettetik. 1815. Nro. 6.

Világi részröli egyházkerületi jegyző, de ki még ekkor csak vice notáriusi czimmel tiszteltetett meg, — 1796. évben választott legelőször. 1796. *Nro.* 3.

Világi Főjegyzőnek czimeztetik már tek. Pázmándy Antal úr az 1808-dik évi gyülés Jegyzőkönyve *fejezetében*.

A Superintendentialis Főjegyzők mellé, hogy a jegyzőkönyv naponként elkészíttethessék, és a végzések gyülés végével felolvastathassanak, a külső és belső rendből, aljegyzők választassanak. 1836. Nro. 12.

A fő- és aljegyzők teendői ekként határoztattak meg:

1. A közgyüléseken az egyházi fő- és aljegyzők

viszik a tollat, de ha valami fontosabb tárgyak jőnek elő, könnyebbités okáért a közgyülés rendeléséből, azokat az egyik- vagy másik világi jegyző tegye fel, és azt felolvasván, adja által azon egyházi jegyzőnek, a melyiknek jegyzőkönyvi készités sorában tartozik, ki is azt azon módon beirja.

2. Minden felirásokat a Világi Főjegyző tesz fel.

3. Minden levelezéseket a világi aljegyző készít el, és azokat a gyülésből a mennyire lehet ki is adja.

4. Ha a világi jegyzők közül valamelyik a közgyülésre el nem mehetne, akkor mind a felirásokat mind a levelezéseket a jelenlevő világi jegyző teszi fel. Általában pedig

a) A közgyülés jegyzőkönyvét az egyházi Főjegyző szerkeszti össze, a felelvén a jegyzőkönyv hitelességéről, az ő aláirásával mennek is ki minden jegyzőkönyvi kivonatok,és végzések kiadásai, valamint minden irások az ő gondviselése alatt maradnak és tartatnak.

b) A jegyzőkönyvnek 11 példánybani leiratása, és azoknak az illető helyekre való megküldése is, az egyházi Főjegyző kötelessége.

c) A mi egy nap végeztetik és jegyzőkönyvbe iratik, az a másnapi délelőtti ülésben felolvastatik.

d) Az irások olvasását teszi mindenik jegyző azon egyen kivül a ki akkor viszi a tollat. 1837. Nro. 3.

Kérdésbe jövén, hogy a Superintendensi hivatal megürülése esetére kit kelljen — minden ujabb intézkedés mellőztével — helyettesül tekinteni? a közmegállapodás abban lőn, hogy ily helyettesnek, nem a hivatalára nézve legidősebb esperes, kit csak egy egyházmegye választott és választ, hanem az egyházkerület szavazati többségével választott s működő egyházkerületi egyházi Főjegyző tekintessék,

s ő legyen köteles, mig a Superintendensi hivatal betöltetnék — annak tiszteit teljesítni. 1854. Nro. 6. sub. 3.

Az egyházkerületi Főtanács minden rendes tagjai, és megyei választott képviselők, az egyházkerületi közgyülésre — a kitűzött határnap előtt 6 héttel — a Főjegyző által, az illető esperességek útján, levélben meghívandók. 1866: 104.

IV. FEJEZET.

Egyházkerületi pénztárnokot illetők.

a) Az egyházközségek által választott, hivatala hűséges folytatására föleskeletett s elég anyagi biztosítékkal biró pénztárnok, minden rábízottakról, és tiszti eljárásáról felelős.

b) Hivatala kezdetén egy választmánytól veszi által a keze alá tartozókat leltár mellett, mely az elnökség levéltárába eltétetik.

c) Semmit utalványozás, nyugta és ellennyugta nélkül be nem vesz s ki nem ad, és minden bevétel vagy kiadási pontjai kifogáson felüli okirattal ellátandók.

d) Naplót vezet a kiadandó minta szerint, melybe körülményesen, világosan bejegyez mindent, hogy semmi utántudakozásra szükség ne legyen. A napló számozva legyen, s benne kivált a számoknál — minden vakarás elkerültessék, — a lapok tartalma folytonosan összeadva legyen, hogy a számvevők munkálata könnyíttessék.

e) A számadás és napló minden év végével bezáratik, — köteles azt a számvevőknek előterjeszteni, a tett észrevételekre felelni, sőt időközben is akár a pénztár, akár a számadást vizsgálóknak mindent előmutatni.

f) A kiadásra utalványozott összegeket kijelölt kérőknek, az elfogadott adóslevél minta szerint, két ke-

zes vagy betáblázás mellett adja ki, az eredeti adóslevelet első alkalommal az elnökségnek kézbesiti, magánál a hitelesitett másolatot tartván meg.

g) Kamatokat félévenként szedi és szorgolja, a hanyag fizetőket, mint szinte ha a tőke veszélyben forog, az elnökségnél bejelenti. Ha a felszólítás nem használ, az elnökség felhatalmazására a tőke felmondandó s per utján behajtandó.

h) Mihelyt kiadandó pénz van vagy mutatkozik, arról az elnökségnél jelentést tesz, hogy azonnal kihelyezhethessék. A pénztárban a folyó költségen felül semmi sem heverhet, — a fölösleg beteendő a takarékpénztárba.

i) A segélyzési kegyes adományokat, rendeltetési helyükre haladéktalanul elküldje.

k) Pénztárnok halálakor, az elnökség, a pénztárt s minden irományokat lepecsételtetvén, intézkedik a további teendőkről. 1860. Székes-Fehérvár Nro. 48.

V. FEJEZET.

Egyházkerületi számvevőséget illetők.

a) A gyülekezetek által választott egyházi és világi számvevők, szigoru ellenőrei a pénztárnoknak.

b) A pénztárnokok számviteli naplóit bármikor megtekinthetik, a rendetlen vezetést és fölfedezett hiányokat, az elnökségnek irásban följelentik.

c) A számadásokat az illető okiratokkal együtt, minden évben mulhatatlanul megvizsgálják. A vizsgálatkor tett észrevételeiket a pénztárnokokkal közlik, s ezek nyilatkozatainak figyelembe vételével, vizsgálati eljárá-

suk eredményéről jelentésüket az egyházkerületi közgyülés elé fölterjesztik.

d) A vizsgálatnál nem csak a számtételek helyességére, nem csak a kiadott számvezetési utasítások megtartására, hanem különösebben arra fordítsák figyelmüket, valyon a bevételek és kiadások helyesen történtek-e, kamat s más járandóság nem maradt-e tartozásban? szóval a számvevőségnek, nem puszta számítás, hanem számonkérés, az egésznek egybevetése, az egész állásnak kiderítése leend föladata. Hogy ez könnyebben történhessék:

e) Mindenik számvevőnek birni kell egy jegyzőkönyvvel, melybe beirandók:

α) Minden alapítvány keltük szerénti sorban, az illető kamatokkal, azoknak évről évre befizetésével vagy hátramaradásával együtt. Továbbá

β) Minden évi kötelezett adományok, azoknak befizetése s elmaradása. Végre

γ) Mindennémű fluctuans járandóságok, segélyzések sat. és azoknak évenként minő mennyiségben történt befizetése. E könyvből készítenek tiszta és világos kimutatást a pénzügy fölött. Ugyan

f) minden évben ebből készitnek egy hiteles jegyzéket az alapítványok, adóslevelek, kamathátrálékok s minden járandóságok felől, mely az illető pénztárnokoknak irányadóul kiadatik.

g) Az illető elnökség felhivására a pénztárak vizsgálatába is befolyhatnak.

h) A hivatal kezdése vagy megszünésekor az idetartozó irományok leltár melletti átadásáról az elnökség gondoskodik. 1860. Nro. 48.

A bérszerződéseknek hiteles másolatban a számvevői hivatal számárai kiadására a Főiskolai Igazgató utasíttatik. 1864. Nro. 134. XII.

A számvevői jelentés ezután mindig a gyülés másod napján fog felvételni. 1863. Őszi gyülés jegyzőkönyv Nro. 128.

A Főiskola rendes jövedelmét ès kiadásait tárgyazó szerződések, pontos számvétel tekintetéből a számvevőség részére másolatban kiadandók. 1850. Pápa Nro. 51. I. 15.

VI. FEJEZET.

Egyházkerületi pénztárba befolyó Agentialet illetők:

1775. Nro. 3. rendeltetett: minthogy ekklézsiáink nagyon elfogytak: tehát minden Communio alkalmával a perselyek kitétessenek a Superintendentia szükségére, népesebb egyházakba az erszény behozassék, buza és borbeli zsengét ne csak az egyházak, hanem az urak is adjanak tehetségükhöz képest.

Communiokori publicatiok az agensek fizetésére forditatni rendeltettek. 1822. Nro. 28. Ismét 1823. *Nro. 29.*

Az agensi hivatal megszünt 1848 székes-fehérvári gyülés jegyzőkönyv Nro. *38.*

Az agentialéra pecsétes ládák rendeltettek; hogy azok esztendőnként ötször tétessenek ki, olyan vasárnapon, mikor a Communio kihirdettetik, t. i. a három sátoros ünnepnapi, és a nyári s őszi Communiot megelőző vasárnapokon, és meghagyatott, hogy azon alkalommal más czélra alamizsna ne szedessék. 1795. Nro. 8.

Agentialis költségek fedezésére szolgáló Szondy Kenessey alapítványról számot adott Nagytekintetü Fő-

gondnok Pázmándy Dienes úr, azon jelentés mellett,— mikép ez alapítvány, nem levén kiadása, szépen gyarapszik, jövedelme a tőke kiegészítésére fordíttatván, mig az eredeti mennyiséget felütendi; a mikor agentialis szükségekre fordítandó. 1844. tatai gyülés jegyzőkönyv *Nro. 57.*

Az esperesek megbizatvák minden egyes gyülekezet kegyes adományát az agentialéra egyházlátogatás alkalmával beszedni a régi mód szerint, — hogy t. i. a három sátoros ünnep első napján, az uj kenyér és uj borrai urvacsora alkalmával begyülendő templomi kegyes adományok mind bevétessenek. 1856. Pápa gyülés jegyzőkönyve 31. *Sub.* 6.

Hogy a kerületi pénztár a szükséges kiadásokat kellőleg fedezhesse: esperes urak utasíttatnak az agentialéra éber figyelmet fordítnni, s az egyházakat annak lelkiismeretes beszolgáltatására figyelmeztetni. 1857. Rév-Komárom gyülés jegyzőkönyv 33. sz.

Az agentialis adakozások, minthogy ezek egyházkerületünk közigazgatási költségeinek fedezésére nélkülözhetlen segély-források, hitrokonink vallásos buzgó jótékonyságának tárgyául gyülekezetenkint hatályosan ajánltassanak. 1862. Veszprémi gyülés jegyzőkönyve. Nro. 80. Sub. *a*).

III. RÉSZ.

EGYHÁZMEGYE
— TRACTUS —
KÖRÉT ILLETŐ
SZABÁLYRENDELETEK.

I. FEJEZET.

Egyházmegyék Coordinatióját, Segédgondnokok kötelességeit, és egyházmegyéket illetők.

Tractusok Coordinatióját és Coadiutor Curatorok kötelességeit illető szabályok:

1. A Tractualis igazgatásra a Coadiutor Curatorokon kivül világi assessorok is felvetethetnek, a kik- valamint az egyházi assessorok is hit alatt szolgáljanak. Fels. k. parancsolat a Gen. Convent 1821. eszt. Martius 18. sat. napi jegyzőkönyve 16. szám.

2. A Tractualis gyülésre összehivja az egyháziakat az esperes; a világiakat a coadiutor Curator; — úgy mindazáltal, hogy egyik vagy másik megakadályoztatván: e részben egyik a másikat mindenkor kipótolhassa. Fels. k. parancsolat a gen. Convent 1821. Martius 18 és a több. napi jegyzőkönyve 16. szám.

3. A Tractusok ülésében a iudicium mindenkor leg-

alább hét személyekből álljon, s ugyanazért, ha valamelyik akár a világi akár az egyházi assessor urak közül a Tractusok gyülésében meg nem jelenhetne: akadályát a maga elöljárójának bejelentvén, ezen esetben mind a coadiutor Curator mind az esperes uraknak hatalom engedtetik, hogy amaz ugyan a világi, e pedig egyházi Supplens assessorokat csupán azon esetre nevezhessen, kik szinte úgy hit alatt a Tractus azon gyülésében az itélethozásban részt vehessenek. Gen. Convent. 1821. October 1. és a t. napi jegyzőkönyve 12-dik szám.

4. A Consistoriumban felvett tárgyak felett szabad szólások vagyon ugyan minden jelenlevőknek; de a perek elitélésében és valamely tárgy felett való végső elhatározásban csak azon egyházi és világi személyeknek lészen voxsa, kik a Tractualis székhez hittel köteleztettek. Fels. k. parancsolat a Gen. Convent 1821. Martius 18. és a töb. napi jegyzőkönyve 16. szám.

5. A Tractualis székeken vitatás alá vett vallásbeli dolgok felett való tanácskozások magamérsékléssel, csendes indulattal és egyetértéssel folytattassanak. Fels. k. parancsolat A. B.

6. Minden egyházi és világi elöljárói hivatal megüresedésével a Tractusok ekklézsiánként voksoljanak; s e szerint a Tractualis tagok ekklézsiánként való voksolással választassanak, de azzal a moddal, hogy ha a candidatusok közül valakire mindjárt az első voksolás alkalmatosságával az ekklézsiák félerészénél több voksol: tovább a voksolásra szükség ne legyen. A hány predikátor van egy ekklézsiában: annak az ekklézsiának annyi votuma legyen. Fels. k. parancsolat. A Gen.

Convent 1821. Martius 18. sat. napi jegyzőkönyv 16. szám. 1821. October 1. sat. napi jegyzőkönyv 8-dik, 15-dik és 16-dik szám.

7. A rendfentartására, és a becsuszható hibáknak felfedezésére, s megorvoslására sokat használván a Canonica visitatiok: ezen visitatiokat a Coadiutor Curatorok concursusával kell megtenni, — különösen is pedig midőn valamely ekklézsiában valami rendkivül való eset adná elő magát, ott a Coadiutor Curatorok a visitation mindenkor jelen legyenek. Fels. k. parancsolat a Gen. Convent 1821. Martius 18. sat. napjai jegyzökönyve 16. sz.

8. Az ekklézsiai presbyteriumok, a hol jól elrendelve nem volnának azok, jól elrendeltessenek.

9. Az alamizsnák beszedésére és kiosztására a' legnagyobb pontosság fordíttassék. A számadások a már meghatározott módon vitessenek; azok megvizsgáltassanak, és a hibák helyrehozattassanak, — különösen is pedig, hogy az agentiale iránt az igazgatóság nagy figyelemmel legyen: az a felséges parancsolatban nevezet szerint megrendeltetik. Fels. k. parancsolat. A.

Az itt 9. sz. alatt elősorolt szabályok, minthogy Ő cs. k. Felsége által is — mint 1821. Julius 31. 20263. Ismét 1821. December 4. 30,174 Végre 1822. Junius 18. 14,584. számok alatt kiadott intimatumok mutatják — megerősítvék: törvényekül tekinthetők. Kivonvák ezek, a tiszántúli egyházkerületben támadt villongások lecsendesítésére Ő cs. k. Felsége által kinevezett, s megbizott négy egyházkerület Generalis Conventusának három alkalommal tartott gyüléseinek jegyzőkönyveiből. Superintendentialis gyülés jegyzőkönyve 1823. Nro. 76.

A Tractusok, egyházmegyék — úgy kivánván a

környülállások – elosztatnak és ujak állíttatnak fel. 1742. Nro. 8.

A Tractusról van appellata a Superintendentiára, intra dominium. 1812. Nro. 21.

A Tractusok jogait és a Főtiszteletű egyházkerülethez való relatioját előadja az 1814-dik évi gyülés jegyzőkönyv 14. pontja.

A Tractusokból Superintendentialis gyülésekre ha a segédgondnok vagy esperes urak közül valamelyik meg nem jelenhetnék, választás utján küldjenek helyettest. 1843. Nro. 48.

Egyházmegyékben az egyházi és világi tanácsnokok mindenkor egyenlő számmal legyenek, és mindenkor szavazás utján választassanak. 1841. Nro. 7.

A Tractusok ezután is gondosan vigyázzanak a Conventióknak illendően és annak idejében való beszolgáltatására. 1828. Nro. 56.

A Tractuale Consistoriumnak van jussa arra, hogy valamely kebelbeli predikátort, a vétek nagyságához képest szent szolgálatjától örökösen megfoszthasson, és a társaság kebeléből kirekeszthessen; úgy mindazonáltal, hogy az efféle végzéseket tartozik a Tractus, *super-revisio végett* a Superintendentiale Consistoriumnak felterjeszteni. 1803. Szent-Gál Nro. 8. 1814. Nro. 14.

Hogyha a lelkészi vagy tanítói járandóságok behajtására a világi törvénykezés lenne igénybe veendő: ezt az illetők megkeresésére, mindig az egyházmegyei elnökség teljesítse. 1863. Felső-Eör Nro. 60.

Az egyházmegyék pénzbeküldéskor mindig határozottan s névszerint nevezzék meg a czélt, melyre

adományukat küldik. 1863. őszi gyülés Nro. 129. A. III. 1. sub. f)

II. FEJEZET.

Esperesi hivatalt illetők.

Az esperesválasztás a bevett szokásból esik, ex toto corpore 1801. Nro. 2. 1806. Nro. 21. 1807. Nro. 6.

Az esperesek az assessorok hire nélkül senkit be nem vehetnek predikátornak 1791. Nro. 6.

Az esperesnek a szavazatadásnál magának egy külön szavazata van. 1794. Nro. 1. 1814. Nro. 14.

Az esperesek a papi és tanítói conventiókat protocolumba beirják. 1745. pag. 142.

A visitatio diariumát a dislocatio előtt a püspöknek megküldik. 1747. Nro. 5.

Az esperesek a dislocationalis gyülést idejében hirül adják a püspöknek, hogy ha neki tetszik azon jelen lehessen. 1847. Nro. 5.

A Superintendentialis gyülések végzéseit az esperesek hajtják, s hajtatják végre. 1820. Nro. 1.

Az esperesek a Tractusbeli predikátoroknak munkáit megnézik visitatiokor. 1775. Nro. 6. 1812. Norma visitationis.

Esperesnek annuum fixum salariuma 10 forint. Ha valamely ügy megvizsgálására ki kell neki menni, vecturan és victualén kivül diurnumra 1 forint. A társáé felényi. 1796. Nro. 8.

Esperes ha hivataláról lemond, czimét holtig megtartja, s mellé proseniorul olyan választatik, ki a Fő esperes halálakor választás alá nem eső hivatalbeli utódja lesz. 1813. Nro. 67.

Esperesek ezután a képviseleti rendszerben megállapított módon választandók, szinte a segédgondnokok is, — a szavazatok a Tractuson bontatnak fel. Superintendentialis gyülés Kömlődön 1845. *Nro. 6.*

Az esperesek és segédgondnokok hivatalukbani igtatásukat illetőleg, a régi gyakorlat ezennel visszaállíttatik, oly módon, hogy a halálozás által megüresülendő egyházmegyei akár egyik, akár másik elnöki széket és hivatalt, időközileg azonnal az azon rendbőli, hivatalára nézve legidősbb ülnök, vagy tanácsnok foglalja el, és folytassa az uj elnök választásig, ő tegyen Főtiszt. Superintendens urnál a megtörtént halálozásról hivatalos jelentést, ki az uj választás iránt hivatalos körlevele által az egyházmegyét felszólítandja; az ujabb választásra begyülendő szavazatok pedig, melyek valamint eddig, úgy ezután is, minden kijelölés, vagy bárki által adandó czélzás nélkül készítendők, az életben maradt elnök által, kerületi elnök urakhoz küldessenek, s ugyan kerületi gyülésen bontassanak is fel. Mi megtörténvén, a szavazatok általános többségével elválasztott elnök, kerületi gyülésre meghivatva, ugyan ott esketendik is fel, és egyházmegyei székét és hivatalát, csak ezen kerületi gyüléseni beigtatás után foglalandja el. 1846. Losonczi gyülés jegyzőkönyv Nro. 20. — E határozat ujabban megerősíttetett 1848. Nro. 72. azzal a hozzáadással, hogy a felbontott szavazatok, pecsét alatt az illető egyházmegyéhez visszaküldessenek.

Esperesek lemondását a Superintendentia az illető egyházmegye megkérdezése nélkül el nem fogadja. 1844. Tata Nro. 96.

Az egyházmegyei elnökök mihelyt szavazati álta-

lános többséggel lett elválasztatásuk, Főtiszt. Superintendens úr által az illető egyházmegyének tudtára adatik, azonnal mint azon testületnek választott hivatalnokai egyházmegyei gyülésen feleskettessenek s hivatalukba beállíttassanak ugyan: de mint a kerületi tanácsszéknek is tagjai, esküjöket a kerületi gyülésen is legelső alkalommal letenni köteleztetnek. (Az 1846-ki losonczi közgyülés 20-dik sz. a. határozat, egyéb pontjaira nézve továbbra is változatlanul hagyatott).

Jövőre az egyházmegyék úgy intézkedjenek, hogy espereseik vagy küldötteik által a gyülésen mindenkor képviselve legyenek, s a megjelentek a gyülések végét kivétel nélkül bevárják. 1854. Pápa Nro. 58.

Esperes urak által az egyházlátogatási naplók, mindjárt a látogatás bevégzése után Főtiszt. Superintendens urhoz beküldendők. 1846. Losoncz Nro. 116.

A losonczi 1846. közgyülés jegyzőkönyv 20 sz. a. határozat tovább is teljes erejében fentartatik; az egyház és lelkész pecsétje a szavazatokon ezután is szükséges kelléknek tekintetik, de ezek akár belől, akár a boritékon, akár együtt, akár elkülönözve, egyik belől, másik kivül álljanak, a szavazat érvényességét nem gyengítendik. A szavazatok pedig, nehogy azok tartalma köztudomásra jövése az illető testületben neheztelést vagy haragot szüljön; s a szavazási függetlenséget megsemmisítse, sehova vissza nem küldetnek, hanem a közgyülés hitelesítése után, a gyülés helyén azonnal megsemmisítetnek. Ha mindazáltal valahol a szavazatok törvényessége és érvényessége ellen alapos okok s gyanuk merülnének fel, azok kellőleg okadatolva Főtiszt. Superintendens urnál idejében bejelentendők. 1856. Rév-Komárom Nro. 14.

Hogy az egyházkerületi névtár jövőre, rendes időben, s kellő pontossággal adassék ki, felhivatnak az esperes urak, hogy a névtárhoz szükséges adatokat, egyházmegyéikből összegyüjtögetve, minden felszóllítás nélkül az egyházkerületileg megbizott szerkesztőhez minden év első napjára beküldjék. 1863. Felső-Eőr Nro. 41.

Esperes urak ezután az egyházlátogatáskor beszedendő könyöradományokat rovatos táblákba vezessék, és ezeket az egyházmegyei gyülésnek átvizsgálás végett bemutassák, és arról, hogy a beszedett kegyadományok a kerületre beszolgáltattak, egyházmegyéjük előtt, nyugtákkal számoljanak. 1864. Pápa Nro. 45. sub. 14.

Esperes urak az előre beküldött pénzekről ezután mindig nyugtákkal számoljanak. 1862. Veszprém Nro. 80. sub. β) ⁄. 1864. Pápa Nro. 45. VII. sub. 10.

Esperes urak jövőre a kegyadományok rovatos táblázatát a számvevőséghez, egyházkerületi gyülést előzőleg, legalább 2 héttel beküldjék. 1864. Pápa Nro. 45. sub. VII. 17.

III. FEJEZET.

Segédgondnoki hivatalt illetők.

Coadiutor Curatorok választattak a bodrog kereszturi gyülés után e mi Superintendentiánk Tractusaiba is *1745.*

Coadiutor Curatoroknak minő szellemi tulajdonokkal kell birniok: lásd 1774. *Nro. 4.*

Coadiutor Curatorok mi czélra választattak és kik választattak: lásd 1775. *Nro. 1.*

Coadiutor Curatoroknak és espereseknek külön, magán szavazatadásra jog adatik. 1794. Nro. 1. Ismét 1814. Nro. 14. 6. kérdésre sub. 2.

Coadiutor Curatorok, ha a gyülésre menés költségeit magokéból fizetni sajnálnák, a Tractusok költségeiket kifizetni kötelesek. 1800. Nro. 23.

Ha maguk, gyülésen megjelenhetésükben akadályoztatnának, a Tractualis gyülésben neveztessenek ki két olyan egyének, kik helyettük elmenni kötelesek legyenek. 1800. Nro. 3. A 23-dik számra hozott határozat.

A Coadiutor Curatoroknak egyik teendőjök volt, a nemes megyékhez küldött Fels. k. parancsolatoknak megszerzése, és a Superintendentiára való beterjesztése 1803. *Nro. 17.*

A Coadiutor Curatorokat az egyházmegye választja, és a Superintendentiára bejelenti. 1814. Nro. 14. 1-ső kérdésre sub. 2.

A Coadiutor Curatorok törvényes tisztviselői az egyházmegyéknek, kik az egyházmegyék nevében működnek. 1814. Nro. 14. 3-dik kérdésre.

A Coadiutor Curatorok is a Superintendentián fölesküdni tartoznak. 1815. Nro. 8. (Az eskü forma is itt olvasható).

A Coadiutor Curatorok lemondását a Superintendentia az illető egyházmegye megkérdezése nélkül el nem fogadja. 1844. Tata 96.

Mint minden esperességekben csak egy esperes: úgy segédgondnoknak is illendő arányban csak egynek kell lenni. 1837. Nro. 112.

IV. FEJEZET.

Egyházmegyei jegyzőt illetők.

Tractualis Notarius, mint az assessorok, szavazatok többsége által választatik. 1815. Nro. 14.

Tractualis Notariusok egyszersmind perceptorok nem lehetnek. 1817. Nro 81.

V. FEJEZET.

Egyházmegyei pénztárnokot illetők.

Egyházmegyei pénztárnokok legyenek, de a kik Senior és Jegyző nem lehetnek. 1747. Nro. 3. 1814. Nro. 14. 1817. Nro. 81.

Egyházmegyei pénztárnokokat illető határozat.

1. A Tractualis cassa oly személyre bizattassék, a kinél azon kívül, hogy értékbeli bátorság is van, maga józan pontos, jó lelkiismeretü, az administratióhoz értő, és a Tractuale publicum által közmegegyezéssel választatott legyen; s a hivatalbeli hűségre esküvéssel köteleztessék.

2. A Tractualis perceptor nagyobb bátorság okáért mindjárt hivatalának kezdetében, oly forma Reversalisnak adására köteleztessék, hogy minden hivatalát illető dolgokról szorosan felelni, s a cassának akárminémű rövidségéért, a maga javaiból, a költségek megtérítésével is mind maga, mind maradéka tartozzék eleget tenni. Mely reversalis a Tractuale archivumba bizonyságul eltétessék.

3. A perceptor hivatala kezdetével minden rendü cassákat a Coadiutor Curator és esperes urak előtt vé-

gyen által, mely általvételekről három egyenlő párban Inventarium készittetvén, azok közül egy a Tractuale Archivumban tartassék, a másik Documentomul a' választott perceptornál maradjon, a harmadik a megholt vagy resignalt perceptor maradékai bátorságára kiadassék.

4. Minden Tractualis közgyülés alkalmatosságával, s egyébkor is mikor a Tractus tisztviselői akármi okból kivánják; a kezénél levő cassakról a perceptor számot adni, és mind a bevételeknek, mind a kiadásoknak pontjait hiteles bizonyáglevelekkel erősiteni tartozik.

5. Az eredeti adós és gyümölcsöző Fundationalis levelek, bátorság okáért az esperesnél álló Traktuale Archivumban tartassanak bizonyos és az esperestől Authenticalt Elenchus mellett, azoknak párjai pro directorio a perceptornak kiadattatván.

6. A számadó könyveket, melyekbe napról napra minden bevételeket és kiadásokat szükség bejegyezni, tartozik a perceptor tisztán, tökéletes értelmű kifejezésekkel, s minden vakarás nélkül folytatni; hibásan találtatván pedig valami beirattatni, az egy liniával úgy huzasson keresztül, hogy a hibás beirás olvasható legyen.

7. A Tőke pénznek interesre leendő kiadására nézve megkivántatik, hogy az mindenkor bátorságos helyekre, törvényes 6 percentumos interesre, Cautelak, ugymint kezesek állítása, és az illető Jurisdictioknál, a kölcsönöző költségén végbe menendő intabulatio mellett adattassék ki.

8. A Perceptor a keze alatt levő cassákból akárminemű tőkepénzt Tractualis gyülés alkalmatosságával a Consistorium, annak idején kivül pedig az esperes, és

egyik Coadiutor Curator úr megegyezésével, s assignatioja mellett adhasson ki.

9. Maga a perceptor a keze alatt levő cassákból csak egy krajczárt sem vehet fel kölcsön a maga hasznára tulajdon hatalmával a felyebb előbocsátott 7-dik és 8-dik pontbeli praecautió nélkül.

10. Minden tőkepénznek Interesse minden esztendőben mindenünnen bévétessék; a kinél az Interes második esztendőre elmarad, az a Tractualis gyülésen a perceptor által bejelentessék, — hogy az ilyetén restansokra nézve azonnal szükséges és foganatos rendelések tétethessenek: — sőt ha időközben is tapasztaltatnék, hogy a tőkepénz veszedelembe forogna, a perceptor a Tractualis tisztviselőknek azt bejelenteni kötelességének ismerje, hogy az ilyen adósság megvétele eránt alkalmatos időben törvényes provisiot lehessen tenni.

11. A megfizetett tőkepénzről, a kölcsönt fölvevő adósféltől a perceptor Contraquietantiat vegyen mindenkor, hogy abból kitessék számadás alkalmatosságával, mikor fizettetett vissza a tőke summa, és Interes is mennyi és mennyi időre adattatott?

12. A perceptori közönséges számadás, minden esztendőben, rendszerént, közgyülés alkalmatosságával menjen véghez, a midőn a Consistorium, vagy az által kinevezett számvevő Deputatio szorosan megvizsgálja, — ha minden az Instructióban kitett rendszabások szerint telyesitetett-e? Ha a perceptor számot adni vagy nem akarna vagy nem tudna, és a gondviselése alatt levő cassakat obligatiokban s készpénzben ki nem mutathatná; azonnal hivatalából letétessék. Ha pedig mindenek rendesen találtatnak, a számvevő kiküldöttség,

vagy Consistorium, minden adósságban levő capitalisokat, s a készpénzbeli maradékát a cassaknak a restantiakkal együtt számbavevén a perceptornak reassumptio végett assignalja, és őtet előmutatott s helyesnek találtatott számadásra nézve absolválja.

13. A cassakban egy esztendei szokott költségre szükséges summán felyül semmi pénzt haszon nélkül hevertetni nem szabad.

14. A hol a cassakból kiadott capitalisok bátorságára vagy a felyebb emlitett törvényes Cautelak meg nem tételtek, vagy az obligatiok, nem az itt kiadandó forma szerént irattattak, ott a szükséges Cautelák mellett uj kötelező levelek vétessenek; a kik pedig az adósak közül e részben engedni nem akarnának, azoknak a tőkepénz felmondassék.

15. Ha a perceptor meghalna, annak maradékai a magok javáért is kötelesek az illető esperest tudósítani, ki az inventatiora nézve a szükséges rendelést megteszi.

16. Ezen Istructio a perceptori diariumba egész terjedésben irattassék be, hogy a perceptornak s egyszersmind a számvevői hivatalnak is utmutatásul lehessen. — Lásd az 1828-dik évi gyülés jegyzőkönyv végén.

VI. FEJEZET.

Egyházmegyei Tanácsbirókat illetők.

Tractualis Assessorok, valamint a Tractualis Notarius is szavazatok többségével választatnak. 1814. Nro. 14.

A Tractualis öregebb assessorok közül annyian adhatnak separatum votumot a leendő Tractualis Seniorra, a hány Coadiutor van abban a Tractusban. 1821. Nro. 20.

A Tractusokon a világi és egyházi assessorok egyenlő számmal legyenek, szavazattal választassanak: 1841. Nro. 17.

Assessorok, vagy más hivatalt viselők választását bizonyos évszámokhoz kötni nem szabad. 1843. Nro. 17.

Assessorok a Tractusokban, hogy mind azon megyékből választassanak, mely megyékbe a Tractus kiterjed, javasolja a Superintendentia. 1848. Székes-Fehérvár Nro. 25.

VII. FEJEZET.

Az egyházmegyék kijelölési, vagy candidationalis jogát illetők s határozók.

Ennekutánna akármily predikátori vacantiaknak, vagy változtatásnak esetére, az ekklézsiák, mindenkor magokat azonnal és legelsőben is a maguk Tractusaik előtt rendes elöljáróik által, irásbeli recursussal bejelenteni, és ezen Tractualis egyházi *Iurisdictionak* szokott dislocationalis széke által, a Vacans ekklézsiák állapotjához képest candidalandó érdemes és alkalmatos individuumok közül, szabad tetszésük szerint való választás mellett meghivni, és a Vocationak — vagy is a meghivás jussának csupán ezen értelemben, maguknak való tulajdonításával, az egyházi rendeléseknek magukat alája adni tartozzanak, és mindaddig, mig elegendő és fontos okoknál fogva a Tractualis jurisdictiotól engedelmet és szabadságot nem nyernek, az illető Tractus kebelén kivül másunnan predikatorokat ne hivhassanak, különben ezen végzés ellenére meghivatta-

tott predikátoroktól a szokott Consensus megtagadtatván, az ekklézsiába be ne bocsáttassanak. 1806. Nro. 9.

Az üresen maradt ekklézsiákba predikátorokat, és oskola mestereket a Tractus rendel, megtartván a predikátorra nézve a Főtiszt. Superintendentiának 1806. Nro. 9. költ végzését, mely szerént a Ven. Tractusbeli individuúmok közül candidal, és a kit azok közül a megüresedett ekklézsia választ, odadja s rendeli. 1814. Nro. 14. a 2-dik kérdésre sub. 3.

A candidatiora nézve végeztetett: hogy a V. Tractusok csak azokat candidalják a megüresedett ekklézsiába predikátornak, kik a választásra nézve magukat előre jelentik, és midőn valamely ekklézsiára nézve észrevennék, — hogy a candidaltattak közül való választásra nézve kedvetlen villongásokra menne ki a dolog, ezen esetben mixta deputatio küldessék ki, — melynek vigyázása alatt essék meg a választás. 1815. Nro. 11. A 2-dik kérdésre tett felelet sub. b.

A candidatio alól kivétetnek a Superintendens, Generalis Notarius és esperes urak, ezeket az ekklézsiák minden candidatio nélkül meghivhatják. 1817. Nro. 61.

A candidatiok úgy tétessenek a V. Tractusokban a megüresedett ekklézsiákra nézve, hogy egyedül olyan lelkitanító tétessék candidatióba, a ki az ő qualificatiójára nézve méltó arra az ekklézsiára, melyre nézve a candidatio tétetik. 1826. Nro. 57. Ismét 1815. Nro. 11. 1818. Nro. 86.

Mig változásra jelentkezett rendes lelkész van, addig káplánt vagy interimalist candidalni nem lehet. 1825. Nro. 20. és 21. ismét 1834. Nro., 30.

Ha valamely ekklézsiából kihal a rendes prediká-

tor, először is candidaltassék és választassék oda rendes lelkész, azután küldessék káplán a darab esztendő kitöltésére. 1832. Nro. 89.

Ha a candidaltak közül az egyház nem akarna választani, a Tractus jogával él, és rendel oda lelkészt. 1825. Nro. 20. és 21. ismét 1854. Nro. 30.

IV. RÉSZ.

EGYHÁZ

— EKKLÉZSIA —

KÖRÉT ILLETŐ

SZABÁLYRENDELETEK.

I. FEJEZET.

Egyházakat illetők.

Az ekklézsia, ha papot és tanítót nem tarthat: csak tanitót tartson. 1798. Nro. 5.

A leány egyház csak a Superintendentia tudtával válhatik el az anya egyháztól 1793. Nro. 6.

Anya egyházzá csak úgy lehet valamely leány gyülekezet: ha egyszersmind papot is tarthat. 1801. Nro. 1.

Minden anya egyháznak legyen pecsétje. 1812. Norma visitationis.

Egyházakat illető rendszabályok 1828. Nro. 18. 1827. Nro. 30. 1827. Nro. 60.

A segélyezés végett folyamodó egyházak minden eféle folyamodványaikat vagy az esperes urak, vagy az egyházmegye véleményezése kieszközlésével készítsék el s adják be. 1856. Komárom Nro. 21.

Az egyházak Traktualis és esperesi consensus nélkül tanítót nem vihetnek. 1826. Nro. 94.

Az egyházak által minden publicatiok a canonica visitatiónak vagy legfeljebb a téli Tractualis gyülésekre mulhatatlanul beadassanak. 1830. Nro. 61. sub. 3.

Egyházi gyüléseket predikátor nélkül és parochialis házakon kivül tartani szorosan tiltatik. 1834. Nro. 74.

Ha valamely ekklézsiának adatik kölcsönpénz a Gen. cassából, a kötelezvény ne az ekklézsia nevére; hanem némely magokat jól biró ekklézsiai tagoknak in solidum való maguk kötelezésére irassék és subscribáltassék. 1827. Nro. 59. sub. b.

Az egyház uj predikátorával olyan egyezést nem tehet, hogy az az elötte valónak adósságát fizesse. 1827. Nro. 38.

Az egyházak követei hiteles credentionalissal ellátva küldessenek a gyülésekre. 1798. Nro. 12. 1833. Nro. 120.

Leány gyülekezetek melyik anyához tartozzanak: az egyházi igazgatóság rendeli el. 179⁰/₁. 26. 4. Superintendentialis gyülés 1814. Nro. 8.

Az anya gyülekezetet az előzőleg kölcsönös beleegyezés szerint kötött szerződés ellenére a leány gyülekezet elszakítása által megsemmisíteni nem lehet. 1851. Nro. 43.

Filialis egyházak anya gyülekezetté csak úgy lehetnek, ha kimutatják, hogy az anya gyülekezet beleegyez; és az anya egyház lelkészének fizetése e miatt csorbát nem szenved; vegyes deputatió előtt ki kell mutatni: hogy papot vagy administrátort el tud-e illően tartani, s e kimutatás után illető felsőbb helyen a con-

ventionalis levél megvizsgálás és megerősítés végett beterjesztendő. 1859. Nro. 30. és 40.

Minden változtatások, melyek a gyülekezetek egymáshozi viszonyában akár a közös isteni tisztelet, akár pedig az iskolatartásra nézve uj alakulást idéznek elő, csak az egyházkerületi kormánytanács — mint felügyelő felsőbb hatóság — szentesitő határozatával nyerhetnek érvényt. 1860. Fehérvár Nro. 32.

II. FEZEZET.

Az egyházak presbyteriumait illetők.

§. 1.

A presbyterium hatásköre általánosan meghatározva.

A törvényesen választott presbyterium (melynek elnökei a lelkész és gondnok, s tagjai az egyházközség népességének megfelelő számú elöljárók) részint mint az egyházközség rendes állandó képviselője, részint mint kormányzó s biráskodó testület működik.

A presbyterium hatásköre tehát három részre különíthető:

A.

A presbyterium mint az egyház képviselője.

§. 2.

Képviseli a presbyterium az egyházat:

a) Az egyházi s polgári hatóságokkali érintkezésben, majd csupán elnökei, majd — ha t. i. nagyobb fontosságú tárgyak forognak fön — az összes testület, vagy az ez által megbizottak által.

b) Az egyházmegyei gyüléseken, hova a lelkész

mellé, önkebeléből egy képviselőt küld (ily képviselő azonban közrendű egyháztag is lehet) s a tanácskozásokban döntő szavazattal részt vesz.

c) Az egyházmegyei s kerületi tisztviselők választásában.

d) Szerződés-kötésekben, adósság-fölvételben, vagy pénzkölcsönzésben.

Azonban a nagyobb fontosságú szerződés-kötéseknél, valamint a 100 forintot haladó kölcsönvétel esetében, az egyházközség felhatalmazása, — 200 forinton túl pedig az egyházmegye beleegyezése is megkivántatik. Az egyház pénztárábóli kikölcsönzés csak elegendő biztosíték mellett történhetik: ellenkező esetben a könnyelmüen kikölcsönzött tőkét, a kikölcsönző vagyona fedezendi.

B.

A presbyterium mint kormányzó vagy igazgató testület.

§. 3.

A presbyterium mint kormányzó testület:

a) Végrehajtja az egyházi és polgári törvényes hatóságoktól eredett, s az egyházzal egyházi törvényes úton közlött rendeleteket.

b) Őrzi és föntartja az egyházközség kebelében az egyházi kánonokat, és országos törvényeken alapuló rendet.

c) A vallásosságot, erkölcsiséget, kölcsönös szeretetet s békét, szóval és példával ápolja és terjeszti.

d) Az ünnep- és vasárnapok vallásos kegyeletteli megülése fölött őrködik. S e részben, valamint az Isten háza látogatása részéről másoknak követendő példát ad.

e) Az egyház anyagi fönállása s virágzása érdekében, az egyházat illető évi jövedelmeket pontosan beszedi, vagy önkebeléből választott alkalmas megbizottak által beszedeti.

f) Hogy a közterhek súlya, az igazság és méltányosság ellenére a gyengék vállaira ne nehezüljön: a közterhek kivetésében — mennyire lehet — a birtokaránylagos kulcsot használandja.

g) Az egyház bevételéről s kiadásairól pontos számadó könyvet vezettet, s a pénztárnoktól vagy gondnoktól, évenként, vagy ha czélszerünek látja, rövidebb időközben is számot vesz; ennek eredményéről a községet is értesíti, sőt ennek kivánatára, a számadókönyvet a templomban, vagy valamelyik egyházi épület arra alkalmas helyiségében, tételenként is fölolvastatja.

h) Az egyházi középületeket, templomot, iskolát, lelkész- és tanító-lakot jó karban tartja; ezeket kerületi határzat értelmében tüzkár ellen biztosíttatja. Ha ennek elmulasztása a presbyteriumot terhelné, a történhető tüzkárért vagyonával felelős. Ha pedig a biztosítást a nép akadályozza, tüzvész esetében elveszti igényét minden segélyre. Egyébiránt köteles a presbyterium rajta lenni, hogy az egyházi épületek, a menynyire a gyülekezet anyagi ereje engedi, az izlés és kényelem igényeinek megfeleljenek. E tárgyban figyelembe hozatik az egyházkerület 1839-diki jegyzőkönyvének 30. pontja.

i) Az egyházi hivatalnokok fizetését kellő időben beszolgáltatja, s a mennyire ez terményekből állna, ezeknek minőségére is lelkiismeretes figyelemmel leend.

k) Az egyházi hivatalnokok földjei mivelésére

szükséges közmunkákat gondnoka által kellő időben s jól megtételi. A hanyagságból eredő károkért kárpótlással tartozik.

l) A hányszor a körülmények s elintézendő ügyek kivánják gyülést tart, mindenkor egyházi középületben. A gyülés idejéről, főleg fontos tárgyak tárgyalása esetében, a presbyterium tagjai mindenkor kellő időben értesítendők a gyülést összehivő egyházi és világi elnökök által.

m) A kellő időben meghivott presbyterek közül, a megjelentek érvényesen határoznak. Egyenlő szavazatok esetében azon fél szavazata emeltetik határozattá, melylyel az egyházi elnök szavazott.

n) A presbyterium a maga határozatairól jegyzőkönyvet vezetni köteles, megbizván a jegyzőséggel vagy a segédlelkészt, a hol ilyen van, vagy a tanítót, vagy erre képes valamelyik presbytert.

§. 4.

A templomban fölügyel a presbyterium:

a) hogy a templom szentsége illetlen és botrányos cselekvények által meg ne sértessék, s a közáhítatosság és igehirdetés ideje alatti ünnepélyes csend, figyelemzavaró lárma, s tolongás által meg ne zavartassék.

b) Hol a templombeli székek bizonyos családok tulajdonai, ezeknek önkényes elfoglalását, s ez által az Istenházát sértő botrányos czivódások előidézését senkinek meg nem engedi. Hol ellenben a székek időnkénti rendelkezés alá esnek, az ezek fölötti intézkedésben tapintatos bölcsességgel járand el.

§. 5.

Az iskolai oktatás, s a gyülekezet értelmi és vallási müvelődésének ez általi előmozdítása czéljából:

a) Éber figyelemmel őrködik, hogy az egyház kebelében elegendő iskolai oktatás nélkül senki föl ne növekedjék. E czélból

b) Az iskolaköteles gyermekek névsorát az egyház anyakönyvéből a lelkész által évenként kijegyezteti, s a gyermekeik tanításáról nem gondolkodó szülőket kötelességeikre emlékezteti.

c) Egész erélylyel oda működik, hogy az iskolaköteles gyermekek iskola-kötelezettségük egész ideje alatt folytonosan gyakorolják az iskolát.

d) A tanító szorgalmáról, s az iskola növendékek tudományos előhaladásáról, az e végre kinevezett, s az iskolát havonként legalább egyszer meglátogatni köteles iskolai bizottmány által magának tudomást szerez.

e) Az iskolának szükséges taneszközökkel felszerelését vagy az egyház pénztárából, vagy ha ezt a gyengébb gyülekezetekben a pénztár nem tehetné, egyesek nemes adakozásából kieszközli.

f) Az időszakonként megjelenő körlelkészt (hol t. i. a körlelkészség föl van állítva) a rendes és sikeres iskolázást gátló akadályok elhárításában hatályosan támogatja.

C.

A presbyterium mint biráskodó testület.

§. 6.

A presbyterium részint mint békéltető, részint mint fegyelmező biróság működik.

a)

A presbyterium mint békéltető biróság.

§. 7.

A presbyterium mint békebiróság jár el:

α) A versengő házastársak között, kiknek panaszaikat kihallgatja, a hibásnak talált felet, szelid figyelmeztetéssel magába szállásra birni törekszik; mindkettőt keresztyén házasokhoz illő egyetértésre s kölcsönös türelemre inti.

β) Az egymással meghasonlott szülék és gyermekek, s rokonok között, ha a meghasonlásban élő felek valamelyike által erre fölszólíttatik.

γ) Mindazon esetekben, midőn a gyülekezet kebelében kisebb vagy nagyobb mérvü viszály tapasztalható, hivatva van a presbyterium oda működni, hogy a béke s egyetértés áldása a gyülekezet, s az ennek kebelében élő háznépek számára biztosíttassék.

b)

A presbyterium mint fegyelmező biróság.

§. 8.

A presbyterium mint fegyelmet kezelő testület hivatva van:

a) Az Istenházában elkövetett kihágásokért az illetőket megfeddeni. Ismételt, vagy első ugyan de nagyobbszerü botrány esetében, a kihágókat polgári hatóság által is megfenyittetni, sőt a többszöri garázdálkodás által magukat megbélyegzetteket a templomból is kitiltani.

b) A gyermekek iskolai kiképeztetését elhanyagoló, s az iskolai bizottmány által sükeretlenül figyelmeztetett

szüléket komoly intés, s ha szükség kivánja, szigorúbb rendszabály által is kötelességük teljesítésére szorítani.

c) Az iskolatanitóval ok nélkül, sőt néha épen jó szándékú buzgoságáért sértőleg bánó fontolatlan szüléket rendre utasítani.

d) Az iskolájával nem gondoló, s a lelkész által már figyelmeztetett, de javulni nem akaró tanítót komolyan, de a tanitói hivatalt le nem alázó módon meginteni, s ha süker nem mutatkoznék, az egyházmegyei kormánynak bejelenteni.

e) A békebíróság által már meginteit de békére nem hajló házasoknak, s viszálkodó háznépeknek, és a közbotrányt összekelés által megszüntetni nem akaró tilos viszonyban élőknek ismételt intést adni; — s ha a házasok közti kérlelhetlen viszály valamelyik felet válóper kezdésére határozná; vagyha a tilos viszonyba keveredett nő a megszeplősitő ellen kereset-indításra kényszerülne: a megkisérlett békéltetés, illetőleg kiegyeztetés meghiúsultával, a lelkész és gondnok által aláirott bizonyitványt az illetőnek kiadni.

f) Az ünnep- és vasárnap törőket, s kihágásaikkal a közerkölcsiséget megsértőket, megfeddeni, dorgálni, ismétlés esetében polgári hatóság által is megfenyíttetni.

g) A templomkerülőket s urvacsorájával nem élőket, testvéries figyelmeztetéssel s hatályos intéssel a szentek egyességébe visszavezérleni: a mit legczélszerűbben a lelkész által eszközölhet.

h) Az egyházi tartozásaikat le nem fizető, vagy az egyház, és egyházi hivatalnokok körül teljesitendő

közmunkákat teljesíteni vonakodó egyháztagokat kötelességük teljesítésére szorítani.

i) A presbyterium előtt, ennek fölhívására meg nem jelenő engedetleneket, főleg a váddal terhelt s magukat igazolni köteles egyéneket, a mennyiben ez által a presbyterium tekintélye, s a fegyelem föntartása veszélyeztetik, mint szintén a presbyterium törvényes rendeleteinek ellenszegülőket, büntetés alá vonatni.

k) A presbyterium gyüléseiből elfogadható ok nélkül elmaradozó, s ez által esküjökkel ellenkezőleg cselekvő presbytereket, ha kétszeri megintés után sem teljesítnék kötelességüket, hivataluktól felfüggeszteni. Valamint,

l) Az oly presbytert, ki alattomosan vagy nyilván ellene működik a presbyterium szabályszerüleg hozott, s az egyház javát czélzó határozatának, s ezt üdvös hatásában megbénítani törekszik, hivatalából elmozdítani.

m) A presbyterium hatásköre fegyelmi tekintetben a lelkészre ki nem terjed, hanem az ez elleni panaszok — ha talán erre okot szolgáltatna — mindig az egyházmegyei kormánynak jelentendők be.

Mindezen javaslati pontok elfogadtatván, jelen végzéssel dunántúli ev. reformált egyházkerületünk kebelében érvényre emeltetnek a következő két pont hozzáadásával:

I. A presbyteriumnak joga van a maga rendetlenkedő tagjait az evangyéliom szellemében meginteni, s ha az atyafiúi szeretet intő szózata nem használna, őket megfenyítés vagy elmozdítás végett, az egyházmegyei kormánytanácsnak feljelenteni.

II. Gyakorlattal szentesített régi rendszabályunk-

hoz képest, mindenik presbyter — hivatalának lelkiismeretes, hü és buzgó folytatására — magát ünnepélyesen esküvel kötelezendő. 1863. Nro. 145.

III. FEJEZET.

Egyházgondnoki hivatalt illetők.

Minden papi és mesteri fizetéseket az egyház Curátora tartozik beszedni. 1829. Nro. 61.

A tulajdonképeni számadók, egyenesen az ekklézsia Curatorai lesznek; — mindazáltal, a hol még eddig — kivált falukon — nem a predikátorok tették a Curatori számodásoknak beirását, azt ezentúl vegyék kötelességül maguknak a tiszt. urak. 1834. Balaton-Füred Nro. 28. sub. 2.

IV. FEJEZET.

Egyházi épületeket illetők.

Az épitendő parochiák planuma előre mindenkor közöltessék a Tractussal. 1825. Nro. 69.

Az egyházak elöljárói figyelmeztetnek, hogy semmi épületet ne vegyenek az espereség tudta befolyása nélkül. 1839. Nro. 60. sub. 3.

Minden hitfelekezetünkhöz tartozó egyházak egyházi középületeiket, jelesen: templom, iskola, pap és tanitói lakaikat födélzeteikre nézve tüzkármentesitő intézetnél biztositani kötelességüknek ismerjék. 1856. Rév-Komárom Nro. 20.

A mely gyülekezetek egyházi középületeiknek tüzkár elleni biztositását elmulasztják: azok bekövetkezhető szerencsétlenség esetében, az egyházkerületnél sem köl-

csönre, sem pedig ajánlat és kihirdetés utján eszközöltetni szokott segélyre ne számítsanak. 1862. Őszi gyülés jegyzőkönyv Nro. 101.

Ha az egyházi épületeknek tüzkár elleni biztosításának elmulasztása a presbyteriumot terhelné, a történhető tüzkárért vagyonával felelős. Ha pedig a biztosítást a nép akadályozza: tüzvész esetén elveszti igényét minden segélyre. 1863. Őszi gyülés jegyzőkönyv Nro. 145.

V. FEJEZET.

Egyház ingatlan külbirtokát illetők.

Az egyház valamely ingatlan birtokot csak az illető egyházmegye tudtával s beleegyezésével adhat vagy cserélhet el. 1829. Nro. 77. sub. 1.

Az egyház földjeit trágyázni, s jó karban tartani, maga az egyház köteles. 1792. Nro. 10.

VI. FEJEZET.

Az ingatlan külbirtokróli adót illetők.

Az egyházi földektől, melyek dijlapilag vannak lekötve a lelkész és tanító évi használatául, a polgári adót az egyház köteles fizetni, — de az oly egyházi földektől, melyeket a nevezett egyházi hivatalnokok a bevégzett tagosítás és birtok-elkülönzés alkalmával a dij lapban kitett földmennyiségen fölül, vagy a község, vagy a birtokos urak részéről, különös kegyelemből és jó indulatból nyertek, az államadót, minden járulékaival együtt maguk a lelkészek és iskolatanítók fizetendik; a hol pedig már az egyházi hivatalnokok, lelkészek és iskolatanítók földadóvali terheltetése esz-

közöltetett, s ez uton dijlapilag biztositott fizetésük sérelmesen megcsorbíttatott, ott az egyházközségi elöljárók, jelen rendelet erejevel köteleztetnek minden eddig kifizetett és talán még fizetendő földadót a lelkészek és iskolatanítóknak az ekklézsiai pénztárból utolsó fillérig megtériteni. 1859. Junius 1. 44. sz.

Az aequivalens adót is az egyházak kötelesek fizetni. 1862. Székes-Fehérvárott és Pápán tartott gyülés jegyzőkönyv 88. sz.

VII. FEJEZET.

Egyház pénzét illetők.

Az egyház pénzét sem a Curator, sem egy- két elöljáró; — hanem a locale presbyterium adhatja ki. 1829. Nro. 77. sub. 2.

VIII. FEJEZET.

Egyház ládáját illetők.

Az egyház ládája a pap házánál álljon; a kulcsa pedig a Curátornál legyen. 1790. Nro. 9.

Megújíttatnak azon régibb rendeletek, hogy az egyház pénze, adóslevelei, s egyéb irományai a gyülekezet középületében s ládájában tartassanak kettős zár alatt; melynek egyik kulcsa a gondnoknál, másik a lelkésznél álljon. Ezekkel a gondnok nem bánhatik szabad tetszés szerént; mert ő számadás terhe alatt veszi át azokat. 1842. Nro. 156.

Az egyházak, ha a Főiskolai pénztárból pénzt vesznek fel kölcsön, a kötelezvényt a lelkész is köteles aláirni. 1863. Őszi gyülés Nro. 129. A III. 2. sub. *b.*

IX. FEJEZET.

Egyházak számadását illetők.

1. Arany és ezüst pénzeknek is legyen rubricaja.

2. Falukon a predikátor irja be a bevételeket és kiadásokat a számadó könyvbe, de a Curator jelenlétében.

3. A hol erszény, perselyek vannak, azok lakaton álljanak, melyeknek kulcsa lesz a Curatornál vagy perceptornál.

4. A B. alatti norma hagyatik helybe (az az a journalistikai számadás) az egyes ekklézsiák számadásaira nézve, de a Bevételek és Kiadások oszlopai tentával huzott liniával választassanak el egymástól.

5. Mind a városi, mind a falusi ekklézsiákban oly pontossággal kell beirni a számadó könyvbe az odavaló czikkelyeket, mint a küldöttség munkájában az 1-ső számnak 1-ső pontja alatt leiratik. (T. i. nem elég azt irni: fáért adatott ennyi, hanem ki kell irni: hány öl fáért? hány forintjával járt ennyi? sat).

6. A mennyire lehet minden vasárnap bemenjen a Curator a parochialis házhoz, hogy a beirni valók messze ne maradjanak; ha egyébb nincs, az erszénybe vagy perselybe akkor gyült pénzt számlálják fel és irják be.

7. Minekutánna az egyházi esztendő végén a számadó összeadta az oldalokat, és a Bevételeknek egész summáját kicsinálta: nevezze ki azon egynéhány kutfőket is, melyekből az a summa gyült. P. o. 1-ör tavalyi maradék. 2-or az erszényből vagy perselyből gyült. 3-or önként való adakozásokból. 4-er papbér. 5-ör eladott buzából, mustból, nádból sat. hogy így a számadás vizsgálói, és

ekklézsia elöljárói is, egy tekintettel láthatnák, a kutfők áradását vagy apadását, és annak okait nyomozhatnák.

8. A hol a rendes ekklézsiai fizetést szokott uton és módon a rendes időre be nem lehet venni, ott a morosusok, a Tractus befolyásával, a vármegye erejével is szorittassanak a tartozásbeli fizetés beadására.

9. Az ekklézsia pénzéből maga a Curator nem adhat ki semmit is interesre, sem másnak, annyival inkább magának, hanem minden pénz Consistorialis végzés és illető cautio mellett adassék ki. 1818. Nro. 38.

Minden ekklézsia tartozik számadását a visitatoroknak felmutatni. 1824. Nro. 15. 1825. Nro. 26.

X. FEJEZET.

Egyház pecsétét illetők.

Minden ekklézsiának hogy pecséte legyen, megrendeltetett. 1812. Norma visitationis. A lelkipásztoroknak a hivatalos leveleket egyház pecsétével kell megpecsételniök. 1830. Nro. 19.

V. RÉSZ.

EGYHÁZI HIVATALNOKOKAT, AZOK MUNKAKÖRÉT ILLETŐ SZABÁLYRENDELETEK.

I. FEJEZET.

Lelkészeket illetők.

Uj predikátort a Senior, vagy más általa kinevevezett egyén introducalja ekklézsiájába. 1786. Nro. 8. 1790. Nro. 11.

Mikor a predikátor egyik Superintendentiából a másikba változni kiván, köteles rendes Superintendensétől kinyert bizonyítványt elébb azon Superintendensnél bemutatni, kinek kerületébe átmenendő. 1814. Nro. 65.

Valamely megüresült egyházba csak azon lelkipásztorokat lehet candidálni, kik a változásra nézve magukat előre jelentik. 1815. Nro. 11. sub. *b.*

Predikátort vinni, tanító nélkül sehova sem szabad. 1798. Nro. 11.

Predikátor csak a lehet, ki a predikátori hivatalra tartozó tudományokat a kiszabott cursusban elvégezte,

és arról, s jó erkölcséről bizonyitványokat mutathat elő. 1807. Nro. 41.

A predikátorrá lenni akaróktól megkivántatik, hogy az Ó és Uj testamentomi eredeti nyelveket tanulják. 1817. Nro. 4. különben Scnioralis és Superintendentialis censurára sem bocsátathatnak. 1822. Nro. 5.

A predikátor ügyének megvizsgálására gregarius pap ne küldessék. 1790. Nro. 16.

A predikátorok csak a magok Senioraik által parancsolt dolgokat hirdessék ki a katedrából. 1807. Nro. 14. sub. 5.

A predikátorok csináltassanak diariumot, melybe a közönséges aktákat irják be. 1790. Nro. 18.

A predikátorok özvegyei azon évben, melyben férjeik meghalnak, benmaradnak az ekklézsiában, és a rendes fizetést huzzák. 1814. Nro. 14. 1828. Nro. 39. 1829. Nro. 69. 1837. Nro. 39.

A predikátor ha egyik Superintendentiából másikba akar menni; vegye ki bizonyság levelét a Tractustól, a melyben szolgált, és azt subscribáltassa aztán a Superintendenssel 1832. Nro. 101.

A letett, vagy más Superintendentiában vacantiába esett predikátorok a Superintendentiale Consistorium tudta nélkül, hivatalra fel ne vetessenek. 1831. Nro. 28. sub. 9. class. III-iae Can. 48. 49.

A dislocationalis széken, megegyezvén valamely predikátor az ő valamely ekklézsiába való rendeltetésében, azt sub poena depositionis ne változtassa. 1798. Nro. 12.

Az uj predikátorok Tractualis exmissiójuk után,

mindjárt következő Generalis gyülésen censura végett megjelenjenek. 1800.

Az ekklézsiák rendes predikátorjukon absque sufficientibus et meritoriis rationibus coram Tractuali sede legitimandis, viaque appellatae pro re nata, per Superintendentiam revidendis ki nem adhatnak. Resolutio Regia de dato 2-a Novembris 1784. Lásd Superintendentialis gyülés 1786.

Felszóllíttatnak azok a predikátorok és candidatusok, kiknek reverendájuk nincs, hogy azt szerezni, és hivatalos szolgálatjukat abban végezni tartsák kötelességüknek. 1836. Nro. 3. sub. 13.

A mely predikátor ál- és hamis utakon megy valamely ekklézsiába, hivatalától megfosztatik, és az ilyeneket bevevő ekklézsia is correptio nélkül nem marad. 1802. Bőnyi gyülés jegyzőkönyv Nro. 7.

Az olyan predikátort, ki előre alkudozik valamely ekklézsiával, és még a fizetéséből is elenged csak oda mehessen, abba az ekklézsiába candidálni nem kell. 1830. Nro. 84. sub. 2-o.

Komáromi Gergely hamis uton módon menvén be a palotai ekklézsiába, arra büntettetett az egyház a Superintendentiale Consistorium által, hogy Komáromi Gergelyt holtig megtartani köteles. 1720. Nro. 3.

A betegség miatt elgyengült lelkészt, — midőn segéd lelkész tartás által a gyülekezet lelki szüksége kielégítéséről illőleg gondoskodik, — lemondásra kényszeríteni nem lehet. 1860. Fehérvár Nro. 23.

II. FEJEZET.

Segédlelkészeket illetők.

Káplánokat, kik rendszerint, abban a Tractusban szokták várni promotiójokat, melynek kebelében viselik a káplánságot, ne maguk hivjanak a lelkipásztorok hanem a Tractus rendeljen. 1801. Nro. 34.

Káplán vagy interimalis, a mely ekklézsiában szolgál, abban rendes lelkész nem lehet. 1798. Nro. 15. 1799. Nro. 8. 1804. Nro. 3. 1825. Nro. 21. 1844. Nro. 97. 1854. Nro. 39—56.

Interimalisok fizetését a Tractus határozza meg. 1827. Nro. 39.

A Tractusok csak olyan ekklézsiába rendeljenek káplánokat, a hova mind a predikátor, mind az ekklézsia együtt kérik, azonban az ekklézsia megterheltetése nélkül. 1829. Nro. 76.

Nem az ekklézsia fizeti a káplánt, hanem az annak szolgálatát igénybe vevő predikátor 1804. Nro. 26.

A Superintendens káplánja praeferenter applicaltassék 1789. Nro. 5. 1820. Nro. 43. 1851. Nro. 78.

Minden Tractusban legyen olyan káplán, kinek szolgálatával szükség esetén élni lehessen. 1826. Nro. 56.

Főjegyző mellett levő káplán, annak egyszersmind irnoka is levén, a Superintendentialis pénztárból számára évenként 50 vfrt. rendeltetik. 1843. Nro. 172.

Az 1829-ik évi közgyülés jegyzőkönyve 69 pontjának alapján határoztatott: ha a kegyelem esztendő kitelésével, a darab esztendőre az egyházba rendes predikátort nem lehetne tenni, vigye ki a darab esztendőt

az arra járandó fizetéssel, a káplán vagy az interimalis. 1847. Győr Nro. 120.

A kerületi káplánnak kiválólagos kötelessége a Superintendensi hivatalnál, irnokképpen szolgálni, neki az egyházkerület fizetend évenként 200 pengő forint dijt; élelmezéssel, s más szükségesekkel maga látandja el magát; alkalmazás esetében pedig, a hasonlók, s egy időbeliek közt, az egész kerület minden egyházmegyéiben elsőbbséggel birand. 1853. Rév-Komárom Nro. 46.

Megrendeltetik, hogy nem csak a theologiae candidatusok, hanem a sacri ministerii candidatusok is, sőt a káplánok, helyettes és ifju-predikátorok is az esperes urak által bizonyos időben kiadandó materiákról és textusokról értekezéseket, és predikátiókat irjanak az esperesekhez átnézés végett benyujtandókat. 1839. Pápa Nro. 60. sub. 4.

A káplánok helyben maradhatását illető szabályok olvashatók az 1863-diki gyülés jegyzőkönyve 152-dik sz. alatt; mely így van:

Egyházkerületünkben csak oly helyettes és segédlelkésznek engedtetik rendes lelkészül helyben maradhatása, ki

a) életkora 24-dik évét betöltötte, —

b) erkölcsi magaviseletére nézve feddhetetlen, —

c) papi szigorlatokon — mind az egyházmegyén, mind a kerületen — a kijelölt tudományokból kitünő és jeles osztályzatot nyert, —

d) esperességi kibocsátás — exmissio — után legalább két évig mint helyettes, vagy segédlelkész működött, —

e) Szolgálatának egész ideje alatt magát erényok, hivatalbani hüség által kitüntette, —

f) Alattomos fondorkodás, népvesztegetés, hivatal vásárlás, jellem sértő aljasságaira nem vetemült.

g) Az itt elősorolt kellékek csak egyikének hiányzása is, a helyettes vagy segédlelkészt megfosztja a helyben maradhatási engedélytől.

III. FEJEZET.

Iskolatanitókat illetők.

A mint ez előtt 1753. Nro. 4. úgy most is elvégeztetett, hogy az ekklézsiák Senior hire nélkül iskolatanítókat ne fogadjanak. Seniorok is dislocatio előtt iskolatanítót egy ekklézsiába se denominálljanak. Az ekklézsiák pedig tartoznak a presbyterialis rendelésen megnyugodni, és a kik azon rendelésnek ellene szegeznék magukat, azok a Superintendentialis székre czitáltassanak. 1764. Nro. 7.

Az uj iskolatanítók jelentvén magukat a Seniornál, ott meg censeáltassanak, s azután inprotocolláltassanak. 1814. Nro. 14. 1815. Nro. 11. sub. 2. c.

A letett iskolatanítók az egész Superintendentiában publicaltassanak. 1830. Nro. 84.

A collegiumból kimenő iskolatanítók bizonyítványaikat kell, hogy bemutassák a Seniornál. 1814. Nro. 14.

Az iskolatanító ki ne menjen más faluba prédikátora hire nélkül. 1787. Nro. 2.

A praeorans iskolatanítók a catekhetica theologiából examináltassanak. 1787. Nro. 10.

Egy ekklézsia is iskolatanítót az esperes hire nélkül vinni ne merészeljen. 1790. Nro. 8.

Az iskolatanítók, valamint beléptükkor tartoznak

magukat a Seniornál jelenteni: úgy változván, attól kötelesek bizonyság levelet kérni. 1800. Nro. 27.

Iskolatanítóknak az ünnepi beneficiumok soha és sehol ne adassanak. 1805. Nro. 17.

A classistákból lett praeceptorok rendes iskolatanítói hivatalra fel ne vétessenek, hanem a Collegiumba visszautasíttassanak. 1831. Nro. 28. sub. 6°.

Az iskolatanítók censurájára nézve határoztatott: — hogy az iskolatanítók censurája, hol — ki által — és micsoda előmenetellel tétetett? szükség lesz a Tractuale protocollumba beirni. 1815. Nro. 11. sub. c.

Az iskolatanítói hivatallal, a jegyzői hivatal össze nem illő levén, egy egyén nem viselheti. 1825. Győr Nro. 62.

A Consistoriumoknak iskolatanítókat illető rendeleteik, a tanítóknak tudtokra adassanak a lelkipásztorok által. 1831. Nro. 28. sub. 2.

Ama jogkedvezmény, mely szerint a lelkészek peres ügyeiket birtokon belől föllebbezhették az egyházkerületi főtanács elé, az iskolatanítókra is kiterjesztetik. 1865. Nro. 137.

IV. FEJEZET.

Segédtanítókat illetők.

A segédtanítók minden egyházi ügyei a helybeli presbyterium — mint első biróság — elébe tartozván, onnan egyedül az egyházmegyei tanácsszék elébe fellebbeztethetnek, s az ily ügyek felül vizsgálatába az egyházkerületi tanácsszék nem bocsátkozik. 1865. Nro. 51.

V. FEJEZET.

Keresztelést illetők.

Keresztség nélkül meghalt gyermeket tisztességesen és a rendes temetőbe kell eltemetni. 1822. Nro. 6.

Ha a megkereszteltetettnek neve tévesztetten iratik be, folyamodjék az illető tek. Nemes Vármegyéhez, hogy a járásbeli tek. szolgabiró úr kiküldetvén, az ő még életben levő keresztattyai, s keresztannyai és egyebek bizonyításából, a dolognak miben létét megértvén, oly bizonyság levélnek kiadatását eszközölhesse a tek. Nemes Vármegyén, melynek a szükség esetében hasznát vehesse.

Ha szomszéd egyházbeli gyermeket keresztel a lelkipásztor, irja be a maga egyháza anyakönyvébe is: de a keresztelésről tudósítást küldje meg a helybeli lelkésznek is, hogy az is egyháza anyakönyvébe beirhassa. 1799. Nro. 4. sub. 5.

Ha olyan helyen kell keresztelni, hol vallásunkon levő lelkipásztor nincs, kérjék ki a szülék mindjárt a keresztelés megtörténte után, a keresztelési okiratot, a más vallású keresztelő lelkésztől, és azt az anyaszentegyházbeli vallásunkoni lelkésznek adják át, ki szórul szóra irja be, és tartsa is meg a bizonyítványt. 1828. Nro. 19. sub. 16.

VI. FEJEZET.

Uri szent vacsorát illetők.

Az uri szent vacsorához a gyermekek előre való oktatás nélkül nem járhatnak. 1789. Nro. 4.

Az urj szent vacsora felett az agendát nem a katedrából kell elmondani, — kenyeret és bort külön kell megszentelni, — az uri szent vacsora osztása közben szent irásbeli helyek ne mondassanak. 1790. Nro. 8—14.

Az uri szent vacsora vétele közben, az Ur asztalára pénzt hányni nem szabad, hanem a templom ajtajában levő perselyekbe kell az alamizsnát letenni. 1786. Nro. 5.

Az uri szent vacsorától mikor? és kiknek lehet valakit eltiltani. 1815.

VII. FEJEZET.

Házasságot, s házasulókat illetők.

Tiszt. predikátor uraimék, a más religion való házasságot a mint lehet impediálják, és az ilyetén személyeknek egybekeléseket meg ne engedjék. 1763. Nro. 7. sub. 5.

Ha a házastársak egymástól elválván, külön laknak, s a nőnek még is gyermeke születik, s férje nevére iratja: annak megvizsgálása, hogy törvényes vagy törvénytelen ágyból született-e a gyermek? a polgári hatóságra tartozik 1850. Őszi gyülés jegyzőkönyv Nro. 48.

Minden lelkésznek szoros kötelességül tétetik, hogy az elválási per alatt álló egyéneknek ujabb házasságra összeadásától, mind addig óvakodjanak, mig az e tárgyban hozott törvényszéki itélet, mind a kerületi, mind a legfelsőbb cs. k. törvényszékek által megvizsgáltatva, s helybehagyatva ki nem adatik. 1851. Nro. 25.

Hirdetésről szólló bizonyság levél nélkül a házasulókat összeesketni nem szabad. 1745. Nro. 12.

A más ekklézsiabeli személyeket, ha esküdni, szükségből más egyházba átmenni kénytelenitetnének, az eskető lelkész is beirja saját anyakönyvébe, de a localis predikátornak is azonnal mulhatatlanul megküldje, hogy az is a helybeli matriculába beirhassa. 1799. Nro. 4. sub. 5. *második bekezdet.*

A házasulók összeesketésekor a lelkipásztorok más formulával ne éljenek, mint azzal, mely az ujabb Liturgiában kinyomatott, és annak betüitől legkisebbé se távozzanak el, s minden hozzáadást, — annyival inkább feltételeket magokba foglaló kifejezéseket felelet terhe alatt eltávoztassanak. 1816. Nro. 46.

Rendesen csak vasárnap s ünnepnapokon történhetik meg a háromszori kihirdetés: mindazáltal a decretalis ünnepeken is, melyek veres betükkel vannak jelelve, megeshetik. 1817. Nro. 53.

1857-ben kiadott kormányrendeletben azonban világosan parancsoltatik, hogy házasulókat, csak vasárnapokon és ünnepnapokon szabad kihirdetni, hétköznapokon ellenben sohasem szabad.

Nagy pénteken, sátoros ünnepek első napjain, sem délelőtt sem délután nem szabad házasulókat hirdetni. Lásd Tóth Ferencz Liturgikájában a 69. §. alatt.

Testvérjét, vagy annak leányát elvenni vallásbeli principiumunkkal ellenkezik. 1808. in recapitulatione ad Nrum. 25.

Más ekklézsiabeli házasulókat, a localis lelkipásztornak hire és megegyezése nélkül copulalni nem szabad. 1804. Nro. 4. sub. 8.

Házasulandókat vasárnap a lelkipásztorok soha ne

copuláljanak; hanem ha rendkívül való és felette sürgetős szükség esetében. 1804. Nro. 4. sub. 8.

VIII. FEJEZET.

Halottakat, s halott temetést illetők.

Végeztetett: hogy a Tiszt. predikátor urak, a halottakat mikor temetik, akkor predikálják a Templomban a hol van, a hol pedig nincsen, tisztességes és alkalmatos helyen. A beirásért, úgy szintén a halottaknak kikisérésóért különös fizetést ne vegyenek. Az énekszós halottaknak pedig kikisérésével minthogy nem tartoznak, ha arra csak ugyan kihivattatnak valaki által önként, méltó hogy azon fáradságuknak jutalmát vegyék. 1794. Nro. 21.

A győri ekklézsiának azon előterjesztésére, hogy a Tiszt. predikátor urnak, szabad legyen a halottas háznál, és a sirnál is különös imádságot s oratiót mondani, úgy mint az evangelicus atyafiak cselekesznek, végeztetett: Hogy, — mivel úgy is reményljük a Synodalis Canonoknak Ő Felsége által, nem sokára leendő confirmáltatását, melyekben minden ritusokról elégséges rendelések tétettek: tehát addig a győri ekklézsia a halott temetésre nézve maradjon a régi usus mellett 1794. Nro. 22.

A halott temetésért járó stólát előre, a temetés megtörténte előtt kell lefizetni. 1770. Nro. 8. 1763. Nro. 7. 1 $\frac{o}{-}$.

A predikátiós halottak eltemetésére nézve: Az ekklézsiák belső és külső elöljárói reflectaltatnak, hogy a halottakat, mikor azok predikatióval temettetnek, a Templomba bevinni ne engedjék. 1815. Nro. 82.

IX. FEJEZET.

Egyházkelést illetők.

A szülő nőknek felgyógyulások után bizonyos idő multával templombani megjelenésük alkalmával, imádság és megáldás által való felavatásuk felállíttatott. 1745. Nro. 9. 1788-ban pedig f. k. parancsolat által rendeltetett, hogy a hol szokásban van tovább is fenálljon.

X. FEJEZET.

Katechizálást illetők.

Katechizálás vasárnap délután minden egyházba ujabban behozatni rendeltetik, mint a mi a nép vallásos képeztetését legjobban előmozdittja. 1851. Nro. 37.

XI. FEJEZET.

Hiterősitést — Confirmatió — illetők.

A Confirmandus gyermekek az egész Superintendentiában azon agenda szerént tanítandók, melyet Főtiszt. Tóth Ferencz úr készített. 1818. Nro. 85.

Tapasztaltatván, hogy némely szülék gyenge és az Ur vacsorájára meg nem tanittatott gyermekeiket az Uri szent vacsorához küldik; hogy ezen abususnak eleje véleššék, a Class. 3-iae XXI-dik Canona értelmében határoztatott: hogy a Tiszt. predikátornak hire és engedelme nélkül, egy gyermek is a szent asztalhoz ne járuljon, mig a Tiszt. predikátor által meg nem tanítatik vagy próbáltatik. 1789. Nro. 4.

XII. FEZEZET.

Anyakönyv vezetését illetők.

Hogy a matriculák az egész Superintendentiában lévő minden egyházban egyforma tenorral és hiba nélkül vitessenek, e következő rendszabályok adatnak ki:

I. Általában szólván:

1. A matricula jó, és tentát át nem eresztő papirosra, tisztán olvasható, és elégséges nagyságú betükkel, jó fekete tentával, illendő ritka sorral, semmi szócsonkítással, avagy contractióval nem élvén, irattassék és vezettessék.

2. A vezeték és keresztnevek, s e nevekhez tartozó charakterek, valamint a helységeknek neveik, és azoknak charakterjeik egészen kiírattassanak; mert a csupa egy betűvel való feljegyzése valaminek, bizonytalanságba hozza, kivált a késő maradékot.

3. Különösen a nemes származásuakat, nem csupán egy N. betűvel kell irni, hanem egészen ki kell irni, így: Nemes.

4. A matriculában semmi kivakarás, annyival inkább kiszakasztás ne legyen, — és ha valami hibásan találtatnék beirattatni, csak vékonyan kell keresztül huzni, hogy azt el lehessen olvasni, és meg lehessen itélni, hogy a megjobbítás miért tétetett a keresztül huzott soron.

5 A matricula meg legyen paginázva, és az esztendő kezdetén, s az oldalnak felső részén az esztendő számbetűkkel legyen felirva, így p. o. A megkereszteltetteknek, -- a házassági életre öszveeskedtettek-

nek, — megholtaknak matriculája Ezer nyolczszáz huszonnegyedik esztendőben.

6. Mint a megkereszteltettek; úgy a copuláltattak s eltemettettek is, a mater ekklézsiabeli predikátor által irattassanak be a matriculába; mindazáltal a filiákban is tartassék egy locale domesticum protocollum matriculare szintén azon rubrikák szerint, melyek szerint a matricula a materben vitetik, — melybe a születteknek, copuláltattaknak és megholtaknak neveiket irja be a localis levita, meghagyatván ezen provisio mellett az az eddig is fenálló szokás, hogy valamint a születtek és copuláltattak, úgy a megholtak is azonnal bejelentessenek a mater ekklézsiabeli predikátornak, a ki azokat az általa vezetendő matriculába beirja, és a levitának protocollumával minden hónap végén a maga matriculáját conferálja, — annak protocollumát, magát aláirván ekképen hitelesíti: Láttam és beirtam 1824-dik esztendőben Majus 30. napján N. N.

7. Minden matriculáris kiadások olyan rubrika formában adattassanak ki és szórul szóra, mint valami a matriculában találtatik.

II. Különösen:

A) A megkereszteltetteknek matriculájára nézve ezekre kell vigyázni:

1. A nemesi character mindenütt feljegyeztessék. Ha a férj maga nem nemes; az asszony pedig az, ott az aszonynak nemesi charakterét fel kell tenni.

2. Ha a kisded halva született, vagy életben jött e világra, de keresztséget nem érvén, meghalt, be kell irni a szülelteknek matriculájába ekképen: Férjfiú vagy

leány, halva született, — férfiú vagy leány, kereszt-séget nem ért.

3. A törvénytelen ágyból született kisdednek csak az anyját kell beirni, így: Szepezdi Annának bizonytalan atyától született kisdede Péter vagy Sára: de ha a férjfi tulajdon személyében megjelenik maga a predikátor előtt, és a kisdedet, magáénak lenni a jelenlevő keresztatyák s keresztanyák előtt elismervén, nevének mint atyának beirását kivánná, akkor irja be így: „Atyja Tamási Péter, maga elismerése s vallomása szerint."

4. Ha a predikátor távollétében más ekklézsiában kereszteltetett meg a kisded, ott is beirattassék, de azon ekklézsiában is beirattassék a hová való a gyermek, adván a megkeresztelő predikátor arról egy irásba tett bizonyságot, hogy azt ő keresztelte meg, mindent úgy írván itt le, mint a maga matriculájába beirta.

5. A himlő beoltásnak külön rubrikája legyen a tabellában kitett felülirással.

6. Esztendő végén össze kell számlálni a születteket és aláirni ekképen:

Ezen esztendőben születtek	Fiúgyermek	50
	Leánygyermek	41
	Öszvesen:	91

7. Ujesztendőt követő vasárnap a reggeli predicatio végeztével a születtek és megkereszteltetteknek matriculáját fel kell a gyülekezet előtt olvasni per extensum, azon okból, hogy ha valaki történetből kimaradt volna a matriculából, vagy hibásan iratott volna be abba, azonnal az elöljárók előtt beirattassék, és a hiba helyre hozattassék.

8. A hol filia is van, ott a mater ekklézsia matriculájában a Tabellában a filiáknak is külön rubrikája legyen.

B) A házassági életre összeeskettek matriculája.

A házasok matriculájára nézve megtartani valók e következők:

1. Ezek a characterek: ifju, hajadon, nőtelen, özvegy a nevek eleibe feltétessenek.

2. A házasulandók szüléinek neve is feljegyeztessék.

3. Ha dispensatio mellett eskettetett meg valamely pár, ki kell tenni a dispensatiót adó viczeispánynak vagy királyi városi magistratusnak nevét.

4. Ha különböző helységekből valók a házas felek, mind a két helyen ki kell őket hirdetni, és az erről szólló bizonyságlevél nélkül nem szabad senkit megesketni: de ilyen esetben szükség lesz a keresztségről szólló levelet előmutatni.

5. Ha két különböző vármegyékből, vagy királyi városokból valók a házas felek, és dispensatióval akarnak eskettetni, mind a két Jurisdictiótól kell dispensatiót hozni.

6. Ha Fels. királyi dispensatiot nyert valaki, nem lesz szükség többé a háromszori kihirdetésre, annálfogva az illető Jurisdictióhoz sem kell folyamodni a kihirdetés elengedéséért.

7. Ha özvegy a férfi vagy az asszony, arról bizonyságlevél mutattassék elő, kitétetvén az elébbi házastársnak a neve.

8. A katonák, vagy a katonai főtiszti hivataltól nyert engedelem mellett, vagy csak akkor eskettessenek össze házassági életre, mikor tökéletesen úgy el-

bocsáttatnak a katonaságból, hogy soha többé vissza nem kivántatnak, és az erről szóló levél előmutattassék, — ide nem értvén azokat, kik akármely *gratio-nálét* vesznek.

9. A házaspárok az esztendő végén összesummáztassanak, és az ujesztendőt követő vasárnap reggeli predicatió után a gyülekezet előtt, ez a matricula is per extensum felolvastassék.

10. Minden házásságot illető levelek esztendő végén öszveköttessenek, és azokat a prédikátor megtartsa.

C) A megholtaknak és eltemettetteknek matriculája.

A megholtaknak és eltemettetteknek matriculájára nézve ezek teljesítessenek:

1. A kis gyermekeknek és fiataloknak, mind atyjoknak mind anyjoknak nevét fel kell jegyezni.

2. Mivel 48 óra előtt senkit eltemetni nem szabad, hanem ha arról a doctor ad bizonyságot, hogy az valósággal meghalt a kiről szó van; a filiabeli mesterek, mihelyt nekik a halott bejelentetik, azonnal irják azt meg a mater ekklézsiabeli predikátornak, hogy az, azt a megholtak matriculájába azonnal, és a maga helyére beirhassa, — de a temetésről is rendelést tehessen, a megholtaknak filialis matriculáját pedig, a hónap végén a mater ekklézsiabeli predikátornak bemutassa.

3. Esztendő végén a megholtak öszveadassanak így:

Férjfiak:	48
Asszonyok:	23
Öszvesen:	71.

4. Ujesztendőt követő vasárnap reggeli predikáczió után a gyülekezet előtt ez a matricula is felolvastassék. 1824. Nro. 19.

A matriculák két példányban vezetését megrendelő 1827. évi országos törvény 23. articulusa szórul szóra így van:

Ad praecavendam perplexitatem, quae regnicolis in elucubratione Geneologicae descendentiae matricis Ecclesiarum casu quopiam fatali amnistiatis, aut vitium contrahentibus impendere posset, statuitur:

1-o Matriculae Baptisatorum, copulatorum et mortuorum, absque cuiusvis Religionis discrimine, per respectivos animarum Curatores deinceps in duplici exemplari conficiantur, cum fine autem cuiuslibet anni, per legale Testimonium concernentis Jurisdictionis in uno exemplari recipiantur, et subscribantur, taliterque Archivis respectivarum Jurisdictionum inferantur.

2-o Exemplar attamen isthoc matricularum in Archivis Jurisdictionum secreto asservetur, neque alius eius usus capi valeat, quam ubi exemplar matricae Ecclesiarum ipsarum quocunque demum fato perierit, aut vitium contraxerit, ideoque:

3-o Exstantibus ipsarum Ecclesiarum matricis, quilibet cuius interest, extractum earundem postmodum etiam a concernente animarum Curatore desideret et obtineat — iisque solum sublatis, recursus ad concernentia Archiva pateat.

Ezen törvényczikknek értelme szerint köteleztetnek minden lelkipásztoraink, a rendes és az ekklézsiánál maradó matriculából, a születtek, összeeskettek és halottak matriculáját, minden esztendő elején hallogatás nélkül, szórul szóra tisztán olvasható betükkel, jó tentával jó papirosra in folio leirni, — a materbelieket és a filiabelieket is külön, és úgy hogy az ekklézsiánál ma-

radó eredeti matriculával mindenben megegyezzen, hogy ekképen akármikor jelenik meg az azt átvevő és subscribáló szolgabiró úr, azt készen találja. Jegyzőkönyv 1828. Nro. 19. sub. 15.

Kiknek nevök, vagy keresztnevök a matriculába hibásan vagy tévesztve iratott be: azok az illető megyei hatóságnál ezt jelentsék be, és onnét kérjenek, a hibát vagy tévesztést megigazító küldöttséget. 1829. Nro. 97.

Két hasonló eredeti anyakönyv vezettessék. Egyik az egyháznál marad, a másik a megyének beadatik. Mindenik a Superintendentia által kiadott rovatokkal s czimekkel ellátott papirosra, jó fekete tentával, olvasható betükkel irattassék. Az év végével, mindenik aláirattassék, — a megyére beadandó pedig az egyház pecsétjével az összevart czérna végével pecsételtessék meg a lelkész által. Mind a két anyakönyv egyszerre egy kéz által irattassék. Egyikbe se tétessék semmi vakarás, hanemha hiba történik, az csak vékonyon úgy huzattassék keresztül, hogy olvasható legyen. A megyére beadandó anyakönyv összevarrattassék, és annak első tiszta lapjára ez irattassék: „Az N. N. helv. hitv. egyháznak N. N. esztendei anyakönyve.“ Mivel az anyakönyvet az ekklézsiából kiadni, vagy azt akarhova kivinni nem szabad, az illető szolgabiró úr ott helyben hasonlítja össze azt, ott irja alá, ott veszi által. Hogy az anyakönyv beadatott a megyére, azt a predikátor irja be az ekklézsiai jegyzőkönyvbe az általadás idejével, és az által vevő szolgabiró nevével együtt, mit a canonica visitatio meg fog nézni. Jegyzőkönyv 1840. Nro. 22.

Az anyakönyvi beirásoknál, a hónapok régi neveit

parancsolja használni az egyházkerületi kormánytanács. Jegyzőkönyv 1842. Nro. 157. sub. 7.

Komolyan figyeltetnek az illető lelkész urak az illető anyakönyveket törvény rendelte szabályok szerint pontosan késziteni, s a szülők rovatába az Atyáknak és Anyáknak mind vezeték mind keresztnevöket bejegyezni. Jegyzőkönyv 1845. 139.

A másod eredeti anyakönyv hol? mikor? kinek adatott által, visitatiókor a naplóba béirassék. 1839.

Az anyakönyvek beszedését és beadását a törvény a fő-, és alszolgabiró uraknak tevén kötelességükké: tartsák illető predikátoraink ezeket készen, hogy akármikor vidimálhassák és beszedhessék azokat a magistratualis személyek. 1839. Nro. 18.

Mivel ezen rendeletnek, némely komáromi egyházmegyébeni lelkipásztorok nem tettek eleget, oda utasíttatik az esperes, hogy a lajstrom szerinti — anyakönyvek hiányait a predikátorokkal közölvén, ha azok hibásoknak találtatnak, keményen dorgálja meg; és ha 15 napok alatt a hiányokat ki nem pótolják, hivataljukban függessze föl. 1840. Nro. 21.

A vidéki gyermek születésének, és a vidéki ember halálozásának esetei, az illető egyházközségnek, s annak lelkészének anyakönyvi iratban megküldetik, ha ugyan a szülő és meghalálozott születési és lakhelye bizonyosan kitudható. 1854. novemberi gyülés jegyzőkönyve Nro. 19.

XIII. FEJEZET.

Lelkészi és tanítói díjat — Conventio — illetők.

Mikor a Conventiolevél a gyülésre beküldetik, az ekklézsia elöljárói neveik aláirásával hitelesítsék és megerősítsék azt. 1800. Nro. 21.

Predikátor vagy tanító hivásakor nem szabad azt kevesbiteni. 1822. Nro. 69.

A predikátori és tanítói Conventiókat leszállitani, kevesbíteni a Superintendentia hire nélkül nem lehet. 1801. Nro. 21. 1807. Nro. 5. sub. 4.

A predikátori és mesteri Conventiónak hiteles öszszeirása, és protocolluma legyen, mely a püspöknek megküldessék. 1712. és 1797.

A hol a predikátor és mester buzája uj mérővel méretik, 8 helyett 9 adassék. 1809. Nro. 24.

A predikátorok gabnabeli fizetésök úgy reguláztassék, hogy tiszta, megrostált gabonát adjanak, melynek fele buza legyen. 1775. Nro. 7. Ismét 1828. Nro. 18. 1809. Nro. 24.

A Conventiós gabona beszedése és összehordása, némely helyeken a parochialis házon kivül, és oskolamestereknél esvén meg, ennél fogva könnyen visszaélések s rendetlenségek történhetnek:

Ezeknek eltávoztatására ezennel parancsoltatik, hogy az ekklézsia Curatora felvigyázása alatt a predikátori házhoz hordassék, és onnan méressék ki a Conventionatusoknak a gabona, — a Curator számolván mind az onnan kiméretett, mind az oda felmérve hozatott gabonájáról az ekklézsiának. 1834. Nro. 75.

Iskolatanítói díjlevelek, a Főiskolákban esperesi aláirás nélkül el ne fogadtassanak; hanem visszautasíttassanak. 1866. Nro. 84.

A Conventionalis ölfát a lelkészlak udvarára kell ölbe összerakni. 1828. Nro. 18. és ismét 1834. Nro. 75.

A predikátor és iskolatanító Conventionalis földjeit trágyázni az ekklézsia köteles 1792.

Ha valamelyik egyház a Conventiot megfizetni nem akarja: a Tractus a nemes vármegye erejével vetesse meg. 1818. Nro. 63.

Ha a változó predikátor a tavaszi földet őszivel veti el: az uj predikátor számára fog letakaríttatni. 1830. Nro. 84. sub. 1.

A Venerab. Tractusok és visitatorok gondosan vigyázzanak a Conventioknak illendően és annak idejében való beszolgáltatásukra. 1828. Nro. 65.

Minden egyházakban, minden Conventiók az ekklézsia elöljárói, nevezetesen Curatora által szedessenek be, semmi restantiát nem hagyván más esztendőre. Mivel az ekklézsia, nem pedig egyes familiák hivnak papot vagy mestert: az ekklézsia gondja legyen azok fizetésüknek kiállítása. Ugyanazért a familiáktól igért ráta szerinti fizetést az ekklézsia maga szedje be, mely ha be nem adatnék, az ekklézsia maga fizesse ki a maga Conventionatusait, — a familiáktól igért fizetést pedig maga vetesse be és sohasem a predikátor vagy iskolatanító. 1829. Nro. 61.

Valamely egyházban megállapitott uj Conventiot megerősítés végett a Superintendentialis gyülésnek be kell jelenteni. 1828. Nro. 89.

A Conventionalis gabona az ekklézsiai személyeknek megrostálva adassék. 1828. Nro. 18. sub. *i.*

A tolerantiakor, vagy scala előtt alapított predikátori és iskolatanítói fizetéseket eredeti minőségükre állítsák vissza a coadiutor Curator és esperes urak. Ha szépségesen nem lehetne: az uri szék, vagy nemes megye hatalmával is. 1839. Nro. 80. 1844. palotai gyülés jegyzőkönyv Nro. 45. 1837. Nro. 41: 1843. Nro. 50.

A lelkészek és iskolatanítók pénzfizetését illetőleg az egész dunántúli ev. ref. egyházkerületben szabályzatul ez szolgáland:

α) A mely Conventiok 1799-ik év előtt keletkeztek: azok ezüst pénzértékben fizetendők, a melyek pedig későbben alapíttatlak, azok folyó pénzértékben fognak beszolgáltatni. 1859. juniusi gyülés jegyzőkönyve 39. szám.

Az 179⁰/₁-dik 26-dik törvényczikk 10-dik §-ban adatott biztositékhoz szilárdul ragaszkodva, az egyházak és egyházi hivatalnokok minden eddig létezett javadalmait épségben, sértetlenül kivánja fentartani, és fentartatni, s bárhol is az egyházi javadalmak, fizetési szolgálmányok megváltoztatására, csak úgy adhatja megegyezését, hogy az a viszonyok s körülmények kellő tekintetbevételével, biztos alapra fektetett teljes kárpótlással történjék. S miután a cs. k. kormány kegyesen megengedni méltóztatott, hogy a kérdéses egyházi javadalmak megváltása az illető községek részéről vagy földben, vagy pénzben történhessék: nem mulasztja el az egyházkerületi kormánytanács minden érdekletteknek meghagyni, miszerint a szóban forgó javadalmak váltságdíját használható alkalmas földben kérjék kiadatni; — a hol pedig a helység vagy város által eddig kiszol-

gáltatott szénailletőség vagy bármily más ezimű javadalom kárpótlása polgárhatóságilag az egyházközség vagy is ekklézsia erejével, talán ekklézsiai vagyonból szándékoltatnék: ott az egyházmegyei hatóság részéről haladék nélkül alázatos felirás leszen intézendő a Nagy-Méltóságú cs. k. Helytartósághoz, hogy az illetékes szolgabirói hivatalt a helység által teljesitendő kárpótlás munkába vételére s végrehajtására utasítni kegyeskedjék.

Hogyha a lelkészi vagy tanítói járandóságok behajtására a világi törvényhatóság segélye lenne igénybe veendő: ezt az illetők megkeresésére mindig az egyházmegyei elnökség teljesítse. 1863. juniusi jegyzőkönyv 60. sz.

1830. Nro. 101. A Ven. Tractus felvigyázzon, hogy a predikátori Conventio ne csorbuljon.

XIV. FEJEZET.

Lelkészi és tanítói Stólát illetők.

A lelkészeket illető Stóla fizetés minimuma gyanánt következő díjazás állapíttatik meg: keresztelésért fél forint, esketésért egy és fél forint, halotti imáért kikisérés nélkül fél forint, halotti tanításért 2 forint, kiadványokért fél forint, mind folyó pénz-értékben. Vidékiek kétszeresen tartoznak fizetni. Tanítók Stólája is folyó pénz-értékben fizetendő. A mely egyházakban magasabb Stóla fizettetett, a gyakorlati érvényben marad. 1859. juniusi gyülés jegyzőkönyv Nro. 39.

Stolarét a főtisztelctű egyházkerület a pénzviszonyok változásai szerint időnként módosítani szokta. 1861. B. Füred Nro. 16.

Stolarét mindig az egyházkerületi felsőbbség hatá-

rozata szerint kell fizetni mind a lelkésznek, mind az iskolatanítónak. 1861. B. Füred Nro. 20. és ismét Nro. 21. ujból Nro. 22.

XV. FEJEZET.

Tanítói tandíjat — Lusus — illetők.

Az iskolataníttóknak fizetésük, a mint már az eleink is rendelték minden csonkulás nélkül befizettessék. Nevezetesen a mint neveztetik a „Lusus,“ úgy hogy valakik a szülők közül gyermekeiket feladják, ha csak két hónapig járjanak is gyermekeik, — ezt tartoznak megfizetni. Az elmult esztendőben currentalt azon határozat, hogy a kiktől nem lehet, azok ha csak öt garast fizetnek is, tartoznak azzal a tanítók megelégedni, visszaélésre adván alkalmat, ezennel tudtul adatik, hogy *a tehetetleneken értetnek a zsellérek, pásztorok, és az olyatén szülők a kiknek földjeik nincsenek.* 1790. Nro. 11.

XVI. FEJEZET.

Lelkészi vizsgát illetők.

A candidatusok vagy papjelöltek megvizsgálása ügyében hozott Statútum.

1. A candidatusoknak megvizsgálása és exmissiója a Tractusoknál ezutánra is meghagyatik, mindazáltal a tiszt. Senior urak maguk, és egy két Convocatus jelenlétében, kemény feleletnek terhe alatt véghez nem vihetik. Azért bármely candidatust is ne kecsegtessenek, hanem a jelentkezőnek csak azt declarálják, hogy majd a közelebb tartandó gyülésen referálni fogják.

2. A Tractualis gyülésen jelentést tevén a Senior

ur a candidatusról, a Tractuale Consistorium in pleno annak mind tudományáról, mind erkölcséről szólló leveleit meg fogja vizsgálni, melyeket ha hiteleseknek és elégségeseknek lenni nem talál: tehát a jelentkezőt azonnal elutasítsa, és csak az esetre engedjen annak további reménységet, ha a következendő gyülésen ujra magát elegendőképpen legitimálhatja.

3. A Ven. Tractus helyet és napot fog kitüzni, melyen a candidatus publice és solemniter előre kinevezendő censorok által a Tractuale Consistorium előtt examinaltassék, melyről a helynek, jelenvoltak, megjelent candidatusok neveinek feljegyzésével protocollum vezetendő, melybe a specimenek qualitása is *cum praeclaro*, *laudabili*, vagy *sufficienti axiomate* bejegyzendő.

4. E protocollum főtiszt. Superintendens urhoz felküldendő.

5. A Ven. Tractus az ilyen censuraltatott és alkalmatosnak találtatott candidatust azonnal exmittálhatja, és fel is esketheti ugyan: mindazáltal a legközelebb leendő Superintendentialis gyülésen, pro manuum impositione megjelenni tartozik, hogy ott ujjabban megvizsgáltassék, és azután consecráltassék.

6. Ha megtörténnék az, hogy az ilyetén a Tractus által már exmittalt egyén a Superintendentialis próbát ki nem állná: akkor a Ven. Superintendentia által még tovább is a maga bövebb qualificatiójára utasíttassék, és mind addig mig ismét a következendő Superintendentialis gyülés előtt meg nem állhatna, azon ekklézsiába, melybe meghivatott, ne promoveáltassék.

Azért hogy valamely candidatus megcenseáltathassék, a Tractualis gyüléseket, csak igen különös ese-

tekben kelletik szaporítani, egyébkor pedig csak a rendesen tartatni szokott Consistoriuma előtt vitetheti a Traktus véghez az itt elősoroltak figyelembe tartása mellett, mind a censurát, mind az exmissiot. 1800. Nro. 2-ik sub. 15.

A kik a zsidó és görög nyelvet nem tudják, azokat a Seniorok és Superintendens censurára ne bocsássák. 1822. Nro. 5.

Censurára az iskolataníttóságból, vagy más hivatalból kiléptök után, csak egy készületi év lefolytával bocsáthatók a candidatusok. 1842. Nro. 100.

Tapasztaltatván, hogy némely egyházmegyék ifjakat, alig bevégzett iskolai és tanítói pályájuk után, másokat pedig már tanítói állomásukon is papi vizsgálat alá bocsátanak, a főgyülés a fönebb idézett régibb határozatot ezennel ismét megujitja, s annak pontos megtartását az egyházmegyék komoly figyelmökbe ajánlja, s kötelességükké teszi, azon hozzáadással, hogy a hol az egyének szüke miatt az idő előtti vizsgálatra bocsátás s felhatalmazás a szabályoktóli eltérést kikerülhetlenné tenné, az ily kivételes eljárás; csak az illető egyházmegyei tanácsszék előző jóváhagyása mellett vétethessék munkába, s hajtassék végre, különben a kibocsátásróli oklevél érvénytelennek tekintetvén. 1854. Nro. 4. 1861. B. Füred Nro. 5. sub. *β*).

A papi censurákat a Tractuale Consistoriumok elégséges idő alatt, és szorosan teljesítsék, — a felszentelendő ifju lelkipásztorok a superintendentialis közgyülés helyén előre egy egész nappal jelenjenek meg. 1836. Nro. 9.

Az eddigi magán vizsgálatok megszüntettetnek, s

az őt helyébe kettő állíttatik, úgy mint; egyházmegyei, és kerületi vizsgálatok, kellő szigorral és nyilvános helyen végrehajtandók. Az egyházmegyei vizsgálatot, melynek a papi tudományokon kivül, az ész- természet- történet-, és neveléstan, úgy a földrajz, zsidó, görög, és német nyelvekbőli szoros megvizsgáltatásnak is mulhatlan kellékének kell lenni, fogja követni szinte az egyházmegye általi kibocsátás, és segédül alkalmazás, úgy azonban, hogy ez, a kezek reá vetését megelőzni kellő kerületi vizsgálatnak, mint legfőbb szemlének abbeli jogát és szabadságát, hogy a papi hivatalra, ne talán elégteleneknek, s illő készültséggel nem biróknak tapasztalandó egyéneket visszautasíthassa, vagy teljesen is elvethesse, semminemű ürügy alatt nem korlátozhatja, s gátolhatja. Mind a két vizsgálatban törvényszerűleg használandó és érvényességgel biró tanjelek (calculus) jeles, dicséretes, és elegendő.

Az egyházmegyei vizsgálatok helyének és módjának elrendezése az egyházmegyék szabadságára hagyatván,— a kerületi vizsgálatra ezennel határozatilag kimondatik, mikép az mindenkor a közgyülés előtt két nappal fog megkezdetni, és nyilvánosan tartatni. 1847. Nro. 149.

Az egyházkerületi censurán nyert calculus egy külön vezetett jegyzőkönyvbe iratik, melyből az egyházmegyék tudomás, és az előléptetéseknéli használat végett kiirhatják. 1850. Nro. 3.

Mig a superintendentialis censurát le nem tette a lelkészjelölt, addig rendes lelkészül nem alkalmaztathatik. 1850. majusi gyülés jegyzőkönyv Nro. 5. ismét 1853. Nro. 4.

A középtanodában egy évig hivataloskodott segéd-

tanárok tanítósági évük leteltével, azonnal lelkészi vizsgát adhatnak. 1861. Győr Nro. 33. sub. B. 2. c).

A lelkészi vizsgákra nézve az 1847. Nro. 149. sz. alatti határozat, hogy t. i. két vizsga, — tractualis és superintendentialis legyen — továbbra is fentartatik, azon kijelentéssel, hogy a második egyházkerületi vizsga, s az ezt követő kézrátétel általi ünnepélyes felavatás évenként egyszer, s mindenkor a tavaszi egyházkerületi közgyülés alkalmával történjék. 1864. Losoncz Nro. 117.

Jövendőben a papi vizsgára jelentkező egyének, rendszabályaink értelmében igényelt bizonyítványaik mellett, érettségi vizsgájukról nyert bizonyítványukat is beterjeszteni el ne mulaszszák. 1865. Nro. 3.

Az egyházkerületi vizsgálatokról szólló bizottmányi jelentések — mostantól kezdve — az egyházmegyékkel hiteles máselatban koronként közlendők. 1866. Nro. 2.

IV. RÉSZ.

EGYHÁZKERÜLETI FÖISKOLÁT, KÖZÉPTANODÁT, ÉS NÉPISKOLÁKAT ILLETŐ SZABÁLYRENDELETEK.

I. FEJEZET.

Egyházkerületi Főiskolát illetők.

A pápai Collegiumot a többi Superintendentiák is elismerik Collegiumnak, és collegialis jótétemények köttetnek hozzá. 1805. Nro. 19. sub. 7. 1806. Nro. 6. 1806. Nro. 7–8. 1808. Nro. 38.

A pápai Collegiumot illető levelek a Collegium Archivumában tartatnak két kulcs alatt, melyeknek egyike az ekklézsia Curatoránál, másika a Rector professornál áll. 1806. Nro. 7. 1807. Nro. 10.

A pápai collegiumhoz köttetnek a rectóriak. 1806. Nro. 8. 1816. Nro. 92.

A pápai Collegiumot illető tractualis fundatiókat, ha a Tractusok maguknál megtartják, arról a Tractus felelős. 1804. Nro. 3.

A pápai professorokra nézve a jus vocationist és

dimissionist a Superintendentiale Consistorium gyakorolja 1805. Nro. 6.

A Collegium számadásai a Collegiumban mennek végbe. 1806. Nro. 7.

A pápai Collegiumnak fő czélja a theologia. 1807. Nro. 6.

Professorok házbérét, a Superintendentia határozza. 1806. Nro. 23. 1807. Nro. 35.

A professorok a Helvetica Confessio ellen ne tanítsanak 1807. Nro. 32.

A pápai Collegiumban Seniorok patenseket küldhetnek a legatusok által a jóltévőkhöz, a Contribuenseket kivévén. 1807. Nro. 5. sub. 15. 1808. Nro. 7. sub. d) 1808 Nro. 19. A dunamelléki Superintendentia is ugyan ezt megengedi. 1809. Nro. 13. Egy publicatio is rendeltetik számára az egész Superintendentiában minden esztendőben. 1806. Nro. 15.

A pápai Collegium Seniorának applicaltatása minden Tractusban praeferenter ajánltatik. 1811 Nro. 26. 1813. Nro. 55.

Az eminens tanulókat illető rendelések 1811. Nro. 15. sub. 3. 1820 Nro. 59.

A pápai professorok fizetése az ecclesiastico scholasticum Consistoriumban, azok távollétében, határoztatik meg, és ha azon meg nem nyugodnának, appellalhatnak a Superintendentiára. 1812. Nro. 12.

A pápai Collegium professorai egyszersmind papi vizsgára is felszenteltettek legyenek, örökös törvényül kimondatott. 1814. Nro. 46. sub. 2-° és itt ismét *b)*.

A Superintendentia által elfogadott tanítási rend. 1815. Nro. 40. 1851. September gyülés jegyzőkönyve

Nro. 5. ismét 1860. fehérvári gyülés jegyzőkönyve Nro. 7.

A pápai examenekre Tractusok küldetnek. 1815. Nro. 40.

A beteg tanuló ifjak számára egy ispotály épitése javaslatba hozatott. 1817. Nro. 3. 1818. Nro. 75. Egy ház kibérlése ajánltatik. 1833. Nro. 48.

A pápai ekklézsia a maga professoralis házát a Collegiumnak ajándékozza auditoriumul és legatusok lakószobáiul. 1818. Nro. 66.

Az iskolai bizonyságlevelekben felteendő calculus mindenkor azon jegyzőkönyvből irattassék ki, melybe a semestralis előmenetelek beiratnak. 1819. Nro. 18. sub. 3.

A pápai Collegium számára gyült gabonáróli számolás módja, Superintendentialis gyülés 1824. Nro. 43.

A Superintendentialis cassából ennek utána a Collegium által felveendő summákról, annak repraesentansai által a Collegium nevében obligatorialisok adassanak. 1826. Nro. 45.

A Collegiumbeli classisták a pipázástól általában eltiltatnak. 1826. Nro. 59. sub. 5.

Collegium czimet adni valamely iskolának a General conventnek van joga. 1832. Nro. 46.

A Collegiumi inspectorokhoz és elöljárókhoz, hogy az esperességekből is vidéki tagok választassanak, kik főképpen számadások és examenek idején jelen legyenek, czélirányosnak találtatott. 1836. Nro. 77. sub. 1.

A Collegium épületében benlakó deákokra nézve a reverenda viselés megszünttetetik, de az urfiak melletti nevelők tartoznak reverendában járni. 1838. Nro. 110.

A pápai Főiskola vagy Collegium kormányzását

helyhez nem köti a főtiszt. egyházkerület, mert a mint magáénak nézi a főiskolát, úgy magának is tartja fen kormányzását. 1841. Nro. 21.

Kerületünk minden nagyobb tanintézeteiben tartassék minden 5-dik évben bizonyos, s az illető iskolai tanács által kitűzendő és közhirré teendő napon, nyilvános emlékünnep, melyen a tanuló ifjuság, a tanári kar jelenlétében, az azon iskola iránt magukat érdemesített elhunyt jóltevők nevei, rövid életrajzaik és kegyes alapítványaik elősorolásával emlékbeszédek tartásában gyakoroltassék. 1847. Győr Nro. 61.

Tanintézetünk theologiát hallgató növendékei, az egyházbani szószéki gyakorlatokra, és vasárnap délutánonként sor szerint teljesítendő katechizálásokra köteleztetnek. 1850. Pápa Nro. 53.

Az iskolai pályának oly módoni rövidítése, hogy egy év alatt több iskolai tudományok elvégeztessenek, felsőbb rendeletek alapján tilalmaztatik. 1850. Pápa Nro. 38.

A főiskolai tanulók szorgalomidő kezdetével, pontosan jelentkezzenek az illető igazgatónál, mert három napi késedelem után őket az igazgató többé fel nem veheti, hanem az iskolai tanácshoz kellend folyamodniok, s ez leend feljogosítva késedelemmentségüket megvizsgálni, s ha ezt elfogadhatónak találja, bevételük, s előléptetésük iránt határozatilag nyilatkozni. 1860. octoberi jegyzőkönyv 6. pont.

A régi Collegium épületében, a benlakás visszaállíttatik. A benlakás szabályai is elősorolvák 1864. Losoncz Nro. 121.

A magántanítás (privata) is visszaállíttatik. A sza-

bályok olvashatók az 1864-diki losonczi gyülés jegyzőkönyve 122. sz. a.

Tandíjt fizetnek a középtanoda künn lakó növendékei 6 forintot, a benn lakók pedig 3 frtot. Az academiai osztályhoz tartozók 12 frtot, a benn lakók pedig 6 forintot.

A benlakás díjául a kisebb tanulók 3 frtot, az academiabeliek 6 forintot.

Vegyespénztárba minden tanuló különbség nélkül 3 forintot fizet. 1864. Losoncz Nro. 123.

Az énekes könyvből bejövő haszon a pápai Collegiumra fordíttassék. 1811. Nro. 15. sub. 4.

Ha jövőben a főiskola pénztárából, a megállapított törvényes kellékek mellőzésével, például, kellő számú kezesek nélkül kölcsönöztetik pénz, a kölcsönző fog kezesnek tekintetni. 1859. juniusi jegyzőkönyv Nro. 15.

A Főiskolára 1852, 1853, 1854-dik években tett ajánlataikat beszolgáltatni nem akaró egyházak; az egyházmegyék által kényszeríttessenek fizetésre, megküldetvén azok kötelezvénye — térítvény mellett — az illető egyházmegye esperesi hivatalához. 1859. octoberi jegyzőkönyv Nro. 13.

Az egyházkerület tulajdonosi és felügyelői jogának épségben tartása mellett, a Főtanoda ügyének kormányzatát, vagyonának kezelését a főiskolai tanács, és még egy gazdasági tanács vezesse.

A főiskolai tanács — melynek tiszte leend a tanintézetnek minden bel- és külügyeiről gondoskodni — az egyházkerületi közgyülés által választott kilencz tagból álland, jelenleg ily tagokul választatván: Széki Béla pápai lelkész, s egyházkerületi főjegyző, Tóth Lajos

segédgondnok, Antal József esperes, Mező Dániel tapolczafői lelkész, Pálfi Károly, Eőri Szabó Sándor, Somodi József, az academiai és igazgató tanár urak, kik közül a már nevezett egyházkerületi főjegyző, és t. Tóth Lajos segédgondnok úr, presbyteri kormányrendszerünk igényeihez képest az elnökséggel megbizatvák.

A gazdasági tanácsot — melynek elnökéül az egyházkerületi közgyülés, tek. Nagy Szabó Ignácz pápai gondnok urat választotta — minél elébb megalakítani a főiskolai tanács bizatik meg. E gazdasági tanács tagjai leendenek az elnökön kivül két tanár, egyik az academiából, másik a középtanodából, a főiskolai ügyvéd és pénztárnok.

E gazdasági tanácsnak kötelessége, az egyházkerület iskolájának minden gazdasági ügyeiről gondoskodni, mely kötelességét teljesitendő:

a) Minden hónap utolsó szombatján délután 3 órakor összeül, de ha az elnök vagy maga szükségesnek látandja, vagy két tag által arra felhivatik, máskor is összegyüjtheti a tanácsot.

b) Az elnök vezeti a főiskola ügyeire vonatkozó mind azon teendőket, melyek a *c)* és *d)* pontok alatt különösen nem említtetnek.

c) A tanács tanár-tagjainak egyike felügyel a főiskola minden nemű ingatlanaira, jelesen annak belső s külső telkeire, kertjeire, épületeire, gondoskodik azoknak jó karban tartásáról, kezdeményezi azoknak bérbeadatását, s ugyanazért ügyel a bérleti idő lejártára sat.

d) A tanács másik tanár tagja ügyel a Főiskola ingó vagyonára: u. m. táblákra, székekre, asztalokra, padokra, padlás, pincze, és konyhabeli készletekre,

gondoskodik ezeknek jó karban tartásáról, s illetőleg jó karba helyezéséről.

e) Mind két tanár érvényesen utalványoz 4 ezüst forinton felül nem menő kiadásokat, menyiben e kiadások a számára kijelölt körben szükségesek.

f) A pénztárnok azonkivül, hogy a bevételek, s kiadásokról rendes jegyzéket vezet, tartozik minden fizetni kötelest, ki rendes időben nem fizet, 8 nap alatt fölszólítani, s azt ki e fölszólításra nem fizetne, ha helybeli 8, ha pedig vidéki, 30 nap alatt a gazdasági tanácsnak bejelenteni. A gazdasági tanács viszont tartozik az ily bejelentettek jegyzékét, még az ülésből további intézkedés végett az iskolai tanács elnökségének átküldeni.

g) Az ügyvéd köteles az iskolai tanács által neki átadott adósokat 8 nap alatt barátságosan fölszólítani, úgy még is, hogy a törvényes eljárásnak a nem fizetés esetében leendő bekövetkezésére őket figyelmeztesse. Az e fölszólításra sem fizetőket, ha helybeliek 8, ha vidékiek 30 nap alatt idéztetni tartozik, továbbá köteles minden ülésben számot adni arról, hogy miben van minden hozzá áttett tartozási ügy.

h) A gazdasági tanács jegyzőkönyveit, az iskolai tanács s elnöksége bármikor áttekintheti, az elébbi pedig félévenként legalább egyszer átvizsgálni tartozik.

A műtárak, könyv és levéltár, a pénzgyüjtemény, a nyomda, s a gymnastikai készlet külön őrökkel birnak, s ezekről ők számolnak. Kötelesek azonban közremunkálni egy teljes leltárnak az iskolai tanács megbizottjával együttesen leendő elkészítésére, mely leltár ki-

egészíthetése végett koronként minden gyarapodást bejelenteni tartoznak, a főiskolai tanács legközelebbi ülésében.

Mind e gyüjtemények s készletek évenként legalább egyszer a főiskolai tanács által számba veendők.

Hasonló móddal a főiskola minden egyéb ingósága is leltározandó s gondviselés alatt tartandó leszen, csak hogy a leltárnak 10 nap alatt elkészíttetni, s a főiskolai tanács elnökségénél egy példányban letétetni kell. 1860. Fehérvár Nro. 38.

Inditványoztatván, hogy a pápai Főiskolának, mint a főtiszt. tiszán inneni Superintendentiában a s. pataki Collegiumnak, legyen kerületi algondnoka:

Ez indítvány elfogadtatott, s Főtiszt. Superintendens úr megkéretett, hogy az iskola- s nevelés ügy érdekében fölállított kerületi algondnoki hivatalnak választás utján leendő betöltésére nézve, fennálló szabályaink értelmében a szavazást egyházkerületünkben megrendelni méltóztassék. 1860. Sz. Fehérvár gyülés jegyzőkönyv 47. szám.

A Főiskola egyik pénztárából ha kölcsön adatik a másik pénztárnak, — az mindig a főiskolai tanácsnak végzésileg irásban kiadott utalványozása mellett történjék. 1863. Nro. 129. A. III. 2. a). 1864. Nro. 143. I. E. 2. *h*).

A főiskolai pénztár megvizsgálásáról szólló számvevői jelentést főjegyző úr minden évben, annyi hiteles másolati példányban készíttesse el, hogy főtiszt. Superintendens, Fő Curator, és mindenik esperes uraknak egy egy példány jusson. 1865. Nro. 148.

II. FEJEZET.

Középtanodát illetők.

Középtanodai igazgató a gymnasiumi tanári kar köréből választassék a főiskolai tanács által, az érdeklett tanár urak közreműködésével. 1860. Fehérvár Nro. 8.

Középtanodai tartozásukat be nem fizető egyházakhoz, közügyek iránti szeretetükről ismert buzgó egyházi és világi férfiak küldendők, kik a hátralék-menynyiséget kimutatván, a behajtást eszközöljék legalább részletekben sat. 1860. Fehérvár Nro. 40.

Középtanodai tanárokul a 3 alsóbb osztályokba theologiai tanfolyamot végzett ifjak választandók, 250 forint fizetéssel. Mi módon választassanak sat. lásd az 1861. győri gyülés jegyzőkönyv 33. szám B. 2. alatt.

Középtanodai tartozásukat már több év óta nem fizető egyházközségek, az egyházmegyei kormány utján kötelességük teljesítésére még egyszer szépségesen felszóllítandók, s ha e hivatalos felszóllításnak még sem lenne óhajtott eredménye: akkor az 1859-dik évi octóberi közgyülés 13. sz. a. határozatának értelmében, kötelezvényeik a főiskola levéltárából térítvény mellett kivétetvén, hátraléktartozásaik az illető esperességek által törvény utján behajtassanak. 1865. Nro. 77. III. 4. sub. β).

III. FEJEZET.

Főiskola tanárait illetők.

Professorokat hivja és elbocsátja a Superintendentiale Consistorium. 1801. Nro. 6.

A professorok szállásaikon megnézzék a tanulókat, s

vigyázzanak, hogy micsoda könyveket olvassanak. 1798. Nro. 5.

Professorok fizetése mennyi volt, lásd 1824. Nro. 57. 1842. Nro. 14.

Professor uraknak kötelességükké tételik, hogy ki-ki közülök a maga tanítványait szállásukon meglátogassák; valamint ezt a classistákra nézve a publicus és privatus preceptorok is kötelesek teljesíteni. 1826. Nro. 59. sub. 3°.

A negyedik professor fizetését, mely kulfőkből reményli fedezhetni az egyházkerületi gyülés lásd: 1832. Nro. 62. 1833. Nro. 50. 1836. Nro. 16.

A pápai professorok választása, gyakorlat szentesítette ususnál fogva a Tractuale Consistoriumokat illeti. 1842. Nro. 16.

Theologiae professor superintendentialis gyülésen közfelkiáltással választatott. 1850. Nro. 16.

A tanárok szükséges előkészületi teendőik végzésére, már a szorgalom idő előtt egy héttel, tiszti állomásukon legyenek. 1860. Székes Fehérvár Nro. 6.

A főtiszteletű egyházkerület a tanári kar irányábani méltánylása némi tanusitásául, e folyó 186⁴/₅-ki tanévre, a rendes évi fizetéseken felül, az academiai tanároknak 60 frt. a középtanodaiaknak pedig 50 frt. pótlék kifizetését rendelte el, — mégis azon kijelentéssel, hogy ha ne talán az e czélra szolgáló pénztári alap ez évi bevóteleiből a fentebbi pótlékok kielégíthetők nem lennének, ez esetben a rendes évi fizetéseken felül mutatkozó pénztári maradék, közlük a fentebbi arányban legyen elosztandó. 1864. Nro. 152.

IV. FEJEZET.

Főiskolai könyvtárt illetők.

A főiskolai könyvtár jövedelme évenként úgy osztandó fel, hogy minden tanszakok számára rész jusson abból. A meghozatandó könyvek a főiskolai gondnok és tanár urak által előre följegyzendők, a kerületi gyülés elibe terjesztendők. 1864. Nro. 104.

V. FEJEZET.

Főiskolai köztartást illetők.

1. Minden névvel nevezendő és a deák ifjuság segedelmére szolgáló beneficiumokban részesüljenek csak a convictusban élők.

2. Minthogy a pápai Collegium egyszersmind theologicum seminarium is: köteleztetnek főképpen a theologusok, vagy a 4, 5, 6, esztendős deákok benn a Collegiumban lakni, a mennyin tágabban, — a kisebb szobákba négyet számlálva — elférnek. A szobákban való lakások elrendelése az iskolai Consistoriumra bizatván.

3. Mind a benn, mind a künn lakó theologusok, és beneficiatusok reverendában, kalappal járni tartoznak.

4. A convictus cassájába a járandó mennyiséget minden hónap elején előre befizetni tartoznak. 1837. Nro. 43.

A mely pénzt a deákok convictusra befizetnek, az egészen az ő élelmezésekre fordíttassék. 1830. Nro. 61. sub. 9.

A convictus vagy köztartás mind a felsőbb mind az alsóbb osztályú tanulókra nézve visszaállíttatik, az ün-

nepi jótéteményekbeni részesülhetés is a convictushoz csatoltatik. 1850. October gyülés jegyzőkönyv Nro. 33.

A convictus felügyelő — ha pénz, vagy gabonában a főiskolai Senior kezelése miatt hiány mutatkoznék — mind ezen hiányokért felelős. 1864. Nro. 143. XIV

VI. FEJEZET.

Supplicatiókat illetők.

A három anyaiskolák u. m. a debreczeni, sárospataki, pápai, ezen túl is a nyári szokott supplicatióra, deákjaikat, mind a négy Superintendentiába kiküldjék. Gymnasiumokra nézve pedig a Spárták így rendeltettek: hogy a losonczi a dunán innen és túl levő két Ven. Superintendentiába, — a miskolczi a tiszán innenibe, a szigeti pedig a tiszántúliba küldhesse ki supplicansait. 1801. Augustus 22-én tartott Gener. convent határozata, mely olvasható az 1802. Superintend. gyülés jegyzőkönyv Nro. 6. sub. 2.

A mely egyházkerületek a pápai iskola követjeit elfogadják, azoknak küldöttjeit ezen dunántúli egyházkerület is szivesen elfogadja. 1853. Nro. 105.

Gabona-supplicansok soha addig el ne távozzanak az illető ekklézsiából, mig az iskola számára gyült gabonának vagy a helyett adott pénznek mennyiségéről, a helybeli lelkésznek ellennyugtát nem adnak, hogy azokat canonica visitatio alkalmával előmutathassák. Az illető octavalitás a buza supplicánsoknak kiadassék. 1826. Nro. 23.

A segélyt szedő főiskolai követekre szigoruan felügyelni felhivatnak a lelkészek. 1863. Őszi gy. Nro. 126

VII. FEJEZET.

Ünnepi jótéteményeket illetők.

Az ünnepi legatióknak, úgy a Collegiumi szabad dispositiora hagyatott alumniumoknak kiosztásában, az eminens tanulók a többiek felett megkülönböztessenek. 1820. Nro. 59. sub. 6.

A legatióba menő ifjak a templomi szent szolgálatot reverendában teljesítsék, ezen kivül is egyházi szolgálathoz illő ruhában járjanak, — népszerü egyházi beszédeket tanuljanak, s mondjanak. A lelkipásztorok, az ifjaknak valamint megbizatásukbani eljárásukról; úgy öltözetükről is bizonyítványt adjanak, és a bizonyítványt tőlük az igazgató tanár szigorúan előkivánja 1841. Nro. 48.

Az ünnepi legatiók az egy husvétin kivül megszüntettek. 1851. September gyülés jegyzőkönyv Nro. 3. a harmadik jegyzet alatt.

Azonban visszaállíttatásuk ismét ajánltatik. 1853. Nro. 85.

A tanulókra vonatkozó ünnepi legatiók ügyében, visszaállíttatik a régi gyakorlat, s így a szabályszerü választások érvényre emelésével, megszüntettetnek a kijelölések utján történhető visszaélések. 1861. májusi jegyzőkönyv Nro. 32.

A Főiskolának jótéteményt élvező növendéke, ha ünnepek után a megjelenésre kitüzött határidőn túlmarad — elháríthatlan akadályoktóli gátoltatásának esetét kivéve — a következő ünnepi jótéteménytől megfosztatik. 1860. October jegyzőkönyv Nro. 6.

A főiskolai tanulók, az ünnepek után megjelenésre kirendelt határidőn túl ha elmaradnak, minden fél napi mu-

lasztásért, a leczkemulasztásokra kiszabott két órai börtön büntetéssel fenyíttessenek. 1862. Veszprém Nro. 14.

VIII. FEJEZET.

Alumniumot illetők.

Az alumniumoknak a pápai Collegiumban leendő kiosztásokra nézve rendeltetett, hogy azok a fundatornak czélja szerint osztassanak ki, — csak a jó erkölcsüeknek, jól tanulóknak adassanak alumniumok. A nagyobb gradusu deákok vegyék ugyan az alumniumot, mindazáltal a 3-dik classisu nagyobb deákoknak eleibe tétessenek a következő gradusbeli 1-ső 2-ik classisbeliek. A jóltevők minden esztendőben Nov. 1-ső napjára beküldjék a jótéteményt, és minden alumnium 1-ső Majusban, s a szerint esztendőben egyszer osztassék ki. Egy deák több alumniumot egynél ne vegyen. Ha a patronus esztendő alatt nem nevez ki alumnust, akkor a professoratus nevezze azt ki, és a ki nevezett irja meg a jóltevőnek, hogy ő vette el jótéteményét. Az alumniumokat megköszönjék az alumnusok. 1817. Nro. 40. sub. 15. 1818. Nro. 87. 1820. Nro. 59.

Néhai Varga Károly úr alumniumi 500 vfrt alapítványa kamatját illetőleg, kijelenti a közgyülés, hogy abból, mint más alapítványok kamataiból is, minden 100 forint kamatjából t. i. egy forint a gondviselés, s kezelésért a Főiskola hasznára szokott fordíttatni. 1843. Nro. 82.

Az alumniumok kiosztásában követendő eljárás szabályozása ajánltatván: a régibb czélszerűnek bizonyult

gyakorlatra való tekintettel, abban öszpontosult a főtanács óhajtása és akarata, hogy

Az iskolai évet bezáró vizsgálatok előtt néhány héttel, pénztárnok úr számadó könyve alapján, az öszszes tanári kar gyülésében egy hivatalos kimutatásban terjessze elő, hogy a tanintézet növendékeinek javára tett alumniumi alapítványok közül, melyeknek kamatai folytak be, s a tanári kar az alapítványok értelmében nevezze meg a tanintézet azon nevendék tagjait, kik a beszolgáltatott alumniumokban részesitendők; e rendelkezés nyomán pénztárnok ur által egy jegyzék készitendő, mely magában foglalja a kegyes alapitó nevét örökitő alumnium czimét, a benne részesülésre hivatottnak nevét, az ösztöndíj élvezésének alapját, s a gyámolitványi összeg mennyiségét, — az ily részletes kimutatást tartalmazó jegyzék elkészülvén igazgatói és pénztárnoki aláirással megerősíttetik, s az egyes jótéteményeseknek leendő kiosztás végett, e mellett adatik ki az egész alumniumi összeg a főiskola Seniorának, ki a meghatározott részleteket átvételi nyugta mellett kézbesítvén az illetőknek, mind ama jegyzéket, mind pedig a jótéteményesek nyugtáit okmányul számadásához csatolja. 1863. őszi gyülés jegyzőkönyve Nro. 129. sub. B. III. 3.

A főiskolai igazgatóság kezén keresztül menő egyházmegyei alumniumok a tanintézeti pénztárba beszolgáltassanak, s ott számadásba vezettessenek. 1865. Nro. 135. II. A. D. 3. i).

IX. FEJEZET.

Academika promotiókat illetők.

Akademika promotión levő tanítók tartoznak évenként a negyedik professori cathedrára fizetni, az 1-ső classisu egyházban hivataloskodók 3 ftot, a 2-dik classisuban 2 ftot, 3-dik classisuban 1 ftot pengő pénzben 1832. Nro. 32, sub. 5.

A rectóriát végzett iskolatanítóknak testimoniumukba irják be az esperesek, ha a negyedik professori cathedrai fizetésüket beadták-e a Tractuson vagy nem? 1836. Nro. 16.

Academika promotiókon levő tanítók, ha vagy hanyag tanítók, vagy erkölcstelenek, úgy büntettessenek, hogy először a főiskolai tanári karnál bejelentessenek, azután hivataluktól elmozdíttassanak: azonban ezt ne egyes gyülekezetek, hanem egyházi törvényeinkkel egyezőleg az illető esperességi kormányok létesítsék, 's gyakorolják. 1841. Nro. 55.

Az academika promótiók megszüntetése a főtiszt. egyházkerületi tanács elébe terjesztés, s innen nyerendő engedély nélkül, a nt. egyházmegyék részéről meg ne engedtessék. 1864. Nro. 189.

X. FEJEZET.

Főiskolai vizsgákat illetők.

A pápai examenekre Tractusokból deputatusok rendeltettek. 1827. Nro. 62.

A pápai examenekre felmenő tractualis deputatusok költségeinek felét a gen. cassa fizeti. 1828. Nro. 36.

A pápai exameneken megjelent deputatusok jelentéseiket a superintendentialis gyülésre tegyék Nro. 74. 1829. és 1830. Nro. 59.

XI. FEJEZET.

Népiskolákat illetők.

Tanítási rendszer készittetett 1811-ik évben. Lásd az 1811-ik evi jegyzőkönyv végén, az egész egyházkerületben megtartandó tanítási rendszerül kiadatott. 1815. Nro. 40.

A Tractusokban levő fiu és leány iskolákra, és gymnasiumokra felvigyáznak a Tractualis Seniorok. Mindenik Senior canonica visitatiokor szoros számot vesz az eltanított tudományokról, és a Tractuale Consistoriumnak jelentést tesz az iskolák mibenlétéről, s az erről szólló protocollum a Superintendenssel közöltetik. Legközelebbi inspectorai pedig minden iskoláknak a helybeli predikátorok, és elöljárók, vagy e végre az ezek közül kinevezett inspectorok, kik a presbyterium gyűléseiben az iskolák állapotjáról tudósítást tesznek, azt az ekklézsia protocollumába be irják, és azt a visitáló Senior urnak, mint a magok felvigyázásáról való bizonyságot bemutatják. De tartsanak magok a rectorok és praeceptorok is egy Diariumot, melylyel az ő tanítói kötelességükben való eljárások eránt, magokat az Inspectoratus előtt legitimálják, feljegyeztetvén abban egy tabellában, valamint az absensek és absentiák száma; úgy tanulási előmenetel s erkölcsi magokviseletök is a tanulóknak. 1815. Nro. 40. közönséges jegyzelek 1-ső sz. alatt.

Az iskolába nem járt gyermekek, a predikátor hire nélkül az Ur asztalához ne bocsáttassanak. 1798. Nro. 4.

A nyári iskoláztatást parancsoló szabályrendelet olvasható az 1817-ik évi gyülés jegyzőkönyve 40. szám 17 pontja alatt.

Mind a nagyobb, mind a kisebb egyházakban, ne csak tavaszi, hanem őszi examenek is tartassanak. 1822. Nro. 59.

Az iskolákban mindenütt diariumok vagy jegyzőkönyvek készíttessenek, melyekbe be kell irni a norma docendi-t, az ujonnan feladott gyermekek neveit, a tavaszi és őszi examenek specimenjeit, — a confirmaltak neveit, — az iskolát illető Superintendentialis és Tractualis rendeléseket, — az egymásután következett tanítók neveit sat. 1830. Nro. 84. sub. 4.

Iskolák jobb karban állását czélzó nézetek. 1839-dik jegyzőkönyv végén.

Minden iskola számára legalább 1 hold föld szakíttassék ki faiskolának a közlegelőből. Kormány rendelet 1856. Junius 28.

Elemi iskolai tanterv, és kézikönyvek készitésére minden Tractusok felszóllíttatnak. 1842. Nro. 155.

A falusi iskolákban a nevelést, ha azon ok miatt, hogy a tanítókra a népakarata a jegyzőséget is reá erőszakolta, veszélyezettnek látják az egyházmegyék: ily esetet jelentsenek fel koronként főtiszt. Superintendens urnak. 1861. majusi gyülés jegyzőkönyve Nro. 39.

VII. RÉSZ.

EGYHÁZKERÜLETI
ÉS
EGYHÁZMEGYEI GYÜLÉSEKET
ILLETŐ
SZABÁLYRENDELETEK.

I. FEJEZET.

A) Egyházkerületi közgyülést illetők.

A gregarius predikátorok is jelenlehetnek a Superintendentialis gyüléseken, de úgy hogy sem a közönséges cassának terhére ne legyenek, sem az ekklézsiájok cassájából maguk költségükre valamit kivenni ne merészeljenek. 1796. Nro. 14.

Superintendentialis vagy Conferentialis gyülési ablegatusnak a diurnuma 6 vft. 40 kr. conventi végzés 1799.

A superintendentialis gyülésre menő deputatusok és számvevők a Comparitio napján délben a gyülés helyén már jelen legyenek, hogy délután minden számadások elvégeztessenek. 1801. Nro. 3.

A superintendentialis közgyüléseken megjelenendő és hivatalos tagok költségei szóba jövén, — a több tisztviselők a Gen. Cassából; — az esperességek papi

követei pedig a tractualis cassából láttatnak el, a kiknek naponként fizetésük a kiindulástól fogva hazamenetelig 1 frt. 30 kr. pengőben határoztatott meg; ide nem értvén a fuvarbeli költséget. 1839. Nro. 10.

Superintendentialis gyülések alkalmával a főbb világi tisztviselők a Gen. Cassából, az egyházi küldöttek pedig meghatározott napi díjjakból láttatnak el. 1839. Nro. 27.

Az egyházkerületi gyülések hivatalos levelezései, és felirásai külön e végre késziteit könyvbe vezettessenek be, melyben azok késöbbi időkben is megmaradjanak. E könyvbe pedig, nem csak a mostani, s ezutáni, hanem az elébbi meglevő felirások is bevezettessenek. 1838. Nro. 119.

A superintendentialis gyülések jegyzőkönyveinek kinyomatása, és minden egyház számárai megküldése illő ár mellett elhatároztatott. 1843. Nro. 47.

A superintendentialis gyülésről elmaradó hivatalnokok, ha elmaradásuk okát irásban igazolni vagy nem tudják vagy nem akarják, azon helyet, melyet egyházuk kormányán megtisztelő bizalom szava által nyertek, tovább meg nem tarthatják, s hivatalukról lemondottaknak tekintetvén, helyükbe uj választás fog rendeltetni. 1862. Veszprém· Nro. 8.

A nagytiszt. egyházmegyék s illető főhivatalnokai az egyházkerületi közgyülésekre különös meghivást ne várjanak, mert régibb gyakorlat nyomán, az egyházkerületi közgyülés helye s ideje eleve meghatároztatván, jegyzőkönyvileg veendenek értesitést arról, hol és mikor leend az összejövetel, — ha pedig rendkivüli körülmények, a közgyülés helye s idejének megváltozta-

tását szükségelnék: akkor elnökileg fognak tudósíttatni. 1862. Veszprém Nro. 9.

A főtiszteletű egyházkerületi gyűlés rendeleteit, felül vizsgáló birói latolgatás nélkül, pontosan kell teljesíteni. 1863. Pápa Nro. 90.

A superintendentiális gyűlés által, kik egy vagy más dologban megbizatást nyertek, az ügyek miben létéről, eljárásuk kedvező sikeréről, vagy az óhajtott sikert gátló akadályokról, gyűlésről gyűlésre jelentést tegyenek. 1864. Komárom Nro. 139.

A rend érdekében szükségesnek itéltetvén, hogy a kik az egyházkerületi főtanács tagjai közül körülményeik által kényszeritvék az ülési szak bevégezte előtt a gyülés helyéről eltávozni: azok ha lehet a gyülésben, vagy ha ez nem történhetnék, az elnökségnél eltávozásuk okát bejelentsék. 1865. Nro. 81.

B) Egyházkerületi Consistoriumokat illetők.

A Superintendentiale Consistorium eleibe adandó dolgok, a Tractusokból, gyülés előtt már a Generalis Notarius kezeihez adassanak. 1769. Nro. 15. 1821. Nro. 8. sub. 17.

Elvégeztetett, hogy ennekutána a jövendőbeli Consistorium helyének meghatározása, mindenkor a Consistoriumban tétessék. 1794. Nro. 24. 1839. Nro. 9.

A Superintendentiale Consistorium tesz Coadiutor Curatorokat, és a Tractusok által ajánlottakat megerősiti 1775. Nro. 1. 1802. Nro. 24. 1804. Nro. 17. 1805. Nro. 37. 1807. Nro. 4. 1809. Nro. 23. 1811. Nro. 42. 1814. Nro. 4.

A Superintendentiale Consistoriumon a Coadiutor

Curatorok megjelenjenek, vagy akadályoztatás esetén, maguk helyett mást küldjenek. 1800. Nro. 23. 1801. Nro. 3.

A Superintendentiale Consistoriumra az esperesek és egyebek által a relatiok irásban tétessenek. 1810. Nro. 6. ad 33. 1817. Nro. 94.

A Superintendentiale Consistorium jegyzőkönyvének felsőbb helyekre felküldése parancsoltatik. 1818. Nro. 6.

A Consistorialis végzések kikre tartoznak, azokkal közöltessenek 1831. Nro. 28.

Győr vármegyének irassék meg, hogy mivel mind a NMMKHelytartó-Tanács, mind más hazai törvényhatóságok, nem a fő Curator urral, ki nekünk csak egyik elnökünk, hanem egyházkerületünkkel, melyet a törványhatóság illet, viszik levelezéseiket, — hivatalos leveleit egyenesen a Superintendentiához intézni méltóztassék. 1839. Nro. 18.

Az egyházkerületi Consistorium, csak a gyülések harmadik napján tartandja törvényszéki tárgyalásait: — következőleg bármily néven nevezendő felebbezett peres ügyek elébb nem fognak felvétetni, s meg nem engedtetik, hogy a korábban megjelenők kedvéért e rendszabálytól eltérés történjék. 1862. Veszprém Nro. 81.

C) *Egyházkerületi Consistoriumra fellebbezést vagy appellátát illetők.*

Ki a Tractus végzésén meg nem nyugszik, appellálhatja ügyét a Superintendentiale Consistoriumra, még pedig intra dominium 1812. Nro. 13.

Ügye lefolyta után 15 napokig kijelentheti az il-

lető, hogy appellálni akar, csak hogy vagy a Tractus, vagy a Superintendentia elöl ülőinek appellátáját szóval vagy irásban beadja. 1823. Nro. 60.

Az appellált perek a tractualis gyülések végződése után mindjárt Szent-Györgynapig minden hozzájuk tartozó actákkal együtt, a Superintendenshez felküldendők. 1829. Nro. 66.

Az appellalt ügyeket minden Ven. Tractusok, a hozzájuk tartozó, és rendbeszedett irásokkal együtt, előre és idejében küldjék be főtiszt. Superintendens urhoz, hogy azok vagy egy kis gyülésben, vagy egy küldöttség által megvizsgáltatván, a véleményadással a Gen. Consistoriumra terjesztvén, annál egyenesebben megitéltethessenek. 1833. Nro. 39.

Az appellata a dislocatonalis tractualis végzésekkel meg nem elégedő iskolarektoroknak csak extra dominium engedtetik meg 1833. Nro. 41.

Minden peres ügyek s védiromànyok, melyek megvizsgálás és elintézés végett a főgyülés eleibe terjesztetnek, vagy ide fölebbeztetnek, két egyenlő párban elkészitendők és beadandók, különben el nem fogadtatnak. Pápa 1856. Nro. 7.

Jövendőben a föllebbezett ügyek tárgyalása a közgyülések harmadik napján fog elővétetni, s ehez képest a nt. esperes urak, figyelmeztessék az illető feleket, miszerint a közgyülés helyén idő előtt megjelenni ovakodjanak. 1859. Nro. 25.

Az egyházkerületi gyülésre fellebbezett ügyekben a folyamodványok mindig az illető egyházmegyei kormány utján okiratokkal ellátva terjesztessenek fel. 1862. majusi jegyzőkönyv Nro. 59.

Minden ilyen — t. i. a melyek szomoru és a vallást is czégérező eseteket tartalmaznak — appellált perek, a tractualis gyülések végződése után mindjárt Szt. György napig, minden hozzájok tartozó irásokkal együtt küldessenek főtiszt. Superintendens urhoz, melyeknek revisiójára üljön össze Pápán praesidiuma alatt öt vagy hat személyből álló test, hárma vagy négye a mint jónak találtatik az egyházi, ketteje pedig vagy hárma a külső rendből, akár particulare, akár sedriale vagy birói Consistorium neve alatt, és ott a perbe idézettnek költségére (nem levén még fundus az ilyen költségekre, — de talán tartalékul is szolgálván ez a nyughatatlanoknak) revideálja az appellált sententiát, azzal a megjegyzéssel, hogy mind az appellalt sententiat hozó Consistorium részéről egy akár esperes, akár Curator, akár talán tractualis assessor, — mind pedig az appelláló személy, az itélet helyére s idejére megjelenjenek: de amaz ugyan, vagy az exmissus, mindenkor az appellálónak költségére, a mely egész per azután úgy terjesztessék az azután hamar tartatni szokott Gen. Consistorium eleibe. 1829. Nro. 66.

Ama jogkedvezmény, mely szerint a lelkészek peres ügyeiket birtokon belől fölebbezhették az egyházkerületi főtanács elé, az iskolatanítókra is kiterjesztetik. 1865. Nro. 137.

Minden perlekedő fél figyelmeztetik, hogy jogi hátrány terhe alatt, felebbezési szándékát a reá nézve terhesnek vélt első birósági itéletnek kézbesitésétől számitott 15 nap alatt, az egyházmegyéhez czimezve, s annak felterjesztését kérve, illető esperséhez benyujtani el ne mulassza, különben a jogérvényessé vált ité-

let, csak is újabb okmányok alapján, perujitás utján levén ujra felvehető és tárgyalható. 1866. Nro. 63.

II. FEJEZET.

Egyházmegyei gyüléseket illetők.

A tractualis gyülések terminusának meghatározása a t. Seniorok és c. Curator urak mutua cointelligentiájával legyen. 1795. Nro. 4. 1824. Nro. 20.

Traktualis gyülések végzéseit közleni kell a Superintendenssel. 1815. Nro. 11.

Ha a közrendü predikátor uraknak különben is valami dolguk van a tractualis székeken, megjelenhetnek, de a cassa terheltetése nélkül a magok költségeken, és mikor a Tractuale Consistoriumok conferentiát nem tartanak, vagy sedriát nem formálnak, akkor a gyülésekben is benn lehetnek. 1828. Nro. 74.

Az egyházak követei hiteles credentionalissal küldessenek a Consistorium eleibe. 1798. Nro. 12.

A Tractuale Consistoriumok is, mint más törvényszékek, olyan erkölcsi testek (morale corpus) lévén a melyek igazgatókból, és igazgattatottakból állanak, hogy az ügyeket canonaink szerint megvizsgálják, megitéljék, a jó rendet fentartsák, és a kormányuk alá tartozókat igazgassák: látni való, hogy a mint egy részről a maga mérséklés és függés a jó rendet fentartja; úgy más részről az indulatoskodás és függetlenség sok károkat és veszedelmeket van maga után. Erre nézve mind az elöljárók, mind az alattvalók szent kötelességükre emlékeztetnek, és ki ki a mely tisztelettel tartoznak egymásnak kölcsönösen megadják.

III. FEJEZET.

Jegyzőkönyveket illetők.

A kisebb gyülések jegyzőkönyvei, a közgyülés jegyzőkönyvébe beirassanak. 1820. Nro. 37. sub. 5.

A superintendentialis és tractualis jegyzőkönyvek minden ekklézsiába per extensum megküldessenek, és kihirdettessenek, és a kihirdetni valók, valamint a szabályrendeletek mindenik ekklézsiában az arra szolgáló diariumba kiirassanak. 1801. Nro. 21. 1815. Nro. 70. 1817. Nro. 17.

A superintendentialis és tractualis jegyzőkönyvekre vagy az azok mellett küldendő levelekre felirassék, hogy ki, mikor veszi azokat, — de azokra senki egyebet sub poena suspensionis ab officio, ne irjon. 1803. Nro. 29. 1807. Nro. 7.

A tractualis jegyzőkönyvek, melyekben a pénzbeli számadásokról is szónak kell lenni, minden esztendőben esperes urak által főtiszt. püspök urhoz beküldessenek. 1815. Nro. 11. sub. *d).*

A superintendentiale protocollumba fel kell jegyezni valakinek magános vélekedését a vitatott dologra nézve, ha maga kivánja. 1821. Nro. 14. sub. 4.

A gyülés jegyzőkönyv felolvasása előtt el ne oszoljék. 1821. Nro. 14. sub. 4.

A gyülés végeztével felolvasott jegyzőkönyvbe senki által legkisebb változtatás is többé ne tétessék. 1821. Nro. 18. sub. 4.

A Superintendentia három rendbeli jegyzőkönyvei előmutattattak. 1821 Nro. 72.

Az egyházkerületi jegyzőkönyvek kinyomatása elhatároztatott. 1843. Nro. 47.

Az egyházkerületi jegyzőkönyvek a főjegyzői hivatal által, a testvér egyházkerületeknek koronként megküldendők. 1846. Losoncz Nro. 41.

A főiskolai tanácsnak, és gazdasági tanácsnak, és még az igazgató tanár, pénztárnok uraknak az egyházkerületi jegyzőkönyvből egy egy példány illeték jár. 1846. Losoncz Nro. 84. G. 14.

Az egyházmegyei gyülések jegyzőkönyvének főtisztelendő Superintendens urhoz leendő beküldésére az esperesi hivatalok kötelezvék. 1846. Nro. 117.

Az egyházkerületi jegyzőkönyv árát az egyházak tartoznak fizetni, — és annyi példányban kinyomatandók, hogy azt a világi tisztviselő és képviselő urak is saját pénzükért megszerezhessék. 1864. Pápa Nro. 45. I. sub. 2.

Jegyzőkönyveink a tiszántúli kerület minden egyházmegyéi számára megküldendők. 1865. Nro. 59. és Nro. 82. dunamellékinek is.

VIII. RÉSZ.

VEGYES TARTALMÚ SZABÁLYRENDELETEK,

BETŰSOROZATOS RENDBEN.

Adóslevél.

Minden adóslevélnek két kezes aláírásával kell ellátva lennie. Jegyzőkönyv 1843. Nro. 112.

Az adóslevél kelte azon napon kezdődik, mely nap a pénz igérve volt. Jegyzőkönyv. 1845. kömlődi gyülés Nro. 42.

Az adóslevelek főiskolai pénztárnok urnak, a kamatok pontos behajtása és a tőkékrei éberebb figyelhetés tekintetéből, ha bár csak rövid foglalatban is kiadandók. Losonczi gyülés jegyzőkönyve 1846. 84. G. — 13.

Pénztárnok úr utasittatik, hogy a bélyeg alkalmazásnál, a bélyeg-szabályokat, kötelezvények aláírásánál a polgári törvény formaságait szigoruan megtartassa, nős adósokkal a kötelezvényeket mind két házastárssal, és egyetemleg aláirassa. 1856. Pápai gyülés Nro. 30. sub. I. és 1.

Hitelézés alkalmával a külön pénztárakba tartozó összegekről, lehetőleg külön adóslevelek adassanak. 1863. pápai gyülés jegyzőkönyve Nro. 129. A. III. 3. sub. X. γ).

Adósok.

Kik pontosan nem fizetnek, ha barátságos felszóllitásra sem tennének eleget, törvény utján kényszerittessenek köteleztetésük teljesitésére. 1859. octoberi jegyzőkönyv Nro. 13.

A kamatot küldő adósok tartoznak küldeményüktől a postadíjt kifizetni, különben az nekik kamathátrálékul felrovatik. 1865. Nro. 41. d) III. 4.

Kamatot fizetni hanyag adósok megintése czéljából intő czédulák nyomatandók; alkalmazásuk pedig a késlekedő adósok irányában azonnal foganatba veendő. 1864. Nro. 153.

Alapitvány.

A fundationalis, vagy alapitvány levelek 1764-től fogva jegyeztessenek fel egy laistromba, és a superintendentiale archivumba tétessenek. 1828. Nro. 67. sub. 5.

A főiskolát illető alapitványlevelek, főiskolai pénztárnok urnak, a kamatok pontos behajtása, s a tőkékrei éberebb figyelhetés tekintetéből, ha bár csak rövid foglalatban is kiadandók. 1846. losonczi gyülés jegyzőkönyve 84. G. 13.

A főtanoda alapitványait a főtanodai tanács, bekeblezés vagy kezesek által biztositani köteles. 1860. octoberi jegyzőkönyv Nro. 20.

Archivum

Hogy a Ven. Superintendentiának dolgai rendesebben és helyesebben folyhassanak az is elvégeztetett, hogy a Ven. Superintendentia számára egy théca csináltassék, melynek a Tractusok száma szerint legyenek

fiókjai, a melyekben a Tractusok actái és szükséges levelei mint valami archivumba reponáltassanak és conserváltassanak. Nem különben a missilis és a közjóra czélzó leveleknek, legyen benne valami repositoriuma. 1765. Teveli gyülés jegyzőkönyv Nro. 4.

A superintendentiale archivumban levő irásoknak lajstromozása megrendeltetett. 1825. Nro. 67. sub. 1, 1829. Nro. 50.

Consensus.

A más Superintendentiából átjöni akaró lélkészeknek, a Seniorok consensust ne adjanak a püspök hire nélkül. 1796. Nro. 7.

A Tractus hire, tudta, beleegyezése nélkül, ha bár honnét hív is magának az egyház lelkészt, az ily meghivástól, az esperesi consensus megtagadtatik, és a lelkész az egyházba be nem bocsáttatik. 1806. Nro. 9.

Seniori consensus kinyerése előtt bármely ekklézsiával sem szabad alkudozni. 1830. Nro. 84.

Dispensatio háromszori hirdetés alól.

Kik a háromszori kihirdetés elengedését kérik, tartoznak mind ketten a városi magistratus vagy megyei alispán előtt személyesen megjelenni, és esküt letenni arról, hogy köztük nincs házasságot gátló akadály. Int. ddat. 18. Februar 1800.

De ha csak két hirdetés engedtetik el, akkor a felek nem tartoznak esküt letenni. Rescrip. ddat. 7-ae Junii 1785.

Ha két vármegyéből valók a dispensatiót kérők,— minthogy mindenik állapotjának, a saját kerületbeli tiszt-

viselője legjobban utánjárhat: tehát mindenik tartozik a maga viceispánjától, vagy más efféle tisztviselőjétől a dispensatiot kinyerni; de csak tisztviselőjétől: mert földes urak, birtokosok dispensatiot nem adhatnak, hanem ha tiszti hivataluk hozza magával. Resolutio ddae 25. Novembris 1786.

Dispensatio vérség és sógorság alól.

A dispensatio kérésének módja ez: Folyamodó, miután kinyerte megyéjétől a bizonyitványt: „de nullo existente politico seu civili impedimento" folyamodványához nyerje ki és csatolja a püspöktől a bizonyítványt: „de dispensabilitate gradus." És az így felszerelt folyamodványt küldje fel a bécsi agenshez. 1815. Nro. 72. 1816. Nro. 25. 1813. Nro. 41. 1823. Nro. 74.

A vérségi vagy sógorsági akadálytól fölmentést — dispensatiot — kérésnek utját módját lásd 1827. Nro. 56. 1831. Nro. 28. t. i. a Superintendenshez küldendő folyamodványt az ekklézsia prědikátora a Seniorral és c. curatorral is irassa alá, s benne legyen:

1. A vérség vagy sógorság grádusa.

2. Nőtlenek-e mind ketten, vagy valamelyik özvegy?

3. Ha az asszony özvegy: hány hónapja hogy özvegy?

4. Ha kiskoruak: szülék vagy tutorok megegyeztek-e e házasodásukban?

5. Mind a két félnek szülēi reformatusok-e?

6. Vagyoni állásuk milyen, nemesek vagy nemtelenek-e?

*) Az 1857-ik év September 19-én 10543. sz. a. kiadott ministeri rendelet szerint pedig a vérségi és sógor-

sági akadályoktóli felmentésért folyamodóktól ezek kívántatnak meg:

1. A felsőbb helyekre beterjesztendő kérvény, melyben elő kell számlálni pontosan és körülményesen mind azon okokat, melyeknek alapján a felmentvényért folyamodók összekelni akarnak. E kérvényt mind a vőlegénynek mind a menyasszonynak sajátkezüleg kell aláirniok, — vagy, ha irni nem tudnának, egy harmadik személy által saját nevükben irassák alá.

2. A kérvény az illető evang. református lelkésznek, ha pedig a házasulandók különböző helyben laknának, a vőlegény lelkészének kézbesitendő, a ki is vagy magára a kérvényre, vagy, ha azon elegendő hely nincs, külön iven a legnagyobb pontossággal megemliti:

a) Valjon az előhozott okok úgy vannak-e valósággal vagy nem?

Ezen bizonyitványon kivül még e következendők melléklendők:

b) A vőlegény keresztlevele.

c) A menyasszony keresztelőlevele.

d) A rokonsági és sógorsági fok egy törzsfa alakjában elkészitendő a helybeli lelkész által.

e) Azon esetben, ha az egyik fél, vagy talán mind kettő is özvegy, a megholt házastárs halotti bizonyitványa is csatolandó.

f) Az illető helybeli lelkésznek azon bizonyitványa, miszerint a rokonsági vagy sógorsági viszonyt kivéve, a jegyesek közt semmi más polgári vagy politicai akadály, házassági összekelésüket nem gátolja. Pusztákon ezen bizonyitvány a cs. kir. szolgabirói hivatal által

adandó ki, az előadandóknak legpontosabb feljegyzésével. Ellenben a városi hatóság által kiadott ily nemű bizonyitványok, valamint az a, b, c, d, e alatt megnevezett okiratok, a politicai hatóság megerősitése alá nem tartoznak.

g) Ha a házassági felmentvényért folyamodók a díj elengedésit kérik, ily esetben a helybeli evang. lelkész ellenjegyzésével, a politicai helybeli elöljáróság a felmentvényt kérők vagyoni állasáról egy hivatalos bizonyitványt állittand ki, melyben a házasulandók vagyona és jövedelme a lehető legnagyobb pontossággal állapitatnak meg; és ha tán a fölmentvényért folyamodóknak tulajdon birtokuk nem volna, e mellett még megemlitendő különösen, ha még jövendőben sem fognak örökösödési uton valamely vagyonhoz igényt tartani, — ezen felyül kiteendő, ha a házasulandók mind ketteje, vagy csak az egyik vagyontalan.

3. Az ily módon elkészitett kérvények, a helybeli lelkésztől, a rendes esperes által az illető Superintendenshez küldetnek. A kiknek is kötelességükben áll a kérvényt és csatolványait pontosan megvizsgálni, és ha azokat az elő irt rendben találták, a sógorsági vagy rokonsági viszony tényállását bizonyitani, és az ágostai vagy helvét hitvallások elveinek alapján a szándékolt összekelést illető, hivatalos bizonyitványt kiadni, ellenkező esetben a kérvény egy jobb és helyesebb elkészités végett visszautasittatik.

4. Az ily mellékletekkel ellátott kérvény azonnal a Superintendenshez, innét pedig az illető Helyt. osztályhoz terjesztendő.

A rokonsági vagy sógorsági viszonyban levő há-

zasulandók fölmentvényének megnyerhetése iránt legfelsőbb helyre leendő felterjesztések, úgy szinte a felmentvényi díjak, mindig az illető esperességek utján főtiszt. Superintendens urhoz küldessenek. 1862. őszi gyülés jegyzőkönyve Nro. 21. sub. β),

Feleségének anyját királyi dispensatióval sem szabad nőül venni, mert ez hitelveinkkel ellenkezik. 1838. Nro. 125.

A mostoha apa, mostoha fiának feleségét minden dispensatió nélkül elveheti; mert itt sem atyafiság sem sógorság nem létezik. 1841. Nro. 45.

Énekes könyv.

Az új énekes könyv készitése megrendeltetett legelsőben 1804. Nro. 14. sub. 5. és 15.

Az új énekes könyv felküldetni rendeltetik a F. Consiliumhoz. 1810. Nro. 27.

Az új énekes könyvre exclusivum privilegium adatott 1810. Nro. 27. 1814. Nro. 45.

Az új énekes könyvnek az egyházakban bevétetését illető intézkedések 1814. Nro. 12. 1815. Nro. 45.

Az új énekes könyvekből bejövő haszon a pápai Collegiumra fordittatik. 1809. Nro. 8. sub. 2. 1811. Nro. 15.

Az új énekes könyv ujra nyomatása s javitása felől tett javaslata e mi Superintendentiánknak a dunamellékihez. 1844. Nro. 63.

Az énekes könyv nyomatása átengedéséért fizetett Trattner és Károlyi firmája 2000 vftot e mi Superintendentiánknak. 1844. Palota Nro. 78.

Károlival az új énekes könyv nyomatását illetőleg

új egyesség köttetett és 333 forint 20 krárt le is fizetett. 1848. pesti gyülés Nro. 22.|

Az új énekes könyv nyomtatása Trattner és Károli uraknak három évre 20,000 példányig átengedtetett 6000 forint fizetésért; miből 2000 forint e mi egyházkerületünknek adatott. 1841. Nro. 28.

Énekdictálás.

Énekdictálás tiltatik, és hogy a tanítók énekelni kotta szerint tanítsanak, parancsoltatik. 1831. Nro. 28. sub. 5. 1832. Nro. 55.

Énekdictálás — mi már sokszor el volt tiltva — ismét tilalmaztatik. 1833. Nro. 60. 1837. Nro. 124.

Evangelicusok.

Az evangelicus atyafiak, ha vallásunkra általtérni akarnak, a mi lelkipásztoraink minden térítéstől ovakodjanak, és a geresdi egyezség czikkelyeire vigyázzanak. 1843. Nro. 159.

Facultatió.

Kérdésbe tétetvén, ha valyon facultálhat-e az esperes magától is a Consistorium összegyülése nélkül valamely candidatust a predikátori hivatalnak valamely ekklézsiában leendő viselésére? végeztetett:

Noha a Superintendentia a tavalyi nyomtatásban is kiosztott utmutatásban a negyedik §. III-ik számja alatt azt rendelte, hogy a predikátori hivatalba való beállitás, exmissio és ordinatió rendesen a Tractusnak Consistoriumában essen meg; mindazáltal az éppen elkerülhetlen esetekben ezt az esperesek magok is, valamint a

Superintendens is megtehetik, de úgy hogy ezen magános Facultálást, a legközelebb tartandó Tractualis gyülésen mulhatlanul bejelentsék. 1825. Nro. 19.

A tavalyi jegyzőkönyv 19-dik száma alatt emlitett Facultatióval, visszaélések történvén: az ezentúl megszünik; hanem hogy a történhető rendkívül való esetekben segitség lehessen, minden Ven. Tractusban exmittáltathatik egy káplán, a kinek szolgálatával, a rendkivül való esetekben élni lehessen. 1826. Nro. 56.

Folyamodványok.

A kérvények vagy panaszok előre jóval a superintendentialis gyülés előtt beadassanak, vagy a főtiszt. Superintendens urnak, vagy a főjegyzői hivatalnak, és a kérelmezők vagy panaszlók, ha szükségesnek tartják a gyülés 2-dik vagy 3-dik napján jelenjenek meg. 1833. Győr Nro. 44.

Minden kérő vagy panaszló iratok, csak úgy vetetnek be, ha aláirásokkal és pecsétekkel lesznek megerősitve, — és a gyülésen megjelentek csak úgy tartatnak az ekklézsia küldötteinek, ha credentionalisukat előmutathatják. 1833. Győr Nro. 120.

A személysértő, hamis vádakkal teljes folyamodványok, ha csak elengedő próbákkal gyámolitva és bepróbálva nincsenek, a superintendentialis gyülésen fel nem vetetnek. 1797. Nro. 16.

Superintendentiale Consistoriumhoz, a kik Instantiával folyamodnak, a levél külső oldalára a magok nevét és röviden azt is, hogy mit kérnek, feljegyezzék. 1803. Nro. 30. ismét 1804. Nro. 29.

Gyülés előtt két héttel mindenféle instantiák a Gen.

Notariushoz beküldessenek, mert különben másik esztendőre halasztatnak. És a superintendentiális végzés a a Tractusokbeli ekklézsiáknak minden esztendőken tudtokra adassék. 1821. Révkomáromban tartott gyülés jegyzőkönyv végén. Ismét 1823. Nro. 106.

Azokra nézve, kik a Superintendentiához alamizsnáért és valamivel való felsegitésért folyamodnak, végeztetett: hogy könyörgő leveleik mellé a Tractusoktól kivett ajánló és szükölködő állapotjokat bizonyitó levelüket is mellé tegyék, különben kérésök nem fog teljesittetni. 1823. Nro. 82.

A Superintendentiára adandó instantiák és kérő levelek előbb a Tractuson forduljanak meg. 1809. Nro. 21. 1823. Nro. 82.

A más Superintendentiából való folyamodványok addig fel nem vételnek, mig azon Superintendentia által nem ajánltatnak. 1812. Nro. 40.

Csak oly folyamodványok fogadtatnak el az egyházkerületi kormánynál, melyek vagy lelkész, vagy egyházmegyei tisztviselő által láttamozva leendenek. 1861. Majus Nro. 26. sub. γ).

Minden néven nevezendő folyamodványok, ügy- és okiratok, melyek az egyházkerületi tanács által lesznek tárgyalandók, a gyülés kijelelt napja előtt két héttel, a szükséges előleges bejegyzés végett, főtiszt. Superintendens urnak kézbesittessenek — későbbi beadványok a szabály ellenére el nem fogadtatnak, s tárgyalás alá nem vétetnek. 1861. Augustus Nro. 43.

Felsőbb helyekre folyamodványokat küldeni illető egyházi hatóságaik tudta, beleegyezése nélkül, sem egy-

házaknak, sem lelkészeknek, sem tanítóknak nem szabad. 1866. Nro. 26.

Földmérési költség.

Tagositás alkalmával, az egyházközség, mint illető tulajdonos tartozik a birtokolt ekklézsiai földektől járó földmérési költségeket viselni. 1860. Székes-Fehérvár Nro. 26.

Geresdi egyesség.

A N. Geresden 1833. esztendei Majus 15. összeült evang. reformált kiküldöttség munkája.

Alólirottak, mint egy részről az ágostai vallástételt követő dunántúli főtiszteletű Superintendentiának, a mult 1831-ben tartott közgyülésében, a jegyzőkönyv 37. pontja alatt, — más részről a helvetiai vallástételen lévő dunántúli főtiszt. Superintendentia által, 1832. Julius 18-dikán tartatott közgyülés jegyzőkönyvének 56-ik száma szerint megrendelt elegyes kiküldöttségnek tagjai, Nagy Geresden tek. nemes Sopronvármegyei helységben az alólirt napon a végett összeülvén, hogy az 1830-ki Április 20-án Rév-Komáromban tartott elegyes deputatió által, a mind a két confession levő evangelikusok által keverve lakott helységekben, a vallásbeli szolgálatokra, s kölcsönös összeköttetésekre nézve készitett rendszabások iránt, az ágostai vallástételt követő Superintendentia által közlött, s az ⁄. alatt idekapcsolt véleményes tudósitás, s mind két részről tett kölcsönös észrevételek következtében egyébiránt is közmegegyezéssel teendő igazitások s az evangyeliomi szeretethez s idő

felkéhez alkalmaztatott s tartós békességet eszközlendő czélirányos javitások mellett, azonban ugyanazon deputatió munkájának útmutatása szerint, az emlitett kevert evangelicusokból álló ekklézsiákban állandóan megtartandó rendszert készitenénk; ehez képest mind a tisztelt deputatió jeles munkáját, mind az arra tett s :/: alatti észrevételeket, felolvasván, s minden nemü kölcsönös összeköttetéseket és támadható nehézségek eltávoztatását, leginkább pedig a jó békességnek megalapitását méltó figyelembe vevén, e következőkben állapodtunk meg:

Az evangelikus és református hallgatók, vagy is inkább az ilyénekből keverve fennálló ekklézsiák közös vallási gyakorlásokra (simultaneum Exercitium) nézve olyanok, hogy vagy mind a két felekezetnek, vagy csak az egyiknek van ugyanazon egy helyben anyaekklézsiája, ugymint temploma, predikátora, iskolája és iskolamestere: ha csak egyiknek van, akkor a másiknak hivei, mint filialisták valamely közel fekvő anyaekklézsiához köttetve vagynak; ha pedig nincsen egyik félnek is ott helyben anyaekklézsiája, s csak az egyiknek van praeoransa vagy licentiatusa, imádság háza: akkor mind a két felekezet filialis állapotban levén, mindenik hasonló hittartásu anyaekklézsiához csatolva vagyon, nem lévén szabad a legfelsőbb kegyelmes rendelések szerént, akármely nagyobb vagy kisebb gyülekezetnek, sőt egyes háznépnek is valamely bizonyos és meghatározott anyaekklézsiával való öszveköttetés nélkül lenni.

Ezeket előre bocsátván, mind a két felekezet kölcsönös egyházi összeköttetése megállapitásának legelső és legfőbb talpköve és törvénye ez: mind az evange-

liomi szeretet, mind a felekezetek atyafisága, mind a századnak lelke azt kivánja: hogy egyik gyülekezet, melynek ott helyben sem temploma, sem iskolája nincsen, a másik félnek templomában vagy oratoriumában az alább megállapitandó mód szerént az isteni tiszteletet szabadon gyakorolhassa, ott az Isten beszédét hallgathassa, annak iskolájában gyermekeit járathassa, taníttathassa, és az isteni tiszteletnek ezen közös gyakorlásában és az iskolának közös használásában egyik felekezet a másiknak legkisebb akadályt is annyival inkább ne tegyen, mennél méltóbban lehet tartani attól, hogy az ilyen a maga lelkipásztorától távol lévő, és a vallás szent dolgaiban csak ritkán részesülhető, és még iskola nélkül is szükölködő gyülekezetben ne talán a tudatlanság, vallástalanság és ezekből eredni szokott erkölcsi veszettség hova tovább elhatalmazzék; ide értvén még azt is, hogy valahányszor az ilyen filialís gyülekezet, a maga anyaekklézsiájának lelkipásztorát az uri szent vacsorának kiszolgáltatása, vagy halotti predikácziótartás végett, a helyszinére kiviendi; tehát az ő isteni tiszteletének, a helybeli templomban, bizonyos és pontosan meghatározott órán leendő végbevitelére annak mindanyiszor teljes szabadság engedtessék; úgy mindazonáltal, hogy a másik confession levők templomát, oratoriumát, iskoláját -e most előadott módon a magok lelki czéljaikra használó atyafiak, ezen puszta használat tekintetéből semmi tulajdonosi just magoknak ez által fenn ne tartsanak.

Ez a mindkét confession lévő atyafiáknak a lelkiekben való kölcsönös megegyezések, ámbár egy részről igen jó és kivánatos dolog, s mind a nagyobb idejüekre, mind a nevendék gyermekekre nézve nagy jó-

téteményeket hoz magával; de más részről ugyanezen egyházi öszveköttetésből ottan ottan, sok rendbeli nehézségek, izetlenségek, kedvetlen összeütközések származtak s származnak, melyek aztán az emberi indulatok gyarlósága miatt versengéseket okozván, a két részen lévő atyafiak közt támadott kölcsönös idegenkedésnek és meghasonlásnak kutfejévé lettek és lesznek.

Hogy azért az ilyen egyenetlenségek elhárittatásának, és az a szent békesség minél jobban megfundáltassék, melyet lerajzol szent Dávid a CXXXIII. zsoltárban ilyen szókkal: *Imė mely igen jó, és mely gyönyörüséges dolog az atyafiaknak egyességben való lakások*; tehát ezen czélból a jövendő időkre megtartandó sinórmértékül e következendő rendszabások tételnek:

A) *A másik confession lévő hivek hittudományának, szertartásainak mi módon való követésére s azoknak becsületben tartására és egymásnak kölcsönös megkimélésére nézve.*

B) *A predikátorok, praeceptorok és iskolatanitók hivatalbéli kölcsönös szolgálat tételeknek minémüségére, kiterjedésére és módjára nézve.*

C) *A fizetés és szolgálatbeli tartozásokra nézve.*

A) *A másik confession lévő hivek hittudományának s ritusainak mi módon való követésére s azoknak becsületben tartására s egymásnak kölcsönös megkimélésére nézve.*

1-ször. Mind a két felekezet akár a hittudományban, akár a ritualékban vagy templombeli szertartásokban kövesse azt a kevésből álló különbséget, a mint azt az ő atyáinak tanitásából s példájából általvette; de valamint mindenütt másutt, úgy különösen az oly helyeken,

a hol az isteni tisztelet közös gyakorlása tartatik, szoros kötelességek a predikátoroknak és praeoransoknak, hogy az ő vegyes hallgatóik előtt tartandó predikáczióikban, katekhizálásaikban a magok felekezetökbeli hitágazatoknak magyarázatakor a másik felekezet hitágazatainak fejtegetésébe soha ne ereszkedjenek, s minden sértegetéseket figyelmetesen eltávoztassanak, hogy így a botránkozás s megkeseredés elmellőztetvén, a közös templomnak szent dolgaiban való gyönyörködés mind jobban jobban élesztessék, s a két felekezet között a kölcsönös szeretet és bizodalom annálinkább megerősíttessék. A közös istenitiszteletet gyakorló két confessióju hiveknek mind két részről szent kötelességök, hogy egymásnak templomát és a templomnak szent dolgait illendő tiszteletben tartsák, és egyik a másiknak hitformáját és ritusait versengésnek vagy gúnyolódásnak tárgyává soha ne tegyék.

2-szor. mind az anya, mind a praeorantiális ekklézsiákban lévő iskolamestereknek szoros kötelességül adatik: hogy az evangelika és reformata hitvalláson levő tanítványaikat minden egyébnémű tudományokban egyenlően oktassák ugyan, de a vallás és hitre tartozó tudományokban mind a két részről való tanítványaikat tulajdon katechizmusaik s hitbéli épületet tárgyazó egyéb könyveik szerént tanítsák, s könyvnélkül való leczkéiket felmondassák; midőn azonban a magok különböző hitágazataik magyarázásába beléereszkednek, azt mindenkor a másik confessión lévő gyermekek távollétében tegyék, a confirmátióra pedig azon gyermekeket külön az anyaekklézsiabeli lelkitanító készítse el s vigye végbe a confirmátió munkáját. Továbbá, a neyendék gyenge

lelkeket, az őket illető confessióból kitériteni s a maguk confessiójára megnyerni próbálni, sem a lelki sem az iskola-tanítók ne merészeljék.

Ezen tanítás végett a helvétiai vallástételre nevelendő nagyobb és kisebb tanulók számára e következendő könyvek neveztetnek meg:

a) a heidelbergai katekhizmus.

b) Keresztyén kis katekhismus, készittetett a helv. vallástételt követő túl a dunai Superintendentia főtiszteletü Consistoriumának rendeléséből.

c) Az uri szent vacsorához készitő kis katekhizmus, ágendával együtt, készítette főtiszt. Tóth Ferencz Superintendens úr.

d) Hübner János bibliai szent historiái.

e) A szent historiának summája Ostervald szerint, mely a kis tükörben is találtatik.

f) Közönséges istenitiszteletre rendeltetett énekes könyv.

g) Halotti énekek Losonczy István megjobbitása szerint.

Az Augustána vallástételre nevelendő nagyobb és kisebb tanulók számára megneveztetnek:

a) Doktor Luther Márton kis katekhizmusa.

b) Ennek magyarázatja Herder után főtiszt. Kiss János Superintendens úr által.

c) Ágenda, az ur vacsorához először készülendőknek való tanítás.

d) Énekes könyvek, a dunántúl való Augustána vallástételt követő Superintendentia énekes könyve.

A nagy győri evangélica gyülekezet keresztyén új énekes könyve.

Keresztyén halotti énekes könyv.

e) Hübner János bibliai szent historiái.

f) A szent historiának summája Ostervald szerint, mely a kis tükörben is találtatik.

Mely könyveken kivül, vagy némelyek helyett az utóbb készitendő s az illető Superintendentiák által megállapitandó könyvek is annak idejében tanítandók lesznek.

3-szor. A proselytusok keresésére törekedés avagy lélekvadászás mint a protestantismus lelkével s az evangyéliomi szeretettel is ellenkező félszeg munka, mind a két részre nézve átaljában tiltatik; egyébiránt ha valaki akár megérett életidejében, akár 18 esztendős korát meghaladva, csupán belső meggyőződésből, minden erőltetés vagy reá beszélés nélkül magát a más felekezet hittartására leendő általlépésre elhatározza, attól azt senki el ne tilthassa, annálínkább semminémű censura alá soha ne vethesse. E szerint a szabados lelkiismereten s belső meggyőződésen fundált választás, ezen két atyafias hitvallások között meg sem tiltathatván, egyedül az akár mely szin alatt történhető reá beszélés s erőltetett viszszatartóztatás is, az alább határozott büntetés alatt, egyátalában szabad nem lészen. Minthogy azonban, az érdeklett módon s lelki szabadságból történendő általléséseket is, több tekintetből a hittartását elhagyó személy felekezetének s előbbi lelkitanítójának bejelenteni szükséges, ennek azt az ujonnan választott confessiónak predikátora levélben köteles tudtára adni, mely levelet a bizonyos kézhezadás tekintetéből a küldőnek Curatora személyesen adja által az emlitett elébbi lelkitanítónak. A 18 esztendős életidőn alól levő személyeket akármelyik szülőiknek is, annál inkább tutoraiknak s neve-

lőiknek az itt következő 4. pont szerint őket illető confessióból a másikra általtenni szabad épen nem lészen, egyedül azon esetet kivévén, midőn a szülék vagy házasságban élők, akár mindketten egyszerre, akár egymásután ugyanazon egy confessióra általlépnek s még ekkor neveletlen gyermekeik vagynak, ezek közül a confirmatió idején úgymint 12 esztendőn alul levők a szüléktől választott confessiót; az irt 12 esztendőt felül haladó gyermekek pedig a kellemetlen zavarodások elmellőzése tekintetéből, illető előbbi itt a 4 pontba meghatározott confessiójokat követni fogják. Hogyha pedig a házastársak közül akár együttéltekben csak az egyik, akár az egyiknek halála után maga a másik életben maradott házastárs lépne szabadon más confessióra, akkor még a 12 esztendőn alól lévő gyermekekre nézve is megáll az, hogy a nem a nemet kövesse, vagyis sexus sexum sequatur. Magában értetődvén, hogy 18 esztendők eltölte után szabadságokban fog ezen gyermekeknek is állani meggyőződésből akármelyik confessióra is általlépni.

4-szer. A két confessión lévők között támadható egyenetlenségek eltávoztatása végett az elegyes házasságokban hajdani őseink példája szerint is legjobb ezt a rendszabást követni: a nem a nemet kövesse (sexus sexum sequatur) azaz atyjok hitvallását kövessék a fiak, az anyjokét kövessék a leányok. — Egyébaránt a szülék által eddig néha önként, néha erőltetve is adatni szokott reversálisok, melyek sem a hazai törvényekben nem gyökereztethetnek, sem a protestantismus lelkével, sőt a mennyiben a reversalisadók még azután születendő személyeket is arra a confessióra köteleznek,

melyet önmagok sem fogadnak el, ennyiben a szoros igazsággal is egyenesen ellenkezők: jövendőre mind a két félre nézve örök időkre eltiltatnak; s ha adatnának is, minden erő nélkül valóknak, s megsemmisitetteknek kinyilatkoztatnak. Ámbár pedig ugyanezen okokból az előbbi reversalisoknak is megsemmisíttetni kellene: figyelembe vétetvén azonban, az ezek szerént beavatott gyermekek sorsa, s az ebből származható versengések és több familiák házi békességének felzavarodása, ezeknek elmellőzéseért ezúttal megállapittatik, hogy az eddig való reversalisok szerint a már confirmáltatott 12 esztendős gyermekek a confirmált confessióba maradván s nékiek is utóbb 18 esztendei korok után a szabad választás felhagyatván, a 12 esztendőn alól lévő vagy ezután születendő gyermekekre nézve az eddig kiadott reversalisok semmi erővel ne birjanak, s azon gyermekek nemekhez képest illető confessiojokban neveltessenek.

B) *A predikátorok, praeordnsök és iskolai tanítók hivatalbeli kölcsönös szolgálattételeknek minémüségére, kiterjedésére és módjára nézve.*

1-ször. A leánygyülekezetek, ugymint a melyeknek ott helyben templomjok nem lévén, valamely közel lévő anyaekklézsiához csatoltatnak, éppen azért neveztetnek filiáknak, mivel hogy az ő anyaekklézsiájokkal és annak lelkipásztorával törvényes és szoros összeköttetésben állanak. Ezen összefüggésnél fogva a filiákban lakó hiveknek mind jussok mind kötelességek, hogy minden egyházi szent szolgálatok tételében, mint a keresztelésben, egyházkelésben, szent vacsora kiszolgáltatásában, confirmaltatásban, házasok öszveadatásában, betegek látogatásában, halottak eltemetésében,

valamennyire csak lehetséges és csak a legszorgosabb, legsürgetőbb eseteket s elhárithatlan akadályokat kivévén, mindenkor az ő anya-ekklézsiájok predikátorának mint az ő tulajdon lelkipásztorjoknak szolgálatjával éljenek, ki is azokról a matriculát pontosan vezetni, és az ő filialis hiveit időnként conscribálván, azokról a lelkiekben gondot viselni tartozik. — Ha mindazonáltal,

2-szor. Vagy a két helynek távolsága, vagy a közbejőni szokott árvizek s más történhető akadályok, vagy a sürgető környülállások úgy hozzák magokkal, tehát akármelyik részen lévő filialisták, minden egyházi munkálkodásokra nézve, a szent vacsora kiosztását, (mely csak az alább a 6. pont alatt kitett esetekben engedtetik meg) és a confirmatiót kivévén, szabadon élhetnek az ott helyben lévő másik hittartásu lelkipásztornak szolgálatjával: úgy mindazonáltal, hogy az alább irt feltételek és köteleztetések pontosan megtartassanak.

3-szor. Az ilyen helyheztetésben lévő filialistáknak akár elegyes, akár nem elegyes házasságokra nézve ez a rendszabás tétetik, hogy a helybeli predikátor az ilyen jegyesekről az illető anyaekklézsia predikátorának azonnal hirt adjon, hogy azok az anyaekklézsiában is kihirdettessenek és annak predikátorától adandó elbocsátás (dimissionalis) nélkül soha össze ne adattassanak. — Minthogy pedig

4-szer. Az anyakönyvek vagyis matriculák vezetésében való pontosság legfőbb figyelmet kiván: tehát az a predikátor, ki az ott helyben lakó, másik confessióju filialistáknak valamely egyházi szolgálatot tett vala, példának okáért: kit és mikor keresztelt, copulált és temetett azok közzül, mindezeket a szükséges rubrikák

és dátumok szerént a maga ekklézsiájának anyakönyvébe beirja, azután pedig annak kivonatát (extractusát) az illető anyaekklézsia predikátorának mulhatlanul s minél elébb küldje be; ez pedig mind azokat tüstént (ha mindjárt időközben az anyaekklézsiába utóbbiak vezettettek volna is be) az ő ekklézsiája anyakönyvébe be vezesse, ide értvén még az elegyes házasságból származott, de az ő confessiójára tartozandó kis gyermekeket is. — Ha pedig a szükség esetében, akármellyik hittartású kisdedet romai catholicus lelki atya keresztelné: tehát az illető anyaekklézsia predikátora, azon plebánus urtól a keresztelő czédulát kikérvén, vagy ha azt kiadni nem akarná, az illető bizonyságokat, s bábát kikérdezvén, ezen kisdednek keresztelését a maga anyakönyvébe pontosan beirja, hogy a maga helyén teendő immatriculálás semmi esetben el ne muljék.

5-ször. Az elegyes házaspárok összeesketésére nézve, a két confessióra tartozó minen rendű ekklézsiákban állandó rendtartás legyen ez, hogy mindig a menyasszony confessióján lévő lelkipásztor vigye véghez a copulatiót, ama régi cánon szerint: ubi sponsa ibi copula, ehhez képest, midőn a vegyes házassági esetekben az egyenetlenkedők vagy együtt nem lakóknak egyházi összebékéltetése vagy megintése leszen szükséges, ez a panaszlott felet illető helybeli predikátor által történjék, és próbáltassék meg.

6-szor. Ha valamely beteg, kinek ott helyben lelkipásztora nincsen, a másik confessión lévő ott helybenlakó predikátort magához meghivandja, köteles az, azon meghivásra a betegnél megjelenni, azzal imádkozni, annak lelki vigasztalást nyujtani, sőt a beteg-

nek nyilvánságos kivánságára neki az uri szent vacsoráit is annak ősi hitének ritusai szerint kiszolgáltatni; evangelicus betegnek, ha úgy kivánja ostyából (mely végre ostyát házánál tartson) reformatusnak rendes kenyérből, szorgalmatosan vigyázván a lelkipásztor, hogy az erőtelen lelkek, valamely szertartással, a melytől idegenek, meg ne botránkoztassanak.

7-szer. A midőn a református predikátor evangelicus halottat temetend, temesse azt a reformátusok szokott módja szerént, és viszont az evangelicus predikátor, a református halottat temesse az evangelicusok szokott módja szerént, semmi idegen szertartást abba nem elegyitvén, minthogy a predikátor urak olyan vallásos szertartásoknak, melyeket nem is mindenik tud, gyakorlásokba nem ereszkedhetnek; — hasonló módot követvén el az iskola-mesterek is.

8-szor. A mely helységben mind evangelicus, mind református predikátor vagyon, temesse mindenik a maga részén levő halottat: ha mindazonáltal egyik predikátornak betegsége vagy távolléte miatt, a másik predikátor hivattatnék meg; az a maga szertartása szerint a halottat temesse el. Ha pedig a halottnak attyafiai a helybeli mind a két predikátorokat meghivnák; mind a ketten is a meghivattak a halott felett predikálhatnak. — Ugyan azon esetben midőn egy helységben mind evangelicus mind református predicátor vagyon, a vegyes házasságokból származott gyermekeket, a fiakat ugyan az atyának, a leányokat pedig az anyának confessióján lévő predikátor tartozik rendesen megkeresztelni.

9-szer. Az életben békességesen együtt lakók porainak ugyanazon temetőbe együtt s elegyesen való te-

metését az evangéliomi szeretet is ajánlván, a temetők elkülönöztetése helybe nem hagyatik; s e végett a két felekezetek által közösen felállítandó temető-kertben, mindenik felekezet olyan gyász emlékjelt tehet a sirhalmokhoz, a minemüt az ő confesssiója sorsosinak ősi szokása kiván; reformatusok fejfát vagy fejkövet, az evangelicusok keresztet.

10-szer. A két confessióra tartozó hivekből álló praeorantiális helyeken köteleztetik a praeorans mind a két részen levő filialisták halottai feljegyzését rendesen vezetni, és azt annak idejében rendesen az anyaekklézsia predikátorához beküldeni.

11-szer. A református praeoráns, az illető evangelicus predikátortól és esperestől, s viszont az evangelicus praeoráns az illető református predikátortól és esperestől, kik a hittudomány tanítására, a halottak feljegyzésére a praeorantiákban felvigyázni tartoznak, a hivatal határiban törvényes függésben lenni tartozik s köteleztetik.

12-szer. A mely helyeken mind a két félnek nemzeti iskolája vagyon, ott az egyik iskolabeli tanító a másik confessióra tartozó gyermekeket predikátoraiknak irásbeli engedelme nélkül be ne fogadja, és ha e nélkül is a szülék vagy nevelők a más confessiójú gyermekeket oda bevinnék, a magok confessióján való tanítónak rendes fizetését is tartoznak megadni; egyébaránt megengedtetik, hogy az ilyen akár helybeli akár más helyről való kisebb idejü tanulók, ha szinte vagyon is ugyanazon egy helyben nemzeti iskolájok, a másik confessióra tartozó iskolába, melyben felsőbb tudományok is taníttatatnak, minden megszorítás nélkül beadathatnak.

13-szor. A nagyobb iskolákban ugymint collegiumokban, lyceumokban, gymnasiumokban, akár nyelvet, akár egyéb tudományokat tanuló s másik confessióra tartozó ifjakat, valamint hogy az ő confessiójok miatt kevésre nézni vagy megvetni (a szegényebbeket pedig általában ha különben érdemesek, az alumnium vagy stipendiumok jótéteményéből kirekeszteni nagy szeretetlenség volna) úgy azokat az ő confessiójoktól akármely uton módon idegeniteni, és a másikra tériteni igyekezni, az alábbi a tanítókra is kiterjesztett büntetés alatt tilalmaztatik.

C) *A fizetés és szolgálatbeli tartozásokra nézve.*

Az egyházi tartozásoknak vagy ugynevezett praestatióknak négy különböző nemei vagynak:

I-ször. A templomnak, parochiának, oratoriumnak, iskolának és ezekhez tartozandó épületeknek felépitése, fenntartása, s időnként való igazittatása.

II-szor. Az egyházi szolgáknak készpénz és gabonabeli s más naturálékból álló rendesen kiszabott fizetése.

III-szor. A stóla-fizetések.

IV-szer. Gyalog és szekeres munkák, mint szántás, vetés, kaszálás, kapálás, gyüjtés és aratás, hordás, trágyázás, fahordás és más czélokra kivántató szekerezések.

Az első pontra nézve.

Ámbár ugyan első tekintettel igazságosnak látszanék, hogy az egyik confessión lévő hivek, a másik részen levő atyafiak templomát, oratoriumát, iskoláját (a magok lelki czéljaikra használván) azon épületeknek mind felépitésében, mind kiigazitásában az igaz-

ságos mérték-szabás szerint részt vegyenek: minthogy azonban ugyanazon filialisták, kik az ilyen s más confession lévő helybeli templomok, iskolák haszonvételében részesülnek, maguk is a tulajdon felekezetű anyaekklézsiához kapcsoltatva lévén, ennek templomát s iskoláját erejekhez képest épiteni s fentartani törvényesen köteleztetnek s az alól fel sem oldoztathatnak, ha a helybeli más hittartásu templom és iskola épités s igazitásbeli részvételre s kivált a mint gyakran történni szokott, mérték szabáson felül is szoríttatnának, — ennél fogva felesleg s a világi felsőbbség által is át nem nézhető elgyengülések okoztatnának; — minthogy továbbá, sem a csekély mértékben való részvétel, sem az egyházi tanítással való élés, mely a más confession levőknek bejövetelével is ugyanaz marad, és semmivel terhesebbé nem lészen, sem az iskolába járatás, melyért a tanító különben is jutalmát veszi, ily nagy terhet, mint az emlitett építés és igazitásbeli részvétel maga után nem vonhatna: de különben is a hasonló s az elegyes hallgatók által közös erővel tett építések, és javitások, az egyik félnek a másiktól későbben történhető elválása esetében kétséget sőt nagy nehézséget is okoznának; de végre a keresztyén és felebaráti szeretet is, a jó békességnek és egyetértésnek fentartása azt kivánná, hogy az ilyen minden kárositás nélkül gyakorolni szokott lelki és szent czélú hasznos egyházi és iskolai tanításokban való részvétel, mely különben a két felekezetek között kölcsönös, a felebb emlitett teherviselés nélkül engedtessék meg, annál inkább hogy így az irt épületekben levő tulajdonosi juss semmi esetben kérdés alá jönni vagy csorbát szenvedni nem fog. Ugyan ezen okokból

sokkal igazságosabbnak találja ezen kiküldöttség, hogy ennekutána a feljebb említett építési és igazitási teherviselésből az irt más hittartású filialisták kihagyatván, egy helyen úgy mint más helyen, kölcsönösen nekiek azon terhek nélkül is a más vallású templomok s iskoláknak szent czélú haszonvétele mind a két felekezet által szabadon megengedtessék; — biztos reménységben lévén mindazáltal ezen kiküldöttség, hogy a nevezetesbb építések s igazitások alkalmával, minden kivetés s erőltetés nélkül a más vallástételt követő filiálisták szeretett atyafi felekezeteiknek önként s szabadakaratból is illendő segedelmet fognak nyújtani.

A második pontra nézve:

I. Ha valamelyik confessióra tartozó filiálisták a távolság, vagy más természeti akadályok miatt, az őket illető anyaekklézsia lelkipásztorának szent szolgálatjával rendesen és folyvást nem élhetvén, és ugyan attól a helyben lévő másik confessióju predikátornak hűségére bizattatva lévén, a confirmátión és a hatodik pont alatti eseten kivüli szent vacsora kiszolgáltatásán felül is, minden egyebekben ennek szent szolgálatjával élnek és ennek tanításait folyvást hallgatják, az ilyen esetekben a hasonló filialistáknak pénz, gabona vagy más naturalékban álló egyházi fizetések, ha ezek az ugynevezett predikátort meghivó levélben (vocationalis) vagy néhol tartatni szokott conventióban benfoglaltatnak, a régi s állandóan bevett és megtartott szokás szerént szolgáltassanak ki. Hogyha azonban azon egyházi fizetések a vocationalisban vagy conventióban egyenesen s világosan kitéve nincsenek, avagy az ekklézsiáknak s fili-

áknak elrendeltetése s organisatiója most vétetik munkába; ezen esetben is az anya- és leányekklézsiák s rész szerint a helybeli ekklézsia között is az illető tractualis elöljárók oly irásbeli egyességet eszközölni igyekezzenek, hogy az anyaekklézsia fizetése sem csorbulván, a helybeli filialisták is ha csak lehet ugyanannyinak fizetésére reábirassanak, a mennyit az anyaekklézsiábani hasonló sorsú hallgató fizetni tartozik, úgy, mindazáltal, hogy a filialista annak felét az anyaekklézsiabeli, felét pedig a helybeli ekklézsiának fizesse; ezt pedig annálinkább reményleni s azoktól megvárni lehet, minthogy a helybeli istenitiszteletben minden akadály s időviszontagságainak szenvedése nélkül, mindenkor nagy könnyebbséggel részesülhetvén, a helybeli templom s iskola-építésbeli és javitási kötelezletés alól itt felebb feloldoztattak.

II. Az elegyes házasságban minden rendű ekklézsiákban fizessen a férfiú a maga predikátorának, az asszony pedig a magáénak annyi pénz és gabonabeli lecticalet, a mennyit mindeniknek ekklézsiájában fizetnek az egyes személyek avagy özvegyek; tekintetbe vétetvén mindenkor a fizetőnek sorsa, polgári vagy jobbágyi, zselléri állapotja. — A fiaktól és leányoktól járó egyházi fizetés is, a hol az bevett szokásban vagyon, mindeniknek a maga részén lévő predikátorát illeti.

III. Az iskola-mestereknek és praeoransoknak annyi pénzt, gabonát, s más naturalékat fizessenek az ő tanításbeli szolgálatjokkal élő másik confessiója hivek, a mennyit a magok anyaekklézsiájában lévő iskola-mesternek fizetni tartoznának, vagy a mennyit a régi szokás meghatározott.

IV. A pár számtól való fizetések avagy lecticalék beszedése, mint ezt a régi 's tisztes praxis már többnyire mindenütt behozta, nem a predikátorok és iskola-mesterek, hanem 'a Curátorok tiszte és kötelessége.

A harmadik pontra nézve:

I. A keresztelésért és egyházkelésért fizetendő stóla két egyenlő részre osztatván, annak fele fizettessék a szent szolgálatot véghezvitt helybeli predikátornak, a másik fele pedig a stólát fizető hivek anyaekklézsiája predikátorának, — a hol azonban egy helyben két anya-ekklézsia van, mind az illendőség, mind a hivatalnak tisztelетben való tartása s az evangyeliomi szeretet azt hozza magával, hogy midőn az egyik predikátor távollétével vagy más akadályoztatás miatt a másik helyett keresztséget vagy copulatiót visz végbe, azoknak rendes stóláit az illető predikátor társának általküldje; különben is viszonyos és kölcsönös levén ezen hivatalbeli segitség.

II. A copulatióért járó stóla is, ha azt, de csupán a szükség esetében a filiabeli más hittartású lelkipásztor viszi végbe, az előbbi mód szerint két egyenlő részre, az anyaekklézsiabeli és az összeeskettető predikátorok között osztassék föl.

III. Az elegyes házasságokban, a menyasszony részén levő predikátor által vitetvén végbe a copulatió, azt illeti az egész stóla. A másik confessión lévő vőlegény pedig a maga lelkipásztorának a háromszori kihirdetésért s elbocsátó levélért fél stólát tartozik fizetni.

IV. A halotti predikáczióért, mint nem kevés munkát kivánó szolgálatért járandó stóla egészen azé, a ki a halotti tanítást véghezvitte, s itt a véghezvivőnek

személyére, hivataljára kiszabott stóla értelődik, úgy azonban, hogy a halottat illető predikátor soha a szükség esetén kivül el ne mellőztessék. Ha azonban mégis a halottnak predikátora igaz ok nélkül elmellőztetnék, akkor igazságos, hogy a most irt stólán kivül, a halottnak atyafiai az eltemetett személy predikátorának is rendes stóláját fizessék meg.

Ezen eseten kivül pedig minden stóla az azt fizető személynek Superintendentiája által lett meghatározás s rendszabás, vagy a helybeli régi szokás szerint szolgáltassék ki.— A temetést végbevivő mester pedig, ha az illető mester meg nem jelenhetnék, az egész stólát felvehesse.

A negyedik pontra nézve:

Ha valamelyik részről lévő filialisták, a helybeli másik confessióju lelkipásztor gondviselésére bizattattak és szolgálatjával folyvást élnek, nem különben gyermekeiket is a helybeli iskolában taníttatják: ezen esetben a filialisták által eddigi bevett s önkénti megegyezéssel állandóan megtartott szokás szerint, és számokhoz s erejekhez mérsékeltetve tétetett gyalog és szekeres munkáknak a helybeli ekklézsiai predikátor részére s haszonvételére, avagy az anyaekklézsia részére teendő fordittatások tovább is meghagyatik; a hol pedig az ilyes gyalog és szekeres munkák, akár az anya, akár a helybeli más vallásu ekklézsia részére még eddig szokásban nem voltak ugyan, azonban mégis az illető ekklézsiák s predikátorok által a filialistáktól kivántatnának, az ilyen mérséklett szolgálatok eránt, a mind a

két felekezet részéről kiküldendő tractualis elöljárók egyességet eszközölni iparkodjanak.

Végezetre, a mi az itt foglalt rendszabásokat megszegőknek fenyítését s büntetését illeti: a világiakra s részint szülékre nézve is, a megszegéshez alkalmaztatandó fenyiték, az illető törvényhatóságoknál, az ekklézsiai elöljáróság által benyujtandó folyamodással eszközöltessék. Az egyházi személyekre ugymint prédikátorokra és nagyobb s kisebb iskolák tanítóira nézve pedig, az első általhágás esetében a panasz a panaszlott félnek esperestjénél bejelentetvén, s ez, az illető más confessión levő Seniort tudósítván, s azzal és mindkét részről egy egy világi elöljárókkal együtt a panaszt megvizsgálván, a vétkesnek talált felet keményen megdorgálják, s mind a panasz és vizsgálat érdemét mind a megtörtént dorgálást mind a két Tractus jegyzőkönyvébe bevezettessék; – a második esetben a panasz hasonló uton beadatván, azt az esperes urak illető Superintendenseiknek jelentsék be, kik is a vizsgálathoz szükséges elegyes kiküldést kinevezvén, ez a vizsgálatról szólló, s kimeritő tudósitást mind a köt Superintendentia gyülésére bemutatván, s a panaszlott fél, az illető Superintendentia által, második izbeli vétkesnek találtatván, a közgyülés előtt oly fenyitékkel dorgáltasson meg, hogy az a harmadik esetben vétkes minden kimélés nélkül hivatalából kimozdittassék s végre a harmadik esetbeli elegyes kiküldés és vizsgálat s annak bejelentése is, a második esetbeli mód szerént történjen meg; — mindenkor azonban a panaszlott félnek is meghallgatásával, s elölmutatandó próbáinak figyelembevételével.

Berekesztésül feljegyeztetik, hogy ezek, az itt megállapitott rendszabások a kölcsönös egyességen fundált, s több idő óta fennálló békességes szokásnak praeiudicalni nem akarnak ugyan, de ha a régi szokás ne talán valamelyik félnek sérelmet okozna, és ellenmondás alatt volna, tehát az olyan hibás usus, az itt megállapitott principiumok szerint, az illető egyházi felsőség befolyása és helybenhagyása mellett megigazíttassék, és a rendetlenségből származott sérelem megorvosoltassék.

Jóllehet ezen előre bocsátott, most ujjonnan általunk közmegegyezéssel kidolgozott rendszabásokat, a régibb végzés szerint most bezárni s azokat állandó sinórmértékül kiadni kellett volna, ezen rendszabásokat mindazáltal, a mind a két részről mostanában tartandó superintendentiális közgyülés közelléte tekintetéből, a szükséges megerősittés s foganatba tétel végett mostan a főtiszteletű Superintendentiának hivatalossan bemutatjuk.

Költ Nagy-Geresden, Majus 15-én 1833.

Tóth Ferencz m. k. a helvetiai vallástételt követő dunántúli ekklézsiák Superintendense, mint kiküldött.

Nagy Mihály m. k. a helvetiai vallástételü tatai egyházmegye esperesse, mint kiküldött.

Kolmár János m. k. a helvetiai vallástételt követő pápai egyházvidék segédgondviselője, mint kiküldött.

Eőri Szabó Gábor m. k. superintendentiális assessor, s kiküldött.

Sebestyén Gábor m. k. superintendentialis assessor s kiküldött.

Kiss János m. k. a dunántúli kerületbeli evangelica gyülekezetek Superintendense.

Bellitz Jónás m. k. kemenesi esperes mint kiküldött.
Kiss József mk. predikátor és kiküldött.
Kamondy Lajos m. k. mint az ágostai vallást tartó dunántúli Superintendentia világi kiküldöttje
Marton György m. k. mint kiküldött.
Alsó Káldi Káldy József mk. mint kiküldött.

Gyümölcsfák.

A parochialis ház kertjében, szöllejében, vagy udvarán plántált gyümölcsfákat, változás, vagy halálozás esetében elvinni, vagy eladni, vagy megrongálni — a kár megtéritésén kivül szigoru büntetés alatt tiltatik. Nro. 28. sub. 4 1831.

Ámbár ugyan illendő és kivánatos volna, hogy a predikátorok és iskolatanitók változás, vagy halálozás esetén az örökösök, a paplakon és kertjében plántált gyümölcsfákat ingyen és ajándékban ott hagynák: ha mindazonáltal csak ugyan számosabbak és becsesebbek volnának, mint kivánni lehetne azoknak ingyen otthagyásokat, vagy becsü, vagy alku szerint az esperesség által meghatározott áruk fizettessék ki, utódaik vagy az ekklézsia által. 1837. Nro. 118.

Hogy valaki időhöz kötve válaljon hivatalt az ellen az egyházkerület óvást tesz.

A kerületi tanácsszék méltányolja ugyan az élet estvéjéhez közelitő öreg hivatalnoknak nyugalomvágyását; de azt nem mellőzheti megjegyezni, mikép a leköszönő nyilatkozat elsőbb soraiban azzal indokoltatik egy részről, és főképen a leköszönés, mivel azon hivatalt csak hat évre fogadta el, s a hat év már letelt.

Ezen leköszönési indokot, mint a mult idők heves eszmezsurlódásainak eléggé ki nem főzött bénna szüleményét nem lehet nem helyteleniteni. Azért a netalán hasonló czélzatu választás ellen előre óvás tétetik. 1845. Nro. 46.

Honorarium vagy tiszteletdíj.

Az egyházkerületi hivatalnokok évi tiszteletdíja: superintendensi évi tiszteletdíj: 1200 osztrák forint, superintendensi segédé 210 forint, a Superintendensnél szükségelt papir és irószerekre adatik 63 forint, hivatalszolga díja 50 frt., — egyházkerületi főjegyző tiszteletdíja 157 frt. 50. kr., főjegyzői segéd díja 21 frt, — pénztárnoké 105 frt, két számvevőé 84 frt., kerületi ügyvédé 21 frt. főiskolai ügyvédé 21 frt. 1862. Veszprém Nro. 42.

Inditvány.

Miután a „semmit rólunk nélkülünk“ üdvös elv, egyházkerületi kormányszékünk által elfogadtatott, mind többféle jelennen megpenditett, mind jövőben szőnyegre hozandó inditványokra nézve:

Azoknak elébb — ne hogy a nép saját ügyébe szóllástól elzárassék — az egyházmegyékkel, s egyházakkal, véleményezés végetti közlendése határoztatott. 1845. juniusi gyülés jegyzőkönyv 154. szám alatt.

Katona.

Pensionatus vagy patentalis agg katonákat, életben létükről szólló bizonyitványaik kiadásáért, megfizettetni, vagy annak díjában velök dolgoztatni nem szabad a lelkészeknek. 1843. Nro. 69. sub. 8.

Pensionatus katona ha meghal, levelét azonnal a Superintendens urhoz be kell küldeni. 1848. Székes-Fehérvár. Nro. 6.

Szabadságos katona halálát 48 óra alatt, a szolgabirói hivatal utján, be kell jelenteni. 1865. Nro. 192.

Karhatalom.

A karhatalom alkalmazása iránti intézkedés, mindenkor és minden körülmények közt, az egyházkerületi hatóság jogkörét illeti. 1861. B. Füred Nro. 3.

Kegyadományok, vagy datiák.

Ezekre nézve rendéltetik, hogy minden ekklézsiákban, minden publicatiók rendesen a canonica visitatiónak, vagy legfelyebb a tractualis téli gyülésekre, mulhatlanul beadattassanak; a tisztelendő predikátor urak gondatlanságának tulajdonitatván ha valami elmarad. 1830. Nro. 61. sub. 3.

Kegyelem-év.

E két pontokban állapitatott meg a kegyelem-év, és az azzal együtt járó megüresült ekklézsia betöltése:

1. A kegyelem esztendő tart a predikátor halála napjától számlálva egy egész esztendeig, tekintetbe sem vétetvén, ha az a halál Gergely, vagy József nap előtt vagy után egy két héttel történnék, mely idő alatt, ha az özvegy a parochián marad, köteles a káplánnak minden hétre 1 váltó frtot fizetni, és ott kosztal tartani.

Ha jó móddal megeshetik, a predikátor halála után következő Gergely vagy József napkor, azon ekklézsiába rendes predikátor állittassék, az özvegy pedig a

neki járandó darab esztendei conventióval oly formán kielégíttessék, hogy mind azok a predikátorok, a kik ennél fogva akkor vagy jobb ekklézsiába, vagy rendes predikátorságra lépnek, illendő arány szerint az özvegynek és árváknak bizonyos summát fizessenek. 1837. Nro. 39.

Kegyelem-év az iskolatanítók özvegyei s árváinak is, de bizonyos megszorításokkal — megadatik. 1845. Nro. 44.

Ez a határozat érvényben hagyatott 1853. Rév-Komárom. Nro. 100.

Képviselők.

Hogy az egyházak az egyházmegyei, az egyházmegyék a kerületi főgyülésekre egy egyházi és egy világi képviselőt küldhetnek, elhatároztatott. 1843. Nro. 4. Ismét 1845. Nro. 7. 1860. Székes-Fehérvár Nro. 3.

Az egyházkerületi gyülésre küldendő képviselők, a presbyteriumi képviselőkből alakult egyházmegyei közgyülések által, oly elővigyázattal választassanak, hogy a rendes képviselők mellett pótképviselők is legyenek. 1862. majusi gyülés jegyzőkönyve Nro. 7.

Kéregetés.

A más Superintendentiából való predikátorok és iskola-mesterek a Superintendens engedelme nélkül kéregetni kimenni tilalmaztatnak. 1791. Nro. 9.

Az ekklézsiák kéregető embereket ne küldjenek,— hanem mindenik kéregető ekklézsia a maga Superintendense levele által recomendáltassa magát a többi Superintendentiákban. Dunamelléki Superintendentia végzése. Lásd. superintendentiális gyülés 1800 Nro. 4.

Ha valamelyik ekklézsia templomra, vagy másra akar a superintendentialis gyüléstől kéregetésre való szabadságot nyerni, elébb a Tractusnál jelentse baját, hogy az is recomendálja. 1802. Nro. 14.

Templomra a concernens Superintendentia ajánlása, és a K. H. Tanács engedelemlevele nélkül egy ekklézsia sem kéregethet. S. gyülés 1830. Nro. 75.

Körlevél, vagy currens.

A currensek vagy hivatalos körlevelek az egyházi elöljárókkal közlendők. 1801. Nro. 75.

A currensekre csak azt szabad irni, mikor vette és mikor küldötte tovább a lelkész; mert a ki a superintendentialis vagy tractualis vagy más hivatalos levelekre valamit ír, vagy azokból valamit kitöröl, vagy azokkal illetlenül bánik: érdemszerint fog megbüntettetni, mely büntetésnek legnagyobb neme lesz a felfüggesztés. 1807. Nro. 7. 1835. Nro. 71.

Küldöttségi költségek.

Jövőre szabályul megállapittatik, mikép az egyes egyház ügyében fáradó küldöttség költségeit azon egyház, — az egyházmegyék ügyébenit az érdekelt egyházmegye, — végre az egyházkerületet közösen illető ügyekbeni küldöttségek terhét, az egyházkerületi pénztár viselendi. 1865. Pápa Nro. 45. sub. VII. sub. 15.

Megbizás.

"A kik az egyházkerülettől egy vagy más ügyben megbizást nyertek, az ügyek mibenlétéről — eljárásuk kedvező sikeréről, vagy az óhajtott sikert gátló aka-

dályokról, gyülésről gyülésre jelentést tegyenek. 1864. Nro. 139.

Moldva oláhországi missio.

Moldva oláhországi missióra gyült kegyadományokat, a sorozatos adakozási ívvel együtt, a kerületi pénztárnoknak kell átadni. 1864. Pápa Nro. 45. VII. sub. 11.

Névtár (kerületi).

A kerületi névtárak árát a lelkészek fizessék. 1864. Pápa Nro. 45. I. sub. 2.

Névtár számára gyüjtött adatokat az esperesek ezután Januar 1-ső napjáig a szerkesztőhöz beküldjék. 1863. Felső-Őr 41. sz.

Publicatio. — Segélyszedés.

Ha a felségtől rendelt publicatiók mind a vármegye, mind pedig egyszersmind a Superintendentia által is hirdettetnek és kéretnek, az ekklézsiák a Seniorokhoz, azok pedig a Superintendenshez küldjék a publicatiókat, hogy láthassa a Superintendentia micsoda buzgósággal és készséggel teljesíttetett a rendelés. 1801.

A mely publicatiókat a Superintendentia kirendel, azokat abban az esztendőben be kell adni, sub poena inobedientiae. 1803.

Semmise publicaltassék a cathedrából, a mit a Superintendentia nem parancsol. 1807. Nro. 14. sub. 5.

A Superintendentiát illető publicatióból gyült pénz, a Tractuséval össze ne kevertessék. 1802. Nro. 9.

Állandó publicatiók „erdélyi és szigeti" iskolák. 1831. Nro. 72. sub. 7.

A Superintendentia által rendelt publicatióbeli alamizsnák, hogy a rendelt végre fordíttassanak, arra a Tractusok vigyázzanak. 1810. Nro. 10.

Toronyra publicatiót nem enged a Superintendentia. 1820. Nro. 66.

Publicatiót a Seniorok kezébe kell adni. 1801. No. 12.

A Superintendentiától publicatiót kérő ekklézsiák kérése elébb a Tractusok által megvizsgáltassék, és azok által ajánltassék. 1802. Nro. 14.

Szavazat. — Vox. — Votum.

A szavazást együtt teszi az ekklézsia a maga lelkitanítójával. 1711—1745. Nro. 8.

Főcuratornak, Püspöknek, Esperesnek, Coadiutor Curatornak, szavazás alkalmával egy egy külön szavazatuk van. 1793. Nro. 3. 1794. Nro. 1. 1814. Nro. 14.

A tractualis öregebb assessorok közül annyian adhatnak separatum votumot a leendő tractualis Seniorra, a hány Coadiutor van valamely Tractusban. 1821. Nro. 20.

A hány predikátor van az ekklézsiában, annyi a szavazat. 1822. Nro. 50.

A tractualis tisztviselők választásában csak a két elnöknek van magán szavazata. 1842. Nro. 59.

Meghatároztatott, hogy jövendőben az egyházi kormány bármely hivatalára szavazatok általános többsége nyisson utat. 1844. Nro. 5.

Az egyház és lelkész pecsétje, a szavazatokon ezután is szükséges kelléknek tekintetik, de ezek akár belül, akár a borítékon, akár együtt, akár elkülönözve egyik belül, a másik kivül álljanak, a szavazat érvényességét nem gyengitendik. 1856. Nro. 14.

Átalános többséget nem eredményezvén a szavazás, a viszonyos többséget nyertüek közül hárman jelöltetnek ki szavazásra. 1845. Kömlőd Nro. 5.

Az egyházkerületben és egyházmegyékben megüresült hivatalok betöltésénél, a szavazásra felszóllíttatott, s mégis vagy épen nem, vagy nem szabályszerü alakban szavazó gyülekezetek lelkészei, — a mennyiben t. i. ők lennének okai a kérdéses rendetlenségnek, 5 az az öt osztrák értékü forintra büntettessenek, az illető egyházmegyei özvegy s árvatár javára. 1859. Pápa Nro. 23.

E szabály ily módosítást nyert: „Azon esetben, ha a szavazás elmulasztása nem a lelkészeket, hanem a világi elöljárókat terhelné, ezek is mindannyiszor 5 osztrák forinttal büntettessenek. Az esperesek tartoznak ezt pontosan beszedni, s eljárásukról a legközelebbi gyülésen irásban jelentést tenni." — 1862. őszi gyülés Nr. 28.

Jövőre szabályúl rendeltetett:

α) Régi Canonok utasításához alkalmazkodva, a jó rend érdekében, és minden lehető bonyodalmak eltávolítása végett, az egyházi hivatalnokok, saját körükben maradjanak, és sarlójukat más vetésében használni ovakodjanak.

β) Presbyteriumaink képviseleti alapon szerveztetvén, azoknak határozatai, a többség akaratának tekintendők, s ha az ily többség akaratából folyt határozatok, mint például szavazatoknál, hivatalosan kiadványozandók, a lelkész is köteles azokat aláirni, még

abban az esetben is ha saját személyére vonatkozott a szavazás. 1861. Győr Nro. 5.

A belső somogyi egyházmegyében esperesrei szavazás alkalmával mind két kijelölt 31, 31 szavazatot nyert. — E két egyénre, mivel még két egyház nem szavazott, új szavazás rendeltetett, de azon határozattal, hogy ha az újabb választás szavazat egyenlőséget eredményezne, az egyházkerületi Consistorium tagjai — az érdeklettek kivételével — jogosítva leendnek, az esperesválasztás munkáját szavazataikkal a kitüzött czélra vezetni. 1863. Pápa Nro. 90.

Megújítja az egyházkerületi gyülés az 1859. évi October 17—19. napjain Pápa városában tartott egyházkerületi közgyülésének 23. sz. alatti határozatát, mely szerint a szavazásra felszóllíttatott, s mégis vagy épen nem, vagy nem szabályszerű alakban szavazó gyülekezetek lelkészei — a mennyiben t. i. ők lennének okai a kérdéses rendetlenségnek, — 5 %. öt osztrák forintra büntettessenek, az illető egyházmegye özvegyi s árva pénztárának javára. 1865. Nro. 72. sub. *α*).

Jövendőre pontosan követendő rendszabály, hogy az egyházkerületi és egyházmegyei tisztviselők választásának presbyteri gyülésben kell történni, s az illető egyházkerületi, vagy egyházmegyei elnökséghez beküldendő szavazatban, világosan hivatkozni kell a presbyteri gyülés jegyzőkönyvének azon pontjára, mely az éppen szóban forgó választás menetelét s eredményét tárgyazza. 1865. Nro. 72. sub. *β*).

Szavazatoknál segédlelkészi aláírások egyedül a rendes lelkész eljárását gátló, vagy lehetlenítő rendkivüli esetekben tekintethetvén érvényeseknek, az aka-

dályt magukban foglaló ezen rendkívüli esetek, a szavazás alapjául szolgáló egyházi jegyzőkönyvben megérintessenek, s így a rendes lelkész aláirásának segédlelkész általi pótlása, szavazási iven, az esemény előadásával okadatoltassék; mivel a jövőben minden kellő, és alapos indokolás nélkül beküldött szavazatok érvényeseknek tekinteini nem fognak. 1865. Nro. 75.

Tábori pap.

Tábori papok rendeltettek mind az evangelicusok, mind a reformatusok által. 1797. Nro. 4. 1798. Nro. 2, 3. sub. 4, 5.

Táborii papok kiállításáért esedezik a két protestáns status. 1805. Nro. 12. sub. §. 1809. Nro. 7 ad 6-um.

Tábori lelkészségre ajánlkozók nevei fölterjesztettek. 1861. Győr. Nro. 18. ismét 1862. őszi gyülés jegyzőkönyve Nro. 11.

A protestáns tábori lelkészek a vármegyék köz cassájából fizettessenek. — 1811. Nro. 16.

Tábori lelkészi állomásra pályázónak mit kell tenni. 1862. őszi gyülés jegyzőkönyve Nro. 17.

A tábori lelkészeket illetőleg határoztatott:

a) A reform. vallású tábori lelkészek, a hadseregnél nyert alkalmaztatásuk által, egyházi hatóságunk köréből kilépetteknül egyáltalán fogva nem tekintethetvén, hivatalos eljárásuknak vallási és egyházi, tehát szorosan (egyházi) hitvallási és szertartási oldalát tekintve, épen úgy egyházi hatóságunk felügyelete alá helyezendők, mint bár mely más gyülekezetbeli lelkészek.

b) A tábori lelkészek vallási és egyházi tekintet-

ben azon egyházkerület hatóságától tartoznak függeni, melynek kebeléből kibocsáttattak, mely függésből, illetőleg összeköttetésből következőleg, félévenként kötelesztetnek jelentést tenni az egyházkerületnek, ez pedig koronként megküldi nekik közgyülése jegyzőkönyveit, hogy így mindenkor egyházi életünk fejlődésének folyamában legyenek.

c) A tábori lelkészet állomásaira, időnként minél alkalmatosabb egyének ajánlandók.

d) Számukra a gyülekezeti szolgálatba visszalépés utja nyitva hagyandó.

e) A szükséges hivatalos lépések megteendők az iránt, hogy hivatalos eljárásaikban, minden más hitvallásu lelkésztől független önállósággal birjanak. 1863. őszi gyülés jegyzőkönyvének Nro. 131. sub. 12.

Tabella.

A tractualis generalis tabellák, melyek a superintendentialis gyülésre beadatnak, a predikátor és Curator-neveik aláirásával erősíttessenek, és a tractualis gyülésen calculaltassanak és subscribaltassanak. 1833. Nro. 136. sub. 1.

Temető.

Panaszképpen jelentetett, hogy a magunk hallgatói is a parochiához tartozó appertinentiákra merik vetni kezöket, mint p. o. T...n a temető helynek lekaszáltatását a populo minden törvény és igazság ellen, az ekklézsiai jussnak sérelmére usurpálják. — Ezeknek törvénytelensége improbaltatik, és méltó büntetés nélkül nem hagyatik. 1770. Nro. 6.

Azok, kik a parochiához tartozó jussokat apprehendálni merészlik, és a lelkipásztorok jussainak nagy sérelmére abalienalják és usu-capiójával élnek, beadattassanak, hogy törvényesen tractáltassanak. 1771. Nro. 4.

A peremartoni Tractusnak azon itélete, hogy a temető haszonvétele minden időben és mindenütt a lelkészt illette s illeti, megerősíttetett, s helybenhagyatott. 1828. Nro. 59.

A temetők haszonvétele érdemében tett barsi indítvány mellőztetett, s az egyházak eddigi gyakorlata meghagyatott. 1865. Nro. 166.

Templom.

Az újonnan épült templomok felszentelésének ideje, a Tractusnak és Superintendensnek jó előre bejelentessék. 1831. Nro. 28. sub. 3.

Vallás.

A vallás dolgában hozott törvények és F. királyi parancsolatok megtartására intetnek a lelkipásztorok. 1812. Nro. 36.

Vallásos sérelmek orvoslása végett mit készültek tenni a Superintendentiák. 1844. Nro. 18. sub. 6.

A lelkész uraknak meghagyatik, hogy a rom. cath. iskolákban tanuló evang. reformált gyermekek vallásos oktatásáról gondoskodni szent kötelességüknek tartsák, s e részben eljárásuk eredményéről főtisztelendő Superintendens urat, évenként hivatalosan értesítsék. 1860. octoberi jegyzőkönyvének Nro. 5. 12-dik sz. a.

Visitatio (canonica).

Hogy az esperesi visitatio a helvetiai vallástételt követő túl a dunai főtiszteletű Superintendentiabeli ekklézsiákra nézve annál nagyobb egyformasággal és haszonnal essen meg: tetszett ezen túl a dunai főtiszteletű Superintendentia Fő Consistoriumának az esperesi visitatiónak módját, annak mind formájára mind tárgyaira nézve az itt mindjárt következő rendelésibe foglalva meghatározni, és annak szoros követését és mindenik Tractusbeli visitator urak által leendő megtartását megrendelni.

I. RÉSZ.

Az esperesti visitatió formájáról.

Az esperesti visitatió formáját a mi illeti; meghatároztatik, hogy:

I. Mindenik esperest csupán csak a kezére bizott Tractusbeli ekklézsiákat visitálja meg, és pedig nem csak az anya, hanem filialis ekklézsiákat is megvizsgálja, mivel a filiában szinte úgy vannak iskolák és egyéb vizsgálás alá venni valók, mint az anyaekklézsiában. Ehezképest, a visitatorok, mind az anya, mind a filialis ekklézsiákba személyesen megjelennek.

II. Minden esztendőben köteles az esperest visitator társával együtt az esperesti közönséges visitatiót minden kezére bizott ekklézsiákba egyszer megtenni, és ennek soha elmulni nem szabad.

III. Hogy az iskolába járó gyermekeket teljes számmal találhassák a visitatorok az iskolákban, és az iskolákról, s tanítók szorgalmatosságáról itélhessenek, — de egyéb okokból is, az esperesti visitatiónak idejéül az őszi hónapok rendeltetnek. — Közönségesen szóllván pedig a visitatiónak, a Gergely nap előtt lenni szokott Tractualis gyülést mindig meg kell előzni, hogy a visitatorok a Tractuson számolhassanak a visitatiónak miképpen lett végbemeneteléről, és hogy a visitatiokor el nem igazittathatott dolgok a Tractus gyülésén eligazíttathassanak.

IV. Minden Tractusnak rendes visitatora az esperest, és a Tractus Notariusa vagy e helyett a tractualis assessorok közül az, a ki az ekklézsiai és iskolai dolgokba való jártasságáról, s az emberekkel való okos bánásáról, kitetszőképpen ismeretes. Ha valamely ekklézsiára nézve igen fontos dolog adná elő magát, köteleztetik az esperest az első Coadiutor Curatort, vagy ha az nem mehetne, a másodikat az ilyes ekklézsiába visitatióra meghivni. De a meghivott Coadiutor Curator is köteleztetik ott azon meghivásra megjelenni.

V. Hogy a visitatorok mind a prédikátorokat és iskolamestereket, mind a presbytereket és a Curatort minden ekklézsiában otthon találhassák, — oda menetelekkor mindenek készen legyenek; kiindulások előtt három nappal maga az esperest, abba az ekklézsiába a hol akarja a visitatiót kezdeni, levelet küld az eránt, hogy micsoda idő tájban akar odamenni visitálni, a melyről való tudósítását az esperesinek hirül adja a predikátor a helybeli elöljáróknak és iskolamestereknek. Ezen visitatió elkezdését hirül adó levele az esperest-

nek mind azon ekklézsiákba elküldetik, melyekben azon egy kimenés alkalmatosságával a visitatiót megakarja tenni az esperest.

VI. A visitatorok magokkal elviszik az esperesti visitatiónak, — a Conventióknak, — az ekklézsiák jövedelmének és jószágainak protocollumát, valamint azt a diariumot is, melybe különösen a percepták irattatnak be.

VII. A visitatoroknak szállása a parochialis vagy predikátori ház, a hol kell végbemenni a visitatiót illető tárgyak felöl való tudakozódásoknak, és vizsgálódásoknak.

VIII. A visitatorok megérkezvén valamely ekklézsiába, azt azonnal a Curatornak és az által a presbytereknek tudtokra adatják, s azokat a parochiális házhoz meghivják, a kikkel minekutánna az esperest az ő odameneteleknek czélját előadta volna, hozzá fognak a visitatorok a dologhoz, és a visitator Notarius vagy assessor a visitatio protocollumába feljegyzi a napot, melyen tartatik valamely ekklézsiában a visitatio, valamint a predikátornak, iskolamesternek, s azon presbitereknek nevét is, a kik ekkor a visitation jelenvagynak.

IX. Hogy mind a predikátornak imádkozás és predikálásbeli tehetségéről, mind a mesternek énekléséről, ez vagy amaz ekklézsiába az isteni tiszteletben szokásban való rendről, a gyülekezetnek a templomba való járásbeli serénységéről, a visitatorok itélni tudhassanak, és a mi hiba vagy vád ezekre nézve esik, annak idejébe megitélhessék: szükség lesz a vizitatoroknak, ott érvén őket az isteni tiszteletnek órája, a templomba bemenni, és az isteni tiszteleten mind végig jelenlenni.

X. A mely rendelések tétetnek a visitatorok által ez vagy amaz ekklézsiára nézve, azok a visitatiók protocóllumába feljegyeztetvén, jövő esztendőre a visitatió alkalmatosságával, ha teljesítették-e, és miképpen? megvizsgáltassék.

XI. A visitatiók protocollumába a mi ez vagy amaz ekklézsiáról feljegyeztetett, az ott a presbyterek előtt felolvastatik.

XII. Az egész visitationak mivoltáról kötelesek a visitatorok a Tractusokon mindjárt a tavali tractualis gyülés protocolluma recapitulálása után számotadni a Tractusnak, a Tractus pedig főtiszteletű Superintendens urnak, oly véggel, hogy megvizsgáltassék, és a Superintendentia archivumába betetessék.

II. RÉSZ.

A visitatiónak tárgyairól.

Tárgyai az esperesi visitatiónak az ekklézsiák, — és az ekklézsiai tanítók, r. predikátorok, az iskolák, és az iskolai tanítók.

I. CZIKKELY.

Az ekklézsiák visitatiójáról.

Ekklézsiai törvényeinket által meg levén már az ekklézsiáknak külső és belső állapotjok határozva: kötelesek a visitatorok annak járni végire, ha azon már

egyszer megállapított organisatió megvan-e? a maga valóságába vagy nincs? É végre:

I. Akármely ekklézsiába mindeneknek előtte arról tudakozolódnak a visitatorok, ha van-e ott helybeli Consistorium vagy presbyterium? mely az ekklézsia kebelében lakó birtokos, és a vallás mellett buzgó urakból, az elöljárókból, azok akár nemesek, akár nemtelenek legyenek, — a helybeli predikátorokból, és a hol vagynak, professorokból áll. — Ha nincs is ilyen Consistorium ez vagy amaz ekklézsiában: ott hogy az minél elébb megnevezett személyekből felállíttassék, megrendelik a visitatorok. Ha pedig van presbyterium, tudakozzák meg ha teljes számmal vannak-e annak tagjai, melly az ekklézsiának nagyságához képest több és kevesebb tagokból állhat ugyan, mindazáltal a mater ekkléziában hétnél kevesebből sohasem állhat.

II. Az ekklézsiai gyülések egyedül a parochiulis vagy predikátori háznál arra rendelt illendő helyen tartathatnak és nem másutt, minekokáért végére járnak a visitatorok, ha akarmi esetben ehez tartják-e magokat a presbyterek; és a dolog másképpen lévén, a presbyterek az iránt megintetnek.

III. Az ekklézsiai gyülések mindig a predikátor és a Curator egyetértésével tartathatnak, és ezeknek kettőjöknek nevekkel hivattatnak össze a presbyterek minden ekklézsiai gyülésre; melyre nézve sem magának a predikátornak a Curator tudta nélkül, sem a Curatornak a predikátor tudta nélkül ekklézsiai gyülést tartani, és arra presbytereket meghivni szabadsága nem lévén; megtudakozzák a presbytereket a visitatorok, ha a predikátor és a Curator az eleikbe irt módon tartják-e

a gyüléseket, valamint arról is bizonyos tudósítást vesznek, hogy a midőn a presbyteriumnak tagjai a gyülésben annak rende szerint egyházfi által meghivattatnak, megjelennek-e? és hogy az ekklézsiai gyülések mindig egész számmal tartassanak, azt a presbyteroknek kötelességükké teszik.

IV. Minden ekklézsiát illető dolog a presbyteriumnak törvényesen összehivott gyülésére tartozván, megtudozzák a visitatorok, ha a Curatorok, iskola inspectorok, új presbyterek, egyházfiak s ekklézsiai perceptorok ezen presbyterium gyülésében a közmegegyezéssel választatnak-e? az egyházi szolga által feleskettetnek-e azok? valamint az ekklézsiai számadások és egyébb ekklézsiát illető dolgok itt ezen gyülésben vételnek-e megvizsgálás alá? mely alkalmatossággal ha a visitatoroknak jelentetik, hogy valaki a Curatorságot és más ekklézsiai szolgálatot a presbyteriumtól ki választatván, fel nem vállalja, ezek a dolgot az ekklézsia javára fogják eligazítani, ha pedig el nem igazíthatják a Ven. Tractusnak referálni.

V. A helybeli Consistorium gyüléseinek protocollumát, a hol arra rendeltetett Notarius nincs, a prédikátor köteles vinni, mely beirt végzéseket minekutánna a prédikátor felolvasta, annak a presbyterek előtt a prédikátor és Curator neveiket aláirják. Ezen protocollumot a visitatorok megvizsgálják, és a mit a protocollumnál fogva a visitatoroknak be kell jelenteni, azt a presbyterium elintézés végett azoknak elibe terjeszti.

VI. Megkérdeztetik a locale Consistorium az iránt, ha nem történt-e abban az ekklézsiában valami a mi szent vallásunk törvényes szabadságának sérelmére

volna? és ha történt, azt a visitatió a protocollumba beirván és az azt illető documentumokat magukhoz vevén, annak idejében az egész dolog a Tractuale Consistorium elébe terjesztetik a visitatorok által. Viszont:

VII. Meghagyják azt is a visitatorok a presbyteriumnak, különösen is pedig a predikátornak, hogy a romano catholicusok ünnepnapjaira nézve tett felséges rendeleteket a népnek nem csak tudtára adják; hanem azokat azzal a törvény értelmében, hogy minden botránkozások elkerültessenek meg is tartassák.

VIII. Végére járnak, *ha az ekklézsiának jogai és javai* nem idegeníttettek-e el valami módon az ekklézsiatól, vagy valamivel nem neveltettek-e meg, minek okáért az ekklézsia jószágait és javait magába foglaló protocollum szerint megkérdik az eklézsiai elöljárókat, ha

1-ször. Megvannak-e az ekklézsiának szántóföldei, kaszálló és nád termő rétjei, szöllői és kertjei? nem cseréltettek-e el azok? a szántóföldek nem szántattak-e el a szomszédoktól? Jó munkával tartatnak-e a földek, szöllők stb. szaporodtak-e valamivel az ekklézsiának javai és mivel, mi módon.

2-szor. Nincs-e hiányok az ekklézsiát illető és más hiteles lajstromba vett leveleknek, s irásoknak? vagy valami ujjak nem tetettek-e be az ekklézsiai archivumba?

3-szor. Az Ur asztalához s a keresztséghez való minden készületek s eszközök megvannak-e egytől egyig? és egyik Curator s egyházfi épen adja-e által azokat a másik Curatornak s egyházfinak, s jó állapotban, karban, tisztán tartatnak-e azok?

4-szer. Az ekklézsiai épületeket, bibliothekát, temp-

lomot, prédikátor- és mesterházakat, iskolát és minden egyébb épületeket személyesen megvizsgálnak ha jó állapotban tartatnak-e azok? és ha mi javitani való van, azoknak haladék nélkül való megjavítását meghagyják. A temetőnek is árokkal vagy keritéssel való tartását megrendelik. A hol pedig új épületet akar az ekklézsia tétetni, annak jó móddal és gazdaságosan való építéséről vélekedéseket adják.

5-ször. Ha az ekklézsiának árendába kiadandó háza vagy akármi jószága van, az iránt azt a rendelést teszik a visitatorok, hogy azt nem egy-két ember, hanem örökké maga a presbyterium, és rendes gyülésben s protocollumba tett végzés szerint adhatják ki valakinek. Ezt kell megtartani a capitálisoknak interesre való kiadásokra nézve is. A hely környülállásához képest tanácsot adnak az iránt, hogy miből lehetne ott az ekklézsiának könnyű móddal valami capitalist szerezni.

Ha pedig valamely ekklézsiának az ekklézsia jószágairól és javairól semmi inventáriuma nem volna, a visitatorok azon lesznek, hogy minél előbb megkészüljön, feljegyezvén abba:

1-ször. Az ekklézsiának minden szántóföldeit, kaszálló és nádtermő rétjeit, szöllőit, kertjeit, azoknak mennyiségökkel- s mekkoraságokkal együtt, valamint azt is hogy micsoda fundamentomon birja azt az ekklézsia, és mitől fogva, s kiknek a szomszédságokba, micsoda helyen vagynak, az ekklézsiának akármiféle állapotját illető levelét rövid foglalatjokkal együtt.

2-szor. Az Ur asztalához és keresztséghez való minden készületeket és edényeket azoknak mennyiségével és minőségével együtt.

3-szor. Az ekklézsiai épületeket, minémüek

a) A templom és a torony, mely kőből vagy fából épült-e fel kell irni, valamint azt is, hogy mikor építették azokat, s hány harang van a toronyba.

b) A parochia és iskola udvarán s másutt levő minden ekklézsiai épületeket.

c) Az ekklézsiának könyveit, ládáit, persejeit, a predikátor és mester házában levő minden eszközöket.

4-szer. Az ekklézsiának capitálissait, vagy adósságait és ha volnának clenodiumai.

5-ször. Az ekképpen megkészült Inventáriumnak a presbyterek mindnyájan és a predikátor nevét aláirják s ezen Inventáriumából az ekklézsiának a Tractusnak arra való protocullumába a visitátorok beirják az ekklézsia jószágainak és javainak lajstromát, mely hogy az ekklézsiáéval megegyez a helybeli predikátor és Curátor aláirásokkal bizonyítják, de ugyan ezen hitelesen megkészült Inventáriumot a visitátorok vármegye tisztje által is regnoscáltatják.

IX. Hogy az ekklézsiának akármi névvel nevezendő jószága jó gondviselés alatt tartassék és azoknak meglétéről minden esztendőben az ekklézsia bizonyossá tétessék: szükség mind azokat irásban átaladni a Curatornak, a ki, hogy azokat keze alá vette, köteles lesz ezt egy recognitiójával bizonyítni és ezen recognitiónál fogva minden esztendőnek végén azokról a presbyteriumnak az ekklézsia rendes gyülésében számotadni.

X. Vizsgállás alá vételnek *az ekklézsia jövedelmeiről és költségeiről való számadásaik a Curatoroknak* vagy a presbyterek közül kiválasztott és megtett perceptoroknak; mert magának a predikátornak számadó-

nak lenni nem szabad. Mely alkalmatossággal szórosan megvizsgálják.

1-ször. Nem maradt-e ki valami a bevételből, a a minek pedig bekellett volna jőni. Nevezetesen az úgy nevezett papbér beadatik-e minden esztendőben és mindenkitől?

2-szor. Van-e mind a bevétel mind a kiadás elégséges documentumokkal megbizonyítva?

3-szor. Annak idejében adatik-e el az ekklézsiának búzája, bora stb. és azoknak az eladásig való jó gondviselését ajánlják a Curátoroknak az erre való felvigyázást a predikátoroknak.

4-szer. Nincs-e valami vesztegetés az erre vagy vagy amarra lett költségben.

5-ször. A conventiónátusok fizetése ki van-e egészen adva mindenik esztendőre, és nem megy-e által esztendőről esztendőre, a mit megengedni éppen nem szabad.

6-szor. A capitálisok jó helyre vagynak kiadva, és fizettetik-e rendesen azoknak az interesek, melyek hogy nagyobb securitásban legyenek, elegendő törvényes kezességre adattassék ki.

7-szer. Az ekklézsia jövedelmének valamely része nem fordíttatik-e az elöljárók által a helységnek szükségeire vagy más végekre mint az ekklézsiának szükségei.

8-szor. Továbbra is megrendelik, hogy a hol irni tudó Curátor van, ott a számadást maga vigye, az arra rendelt diariumba, és nem egy- két árkusra irván fel mindenféle bevételeket s kiadásokat. A hol pedig a Curátor irni nem tud, ott a Predikátor irjon be mindent a Curator számadó könyvébe, és az előtt, s annak dic-

tállása után minden hét végeztével, vasárnap; de a mely számadókönyv mindig az ekklézsia ládájában álljon, az ekklézsia pénzével együtt. Ez az ekklézsia ládája pedig, áll rendesen a parochialis háznál a predikátor gondviselése alatt, és soha sem a Curátor házánál. — Lesz az ilyen ládának két különböző záró kulcsa, melynek egyike a Curátornál, másika pedig a predikátornál áll, úgy hogy azon ládába se a Curátor a predikátor sem a predikátor a Curator hire és tudta nélkül bele ne nyulhasson. — Perselybe gyült pénzt a predikátor és Curátor együtt veszik ki a perselyből, s együtt olvassák is azt meg, és annak mennyiségét az irni tudó Curator a predikátor előtt akkor mindjárt beirja a számadó könyvbe, az irni nem tudó Curátor helyett pedig annak számadó könyvébe a predikátor irja azt be de a Curator előtt, czen pénzt úgy teszikbe ketten a cassába. Ugyanekkor,

9-szer. A Ius Patronatus az ekklézsia, lelkitanító, és az iskolai tanítók iránt ki által gyakoroltatik.

IX. Elölkérik a visitátorok a t. predikátor és Curátor uraktól az agentialis presbyterialis és az oly publicatiókból bejött summát, melyeknek a főtiszt. Superintendentiának rendeléséből kellett megesni és ezen különb különbféle titulusok alatt begyült pénzt és alamizsnát a presbyterek előtt felolvassák s azt azok előtt az esperesi bevétel diariumába beirják, a melynek sem több sem kevesebb voltát a predikátor vagy a Curátor nevök aláirásával bizonyítják. Az ekképpen begyült summákról számolnak a visitatorok a Tractusokon, és utóbb a főtiszteletű superintendentiale Consistorium előtt. De az ekklézsiába is, hogy az ekklézsiai számadásokat meg-

nézzék, és hogy a szent végekre adott jótéteményt az ekklézsiától felvették, azt az ekklézsia számadásait magába foglaló diariumban nevek aláirásával bizonyítják.

XII. Hogy Tractusok ez vagy amaz ekklézsia népességéről a Superintendentiának Consistoriuma előtt mikor kivántatik bizonyos tudósítást tehessenek, a visitatorok minden esztendőben a visitatio alkalmatosságával a lelkek számáról megkérdezik a helybeli Consistoriumot, a mely Consistorium a predikátor felvigyázása alatt minden esztendőben hitelesen számba venni fejenként azon ekklézsiába élő hitünk sorsosit tartozik, és visitatiokor az esperesnek bejelenti, az esperes pedig a kiadott norma szerint irásba foglalva főtiszt. Superintendens urnak befogja küldeni.

XIII. Megtudakozzák a visitatorok az ekklézsiai elöljárókat, ha vagynak-e azon ekklézsiában *ekklézsia szegények*, — *gyámoltalan árvagyermekek*, a kiknek gondviselését, különösen az árvák tanítását azoknak ajánlják. De egyszersmind arra is figyelmessé teszik a presbyteriumot, hogy az ekklézsia szegényei közzé olyat be ne vegyenek a ki-munkájával keresheti kenyerét.

XIV. Megtudakozzák azt is, ha vagynak-e ez vagy amaz ekklézsiában botránkoztató életü vagy a vallásról illetlenül szólló vagy a templomba teljességel nem járó, vagy a jó rendet megháborító, előjárókkal illetlenül bánó nyughatatlan emberek, a kiket hogy az efféléktől letegyenek, megintsenek, okos elöadással a jó utra vezéreljenek, meghagyván a presbyteriumnak is, hogy ezeket igyekezzenek arra birni, hogy az ekklézsiának méltó tagjai lehessenek, — de a kik sem a helybeli Consistorium többszöri intéseinek, sem a visitatoroknak nem

engednek, először a Tractuale azután a Superintendentiale Consistoriumnak beadattassanak.

XV. A bábára nézve megkérdezik a visitatorok a helybeli Consistoriumot az iránt, ha van-e azon helységben reform. bába? fel van eskelve? Eljárt-e hivatalába? és megvan-e arra tanítva, hogy vallásunk principiumai szerint neki nem szabad keresztelni? — Országunk törvénye, a felséges királyi parancsolat szerint pedig arra kell köteleztetni, hogy római catholicus gyermeket megkeresztelje. — Ha pedig római catholica vallású a bába: vigyázzon a presbyterium, hogy a mi kisdedeinket meg ne keresztelje.

XVI. Kitudakozzák a visitátorok azt is, ha vigyáz-e a presbyterium arra, hogy a házasulandóknak 3 az az háromszori kihirdetéseket, ezeknek megeskettetéseket, a halottaknak eltemettetéseket illető tudósítások, bizonyságok, idejében hiteles emberek által és a maga módja szerint tetetnek-e meg a predikátornál? mivel a matriculák hitelességére az ily intézetek szükségesek.

XVII. Akárminémű conventionatusoknak fizetései az azokról hozott végzéssel, hogy az arra rendelt protocollumba beirattassanak, megrendelik.

II. CZIKKELY.

A predikátort illető visitatióról.

Tárgya levén a predikátor is az esperesi visitatiónak. vizsgálás alá vetetik az ő tudománya, — tudományos előmenetele, hivatalbeli kötelességeinek telyesítése, erkölcsi magaviselete, fizetése, — és azon ekklézsiában való megmaradása, vagy nem maradása. Minek okáért

I. Megakarván abban világosíttatni a visitátorok, hogy a predikátor tudományára nézve nem távozik-e el a helvetiai vallástételtől, — és épületes tanításokat mond-e? elölkérik a visitátorok az azon esztendőben irt és elmondott predikáczióinak textusait és argumentumait, azok közül a melyiket parancsolják a visitátorok még ott létekben megolvasnak, és a predikátornak a felől a magok itéletöket kijelentik.

II. Megkérdik a visitatorok a presbyteriumot az iránt, ha az egyházi szolga eljár-e az ő predikátori kötelességében, nevezetesen: tesz-e mindennap könyörgést? vasárnapokon és jeles ünnep napokon pedig predikácziókat, katechismusi tanításokat? kiszolgáltatja-e a szent sakramentomokat a rendelt napokon? A házasulandókat, ha dispensatiót nem hoznak az illető helyről, háromszor hirdeti-e ki az egymásután következő vasárnap vagy ünnepek reggelén, — és hétköznap nem hirdet-e? A megholtakat nem temetteti-e el a királyi rendelésekbe meghatározott idő előtt? elmegy-e hivatva a betegekhez? — az egyházkelőkre nézve elvégzi-e a maga foglalatosságát? vigyáz-e a jó rendre, és az azt felforgatókat megfeddi-e? — Az Ur vacsorájával legelőször élőket megpróbálja-e a gyülekezet előtt a keresztyén vallás fundamentomos ágozatairól? és minden templombeli kötelességeit a törvényes papi ruhába öltözködve viszi-e véghez?

III. Megvizsgálják a matriculát, mint a melyről mindig a predikátor köteles felelni, ha a Superintendentia által kiszabott módszerint vezettetik-e? és valami hiba nem csuszott-e abba be? — s tisztán iródik-e minden be abba?

IV. A predikátorral és az által az ekklézsiával közlött felséges *királyi parancsolatok*, superintendentiális és tractualis rendelések s végzések leiratnak-e az a végre szolgálló protocollumba, teljesíttetnek-e, és miképpen?

V. A publicatiók a magok szokott módja szerint tétetnek-e? nevezetesen az agentiálét a Ven. Superintendentia rendelése szerint parancsolt napokon hideti-e ki? — az ekklézsia szükségeit, ha csak más valami publikálni való nincsen, parancsolva, kijelenti-e minden vasárnap és ünnepnapokon, — e végre kitéteti-e mind anyiszor az ekklézsia perselyét.

VI. Megvizsgálják azt is, ha az ekklézsiának már megirt históriáját, beirván az arra rendelt protocollumba minden esztendőben az ekklézsiát illető dolgokat folytatja-e? az előttök véghezment visitatió szerint, nem maradt-e abból olyan ki a minek ott helye volna?

VII. Megkérdik az iránt is a predikátort mint az iskolának legközelebbi visitátorát, ha gyakran visitálja-e az iskolát, s vette-e észre, hogy az idén vagy feljebb vagy lejebb szállott az iskola és vagynak-e olyan gyermekek s kik azok, kikben különösebb talentomot és kedvet vett észre a tudományok iránt, ugyan ekkor az iskolára való további és szoros felvigyázást kötelességévé teszik a predikátornak.

VIII. A predikátori *konventió* nem kisebbíttetett-e meg valamiben az ekklézsia által vagy maga a predikátor által, — megkérdezik, — ha történne? hogy az ekklézsia valamivel megnevelí a rendes conventióját a predikátornak, azt a visitátoroknak meg kell jelenteni és a papi conventiók protocollumába ezen uj papi con-

ventiót úgy szinte az ekklézsia protocollumába be kell irni. Egyszersmind a predikátor conventiójában levő szántóföldeknek, szőllőknek idejében s jól való miveltetéséről magokat a visitátorok informáltassák, és hogy az ekklézsia földei, szőllői jó karban tartassanak megrendeljék.

IX. Ha a predikátornak valami panasza volna, azt meghallgatják és ha lehet akkor mindjárt eligazítják, ha pedig nem lehet azt a tractualis gyülés elibe terjesztik.

X. Valamint a predikátor az ő változni akaró szándékát annak okaival együtt instantiában feltéve a visitátorok által ajánlja a Tractusnak: úgy az ekklézsia predikátorának változtatni akaró szándékát, okaival együtt az ekklézsiai gyülésben készült instantiájába foglalva terjeszti a Tractus elejébe, úgy mint a melytől függ ha kimozdíttathatik-e valamely predikátor az ekklézsiából vagy nem?

III. CZIKKELY.

Az iskola visitatiójáról.

Az iskola is igen fontos tárgya lévén az esperesi visitatiónak, minek utánna az iskolamester is általhivatik a predikátori házhoz, kitudakozzák a visitátorok.

I. Ha a presbyterek közül megtett iskolai inspectorok megnézik-e gyakran az iskolát a helybeli tiszteletes predikátor urral együtt; — és illendően fogadtatnak-e akkor a mestertől, de ezek is illendő respectussal viseltetnek-e a mester iránt, a mi hibát tapasztaltak az iskolára nézve, megmondták-e a mesternek az iskola megvizsgálása után, és ez megjobbította-e azt?

II. A Superintendentiától kiadott norma docendit megtartja-e a mester és a tanítni valókat elvégezi-e?

III. Nem tanít-e az iskolamester a helvetiai vallástétellel akár tudatlanságból, akár szelességből ellenkezőt?

IV. Végére járnak a visitátorok, ha a tanítás óráit nem mulasztja-e el a mester? nem jár-e sokat szélyel, és megjelenti-e a tiszt. predikátor urnak? mikor valahová elmegy és mikor onnét megjön, a mit mindig személyesen kell tellyesiteni.

V. A szülék megintetnek-e mind a tiszteletes predikátor, mind a presbyterek által, hogy a gyermekeket taníttassák és iskolába felküldjék?

VI. Megtartatik-e minden esztendőben a közönséges examen, — jelen vagynak-e abban az elöljárók, iskola inspektorok, a szomszéd predikátor, kit a Tractus külföldi inspektornak megrendelt, mint a gyermekek elölmeneteléről való bizonyságok, és micsoda itéletet hoztak, és irtak meg a protocollumba a mult esztendőből, azt megnézik.

VII. Általmenvén a visitatorok a predikátorral, Curátorral, iskola inspektorokkal, meg a többi inspectorokkal együtt az iskolaházhoz, az iskolás gyermekeket magok is censeálják a visitatorok a norma docendibe megirt tudományokból, de magával a mesterrel is censiáltatják és azoknak irásait megnézik.

A mesternek a tanítványi előmeneteléről hozott és irásban álló, a visitátoroknak általadott itélet tételét megolvassák, és a gyermekek feleletével összevetik, az értelemmel felelő jó szorgalmatosságú gyermekeket mások felserkentésére közönségesen megdicsérik, — és a szép elmebeli tehetséggel biró gyermekeknek szüléit a presbyterium által arra birják, hogy azokat nagyobb iskolákba küldjék el.

Hogy pedig a visitatorok a gyermekeknek tudományos előmeneteleket annál jobban megitélhessék, kötelességül tegyék a mesternek, hogy a tanúló gyermekek laistromának másik oldalára a tanuló gyermekeket azon esztendők szerint classificálja, a' mint azok az iskolába feljöttek.

Ugyanekkor a *gyermekek erkölcséről* való, és irásban álló itélet tételét is megnézik a mesternek, és a gyermekeket közönségesen az erkölcsi jó magaviseletre, a tanítónak és minden nálok nál nagyobbaknak való engedelmességre serkentik.

Egyszersmind a *mulasztók laistromát* is megnézik és a mulasztásnak okát kitudakozzák, a sokat mulasztókat megfeddik és midnyájokat arra intik, hogy az iskolát, mivel úgyis kevésideig szoktak tanúlni, soha el ne mulasszák.

VIII. *Az éneklés* a közönséges és magános isteni-tiszteletnek egy része levén, az iskolás gyermekek megvizsgáltassanak abban is, ha az énekek nótáit kóta szerint tudják-e, vagy pedig csak egymástól tanulták, és csak egymásután tudják elénekelni, különben pedig egyes-egyen nem. — Ha ily hibákat vennének észre, ezeknek megorvoslására a mestert kötelezik, és arra való különös felvigyázást a predikátornak meghagyják.

IX. Az iskola visitatió végbemenvén általmennek a visitátorok a predikátori házhoz és micsoda állapotba találták az iskolát a tudományban és az erkölcsökben való előmenetelben, a visitatiók protocollumába felirják, valamint azt is, hogy a mester maga micsoda promtitudóval és okossággal tudta a gyermekeket az ő jelen-

létekben censiálni, végre azt is, hogy micsoda hiánosságokat vettek észre az iskolában.

X. Hogy ha az iskolai épületekben valami híánosságot vésznek észre, annak megjavítását kötelességekké teszik az elöljáróknak, különösen hogy az iskolák illendő világosságúak legyenek, a hol apró ablakok vannak az iskolában, ott nagyobbaknak nyitását, — az iróasztaloknak s tábláknak megjavítását, a classisnak egésséges állapotban való tartását ajánlják az elöljáróknak.

IV. CZIKKELY.

Az iskolamestert illető visitatióról.

A iskolamesterekre nézve, azokon felyül melyek ide fellyebb az iskola visitatiója rubricája alatt mondattak, a visitatorok még ezeket viszik végbe.

I. Ha a mesternek tanítása, tanítványainak felelete, és az egész iskola állapota minden tekintetben helybenhagyást érdemel, őtet a presbyterium előtt megdicsérik; ellenben a tanításban, akár egyebekben hiba van, arról voltaképpen megfeddik és azzal is megfenyegetik, hogy ha jövő esztendőre jobb censurát nem ád tanítványaival, és a most észrevett hibákat nem orvosolja, rosszabb jövedelmű mesterségre teszi el őtet onan a Tractuale Consistorium.

II. Egyebek közt ajánlják a visitátorok a mesternek a classis tisztaságára való vigyázást és ezen okból annak gyakori megszellőztetését, és esztendőben legalább egyszer való kimeszeltetését, a jobb talentumú gyermekeknek különös szemmel való tartását. — Az árváknak és nemfizetőknek lelkiismeretes és ingyen való tanítását, a gyermekekkel való okos és szelid bánást,

— a fenyítékben való illendőséget, — az iskolának szüntelen munkában való tartását, az eleibe adottaknak végig való eltanítását, — a gyermekeknek csinos és emberséges s egyszersmind szép magaviseletre való szoktatását, végre az azokra előre való jól elkészülést a miket ez vagy amaz órán tanítani fog.

III. Hogy a mester a predikátor és minden superiorjai iránt a tartozott subordinatiót megtartsa, kötelességévé teszik, és a mely mesterről kivilágosodik, hogy a felsőség rendelésével nem gondol, s alattomos bujtogatója némelyeknek a predikátora ellen, s az ő és a presbyterium intéseinek nem enged, a maga érdeméhez képest hivatalától való felfüggesztéssel is megbüntessék.

IV. A mester megkérdeztetik ha az ő conventiója idejében és hiánosság nélkül adatik-e be, s mikor árvák s nem fizethetők vagynak az iskolában, azokért az ekklézsia, hogy valami kis jótéttel legyen a mester iránt, ennek teljesítését a presbytereknek ajánlják.

V. Végirejárnak ha a mester conventiója nem kisebitetett-e meg vagy az ekklézsia által vagy a mester nem engedett-e valamit abból elvetetni, csak hogy azon ekklézsiában maradhasson, vagy a predikator a mester conventiójában levő földeket, kerteket stb. mint jobbakat nem cserélte-e el? vagy nem foglalta-e el? a mely dolgot cselekedni éppen nem szabad.

VI. Ha a mester fizetésére az ekklézsia valami javítást tett, azon uj conventiót a mesteri conventiók protocollumába a visitátorok ott helyben beirják és az elöljárókkal subscribáltatják.

VII. Mivel a mester templombeli foglalatosságot is tesz, kérdést tesznek az iránt is a visitátorok, hogy a

corusban és halotti temetéseknél oda illő tisztességes ruhába jelenik-e meg, és ezen hivatala részeit hiánosság nélkül viszi-e végbe? hogy a templomon kivül is a mester hivatalához illő ruhába járjon, azt neki kötelességévé teszik.

VIII. Különösen az akademika promotiókon levő mestereket abban is megvizsgálják a visitatorok, ha üres óráikon olvasnak-e jövendő hivataljokra tartozó könyveket, és melyek azok, és nem felejtik-e el a mit az iskolában tanítanak, a papi tudományokból tanultak, irnak-e ottan ottan a magok gyakorlására predikácziókat, és szereznek-e aprónként hivataljokra való könyveket, s minéműek azok.

IX. Ha az iskolamester változni akar, vagy az ekklézsia akarja őtet változtatni, mind ketten instantiájokat okaikkal együtt befogják a visitátorok által adni a Tractus gyülésére, a melyre ez vagy amaz ekklézsiától beadott közönséges instantiák mindig az ekklézsia pecsétjével pecsételtessenek meg, minek okáért minden ekklézsia köteles lészen pecsétet szerezni. 1812. a jegyzőkönyv végén.

Ismét főt. Superintendens úr az egyházlátogatást, s látogatási naplót illető némi általa ajánlott jegyzeteket olvasván föl:

Közhelyesléssel fogadtatott, s az egyházmegyékkel e következő pontokban közöltetni határoztatott:

1. Az egyházlátogatási napló természete kivánja, hogy az, ne az egyházmegyei gyülekezetek névsora, hanem a látogatás napjai szerint vezettessék. Hogy pedig egy vagy másik gyülekezetrőli jegyzetek könyebben megtaláltathassanak: készíttessék a napló végin mu-

tató tábla, följegyeztetvén reá, mely lapon van valamely gyülekezet.

2. Mivel évenként, a másodfélévi közvizsgálatok után, a n. m. m. k. Helytartó-Tanácshoz minden iskolai növendékek száma fölterjesztendő: szükséges lesz akár gyülekezetenkint, akár külön táblába följegyezni, mindegyik gyülekezet kebelébeni tanulók számát; mi annak idejében Superintendens úrhoz fölküldendő.

3. Vegyes házasokról is szükség évenkint összeirást késziteni; följegyezvén akár mindegyik gyülekezetnél, akár külön táblába a vegyes házasok nevét, állapotát, vallását; továbbá, hogy vetetett e téritvény? — áldással volt-e az esketés? — ki volt az eskető? — mi évben, hónapban, s napon?

4. Szinte minden gyülekezetnél, csak általánosan is följegyzendő, évenkint a lelkek száma, bár az összeirás nincs is minden évre megrendelve; — ki nem hagyván innen mi vármegyében, s mi földesúr birtokában van az egyház?

5. Mint a veszprémi egyházmegyében: úgy a többiekben is, a lelkipásztor s iskolatanító, és — a hol vagyon — segédlelkész nevök után, hivatkozás tetethetik minden évben röviden, melyik évi napló, mi lapján van, legelsőben rövid életrajzuk leirva, hogy, mikor erre szükség leend, könnyebben föltaláltathassék.

6. A vallási átmenet esetei is följegyzendők; még pedig úgy: hogy az áttérőnek neve, állapota, az áttérés ideje, s körülményei is érintessenek.

7. Több egyház megyékben figyelem van fordítva az 1812. évben megállapított egyházi látogatás szabályaiban följegyzett tárgyakra, de némelyekben nincs. —

Azért, hogy minél teljesebb legyen a napló: ajánlható, hogy az egyház látogatás kezdetén az érintett egyház látogatás szabályai megolvastassanak: így, az isteni-tisztelet, — egyházi épületek, fizetések, temetők, számadások, anyakönyvek, himlő oltás stb. érintetlen nem maradnak; sőt mint egy egyházmegyében, a gyülekezet anyagi állása, tőkepénze is figyelem tárgya leend.

8. A mezőföldi egyházmegyének majd minden, a b. somogyinak pedig néhány gyülekezetei, valamely közmunkával, aratással, egy malomba őrletéssel, szépen szaporítják a közjövedelmet. E dicséretes szokás továbbra is ajánlandó; — a hol pedig nem volt, arra a gyülekezetek figyelmeztetendők.

9. A különböző tárgyak — hogy annál könyebb legyen az egésznek átnézése, s fölfogása — elkülönített számok alá vezettessenek. 1845. Nro. 136.

Köteleztetnek a canonica visitatióban foglalatoskodó tagjai a Ven. Tractusnak arra, hogy ennekutánna minden esztendőben a számadásokat az ekklézsiákban megvizsgálás alá vegyék. 1825. Nro. 26. 1828. Nro. 56.

A drégelpalánki Ven. Tractus az iránt kivánván határozást tetetni, hogy azt az ekklézsiát, melynek Senior, vagy Pro-Senior a predikátorja, kiknek kötelességekbe áll, a canonica visitatió alkalmatosságával megvisitálni? végeztetett:

Az esperestét a visitátor társ, és azt az esperes visitálják meg; a találtattakról mindent a visitatió diariumába feljegyezvén. 1825. Nro. 64.

A mely rendeléseket tesz a canonica visitatió az ekklézsiákban, azok némely helyeken nem teljesíttetnek.

Intessenek meg a fő Consistorium nevében füg-

gésbeli kötelességüknek teljesítésére. Ha ez nem használna, idéztessenek a tractualis törvényekre; ha így sem engedelmeskednének, a Superintendentiale Consistorium eleibe. 1828. Nro. 18. sub. c.

Tapasztaltatván némely ekklézsiákban a Curátori számadásokban bizonyos rendetlenségek és fogyatkozások, melyeknek osztán idővel kedvetlen következései is lehetnek:

Ezeknek megvizsgálása, s megakadályoztatása tekintetéből a canonica visitatió a mult esztendei bezárt Curátori számadást rendről rendre megnézni, és azt alá is irni, kötelességének tartsa. 1834. Nro. 152.

Az őrségi esperességnek 1839-dik télhó 22-dik és 23-dik napjain tartatott közgyülésének végzete olvastatott, melyben azon óhajtás fejeztetik ki, hogy az esperességi pénztár kimélése tekintetéből a canonica visitatiót minden 3-dik évben csak egyszer vihessék végbe, és a főtiszt. egyházkerületi gyülésre is 3 év lefolyta alatt a küldött urak csak egyszer jelenjenek meg.

Maga az esperességi segédgondviselő úr több rendetlenségekről s bajokról panaszolkodván, a canonica visitatiónak minden évbeli szükségességét általlátja; a főtiszt. Superintendentia az írt javaslatot elfogadhatónak nem tartván, a régi rend és szokás mellett továbbra is megmarad. 1839. Nro. 43.

Tavalyi jegyzőkönyv 43. sz. alatt jelentvén, s most is megújítván az őrségi esperesség azon óhajtását, hogy pénztára emelése tekintetéből a canonica visitatiót 3 esztendőben csak egyszer kivánná megtenni:

Sok tekintetben szükséges lévén az esztendőnkénti egyházi látogatás — el nemmaradhat. 1840. Nro. 63.

TÁRGYMUTATÓ.

I. RÉSZ.

II. RÉSZ.

III. RÉSZ.

IV. RÉSZ.

V. RÉSZ.

VI. RÉSZ.

VII. RÉSZ.

VIII. RÉSZ.

IGAZÍTÁSOK.

Lap.	Sor.	Hibás kitétel.	Igazítva.
82	25	helv. Conf. sorsu	helv. Conf. tartó
85	7	ügyöket a V. tractuale	ügyöket a V. Superintendentiale
88	29	ne ellenkeznének	ne ellenkezzenek
89	21	examinaltathatásuk	examináltatásuk
90	22	Super rivideálja	Superrevideálja
90	30	telyes	teljes
96	18	pervigens	praevigens
97	22	ellene szegni	ellene szegezni
99	15—16	alkata	alkotó
100	26	azon egyházi	az egyházi
101	30—31	bizodalmajanságra	bizodalmatlanságra
102	3—4	csekedvén	cselekedvén
111	9	Nro. 41.	Nro. 40.
123	17	1847. Nro. 5.	1815. Nro. 11., sub. b)
124	25	1848. Nro. 72.	1847. Nro. 72.
125	9		után irandó: 1848. Nro. 5.
133	12	választásra	változásra
157	12		után irandó: 1829. Nro. 97.
157	28	járhatnak	járulhatnak
158	22	lelkésznek	lelkészeknek
168	22	esztendei anyakönyve	esztendei másod eredeti anyakönyve
173	8		után irandó: 1859. Nro. 44.
181	9	legatusok	togatusok
208	29		után irandó: 1830. Nro. 5.
211	7	elengedésit	elengedését
226	18	minen	minden
240	5		után irandó: Lásd ehez még az 1863. Nro 134.
253	2	É végre	E végre
263	8	hideti-e	hirdeti-e
266	22	egyes egyen	egyes-egyén

Jegyzet.

Ama nyolcz kérdések, melyekre a 97, 98, 99-dik lapokon olvasható a felelet, következők:

1. Kérdés: Mikor így mint most összegyülekezve vagyunk, akkor a kormány együtt vagyon; következésképen mind a kilencz Ven. Trectus egy moralis testté válik: azért a mi itt végeztetik, azt végrehajtani minden esperestség köteles-e? annyival inkább annak egyes tagjai?

2. Kérdés: Tehet-e az ellen kifogást különösen; vagy ha helyes észrevételei vagynak, a következendő Consistoriumban adhatja-e elő a mit jónak itél?

3. Kérdés: Ezen kormányszék mindenkor össze nem gyülhetvén, lehet e annak, vagy kell-e Repraesentansainak lenni?

4. Kérdés: Kik a Repraesentansai?

5. Kérdés: Lehet-e ezeknek rendeléseik ellen, melyeket különben is ad ratificationem V. Consistorii tesznek, akár egy V. Tractusnak, akár particularis személynek cselekedni?

6. Kérdés: Ha történik az ilyen függetlenséget eláruló cselekedet, mi ennek orvossága?

7. Kérdés: Az egyháziigazgatás akár közönségesen, akár particularis tagjai által, terjeszkedhetik-e az ekklézsiák szabadsága ellen?

8. Kérdés: Lehet-e akármely tekintetben egy presbyteriális systemán épült, és törvényesen azon formában

recipiált evangelica társaságnak, mint a minő a mienk, azon kormány ellen, — mely az egyházi belső és külső renden levő, ugymint secularis és ecclesiastica személyekből álló,— valamit olyat végezni, vagy cselekedni, mely a két rendbeli tagok között a meghasonlást okozhatná, vagy valamelyiknek a másik felett a közkormányban nagyobb hatalmat tulajdonítana?

